96.

Maurice Thorez

beszédek és cikkek

Kossuth

1968 JUN 2 7

1985 AUG

TÖRÖLVE

A 991/12

A 991/12

Thorez
Beszédek ...

3. r. sz. Könyvkártya
Könyvtárellátó – Rákóczi Nyomda

Farkas Mária	84. IX. 10 (Kossuth)						
[illegible]	II/1						

MAURICE THOREZ
BESZÉDEK ÉS CIKKEK

MAURICE THOREZ

BESZÉDEK ÉS CIKKEK

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ · 1965

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
Központi Bizottsága
Pártiskolája
A 991/12
KÖNYVTÁR

ZÁRÓBESZÉD A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

Elvtársak! A jelenlegi helyzetet az jellemzi, hogy a köztársaság elleni összeesküvés elérte első célját. De Gaulle hatalomra jutott. Súlyos csapás érte a munkásosztályt és a demokráciát.

Valójában de Gaulle kormánya nem olyan kormány, mint a többi. A törvényesség fügefalevele, amellyel fedi magát, a parlamenti beiktatás látszólagos tiszteletben tartása és a kormányfő egyes arra irányuló mesterkedései, hogy együttműködjön azzal, amit ő a „rendszer"-nek, a „rendszer" embereinek nevez, egyáltalán nem leplezhetik a lényeget: azt, hogy de Gaulle nem a nemzetgyűlés szabad akaratának, hanem az algíri és ajacciói erőszakos cselekményeknek köszönheti hatalomra jutását.

De Gaulle kormánya keresztül-kasul törvénytelen, a reakció fenyegető fellépésének következménye. Vezetője éppen ezért mindvégig megtagadta az erőszakos cselekmények elítélését. Döntőbírónak nyilvánítja magát Franciaország és a lázadók ügyében, s ez a tény — mint mondotta — lehetetlenné tette számára, hogy előzetes ítéletet alkosson abban a kérdésben, amelyben neki kell majd a döntést meghoznia. De Gaulle azonban nem bíró ebben az ügyben, hanem az összeesküvés egyik okozója. Az ő emberei vezették az egész akciót.

Vincent Auriol meg akarta könnyíteni de Gaulle hatalomra jutását, s arra kérte, hogy ítélje el a lázadókat. Ez

persze sohasem történt meg: hogyan ítélhette volna el a lázadást éppen az egyik részvevője?

De Gaulle lerázta magáról a parlamentet és Algériába utazott. Ott pedig minden kiderült. Hallhattuk, hogyan fejezte ki azt az óhaját, hogy az Algériában keletkezett mozgalom „lobbantsa lángra" egész Franciaországot. Kinyilatkoztatta, hogy az ő feladata mindent „megújítani", mindent megváltoztatni. Röviden: azt akarja csinálni Franciaországban, amit Algériában csináltak, itt is meg akarja szervezni a zavargásokat, meg akarja szüntetni a nép szuverenitását. Hiába próbálja a fondorlatait azzal fedezni, hogy néha a köztársaság nevére hivatkozik: a tények tények maradnak, mindenki számára világosan bizonyítanak.

A lázadók már nem elégednek meg annyival, hogy Algériában és Ajaccióban megszervezhették polgárháborús alakulataikat, amelyek megcsúfolják a dicsőséges közjóléti bizottságok nevét és visszaélnek vele. Szégyenkezés nélkül kijelentik, hogy bizottságaikat egész Franciaországban el akarják terjeszteni, s Lyonban visszhangjuk is támadt Descours tábornok arcátlan kijelentései révén.

A közjóléti bizottságok, az igaziak, a jakobinusok idejében, 1793—1794-ben diadalmasan megvédték Franciaországot és a köztársaságot az ellenforradalom támadásaival szemben. Valóságos szentségtörés az, hogy ma ugyanezt a nevet adják a köztársaság felforgatására törekvő szervezeteknek, amelyek a munkásosztály ellen, a nagy demokratikus, nemzeti, jakobinus hagyományok jogos örököse ellen támadnak.

De Gaulle Algériában fenntartja a közjóléti bizottságokat, s ezzel szentesíti a felforgatók szervezeteit. A közjóléti bizottságoknak az a rendeltetésük, hogy a „lelkek

integrációja" címén megvalósítsák a muzulmán lakosság és az európai származású demokratikus elemek erőszakos leigázását, a leplezetlen terror uralmát mindenki fölött.

Amikor a bizottságok Franciaországban is előjönnek a földalatti szervezkedésből, amikor arról van szó, hogy elterjedjenek az egész országban, senkinek sem lehetnek illúziói afelől, hogy milyen szerepet kell betölteniük. Itt is az erőszakot kell érvényre juttatniuk. A közjóléti bizottságok programjának első pontja kimondja a „rendszer", azaz a demokrácia teljes eltörlését. Ezt úgy fejezik ki, hogy el akarnak hordani „minden törmeléket". Különösen azt a kívánságukat hangsúlyozzák, hogy a kommunista pártot be kell tiltani, s ezzel akaratuk ellenére elismeréssel adóznak a békéért és a demokráciáért rendíthetetlenül küzdő munkásosztály pártjának.

A fátyol felszakadozik, bár de Gaulle a fasiszta mozgalmak többi képviselőjének mintájára igyekszik *cselhez folyamodni*. Ezt a kifejezést használja műveiben, amikor a vezetők szükséges tulajdonságairól ír. Például szándékosan nem világította meg, mik a céljai algériai politikájának.

Hívei sajtókonferenciája után és még beiktatásának pillanatában is azt mondták, hogy mindenki csodálkozni fog, milyen liberális megoldásokat talál majd erre a problémára. Valójában pedig annak ellenére, hogy a behódolt újságok minden tőlük telhetőt megtettek „árnyalati" különbségek felfedezése érdekében, mégis csak egészen egyszerűen a Soustelle-Lacoste-féle „megoldással" rukkolt ki. Amikor kijelentette, hogy Algériában 10 millió francia él és az ország örökre francia marad, akkor a konfliktus minden békés megoldását lehetetlenné tette.

Így abban a kérdésben is, amelyben a legtöbb illú-

ziót próbálta kelteni, gyorsan megmutatta igazi énjét, hogy tudniillik a végletekig vitt háború embere. És a Nemzeti Felszabadítási Front, a tuniszi és a marokkói kormány máris állást foglaltak ellene.

De Gaulle szándékai a szociális kérdések terén ugyanilyen nyilvánvalóak. Az a tény, hogy a szociális törvényhozás egyszerű rendelkezések útján történő módosításának jogát követelte a maga számára, már önmagában véve is sokat mond. A sztrájkjog, az üzemi bizottságok statútuma és a munkásosztály egyéb vívmányai közvetlen veszélyben forognak.

De Gaulle a helységek és megyék szervezetét sem akarja a teljhatalom körén kívül hagyni. Elég, ha a korzikai városi tanácsok sorsát figyeljük meg, s mindjárt fogalmat alkothatunk de Gaulle-nak a helyi önkormányzatok iránti tiszteletéről!

A külpolitikában de Gaulle-nak az a szokása, hogy szép beszédeket mond a nemzeti függetlenségről, Franciaország szuverenitásáról, szükséges mozgásszabadságáról az Egyesült Államokhoz való viszonyában. Mindezt elfújta a szél. Eisenhower elnök és hatalmának európai fő letéteményese, Adenauer, nem csalódnak de Gaulle-ban. Az üres beszédek, amelyeket tegnap tartott, nem tartják őket vissza attól, hogy ma ne üdvözöljék hatalomra kerülését, és szívből jövően ne kívánjanak neki sok sikert.

Láthatjuk, hogy demagógiája és programjának szándékos ködösítése ellenére is kibújik a szög a zsákból: de Gaulle kormánya és a politikája súlyos veszélyt rejteget a munkásosztály, a demokrácia számára, Franciaország számára.

Ez a veszély annál komolyabb, mivel a tudvalevően eltorzított, különleges törvények, valamint maga a fe-

nyegetéssel kicsikart beiktatás, de Gaulle tábornoknak olyan kivételes cselekvési szabadságot biztosítottak, amely felér a valóságos diktatúrával. Az állam egész fegyvertára a rendelkezésére áll.

A nehéz órákban a munkásosztály jól harcol. A pártunk által riasztott tömegek megmozdulása, a kommunista párt helyes taktikája azt eredményezte, hogy a színjáték nem bonyolódhatott le a tervezett időben és a kitervelt formákban. A tömegeket mozgósítottuk, soraink teljesek, sőt, meg is növekedtek.

De Gaulle azonban mégis itt van, a dolgozók és a többi demokraták nem tudták eltorlaszolni előtte a hatalom útját. A rendszer válságának egyszemélyi diktatúrán alapuló kormány lett a következménye, amely kaput nyit a fasizmusnak.

Ez a helyzet első jellemző vonása. Jelentőségét nem szabad lekicsinyelni.

De Gaulle nemcsak az állam teljes fegyvertárára támaszkodhat. Támogatják bizonyos társadalmi erők is: a legszélsőségesebb gyarmatosítók, a burzsoázia legsovinisztább és legreakciósabb rétegei.

Már korábban is a legreakciósabb elemek csoportosultak a de Gaulle által alapított Francia Népi Tömörülés köré, amelynek az általános választásokon a szavazók hátat fordítottak.

A nép számára nem kívánatos emberek erőszakkal törnek hatalomra. Vezetőjüknek az az állítása, hogy osztályok fölött áll, nem igaz. Osztályára, a nagypolgárságra támaszkodik.

Mögötte állnak a nagy bankok — a Banque de l'Union Parisienne, a Lazard-bank, a Rothschild-bank —, amelyeknek államosítását a felszabadulás másnapján megtagadta. Ezek a pénzintézetek kezükben tartják a leg-

fontosabb észak-afrikai részvénypaketteket. Az új miniszterelnök kabinetirodájának vezetőjévé a Rothschild-bank vezérigazgatóját nevezték ki. Ez a tény felér egy programnyilatkozattal. A külügyminisztert szoros kapcsolat fűzi a Mirabaud-bankhoz. A gazdasági ügyek minisztériumában a nagyvállalkozókat bizalmi emberük, Antoine Pinay képviseli.

De Gaulle azért van hatalmon, hogy rendelkezésére álljon az Algéria kifosztásában érdekelt ipari tőkéseknek, így például az Usinor tröszt tagjainak, az uenzai bányák tulajdonosainak, akik a francia acél 15 százalékát termeltetik.

De Gaulle a felforgató mozgalmat pénzelő gyarmati nagybirtokosok érdekeit képviseli. Bizonyíték erre az a tény, hogy Soustelle és társainak vállalkozását birtokaik területének arányában, hektáronként 1000 frank hozzájárulással támogatták.

A francia burzsoázia jó része hasznosnak véli, hogy a munkásosztály és a többi demokratikus erő nyomása elől — mint már más időszakokban is tette — a kard oltalmába meneküljön. Azt gondolja, hogy mindig meglesz az ereje a kardot markoló kéz irányítására.

A városi kispolgárság egyes rétegei néha belesodródnak a soviniszta áramlatba. A dolgozó parasztok viszont korántsem lelkesednek katonai diktatúráért, a háborúskodó hatalomért. Az értelmiségiek gyűlölik a fasizmusban a humanizmus és a gondolkodás ellenségét.

Demagóg próbálkozásba fogtak a volt frontharcosok megnyeréséért. Még nem ment feledésbe egyesületeik egykori nacionalista vezetőinek 1934. február 6-án betöltött szerepe: a Hitlerrel folytatott tárgyalásokban való részvételük, majd pedig a Pétainnek nyújtott támogatásuk. A volt frontharcosok nem hagyhatják, hogy

másodszor is ugyanabba a csapdába ejtsék őket. Tudják, hogy érdekeik védelme elválaszthatatlan a köztársaság védelmétől.

De Gaulle nem jelent megegyezést vagy megbékélést az osztályok között. Mint minden reakciós kormányzat, az övé is a nagyburzsoázia érdekeit védi.

Az a tény, hogy a hadsereg a hatalmi eszköze, újra megmutatja a háborús politika kapcsolatát a reakciós és fasiszta politikával. Az egyik táplálja a másikat. Az imperialista politika, mint Lenin kimutatta, mindig reakciót jelent az országon belül minden vonalon.

Ez az igazság különösen akkor válik szembetűnővé, amikor az imperialista politika gyarmati háborúban jut kifejezésre. A mostani események újra bizonyítják a marxi tétel helyességét: „Nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom." Igazolják Guesde gondolatát is, amely szerint a gyarmati háború a polgárháború iskolája. Az algériai háború ma Massuket produkál, mint ahogyan a múlt században Cavaignacokat és Saint-Arnauld-kat produkált.

Persze nem feledkezünk meg arról, hogy a hadseregben nemcsak lázadó elemek vannak, hanem a munkásosztály, a dolgozó parasztság és más dolgozó rétegek fiai is, akiknek a szívében kiolthatatlanul él a nép és a demokrácia szeretete. Maradtak még a hadseregben a köztársasághoz hű tisztek is.

De el kell ismerni, hogy a hadsereg jelenlegi összetételében egyre inkább pretoriánus jellegű zsoldossereggé válik, hogy egyre inkább a nemzet fölé igyekszik helyezni magát. Mindenekelőtt a különleges alakulatokra, a legjobban felszerelt és kiképzett alakulatokra, például a hirhedt ejtőernyősökre érvényes ez.

Országunk hadserege az utóbbi időkben nem sok alka-

lommal arathatott győzelmet. 1940-ben összeomlott. S akkor a francia reakciósok a német soviniszták példáját követték, akik 1918-ban a hátország árulására hivatkoztak, továbbá az orosz cár híveinek példáját, akik az 1905. és az 1917. évi vereségekért egyformán a hátországot okolták. A mi reakciósaink kijelentették, hogy az 1940. évi kudarc a felkészületlenségnek, a polgári hatalom hibáinak tulajdonítható.

Az igazság egészen más. Franciaországban soha nem tettek annyi háborús erőfeszítést, soha nem volt annyi katonai kiadás, mint a második világháborút megelőző években! Csak az állam és a hadsereg vezetésében elkövetett árulás nyitotta meg 18 évvel ezelőtt Franciaországot a hitlerista rablók előtt.

A kommunisták 1943-ban Algírban, majd pedig Párizsban mindent elkövettek egy olyan új, nagy francia hadsereg létrehozásáért, amely kádereit a volt partizánok soraiból vette volna, és a háború végén méltóan be tudta volna tölteni hivatását. De Gaulle tábornok abban az időben az ellenkező megoldást választotta. Csekély létszámú, a néptől amennyire csak lehet távol álló hadsereget tartott fenn. Nem bízott a tömegek erejében.

Sőt, miután visszaállították a kötelező katonai szolgálatot és a hadseregnek több százezer tagja lett, a munkások fiait, a nép fiait akkor is holmi fegyverhordozóknak tekintették. Különleges alakulatokat képeztek ki, amelyekben Jaurès szavai szerint „az erő és a nagyravágyás" szellemének áldoztak „a szabadság és a jog egyedül jogos büszkesége" helyett.

Most működésben látjuk ezeket a csapatokat, elsősorban az ejtőernyősöket. Ők voltak az algériai és korzikai erőszakos cselekmények eszközei.

Már régebben is gyakran felhívtuk a figyelmet mun-

kásszervezetek és demokratikus szervezetek székhelyei elleni merényleteikre. Ilyenek történtek Saint-Brieuchben, Quimper-ben, Mont-de-Marsan-ban.

S most Toulonban nyilvánosan újságokat égettek. Népünk felismeri ebben a hitlerista módszereket. Felismeri az igazi SS-mentalitást.

Mialatt a reakciós elemeknek kedveztek a hadseregben, a köztársasági érzelmű tiszteket leváltották, s a rendőrségnél hasonlóképpen jártak el. A hadsereg egyre inkább elidegenedett a nemzettől.

Mindehhez hozzájárult, hogy a hadsereget igazságtalan, eleve elvesztett háborúkba vetették be, függetlenségükért harcoló népek ellen, közfelháborodást kiváltó eszközök felhasználásával. Kell-e emlékeztetni a vietnami napalmbombázásokra? És a mérhetetlen algériai rombolásokra, amelyekről még a gaulle-ista Clostermann képviselő is megemlékezett, vagy a kínvallatások mindennapivá válására?

A hadsereg káderei erkölcsileg elszakadtak a néptől. Egyesek közülük mindenre hajlandókká váltak, készen álltak arra, hogy elzüllesszék és lealázzák, s egy kiváltságosak érdekeit kiszolgáló egyén szándékainak eszközévé tegyék a hadsereget.

„Bizonyos — mondta Robespierre —, hogy ahol egy jelentékeny katonai erő vezetőjének a hatalma nincs ellensúlyozva, ott a nép nem lehet szabad."

Ilyen körülmények közt jutott de Gaulle hatalomra, ez diktatúrájának társadalmi háttere.

A gaulle-ista összeesküvés nem a burzsoázia erejének, hanem gyengeségének jele. Amikor a burzsoázia az egyszemélyi hatalom, a diktatúra eszközéhez folyamodik, elismeri, hogy képtelen uralmát továbbra is a hagyományos eszközökkel biztosítani. Bizonyságot tesz arról,

hogy képtelen nyomasztó problémáit rendezni, hanyatlását meggátolni. Szemünk előtt omlanak össze mindazok az értékek, amelyekre a polgárság egykori hírnevét alapozta.

Másrészt, az összeesküvés sikerét lehetővé tette a munkásság és a többi demokratikus erő viszonylagos gyengesége és szétforgácsoltsága, a kommunistaellenesség által okozott széthúzás.

Nem véletlen, hogy de Gaulle mindenki másnál nagyobb mértékben járult hozzá a kommunistaellenes izgatáshoz. Emlékezetes, hogyan vetette bele magát tizenkét évvel ezelőtt az egységbontási kampányba, miután lemondott a hatalomról, mert nem bírt belenyugodni abba, hogy a nép választottjainak ellenőrzésével kormányozzon s olyan miniszterekkel dolgozzon együtt, akik nem csupán bábuk.

És vajon az 1947. évi minisztertanács elnökének, Ramadier-nak, nem egy Colombey-les-Deux-Églises-ben tett látogatás után kellett eltávolítania a kommunista minisztereket a kormányból?

Ma minden demokrata megállapíthatja, kinek használ 6 millió francia férfi és nő képviselőinek politikai számkivetettsége, mire vezetnek a kommunistaellenes mesterkedések, amelyek az állítólagos „harmadik erő"-től kezdve egymást követték egészen az 1956. január 2-i hirhedt köztársasági frontig, amelyben, ne feledjük, a gaulleista Soustelle és Chaban-Delmas is benne volt.

Mint az „Economist" című angol hetilap írta, az említett köztársasági frontban részt vevő pártok *„nem tudták csökkenteni a kommunista választók erejét az országban, de nem tudták elfogadni a kommunisták támogatását sem — olyan reformok érdekében, amelyekkel az utolsó*

pillanatban megerősíthették és megmenthették volna a köztársaságot.

Az országot tíz éven át úgy vezették, mintha a kommunisták nem is léteznének, s ezzel a köztársasági pártok a lakosság egynegyed részétől egyszerűen megvonták a szavazati jogot."

A nagytőke politikusai az utolsó percekig a kispolgárság szokásos ingadozására spekuláltak, elhitették vele, hogy veszély a kommunista munkások részéről fenyeget. A céljuk igen egyszerű volt: elterelni a figyelmet a fasiszta összeesküvésről, fedezni a szabadság ellen irányuló cselszövést.

Ugyanakkor egyes kispolgári ideológusok a politikai válság végső szakaszáig mindenféle érv felhozásával mentegették gyáva magatartásukat.

Először megpróbálták saját passzivitásukat a munkásosztály nyakába varrni: a munkásosztályt „apatikusnak" és „akcióképtelennek" minősítették. Különös szemrehányások ezek olyan emberek szájából, akik hozzájárultak a munkásakciók ellen irányuló minden rendszabályhoz, s előmozdították és üdvözölték a baloldali erők megosztását!

Röviddel azután, hogy a munkásosztály akciója széles körben kibontakozott, ugyanezek az emberek azt kiabálták: „Most már késő!", vagy ellenkezőleg: „Még nem jött el az ideje."

Június elsején segítségért kiáltoztak, elítéltek egy olyan képzelt irányzatot, amely erőszakolta az akciót, sőt, puccsról beszéltek, holott csupán egyszerű tüntetések zajlottak le a köztársaság védelmében.

Most a jó apostolok olcsó érvekkel nyugtatgatják magukat. Azt hirdetik a tömegeknek, hogy de Gaulle kormánya éppen olyan, mint a többi kormány, mivel a mi-

nisztériumokban a régi politikai életnek, a munkásosztály végzetes megosztásának és a reakciónak ugyanazon felelős tényezői foglalnak helyet. Ezzel akarják leszerelni a tömegeket.

Vagy pedig azt bizonygatják, hogy „de Gaulle kormánya nem lesz tartós, a problémák súlya alatt néhány hónapon belül összeomlik". Tudjuk, hogy az olasz népnek és a német népnek mennyit ártott az efféle illúzió, ez a kivárási politika!

Nagyon naivak azok, akik úgy képzelik, hogy csak néhány rossz pillanatot kell átvészelni, s de Gaulle bizonyos idő múlva magától elenyészik a homályban. A gaulle-isták szócsöve, a „Parisien Libéré" nyíltan bejelentette: ne várják, hogy „másodszor is le fogja tenni a hatalmat".

De Gaulle hatalomra jutásáért nagyon súlyos felelősség terheli a szocialista pártot és vezetőit, különösen Guy Mollet-t és Lacoste-ot.

Nemcsak az utóbbi hetek eseményeire gondolunk. A szocialista pártnak 1947 óta követett egész politikájáról van szó. Most mutatkozik meg, milyen is az a valóságban: a csőd felé haladásnak, a munkásérdekek és a demokrácia elárulásának politikája.

A szocialista párt kisebbségi csoportjai tudvalevően az „árulás" szót használják. Megállapításuk szerint a jelenlegi események közvetlen következményei az algériai háborús politikának, a szuezi kalandnak, továbbá annak, hogy a szocialista vezetők csökönyösen szembehelyezkedtek a munkásegységgel.

A legutóbbi napokban, amikor a baj már a küszöbön állt, amikor a szocialista parlamenti csoport majdnem egyhangúlag támogatta a CGT sztrájkfelhívását, a jobboldali vezetők még mindig nem tértek jobb belátásra.

Közönséges sztrájktörők módjára viselkedtek. Magatartásukban Guy Mollet formulájához alkalmazkodtak: „Inkább elfogadom a gaulle-izmust, mint a népfrontot."

Guy Mollet kitart amellett, hogy a gaulle-izmus és a kommunizmus között kellett választani, holott nem a kommunizmus sikerének biztosításáról volt szó, hanem — mint Tanguy-Prigent mondta — arról, hogy a diktatúra ellen megteremtsük a munkásság és valamennyi többi demokratikus erő egységét, bármilyen eltérés van közöttük.

Éppen a legutóbbi időszakban minden addiginál világosabban lehetett látni, mennyire becsülik a jobboldali szocialista vezetők szervezetük belső demokráciáját. Guy Mollet szüntelenül pártjának háta mögött tevékenykedett. A vezetőséget és a parlamenti csoportot csak a befejezett tényekről értesítette, a felelős funkcionáriusokat rendszeresen befejezett tények elé állította.

Egy szocialista képviselő méltatlankodva jegyezte meg: „Ez a mi pártdemokráciánk, amelyről vezetőink szüntelenül szavalnak!"

A Force Ouvrière (Munkáserő) vezetői ugyancsak a behódolás mellett döntöttek.

Amikor a CGT vezetői, akiknek az akcióegység megteremtésére vonatkozó javaslatait mindig visszautasították, felhívták a dolgozókat, hogy május 27-én, kedden lépjenek sztrájkba, akkor ők szerdára hirdettek sztrájkot. Titokban azt remélték, hogy egyik megmozdulás sem fog sikerülni, és így a munkások gyengéknek bizonyulnak.

A CGT azonban meghiúsította számításaikat. Pártunk a CGT-hez hasonlóan, elhatározta, hogy a május 28-i, szerdai megmozdulásban vesz részt, s ezzel módot ad a

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
Központi Bizottsága
Pártiskolája
A 991/12
KÖNYVTÁR

munkásosztály és a demokrácia párizsi erőinek felzárkózására.

Ily módon a tömegek megbénítására irányuló mesterkedések csődöt mondtak. Az ellenállás szervezetté vált. A harc megindult.

Az országot nem a túlzott demokrácia juttatta a mai válságba, mint a köztársaság ellenségei hirdetik, hanem a demokrácia hiánya, a nép szabadságjogainak egyre messzebbmenő korlátozása: tüntetések betiltása, a munkásújságok elkobzása, aktivisták üldözése és elítélése, a demokratikus eszméhez hű katonák üldözése. Ez a tény egyre világosabbá válik népünk körében.

A parlament jogkörét ugyancsak egyre erősebben korlátozták. A költségvetési kiadások terén nem kezdeményezhet többé. Bár az alkotmány kifejezetten tiltja a törvényerejű rendeletek gyakorlatát, s még inkább a teljhatalom átruházását, a végrehajtó hatalom egyre inkább kisiklik a nemzetgyűlés ellenőrzése alól. A néptől félő kormányok persze félnek a nép választottjainak ellenőrzésétől.

Most pedig de Gaulle-nak az a célja, hogy megszüntessen minden demokráciát, minden alulról jövő ellenőrzést. Ősz elején népszavazással akar jóváhagyatni egy olyan tekintélyuralmi alkotmányt, amely minden hatalmat elvesz a nép képviselőitől.

Mától kezdve minden dolgozónak, minden demokratának, az egyszemélyi hatalom minden ellenfelének elő kell készítenie, hogy októberben népünk tömeges „nem"-mel válaszoljon. E nagy kampány szervezésének ezentúl döntő szerepet kell játszania egész tevékenységünkben.

Ahhoz, hogy megértsük, hová akar de Gaulle kilyukadni, elég, ha tekintetbe vesszük, milyen körülmények között szándékszik egy hónap múlva az októberi népsza-

vazás előkészítő intézkedéseként községi választásokat tartani Algériában.

Micsoda baljóslatú irónia egy ilyen választás!

Két évvel ezelőtt lehetetlennek nyilvánították az algériai nemzetgyűlés képviselő testületének újraválasztását, mert háború dúlt az országban. Azt képzeli talán valaki, hogy a körülmények azóta megváltoztak Algériában? Az igazság az, hogy még súlyosbodtak.

A Nemzeti Felszabadítási Front kiadta a községi választások bojkottálásának jelszavát. Óriási területeken lehetetlen a választás a hadműveletek miatt. Szavazás — de micsoda szavazás! — csak néhány városban lesz, amelyek többé-kevésbé a katonai kormányzat felügyelete alatt állnak.

A szavazóhelyiségekben géppisztolyok lesznek az asztalokon, és bizonyára ejtőernyősök fogják összeszámlálni a szavazatokat.

Mit érnek majd ilyen körülmények között a jövő havi községi választások?

És mit fog érni Algéria viszonylatában az őszi népszavazás?! Úgyis mondhatnánk, hogy az urnákba milliószámra készülnek „igen" szavazatokat tenni, csak azért, hogy meghamisítsák a franciaországi választások eredményét.

Eggyel több ok arra, hogy elítéljük a népszavazással kapcsolatos fondorlatokat, s hogy felhívjuk népünket: októberben minden szavazatot de Gaulle ellen, a diktatúra ellen adjon le.

A nép napról-napra világosabban látja a veszély súlyosságát. Feladatunk a tömegek tömörítése, a köztársaság különböző véleményű híveinek egyesítése, hogy kitartó legyen az ellenállás a fasizmussal szemben.

A baloldali erők tömörítése különösen az antifasiszta

bizottságok, a köztársaság védelmének bizottságai által történik, amelyeket a gyárakban, a városi kerületekben és minden egyes faluban nagy népgyűléseken kell megválasztani. A demokratikusan szervezett kongresszusok kijelölhetik majd vezető szerveiket a helyi bizottságok ezrei közül.

Csak így ereszthetnek a bizottságok erős gyökereket a tömegekben, csak így biztosíthatják szilárdságukat az esetleges szétforgácsolási kísérletekkel szemben. Így lehet majd a legjobban biztosítani a tömegek mozgósítását minden fasiszta jellegű tüntetés haladéktalan visszaverésére, minden munkás- és republikánus aktivista vagy népi szervezeti központ elleni támadás visszaverésére, a demokratikus sajtóra mért minden csapás kivédésére.

Eljött az egység órája.

Azok között, akiknek meglenne az okuk, hogy megbánják, amit tettek, mert túlontúl sokszor engedtek a kommunistaellenességnek s egyenetlenséget szítottak, vannak egyesek, akik ma is előítélettel nézik, milyen lendülettel áramlanak a tömegek a kommunista párt, a szabadság védelmezője felé, és szembe akarnak helyezkedni ezzel az egészséges áramlattal. Keveset törődnek az erők szükséges tömörítésével. Ilyen értelmű cikkek szép számban akadnak az utóbbi napok sajtójában, s olyan emberek tollából származnak, akik mindamellett de Gaulle ellen foglalnak állást.

Azok, akik Mitterand úrhoz hasonlóan még ma sem tudtak megszabadulni kommunistaellenességüktől, egyszerűen megfeledkeznek a harc elemi szükségszerűségeiről, az egység nyilvánvaló sürgősségéről. Hogyan igyekezhet valaki továbbra is diszkreditálni a kommunista pártot, hogyan vonhatja kétségbe szándékait, amikor az

olyan sokszor tanúsította, hogy a munkásosztály és a köztársaság ügye az egyetlen gondja?

A de Gaulle beiktatása ellen szavazó nemkommunista képviselőknek olyan csoport alakítását javasolták, amelyből mi, kommunisták ki lennénk zárva.

Meg kell mondanunk, hogy ez a csoport a múlt hónapban még hatalmon levő pártok által alakított hírhedt köztársasági éberség bizottságának az utódja lenne. Csak éppen meg lenne fosztva régi tagjainak többségétől, mert azok megfutamodtak és csatlakoztak a miniszterelnök-diktátorhoz.

Ez azt jelenti, hogy konokul kitartanak megszokott magatartásuk mellett, tovább zavarják a tömegeknek a köztársaság védelméért folyó tömörülését. Akik erre az útra lépnek, azt kockáztatják, hogy a saját vesztükbe rohannak és magukkal rántják az egész népet.

Mi mindig hangsúlyoztuk, hogy a holnap Franciaországáról alkotott vélemények különbözősége nem akadályozhatja a fasiszta reakció ellenfeleinek, a republikánus erőknek legszorosabb együttműködését.

Mindezeknek az erőknek egy célra kell irányulniuk: „nem"-et mondani a népszavazáson, fenntartani a polgári szabadságjogokat, megőrizni a nép jogait.

Tudjuk, hogy a demokratikus köztársaság, mint Engels és Lenin mondotta, óriási haladást jelentett a történelemben. A munkásosztály meg akarja tartani ezt a vívmányt, mint olyan területet, amelyen szervezkedhet, kifejezheti elgondolásait, előkészítheti jövőjét, mely azonos Franciaország jövőjével. A dolgozók meg akarják védeni demokratikus jogaikat, amelyeket őseik sok harccal és áldozattal vívtak ki. A reakciós és militarista diktatúra uralma a fasizmus igájába hajtja a dolgozókat, börtönbe veti legjobbjaikat, megszünteti szervezeteiket,

a munkásosztály nem boldogul, nem erősödik, nem közeledik a szocializmushoz, amely felé haladnia kell és ellenállhatatlanul haladni is fog.

Minden demokrata megmarad programja és saját elképzelései mellett. Nekünk is megvannak az elgondolásaink az eszményi alkotmányról. Így például, szerintünk meg kellene erősíteni, meg kellene szervezni a népnek választottjai fölötti ellenőrzését, különösen azzal, hogy a képviselők megbízatását visszavonhatóvá kellene tenni. Továbbá, szerintünk meg kellene rövidíteni a képviselők megbízatásának idejét.

Fenntartjuk elgondolásainkat, programunkat, mindazt, ami létjogosultságot ad nekünk, a kommunista pártnak, de ismételten kijelentjük, hogy ebben az egész időszakban nem volt és jelenleg sincs más törekvésünk, mint a demokratikus szabadságjogok megmentése, a munkásosztály jogainak és pozícióinak elismertetése és megóvása. A magukat baloldaliaknak nevező pártoktól és csoportoktól sem kívántunk és kívánunk mást, csak saját programjuk követését.

A lényeg az, hogy egy emberként „nem"-et mondjunk az egyszemélyi diktatúrának, annak, amit „erős hatalomnak" neveznek.

A dolgozók, a demokraták erős kormányt, szilárd kormányt kívánnak. De mit jelent az erős és szilárd kormány?

Nem olyan kormányt, amely szuronyokra támaszkodik, amely erőszakkal, zsarolással és demagógiával tartja fenn magát.

Nem olyan kormányt, amely elsősorban a bankok, a nagyipar és a gyarmati nagybirtokosok támogatására számít.

Az erős kormány, a szilárd kormány a népre támasz-

kodik, nem fél a népi ellenőrzéstől, hű marad a nép iránt vállalt kötelezettségeihez.

Ismétlem, az igazsággal kerül szembe, aki azt állítja, hogy Franciaország bajai a túlzott demokráciából származnak, s arra hívja fel a népet, hogy ítélje el a demokráciát az októberi népszavazáson. Gondoljunk arra, amit Lenin mondott: nem szabad kiönteni a gyereket a piszkos fürdővízzel. Éppen így, nem szabad a hibák kijavításának ürügyével elvetni a demokráciát, a parlamentet.

Viszont ki kell javítani az intézmények rossz alkalmazását és biztosítani kell normális működésüket. El kell érni, hogy ne hamisítsák meg a demokráciát egész sereg önkényes megszorítással, a munkásosztály képviselőinek hátrányos megkülönböztetésével.

Március végén, a Központi Bizottság gennevilleiers-i ülésén, a kommunisták már felvázolták a nemzet megmentésének programjára vonatkozó elképzeléseiket, amelyeket egy baloldali kormány alkalmazhatna. Nyilvánosságra hoztuk, hogy milyen megoldásokat tartanánk helyesnek gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális vonatkozásban, hogy mit javasolunk Franciaország, a köztársaság jövőjének biztosítására.

Az akkor főbb vonásaiban ismertetett nemzeti megújhodási program kenyeret és munkát biztosít a dolgozó tömegeknek, biztosítja Franciaország legmodernebb erőforrásainak a béke és a nemzetközi egyetértés légkörében történő felhasználását. Biztosítja a szabadságjogokat. Lelkesítő távlatokat nyújt az értelmiségi ifjúságnak, a pedagógusoknak, a kultúra minden munkásának.

A megindult nagy harcban a kommunisták csak azt kívánják, hogy elfoglalhassák az őket megillető helyet a többi demokratikus párt és csoport mellett. Csak a helyüket akarják, de azt teljes egészében.

Változatlan elhatározásuk, hogy támogatnak minden haladó lépést, minden olyan kezdeményezést, amely a nép érdekeit szolgálja.

A köztársaság valamennyi hívének egyetértése nemcsak szükséges, hanem lehetséges is. Előrehaladását a nemzetgyűlés keretén belül, a szocialista képviselők és a demokráciához ragaszkodó többi képviselő körében is felmérhettük. Egy szocialista vezető, aki elsőnek állt de Gaulle mellé, a trockisták felé hajló demagóg Boutbien, az egység ellensége maga mondta, hogy a nemzetgyűlésben népfronthangulat van kialakulóban.

Mi ebben a rémítő? 1936-ban a Népfront-kormány szigorúan az alkotmány keretei közt alakult, elnöke Boutbien pártjának a tagja volt, támogatta a munkásosztály és kommunista pártja. Olyan kormány volt, amely sokat tett a dolgozókért és a köztársaságért. Nem csoda, hogy 1936 emléke elevenen él a munkások és minden republikánus francia férfi és nő lelkében, különösen az ilyen napokban, mint a mostaniak.

A Nation-tér és a République-tér között lezajlott nagyszabású, lelkes tüntetés nemcsak a részvevők sokaságával és a felvonulás méreteivel emlékeztetett az 1935. évi tüntetésre, hanem a különböző nézetű részvevők testvéri hangulatával, egységre és cselekvésre törekvésével is.

A tömegeket egyáltalán nem érte készületlenül és nem bénította meg az összeesküvés, erőteljes lendület ragadta magával őket. Minden okunk megvan arra a meggyőződésre, hogy a jövő a demokráciáé, nem pedig annak ellenségeié.

Elvtársak! Pártunk megerősödve állta a próbát.

Egységesebben zárkózik fel Központi Bizottsága köré, mint valaha. A Központi Bizottság tekintélye megnöve-

kedett. A vezetőség napról napra, óráról órára intézkedett, és az egész pártot harcba tudta vezetni.

A parlamenti csoport tanúbizonyságot tett politikai érettségéről és harckészségéről. Teljesen feladata magaslatán állt.

S mit mondjunk megyei és helyi szervezeteink aktivistáinak tevékenységéről?

Gyakran éjjel-nappal készenlétben voltak. Nappal dolgoztak a gyárban, azután fáradtságot nem ismerve, tüntetéseket szerveztek, őrizték szervezeteink helyiségeit, milliószámra osztogatták a röpcédulákat és brosúrákat, biztosították újságjaink tömeges terjesztését.

Új kádereink alakultak ki és edződtek meg a próbatétel tüzében: férfiak és nők, jó szervezők, akik képesek arra, hogy előmozdítsák és irányítsák a tömegmegmozdulásokat. Az események az új aktívák felbecsülhetetlenül értékes tartalékait tárták fel. A párt hűséges és megbízható káderekkel gazdagodott, akik minden áldozatra hajlandók, éppúgy, mint elődeik 1934—1936-ban, amikor olyanok emelkedtek ki és nőttek a legkiválóbb harcosokká, mint Timbaud és Cadras.

A legutóbbi időszakban a „L'Humanité" példányszáma megkétszereződött. A különkiadásokat még nedvesen elkapkodják. Most arról van szó, hogy kitartó fáradozással megszilárdítsuk az elért eredményeket, megtartsuk újságjaink új olvasóit és újabbakat szerezzünk.

Sokan csatlakoztak a párthoz. Tovább kell haladnunk ezen az úton. Az utóbbi hetek során számtalan dolgozóban ébredt fel a politika iránti érdeklődés: a szimpatizánsok ezrei kapcsolódtak be mellettünk a küzdelembe. Széles körökben tagtoborzásokat rendezhetünk, sejtjeink nyilvános gyűléseket tarthatnak, s ezekre meghívhatják a rokonszenvezőket, hogy csatlakozzanak munkájukhoz,

segítsék őket. Nagyon sok új sejtet alakíthatunk, elsősorban az üzemekben.

Fel kell hívnunk a tömegeket, hogy fokozott mértékben segítsék anyagilag a pártot, tegyék intenzívebbé a pártlapok számára az előfizetés-gyűjtéseket.

A tények rácáfoltak azoknak a pesszimista véleményére, akik az ifjúságot közömbösnek, részvétlennek tartották. Az ifjúság ott volt a harcban, lelkesen és áldozatra készen. Az ifjúmunkások, a diákok, a fiatal lányok a szabadságért küzdők első soraiban menetelnek. Mindenki megfigyelhette tömeges részvételüket a tüntetéseken, különösen a Nation-tér és a République-tér közötti felvonuláson. A Kommunista Ifjúsági Szövetséghez 3000 ifjú és leány csatlakozott.

A tagtoborzás, a sajtó terjesztése és mindenekelőtt a tömegek mozgósítása terén elért sikerek pártunk helyes irányvonalának és elvi szilárdságának eredményei.

Ebben az időszakban visszaszereztük azokat a jó elvtársakat, akiket néhány revizionista egységbontó tevékenysége egy időre megzavart. Az egész párt felzárkózott.

A szocialista pártot és a többi pártot megosztották a megpróbáltatások, éppúgy, mint Vichy idején, 1940-ben. Zavar, megfutamodás, árulás támadt soraikban. Ezzel szemben a mi pártunk egységesnek és sziklaszilárdnak bizonyult.

Míg például 1939-ben az ellenségnek sikerült zavart keltenie bizonyos, minket követő rétegekben, ma pártunkat bizakodóbb és népesebb rokonszenvező tömeg veszi körül, mint valaha. A párt mindenki szemében a demokrácia és a szabadság fő ereje.

Az a tény, hogy pártunk ilyen jó körülmények között folytathatja harcát, annak köszönhető, hogy rendület-

lenül küzdött minden elhajlás ellen, kipróbált szervezési módszereket alkalmazott, az áldemokráciával, amelynek más pártoknál olyan szomorú példái mutatkoztak, a demokratikus centralizmust helyezte szembe. Mindenekelőtt azonban annak köszönhetjük sikereinket, hogy hűek maradtunk Marx és Lenin elveihez, hűek maradtunk a munkásosztályhoz, magasra tudtuk emelni a párt zászlaját a szabadságjogok, a béke és az igazi nemzeti érdekek védelmében.

Rajta, kedves elvtársak, munkára fel, telve bizalommal és elszántsággal!

Szervezzétek a tömegek harcát az egyszemélyi diktatúra megszüntetéséért, a népszavazáson mondandó „nem"-ért, az algériai békéért, a köztársasági szabadságjogok visszaállításáért, a szabad, erős és boldog Franciaországért!

Elhangzott 1958. június 10-én.

A második világháború befejezése óta országunk sok nehézségen ment keresztül. S ezek a nehézségek a legutóbbi időszakban még súlyosbodtak.

De Gaulle és hívei mindezért a kialakult intézményeket és a pártokat, mint ők mondják: a „rendszert" teszik felelőssé.

A legkevésbé sem kívánjuk csökkenteni a közügyeket eddig irányító pártoknak és vezetőiknek súlyos felelősségét. Ezek a pártok és vezetőik mindvégig az ország érdekeivel nyilvánvalóan ellenkező politikát folytattak. A köztársasági intézmények működését a kommunista képviselők ellen, 6 millió francia férfi és nő képviselői ellen indított hajszával eltorzították.

Az intézmények rossz működése azonban nem tekinthető a Franciaországot marcangoló válság legfőbb okának. Inkább a válság megnyilvánulása és jele volt.

Valójában arról volt, és ma is arról van szó, hogy a vezető osztályok képtelenek megoldani a korunk által felvetett problémákat, s mi ezt szüntelenül hangoztattuk és hangoztatjuk. Elsősorban a gyarmati rendszer általános válságából következő problémák megoldására való képtelenségüket kell hangsúlyozni.

A francia burzsoázia a világ második gyarmatbirodalmának volt az ura. Ezt a gyarmatbirodalmat sem kerülhette, nem is kerülte el az a mélyreható és megállít-

hatatlan mozgalom, amely Ázsia és Afrika népeit a szabadság, a független nemzeti élet felé vezeti. A népek fejlődése a második világháború óta, a hitleri fasizmuson és a japán militaristákon aratott győzelem óta meggyorsult.

A francia burzsoázia vezető rétegei az előttük felmerült kérdések közül egyetlenegyet sem tudtak korunk szellemében megközelíteni. A függetlenségre törekvő népek egyikével sem tudtak új kapcsolatokat kialakítani.

A legutóbbi tizenkét esztendő története azoknak a kudarcoknak a története, amelyekkel a Franciaország és a gyarmati népek közötti elavult erőviszonyok fenntartására irányuló kísérletek végződtek.

Már a felszabadulás másnapján, vagyis akkor, amikor de Gaulle osztatlan hatalommal rendelkezett, Szíria és Libanon elnyerte függetlenségét és minden kapcsolatot megszakított Franciaországgal.

Ezután következett a gyalázatos haiphongi agresszió, amelyet a de Gaulle-hoz közelálló d'Argenlieu tengernagy irányított. Ez az agresszió robbantotta ki a vietnami szennyes háborút, amely a szenvedések és borzalmak áradatát hozta magával. A háború hallatlan áldozatokat követelt mind Vietnam, mind pedig Franciaország népétől. Végeredményben egész Vietnam szakított Franciaországgal, s az ország déli része a valóságban amerikai gyarmattá vált.

S mégis, Ho Si Minh elnök 1946-ban, Fontainebleauban tárgyalt Franciaország képviselőivel Vietnamnak a Francia Közösség keretében maradásáról! S még Genfben is, 1954-ben, Pham Van Dong késznek nyilatkozott megvizsgálni, milyen feltételekkel vehet részt az egyesí-

tett Vietnam a Közösségben. Országunk vezetői azonban nem ismerték fel ezeket a lehetőségeket.

Következett a tuniszi konfliktus. A „fellaga" elleni megtorlás után el kellett fogadni az új állam függetlenségét és szuverenitását, tudomásul kellett venni a Tunéziai Demokratikus Köztársaság kikiáltását.

Marokkóban a szultán elmozdítása és száműzetése, majd a báb Ben Arafával űzött közjáték után a saint-cloudi egyezményeknek meg kellett nyitniuk azt az utat, amely szintén a függetlenséghez vezetett.

Most Algériában viselnek kegyetlen háborút egy egész nép ellen, amely szabadságra vágyik. S közben már Fekete Afrika országaiban éppúgy, mint Madagaszkáron, felvetődnek a függetlenség és a Franciaországgal való új kapcsolatok problémái.

Mivel magyarázható a konfliktusoknak ez a sorozata? Miért került sor mindezekre az erőpróbákra?

Mi a magunk részéről már a háború másnapján felvetettünk olyan eszméket, amelyek egy igazi Francia Közösség kialakítására irányultak. Ez a Közösség szabad és egyenjogú népeket fogott volna össze, biztosította volna érdekeik kölcsönös tiszteletben tartását, önkéntes kapcsolatokon és kölcsönös barátságon nyugodott volna.

Sajnos, mások „Francia Közösség" néven a régi, uralmon és kizsákmányoláson alapuló gyarmati politikát akarták folytatni.

Ami pedig sajátosan Algériát illeti, mi már a háború előtt felhívtuk a figyelmet arra a tényre, hogy ebben az országban egy nemzet van kialakulóban. Nem hallgattak a szavunkra.

Jóllehet az algériai nép súlyos áldozatokat hozott, sok fia harcolt és esett el az európai csatamezőkön a szabadságnak a fasizmussal szembeni védelmében, 1945-ben

Constantine-ban a francia hatóságok vérbe fojtották az arab lakosság békés tüntetését.

Voltak esélyek olyan sajátos kapcsolatok létesítésére Franciaország és Algéria között, amilyeneket az a tény tesz szükségessé, hogy Algériában egymillió francia él, de ezeket az esélyeket semmibe vették és szabotálták.

Minden arra irányuló kísérlet, még a legbátortalanabb is, hogy akár a legelemibb jogokat biztosítsák az algériai népnek, az algériai gyarmatosítók és franciaországi védelmezőik vad ellenállásába ütközött.

Így jutottunk el ehhez a barbár háborúhoz, amelyet „béketeremtés" ürügyén folytatnak Algériában.

Ma az algíri ultrák győzedelmeskedni látják politikájukat. A nemzeti képviselet és a párizsi hatóságok engedtek azoknak, akik a törvény értelmében engedelmeskedni tartoznának nekik. A parlament nem tett egyebet, mint formailag jóváhagyott egy olyan, teljhatalommal felruházott miniszterelnököt, akit valójában a hadsereg vezetői és az algériai nagytelepesek jelöltek ki.

Az ultrák, ezek az igazi szeparatisták, akik 1935-ben azzal fenyegetőztek, hogy megszakítanak minden kapcsolatot Franciaországgal, pedig akkor a kormány csupán a Blum—Violette-terv szerinti korlátozott rendszabályokat akarta életbe léptetni az algériaiak érdekében, most arra törekszenek, hogy a francia nép fiainak kiontott vére és a nemzet pénzforrásainak kimerítése árán minden erővel kikényszerítsék privilégiumaik megtartását.

Noha messze vannak Franciaország problémáinak megértésétől, ők akarják — Algírból — megszabni, a legrosszabbfajta reakciónak alávetni országunk egész politikáját.

Így igazolódik be figyelmeztetéseink igazsága. Évek óta szüntelenül hangoztatjuk, hogy a Földközi-tenger

tulsó oldalán folytatott politika csak oda vezethet, hogy magában Franciaországban kifejlődik a fasizmus és a szabadságjogok elvesznek. Mint Marx mondotta: „Nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom."

Az események ilyen alakulásáért súlyos felelősség terheli a szocialista párt vezetőit, Guy Mollet-t és Robert Lacoste-ot, akik hátat fordítottak 1956. január 2-i választási programjuknak és a valamennyi szocialista párt által elfogadott eszméknek.

Ezek az emberek a soviniszta és fajvédő ideológia terjesztői lettek a munkásosztály soraiban. Személyesen irányították a gyarmati rablóvállalkozásokat és fedeztek minden szörnyűséget. Ők nevezték ki a hadsereg élére azokat a tábornokokat, akikből a lázadás vezetői lettek.

Tehát a burzsoázia képtelen volt megoldást találni a felmerült problémára, maguk a szocialista vezetők pedig teljesen helytelen útra tértek.

S most el lehet-e képzelni, hogy de Gaulle-nak a „nagyságról" hangoztatott frázisai fogják rendbe hozni a helyzetet?

Franciaország nagysága nem a gyarmati népek fölötti uralommal és a gyarmati népek kizsákmányolásával függ össze. Franciaország hatalmas erőforrásokkal rendelkezik, dolgos és tehetséges népe, lelkes ifjúsága, nemes küldetéséhez hű elit értelmisége van. Ebben rejlik Franciaország nagysága.

Olyan erőforrások ezek, amelyeket országunk az általa véghezvitt erőszakosságok dacára francia kultúrával többé-kevésbé átitatott népek szolgálatába állíthat éppen ma, amikor arról van szó, hogy segíteni kell őket modern fejlődésük biztosítása érdekében.

Vajon rálép-e de Gaulle erre az útra? Első algériai tényked̄ései elég világosan válaszolnak a kérdésre.

Továbbra is fenntartja azt a hazugságot, hogy „Algéria francia föld". Az „integráció" ürügyén makacsul visszautasítja az algériaiaknak a független nemzeti élethez való jogát. Más szóval: folytatja és súlyosbítja a háborút, aminek káros következményei nyilvánvalóan megmutatkoznak az Algériával szomszédos népekkel, valamennyi arab néppel, s általában Ázsia és Afrika népeivel való kapcsolataink területén.

S könnyű belátni, hová vezet ez a háború magán Franciaországon belül is. Új korosztályokat szólítanak fegyverbe. A hatalmas katonai kiadások és a dolgozókkal szembeni „szigorú takarékosság" politikája a tőkéseknek biztosított óriási előnyökkel párosul.

Egész Franciaországban és Korzikában is terjednek az Algériában alkalmazott politikai módszerek: az önkényes lapelkobzások, tüntetés-betiltások, közjóléti bizottságoknak nevezett polgárháborús bizottságok tömeges alakítása, népházak és demokratikus könyvkereskedések ellen intézett olyan támadások, amilyenekre Pauban került sor. A munkások hamarosan megtudják, mit jelent az, hogy tábornokok kerültek a prefektúrák élére.

Mi a múltban teljes joggal azt mondtuk: „A fasizmus — háború." Világosan bebizonyosodik az is, hogy a háború, különösen a gyarmati háború — fasizmus!

A veszély ellen a dolgozók és az összes demokraták egyesülni fognak, s megindítják a szükséges akciót.

Harcolni fognak minden erejükkel az algériai békéért, s a népszavazás idején a szavazók egységesen mondanak „nem"-et az egyszemélyi és katonai diktatúrának, amely megnyitná az utat a fasizmus előtt.

Megjelent 1958. június 21-én.

ZÁRÓBESZÉD A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

Elvtársak!

Marcel Servin elvtárs beszámolója mélyrehatóan elemezte a népszavazás eredményeit, a „nem"-mel szavazók vereségének okait.

A reakciós és kolonialista nagyburzsoáziának sikerült befolyásolnia a kispolgárság és a munkásosztály tömegeit, beleértve azoknak a dolgozóknak egy részét is, akik korábban pártunkra szavaztak.

Ezt a jelentős, nagyon komoly tényt kell szem előtt tartanunk, amikor a jelenlegi helyzetet és a perspektivákat vizsgáljuk.

A vereség okai közül csak a legfőbbeket említem. Először is a változás vágyának megnyergelését, és azt a tényt, hogy bizonyos pártok programjuk és választási ígéreteik elárulásával aláásták az ellenünk indított hajszával amúgy is eltorzított intézmények hitelét.

Azoknak, akikben élt a változás vágya, mindjárt előljáróban ki kell jelentenünk, hogy a változásnak — s ezt újra meg újra meg kell majd mondanunk — nem a „gondviselés emberéhez" folyamodásnak kellett lennie, hanem a több demokrácia, a demokrácia tiszteletben tartása felé haladásnak. A változás után vágyakozó szavazók elhitték, hogy de Gaulle meg fogja teremteni azt a szilárd és erős kormányt, amelyre Franciaországnak szüksége van ahhoz, hogy rendbehozza belső ügyeit

és kellő tekintéllyel lépjen fel nemzetközi kapcsolatainak terén, elhitték, hogy véget érnek a megismétlődő válságok, hogy végre határozott politikája és irányítása lesz az országnak. Ez az első oka a szeptember 28-i szavazás eredményeinek.

A második ok az algériai puccsnak és a katonai vezetők lázadásának értelmi szerzői, illetve haszonélvezői által a félelemmel, a polgárháborúval űzött zsarolásból ered.

Talán még nem is mérjük fel eléggé, milyen hatást gyakorolhat a „polgárháború" gondolatának puszta felidézése a tömegek körében, s nemcsak a falvakban, hanem még a városok kevésbé fejlett munkásai között is. Nem véletlen például, hogy Louis Bonaparte annak idején a nagy *Jacquerie*-t, a *vörös kísértetet* idézte fel rémület keltése végett. Lenin mondotta a reakciósokról 1917 májusában, hogy taktikájuk az ijesztgetés. Hazudni, rágalmazni, csakhogy megijesszék az embereket.

A tömegek el akarták kerülni a polgárháborút, és sokan a félrevezetett emberek közül — mert csakugyan félrevezették őket — nem vették észre, hogy a reakciós erők, a pártütő elemek, akik hatalomra juttatták de Gaulle-t, s akiket ő sohasem tagadott meg, az új alkotmány segítségével tovább folytatták fasiszta üzelmeiket.

Másfelől sokan nem is tudták, milyen merényleteket követtek el a lázadók a haladó szervezetek helyiségei és aktivistái ellen. De azt három-négy napon át unos-untalan hallották a rádióban és olvashatták az ellenséges lapokban, hogy a kommunisták támadták meg a „Simcá"-ban a „szegény ártatlan" bérgyilkosokat. Mit kell tennünk ezzel kapcsolatban és minden más téren? Meg kell magyaráznunk, újra és újra meg kell magyaráz-

nunk a tényeket. S meg kell szerveznünk a dolgozókat székházaik, lapjaik, aktivistáik védelmére.

Le kell szögezni azt is, hogy sikere volt a „De Gaulle nem Massu!" jelszónak.

Az említett szavazók nem vették észre, hogy az alkotmány jelentős csapást mér a szabadságjogokra. Egyszerű embereknek nehéz is eligazodniuk ebben. „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség" — olvasták az alkotmány elején. A 92. cikkelyig már nem mindenki jutott el, pedig ez a cikkely négy hónapra lehetővé teszi a szabadságjogok legsúlyosabb csorbítását.

Ami az alkotmányt illeti, hadd válaszoljak mindjárt egy ellenvetésre, amit egyszer-másszor nekünk szegeztek:

„Úgy látszott, hogy ti az 1946-os alkotmányt védelmezitek." Nem *látszott* úgy! Mi *valóban védelmeztük*. Ez az alkotmány, amely nem olyan volt, amilyent akartunk, de amely mellett a második alkotmányozó nemzetgyűlés folyamán kiálltunk, s amelynek megszavazására szólítottunk fel, biztosított bizonyos jogokat, nyújtott bizonyos garanciákat és lehetőségeket a munkásosztálynak. Mindez eltűnt a jelenlegi alkotmányból. S ezt ne mondjuk meg a munkásosztálynak? Ne kiáltsuk oda a népnek?

Ha másként járunk el, feltétlenül megszegtük volna kötelességünket: osztálykötelességünket és a néppel szemben fennálló republikánus kötelességünket. Képtelenek lettünk volna megmagyarázni egyszerűen, ahogyan igyekeztünk, hogy a szóban forgó alkotmány funkcionálásának eltorzítása miatt kerülhetett sor a májusi és júniusi eseményekre.

Hogyan kelthettük volna akár egyetlen pillanatra azt a hitet, hogy mivel mi magunk is változásra törekszünk,

sutba akarjuk dobni — mert ezt a kifejezést kell használnunk — a demokratikus szabadságjogok zászlaját, s csatlakozni akarunk az egyszemélyi alkotmányhoz?

Nem szabad megfeledkeznünk a szeptember 28-i szavazás népszavazás jellegéről sem. Az *egész* ellenállás hősi harcainak és áldozatainak elhallgatásával sikerült elfogadtatni azt a legendát, hogy Franciaország felszabadítása egyetlen ember műve volt. Ezt tanítják gyermekeinknek már a legalsó osztályokban. S meg is marad belőle valami azoknak a nemzedékeknek gondolkodásában, amelyek 1944 óta érték el a szavazói korhatárt.

A harmadik ok: az algériai béke megkötésének vágya. Sokan abban az illúzióban ringatóznak, hogy de Gaulle békét köt majd Algériában. Elhangzott itt, milyen paradox és ellentmondásos az a vágy, amely oly sok különböző ember „igen" szavazatában fejeződött ki: „igen"-nel szavaztak a kolonialisták, „igen"-nel szavaztak az ultrák, és „igen"-nel szavaztak olyanok is, akik tényleg akarják a békét.

Az élő dialektika egyik esetével van itt dolgunk: az „igen"-nel szavazók közötti ellentétek nem zárják ki, hogy van közöttük valami közös, ha az érdekeltek nincsenek is teljes tudatában, ha önmaguknak sem vallják be. Olyan franciák, akiket nem lehet az ultrák közé sorolni, békére vágynak, de egy, nem mondom, hogy országunk igájában, azt mondom: uszályában tartott Algériával. Erre a kérdésre később még visszatérek.

A negyedik ok: az a tény, hogy akik „nem"-mel szavazásra hívtak fel, nem tudták megvalósítani szövetségüket. Ez már eleve rontotta az elnöki alkotmány ellenzőinek, a „nem"-mel szavazás híveinek kilátásait.

Ily módon komoly helyzet alakult ki. Mi már június-

ban megmondtuk: nagy baj, hogy a kormányt az algíri és ajacciói puccsokkal kényszerítették ki.

S most a kormánynak minden a kezében van ahhoz, hogy meghatározza a politikát, megszilárdítsa és állandósítsa a hatalmát.

A korlátlan hatáskört biztosító rendelkezések következtében súlyos veszély fenyegeti a munkásosztályt, a szabadságjogokat. Az új alkotmány 66. cikkelye a szabadságot szentnek és sérthetetlennek nyilvánítja, s kimondja megújhodását, megtiltja az önkényes letartóztatásokat, az ítélet nélküli fogva tartást és így tovább — mindezt azonban megcáfolják a 66. cikkellyel feltűnően ellenkező újabb rendeletek.

Különösen erős csapást készülnek mérni a demokratikus sajtóra: az elkobzások és a mindenféle ürüggyel indított üldözések egymást követik majd. Az aktivistákat ugyancsak üldözni fogják. Fennáll az a veszély, hogy megsokszorozódnak a provokációk. S ha csak nem folytatunk erőteljes és eltökélt harcot, a legrosszabb felé haladhatunk.

Itt nemcsak a 92. cikkelyre gondolok, hanem a 4. cikkelyre is, amely állandóan veszéllyel fenyegeti majd pártunkat és a többi ellenzéki csoportosulást. Ez a cikkely lehetővé tesz minden megfélemlítési és zsarolási kísérletet annak érdekében, hogy ingadozásra késztessék a gyenge elemeket olyan pillanatokban, amikor a belső és a külső helyzet határozott politikai kiállást követel tőlük.

Hangsúlyozták itt az „igen"-nel szavazók közötti ellentéteket, mégpedig joggal, mert ha van is közöttük valami közös, számos ellentét sem hiányzik. S ezek az ellentétek meg is nyilvánulnak majd. Megnyilvánulnak Algéria kérdésében. Megnyilvánulnak gazdasági és tár-

sadalmi téren. S a Franciaország függetlenségéről és nagyságáról hangoztatott frázisok ellenére külpolitikai viszonylatban is megnyilvánulnak. Tehát igaz, hogy az illúziók szertefoszlanak, de nem pártunk erőfeszítései nélkül. Csak akkor foszlanak szerte, ha a párt elősegíti, ha a párt cselekszik, ha a párt aktív és türelmes politikai munkával felvilágosítja a tömegeket.

Evégett múlhatatlanul szükséges a szilárd irányvonal. Múlhatatlanul szükséges az is, hogy a párt sorai egységesek legyenek a minden téren, ideológiai, politikai és szervezeti téren folytatott harcban.

Természetesen tapasztalható csalódás a dolgozók, különösen a párt aktivistái között. De hogyan is ne éreznének csalódást a kommunisták, akik tudván tudják, hogy bátran, egyszer-másszor hősiesen küzdöttek, éjt nappá téve fáradoztak, szüntelenül őrhelyükön álltak, oly sok erőfeszítést fejtettek ki, s rá kell döbbeniük, hogy azoknak egy része, akik előbb ránk szavaztak, ezúttal nem követtek bennünket.

Majd azt mondogatták maguknak: lám, van vigasz, nem vagyunk egyedül. Annyi szocialista, radikális, parasztvezető, tanító és tanár a pártéval azonos álláspontot foglalt el! S mégis: az eredmény — kevesebben szavaztak „nem"-mel, mint ahányan az előző választásokon a kommunistákra szavaztak.

A csalódás tehát érthető. S az emberek kérdéseket tesznek fel. Az ellenkezője volna rendellenes.

Az emberek kérdéseket tesznek fel. S többé-kevésbé helyes válaszokat kapnak. A mi feladatunk segíteni a párt minden egyes tagját, hogy tisztán lásson, pontosan megértse a helyzetet és a perspektívákat, lelkiismeretesen és becsületesen vizsgálja meg, hol tartunk és mit kell tennünk.

Annál is inkább, mert a sikertelenség — mint mindig — két irányban is hibás véleményekre vezethet, szektás, illetve opportunista tendenciákat táplálhat.

Azt mondják, hogy voltak aktivisták, akik így kiáltottak fel: „Ők" soha semmit sem fognak megérteni! „Ők" — azaz félrevezetett elvtársaik. Kialakulhat bizonyos önmagunkba zárkózás, amihez a félrevezetett tömegek megvetése társulhat, holott ezeket a tömegeket, ma inkább mint valaha, kötelességünk felvilágosítani és újra megnyerni.

Lenin azt tanította, hogy semmire sem megyünk a munkások nélkül és ellenében, a tömegek ellenében.

Ma, a szocialista kongresszus és a radikális kongresszus után, bizonyos elvtársaknál megfigyelhető az egységfront-taktika általános visszautasításának tendenciája: „Most aztán elég, ne beszéljetek nekünk többé ezekről a szocialistákról és ezekről a radikálisokról! Most aztán vége!"

Vége? S egészen egyedül megyünk tovább, kalandokba bocsátkozunk?

Valójában a szóban forgó elvtársak egy ideig még duzzoghatnak, de a legtöbben már kedden, szerdán visszatértek a munkához, feladatainkhoz. S épp ezzel nyerték el olyan munkások csatlakozását, akik a következőképpen gondolkodnak: „A helyzet most nehezebb lett. Egy okkal több arra, hogy csatlakozzam a kommunista párthoz." A munkásosztály úgy reagál a helyzetre, hogy fel kell sorakozni a párt körül, a párttal együtt kell harcolni.

Az opportunista tendenciákat illetően azt kell szem előtt tartani, hogy egyesek, akik az utóbbi időben semmit sem mondtak, csak arra várnak, hogy pártunk nehézségekkel találja magát szemközt. Az SZKP XX.

kongresszusa után megpróbálták érvényesíteni szavukat, de a párt nem követte őket. Néhányan, köztük Césaire, a végsőkig vitték a dolgokat, s Servin elmondta, hová jutottak.

Mások — a legközelebbi alkalmat várva — visszatértek csigaházaikba, nem értettek meg semmit, nem fogadták el pártjuk magyarázatait, XIV. kongresszusunk határozatait. Egyetlen problémát illetően sem értettek egyet pártjukkal, sem a párt külpolitikáját, sem a gyarmati népek függetlenségéért vívott harcát, sem a Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal való szolidaritásának megerősítését, sem a munkásosztály kizsákmányolásának, a proletariátus relatív és abszolút elnyomorodásának problémáit illetően. Nem értettek egyet magának a munkásosztály harcának olyan felfogásával, hogy az nem valamely burzsoá liberális mozgalom támasza, hanem ellenkezőleg: a jelenben és a jövőben egyaránt döntő ereje, lendítőereje a mozgalomnak. Megkísérelték vitássá tenni a párt fő irányvonalát, s a maguk gyenge hangjával csatlakoztak mindazok lármás handabandázásához, akik ezúttal újra megjövendölték közeli végünket.

Véleményem szerint ezeket a dolgokat világosan meg kell mondani, mert azzal az időszakkal kapcsolatban, amelybe most lépünk, a burzsoázia bizonyos reményeket táplál. Olyan helyzet kialakulását reméli, amely lehetővé teszi számára, hogy efféle elemek segítségével zavart keltsen a párt soraiban. Olyan emberekről van szó, akik elvesztették a talajt a lábuk alól, olyan emberekről, akik gyakran semmit sem tettek, miközben a párttagok tömege odaadóan fáradozott.

S mint Lazzarino elvtárs elmondta, ezek az emberek hosszú távollét után a vereség másnapján újra megjelen-

tek az alapszervezetekben, hogy megkíséreljék vádolni a pártot, de a párt szilárdan várja támadásukat.

Kaptam egy levelet. Küldője azt írja, hogy a párt „csődöt" mondott. Ugyanez a kifejezés szerepelt hétfőn reggel a legreakciósabb lapokban. „A párt — írja — elvesztette szavazatainak egyharmadát, sőt majdnem a felét." Miért nem háromnegyed részét? S miért nem mindjárt az egészet? 1956-ban pontosan 5 454 000 szavazatot kaptunk magában Franciaországban. Az igencsak különös szeptember 28-i népszavazáson 4 624 000 „nem" szavazatot adtak le. A különbség 830 000 . Figyelembe véve, hogy mások is szavaztak „nem"-mel, a különbség a mi szempontunkból, mint Servin elvtárs mondotta, kétségtelenül meghaladja a milliót, vagyis körülbelül 20 százalék. A tény elég súlyos akkor is, ha nem szavazataink egyharmadának vagy éppenséggel a felének elvesztéséről van szó!

De épp ez a tipikusan opportunista eljárás: teljesen elvesztenek minden mértéket, az ellenfél erejét eltúlozzák, saját erőnket lebecsülik, s a „kiigazított" számokból fegyvert kovácsolnak, hogy segítségével megváltoztassák a párt irányvonalát.

Az opportunisták szem elől tévesztik a népszavazás feltételeit, s elhanyagolják azt a tényt, amelyre itt Gillot igen helyesen emlékeztetett, hogy ugyanis a párt a munkásosztály döntő erőinek megőrzésével biztosította a jövőt.

Az a tény, hogy a döntő erők, a legfelvilágosultabb erők ilyen csatában továbbra is a párt mellett maradtak, s nem tettek engedményeket, nem adták fel elveiket, jelentős tényező a munkásosztály jövője, a demokrácia jövője szempontjából.

Ugyanakkor azonban marxistának nem szabad „meg-

feledkeznie" az ellenfélről. Különös hadvezér az olyan, aki azt képzeli, hogy elég szép terveket kidolgozni, a csatarendet előkészíteni, kiadni a parancsot a menetelésre, s máris minden rendben van, lehet győzelemről győzelemre haladni!

Lenin már régen rámutatott arra, hogy a forradalom útja, a munkásosztály útja nem a Nyevszkij Proszpekt, vagyis az a sugárút, amely Leningrádot a Néva folyó teljes hosszában nyílegyenesen átszeli.

Mi osztályháborút viselünk, ezt nem szabad elfelejteni. S ebben az osztályháborúban nemcsak sikereket érünk el. Sehol sincs megírva és bebizonyítva, hogy a munkásosztály harca szüntelenül felfelé ível.

Mit mutat a saját tapasztalatunk? Voltunk már súlyos helyzetekben, olykor — mint például a háború idején — súlyosabb helyzetben is.

A müncheni egyezmény után pártunk igen nehéz helyzetbe került. S néhány hónappal később visszaszereztük pozícióinkat.

De akadtak olyanok, akik már nem is csak megzavarodtak: nem tudták elviselni a szeptemberi próbatételt és rendezetlen sorokban futásnak eredtek.

Nem vagyunk bebiztosítva az ilyen eshetőségekkel szemben.

Szeretném felhívni a Központi Bizottság, az egész párt figyelmét, szeretném jól megértetni, hogy nem olyan kérdésekről van szó, amelyek mellett könnyen el lehet siklani. Ezeket az eshetőségeket szem előtt kell tartani.

Az ingadozó és siránkozó elemek azt mondják majd: „Mindennek a párt irányvonala, a vezetés az oka."

Azt fogják javasolni, hogy más politikát folytassunk, más pártunk legyen.

Kell-e újra mondanom, hogy a párt politikája helyes, s ha választóink egy része elhagyott is bennünket, ez még nem bizonyíték a párt ellen és irányvonala ellen?

Az opportunista érvelés lényeges és jellegzetes vonása az objektív feltételekről való megfeledkezés. Rosszul mennek a dolgok, vereséget szenvedtünk: ez a párt hibája. Csakis a párté.

Más szóval, újra az ellenzéki tétellel hozakodnak elő, a „France Observateur" és más lapok kampányjelszavait visszhangozzák. „Demokráciáról", sőt, a vezetésben végrehajtandó „tisztogatásról" beszélnek.

S itt kézzelfoghatóan tapasztalhatjuk, hogy a pártunk elleni támadás folytatásáról van szó, a mi pártunkat igyekeznek — ugyanolyan címen, mint a szocialista pártot — felelőssé tenni a munkásosztály helyzetéért, a tömegek jelenlegi helyzetéért. Bennünket, kommunistákat, bennünket, a kommunista párt vezetőségét a „politikus" Guy Mollet mellé állítanak, aki háborút viselt Algériában, aki elősegítette a reakciónak a munkásosztály ellen indított támadásait! Szerintük bennünket is bűn és felelősség terhel!

Egy testvérpárt egyik vezetője, Longo elvtárs, akinek cikkét a „La nouvelle revue internationale" lapjain olvashatták, igen helyesen azt mondta, hogy az ellenzéki tétel a Francia Kommunista Párt megrágalmazása.

Olyan kommunisták, akik tudják, mit jelent a párt tagjának lenni, nem beszélhetnek így. Így az „Unir" (Egyesüljünk) című rendőrségi lapban beszélnek, amely nevével ellentétben a bomlasztást szolgálja.

Tény, s erre Servin rámutatott, hogy jelentkeztek hibák és gyengeségek tevékenységünkben. Különösen egyetértek azokkal az elvtársakkal, akik azt mondják, hogy bizonyos túlzások voltak a párt népszavazási kam-

pányában. Ezeket el lehetett volna kerülni. Különben az elvtársak észrevehették, hogy cikkeinkben, s ugyanígy a televízióban és a rádióban tett nyilatkozatainkban — mint mindig — megőriztük a szerintünk szükséges mérsékelt, de szilárd hangot.

Nem szabad lebecsülni más hibákat sem, amelyekről az elvtársak beszéltek. Ezeket a hibákat látni kell és ki kell javítani, anélkül azonban, hogy eltúloznánk a népszavazás eredményeire gyakorolt befolyásukat.

Persze, minden hibának, minden gyengeségnek megvolt a maga befolyása, de nem módosították, nem módosíthatták a mozgalom általános menetét. Nem módosíthatták az osztály-erőviszonyokat és alakulásuk belső dialektikáját.

A marxizmus azt tanítja, hogy a pártnak módjában áll befolyásolni és befolyásolnia is kell az osztály-erőviszonyokat, azok alakulását, mégpedig olyanformán, hogy felvilágosítja és szervezi a saját tapasztalataikon okult tömegeket. A párt azonban egymagában ezeket az osztály-erőviszonyokat nem szüntetheti meg, nem változtathat rajtuk, nem érheti el, hogy más irányt vegyen az alakulásuk.

Mindez elemi marxista igazság. Aki figyelmen kívül hagyja, semmit sem ért a marxi és lenini elvek ábécéjéből.

Ezzel kapcsolatban szeretnék most néhány problémát alaposabban megvilágítani.

Az elvtársak valamennyien tudják, hogy az algériai háború kérdésében halmozódtak fel a válság összes elemei. Megmondottuk, hogy a burzsoázia eleve képtelen megoldani a kolonializmus összeomlása nyomán keletkezett problémákat. Különösen így volt ez a vietnami háborúra következő algériai háború kibontakozásával és

az egész Fekete Afrika forrongásával kapcsolatban. Bizonyos társadalmi erők azóta is mindig arra törekszenek, hogy fenntartsák az osztályuralmat, a kolonialista uralmat Algériában. Ilyen erők: a kapitalista nagyburzsoázia, a nagytelepesek és a hadseregnek társadalmilag a nagyburzsoáziához tartozó felső tisztikara. Nem szabad ugyanis megfeledkezni arról, hogy a hadsereg nem osztályokon kívül álló elem, a hadsereget is osztályszempontból kell elemezni.

Mindezek az elemek, amelyeket említettem, természetesen amellett vannak, hogy Algériában fennmaradjon a kapitalista, imperialista uralom.

Másfelől azonban a munkásosztály egy része, s még inkább a kispolgárság egy része, mind ez ideig hajthatatlan maradt felvilágosító munkánkkal szemben. Ezt már 1950-ben megállapítottuk, a Központi Bizottság tagjai emlékeznek rá.

A Központi Bizottság gennevilliers-i ülésén, amelyen értesültünk Dimitrov elvtárs haláláról, megjegyeztem, hogy pártunk antiimperialista harcának hagyományai és a marokkói háború ellen vívott harcunk dacára nem volt könnyű feladat számunkra küzdeni a vietnami gyarmati háború ellen, nem volt egyszerű dolog szüntelenül támogatni a saját burzsoáziánk által elnyomott népeket. Észre kellett vennünk, hogy a több mint hetven esztendős gyarmati uralom folyamán jelentős módosulások mentek végbe sok kispolgár, sőt, sok munkás tudatában.

Tény, hogy Guesde, a munkásosztály képviselője, és Clemenceau, a kispolgárság, főleg a falusi kispolgárság képviselője, a múlt században egyaránt tudott harcolni a tuniszi és a tonkini expedíciós hadjáratok ellen. Tény, hogy akkor visszhangot is tudtak kelteni a tömegekben.

S nem kevésbé igaz, hogy azóta ezeket a pártokat, a radikális pártot és az 1914-es háború előtti egyesült szocialista pártot, a szakadás után a szocialista pártban megmaradt tagságát, megfertőzte az imperialista ideológia, az uralkodó nemzet, a gyarmati hatalom ideológiája.

Nemhiába tanulták a franciák egymást követő nemzedékei az iskolában, hogy a köztársaság nagy gyarmatbirodalmat alapított, eljuttatta a civilizációt, a jólétet a *szegény vadaknak:* a vietnamiaknak — mint mondták —, a tonkiniaknak s hasonlóképpen az algériaiaknak. Így azután az emberek valóban nem értették, miért lázadnak fel ezek a „hálátlanok" az anyaország ellen, amely annyi jóval halmozta el őket!

Ez az ideológia létezik. S mi harcolunk ellene. Harcoltunk ellene a marokkói háború idején, 1925-ben. S most, Algériával kapcsolatban, az algériai nép függetlenségi törekvéseinek támogatása során erőfeszítésünk arra irányult, hogy elérjük a békét tárgyalások révén. Tevékenységünk más pártokat és csoportosulásokat is befolyásolt, s ez tette lehetővé a baloldal sikerét 1956. január 2-án.

Haladást értünk el felvilágosító munkánkban, mégpedig anélkül, hogy elvi engedményeket tettünk volna. És mi történt? Az történt, amit önök valamennyien tudnak, s amit mégis újra meg újra hangsúlyozni kell: a szocialista párt és más pártok, roppant felelősséget vállalva magukra, hátat fordítottak kötelezettségeiknek. Egyidejűleg a szocialista vezetők az algériai háború folytatása és fokozása érdekében megmételyezték a befolyásuk alatt álló munkások gondolkozását. A sovinizmus, sőt, a fajvédelem mételyével. Thévenin elvtárs rámutatott erre, s igaza volt; elég Szuezre emlékeztetnünk — a kolonialista szellem mételyét terjesztették.

S mindezt úgy tették, hogy közben az internacionalizmusra és a nagyobb szabadságra hivatkoztak. A határok eltörléséről fecsegnek, s elutasítják a népek függetlenségét!

Számot kell vetnünk ezekkel a tényezőkkel.

Így vettek rá sok embert arra, hogy álljanak ki — nem a háború mellett, hanem „Franciaország algériai jelenléte" mellett. Így kerültek a nagyburzsoázia és az ultrák álláspontjára a szocialista párt és más csoportosulások által félrevezetett kispolgári tömegek és munkások.

Ezek a tömeges „igen"-nel szavazás előzményei. Ez nyilvánult meg szeptember 28-án. S egyszersmind a változás vágyának megnyergelése és a baloldaliak egységének elmaradása következtében támadt csalódás.

Ami a döntő kérdést illeti: az algériai problémát illetően a tömegeket megzavarták, befolyásolták. Ez már nyilvánvaló volt előttünk, amikor levontuk az 1957. október 17-i akciók tanulságait. Ezek az akciók, az itt-ott elért részleges sikerek dacára, nem feleltek meg sem a mi várakozásunknak, sem a helyzet követelményeinek. Különösen a nagyüzemek tekintetében.

Mit kellett tennünk? Ugyanúgy, mint harcunk más területein, nem tehettünk mást, folytatnunk kellett a munkások felvilágosítására, a mételytől való megszabadítására irányuló munkánkat. Terjesztenünk kellett köztük az egyszerű és oly igaz gondolatot: „Nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom."

Megmondtuk ezt és elismételtük már az elején. Újra megmondtuk a XIV. kongresszuson, minden dokumentumunkban és felszólalásunkban: az algériai háború a gazdasági nehézségeken és a gyászon — az ottanin meg az ittenin — túlmenően veszélybe sodorta szabadságjogainkat, veszélybe sodorta magát a köztársaságot.

Nem, a kommunista párt nem tévedett ezekben a kérdésekben. Helyes utat mutatott. Tény azonban, hogy ezen az úton nem követett bennünket valamennyi dolgozó.

Hadd mondjuk meg újra: ez az első és legfontosabb oka annak, hogy az „igen"-nel szavazók nagy többségben voltak. Ha a munkásosztály egy részét befolyásolta is az „igen"-nel szavazás érdekében folytatott szertelen rádiókampány, ha befolyásolták is bizonyos illúziók és a polgárháborútól való félelem, meg kell állapítani, hogy a munkásosztálynak ez a része még nem szabadult meg teljesen a kolonialista ideológia maradványaitól. Ne feledjük, hogy a gyarmati extraprofit a szociáldemokratizmus egyik alapja volt, s az továbbra is.

Tisztán kell látni ezt az igazságot. Fejjel megyünk a falnak, ha ott keressük az okokat, ahol azokat nem találhatjuk meg.

Azt hiszem, hiba lenne egyszerűen azt mondani, hogy a kapitalisták profitjuk halmozása kedvéért viselnek háborút. A tények nem ilyen egyszerűek. Amellett a néhány üzem mellett, amely lőszert gyárt, sok más kapitalista is van, aki nem foglalkozik ilyesmivel, s aki más profitforrások iránt érdeklődik. Összességükben azonban a kapitalisták meg akarják őrizni maguknak a gyarmati területek természeti kincseit.

Sok francia kapitalistát minden más dolognál jobban érdekel a szaharai olaj, s úgy vélik, hogy talán más módon is hozzá lehet jutni, mint háború útján. Ez a más mód annál is kívánatosabb számukra, mert a háború — gondolják — kockázattal jár, végletekig feszíti a húrt, s végül mindent elveszthetnek.

Az ilyen megfontolások, amelyek a szocialista veze-

tőknél is megtalálhatók, hozzájárulhattak az „igen"-nel szavazáshoz.

Folytassuk a nyílt beszédet. Bizonyos emberek, miután tűrték a szolgaságot más népeknél, most nálunk is elfogadják, készek vállalni önmaguk számára, Franciaország számára.

Azok, akik elfogadják, tűrik az erőszakot, az algériai háborút, akik nem szállnak síkra az erőszak rendszere ellen, azt gondolhatják: „Ez a rendszer Franciaországban nem valósul meg." De ha mégis megvalósul, azok, akik kezüket a fogaskerekek közé dugták, az egész karjukat ott hagyják majd.

Ugyanazokat az érzelmeket látjuk itt, amelyek München idején hatottak át bizonyos embereket: „*Inkább a szolgaság, mint a halál.*" A baj csak az, hogy gyakran azok, akik így okoskodnak, mind a kettő veszélyének kiteszik magukat, mint ahogyan 1939-ben láttuk.

Védrines, Calvetti, Grenier, Vandel és mások felszólalásából megtudtuk, hogyan vélekednek az emberek Algériával kapcsolatban, s mit gondolnak még bizonyos választóink is.

Ha megítélésünk helyes, azt bizonyítja, hogy mennyire fontos az algériai nép támogatásáért vívott harcunkban egyszerre tartani magunkat mind a proletár internacionalizmus elveihez, mind Franciaország érdekeinek szempontjához. Azt bizonyítja, hogy nem szabad engednünk azoknak, akik megpróbáltak és még megpróbálnak majd balról bírálni bennünket, például 1956. március 12-i szavazásunkkal kapcsolatban.

Március 12-én a mi magyarázataink világosak voltak: egy jelentős pillanatban nem akartuk alárendelni az egészet a résznek. Számot vetettünk azokkal a lehetőségekkel, amelyek még megvoltak ahhoz, hogy erőfeszí-

tést tegyünk a szocialista munkások megnyerésére, közös akció céljából.

S ebből az állásfoglalásból másfél vagy két hónappal később levontuk a következtetéseket és másképpen szavaztunk. Azt hiszik, elvtársak, hogy a dolgok akkor egyes-egyedül a tömegektől függtek? Azt hiszik, hogy attól a pillanattól kezdve, amikor ebben a kérdésben és más kérdésekben a kormány ellen szavaztunk — mert ezúttal lehetetlen volt tovább menni —, megfeleltünk mindenki várakozásának, s megkönnyítettük a bennünket nem követő munkások megnyerésére irányuló munkánkat?

Nem lennénk kommunista vezetők, ha csupán azzal dicsekedhetnénk, hogy tiszteletben tartottuk az elveket: tiszteletben tartottuk, de minden esetben a helyzettel is számot vetettünk. Az igazi kommunista párt egyik jellemző vonása éppen az, hogy minden esetben számol a helyzettel.

Mi nem zavartattuk magunkat, amikor a „France Observateur" minden héten terjesztette a mételyt és el akarta hitetni, hogy „a kommunista párt nem harcol többé az algériai nép támogatásáért". El akarta hitetni, hogy a háború nem Guy Mollet, nem is Lacoste, s nem is a kolonialisták, hanem a francia kommunista párt műve. Ezt a komédiát láthatták önök egy algériai, Amrouche előadásában is, aki nagy cikkeket írt, amelyekben egyedül a kommunistákat találta méltóknak szidalmaira. Ez az algériai ma a rádiónál főszerkesztő. Courtade egyszer jól megmondta neki a magáét, s teljes joggal.

Ugyanilyen módon támadott bennünket egy bizonyos Césaire, aki azután barátjával, Malraux-val együtt az „igen"-nel szavazás győzelme érdekében buzgólkodott, és segített félrevezetni Martinique népét.

Az FLN Franciaországban folytatott taktikáját illetően Felix elvtárs felvetett itt egy fontos kérdést. Meg kell mondanom, hogy ebben a kérdésben a politikai iroda tagjai közt teljes az egyetértés.

Már a májusi események előtt ismételten előfordult hogy Felix a mi nevünkben fellépett az algériaiak egymáselleni merényleteinek ügyében. Rámutatott arra, hogy egymás gyilkolásának módszere egyrészt nem szolgálja az algériai nép ügyét, másrészt nem segíti a munkásosztályt, természetes szövetségüket, Algéria problémáinak megértésében.

A merényletekkel lassanként meggyőzték a franciákat, hogy a rendőrség minden buzgólkodása, amelyuek tanúi lehetünk, szükséges. Így például a 18. kerületben és a 13. kerületben minden éjjel géppisztolyos rendőrök ólálkodtak, és ólálkodnak most már nappal is minden sarkon. A karhatalom jelentékeny felvonultatása tapasztalható.

Az algériai nép mindig élvezte a forradalmi francia munkások megértését és politikai támogatását, de igen határozottan meg kell mondani, hogy az FLN Franciaországban alkalmazott módszerei nem szolgálták az algériai nép igazi ügyét.

Hányszor fejtette ki nekünk Lenin, hogy ha egy napon el akarunk jutni a proletariátus diktatúrájához — s mi el is fogunk jutni —, akkor a döntő kérdésekben biztosítanunk kell a munkásosztály többségének támogatását! És senki se gondolja, hogy ezt a támogatást biztosítani lehet a munkásosztály elleni erőszakkal, a munkásosztályra gyakorolt nyomással! Csakis felvilágosító munka, akció és az ily módon megszerzett bizalom révén lehet elérni.

Szerintem tartanunk kell magunkat ahhoz a megfonto-

láshoz, amelynek alapján Lenin a cárizmus elleni illegális harc oly nehéz feltételei közepette elítélte az eszerek taktikáját, azt a taktikát, amelyet saját fivére is követett, s amely fivérét a vesztőhelyre juttatta. Ez volt az egyik tény, amely az ifjú Lenint gondolkodásra késztette azzal kapcsolatban, hogy milyen eszközöket kell alkalmaznia a népnek, s amelynek hatására megértette a munkásosztály szerepét és csatlakozott a marxista tanításhoz.

Ha az FLN a merényletekkel a közvéleményt szándékozik felrázni, csalódás éri. Rokonszenvezés helyett maga ellen fordítja, elveszti a rokonszenvét. Az említett módszerek túlságosan is megkönnyítik az algériaiak elleni fellépést. S ráadásul lehetővé tesznek minden ellenünk irányuló provokációt. Mindezt meg kellett mondani a Központi Bizottságnak.

S még egy kérdés Algériával kapcsolatban: ha a nagytőke politikája az, amely ma diadalmaskodik, s amelyet az egyre feszültebb helyzetnek megfelelően más formákban alkalmazni fognak, ha ez az értelme de Gaulle tábornok hatalomra jutásának, ebből az következik, hogy az algériai kérdések megoldása a politika ténylegesen uralkodó elemeinek műve lesz: a monopoltőkéé, a nagybankoké, mindazé, amit imperializmus névvel jelölünk.

Ez azt jelenti, hogy Algéria kistelepeseinek, akik az *integrációért*, a *francia Algériáért* harcolnak, s akik teljesen eltökélték magukat, hogy folytatják „a burnuszosok verejtékeztetését", a nagykapitalisták megmutatják, hogy ők alkalomadtán valamivel többet tudnak majd biztosítani az algériaiak számára.

Ténylegesen azonban számukra az a fontos, hogy megőrizzék az olajhoz vezető utakat. Az ő szemük előtt a

nagyburzsoázia pozíciói lebegnek. Ezért került sor a constantine-i beszédben annak a demagóg bejelentésére, hogy 250 000 hektár földet fognak szétosztani a fellahok között.

A constantine-i beszédnek ez a része itt Franciaországban is megteszi majd a hatását. „Látjátok — fogja mondani Defferre —, én megmondtam nektek, hogy de Gaulle-nak liberális szándékai vannak."

Befejezem Algériával kapcsolatos fejtegetésemet. Bonyolult helyzetben vagyunk. Nehéz feladat áll a párt előtt, amely 1925 óta mindenkor leninista politikát, elvi politikát folytatott, a népek önrendelkezési jogát hirdette, s ezért bizonyos kapitalista körök és a szociáldemokraták hamisan azzal vádolják, hogy megtagadja a nemzeti érdekeket — miközben épp ezek a körök a szakadékba vezetik Franciaországot.

Még egy utolsó megjegyzést: feladatunk ezen a téren annál nehezebb, minél szélesebb körű a párt befolyása. Ez is egyike azoknak a dialektikus ellentmondásoknak, amelyekről az ellenzékiek megfeledkeznek.

1928-ban 1 060 000 szavazatunk volt: választóink ideológiailag igen közel álltak hozzánk. Most azonban — a nők szavazataival is számolva — 5 500 000 szavazatunk van: ilyen feltételek közepette választóink egy része még kevéssé ismeri a párt elveit, ingadozik, érzékeny a nyomásokkal szemben.

Elnézést kérek, hogy kissé sokáig időztem ennél az első résznél, de azt hiszem, elvtársak, hogy erre szükség volt.

És most áttérek felszólalásom második részére, amelyben — egyébként sokkal rövidebben — a perspektívákat és feladatokat szeretném megvizsgálni.

Az első feladat. Jól meg kell értenünk a végbement

változások teljes jelentőségét és fontosságát, mert ezek a változások arra késztetnek bennünket, hogy felülvizsgáljuk módszereinket, pontosabban határozzuk meg akciónk formáit és eszközeit.

Tény, hogy az alkotmányt a választói testület négyötöde elfogadta. Kifogásolhatjuk azt a módot, ahogyan ezt az eredményt elérték, elmondhatjuk, milyen eszközökkel, milyen nyomással jutottak hozzá, de a tényen ez nem változtat.

S most egy nagy pártnak, amilyen a mi pártunk, le kell vonnia a következtetést a kialakult helyzetből. Eltökéltük, hogy még a leszűkített keretek közt is, amelyek között a képviseleti intézmények minden bizonnyal kisebb szerepet fognak játszani, kihasználunk minden lehetőséget a dolgozó tömegek követeléseinek érvényesítésére, a szabadságjogok és a béke megvédelmezésére.

Az alkotmányt — mint már mondottuk — teljesen rossznak tartjuk, mindenekelőtt azért, mert akadályozza és a jövőben is akadályozni fogja a dolgozók törekvéseinek megvalósulását, s ezért nem is mondunk le arról a szándékunkról, hogy a szuverén néppel módosíttassuk. De ezuttal is számot vetünk azzal a ténnyel, hogy az alkotmány létezik. Nem engedjük eltántorítani magunkat 1946-ban elfogadott, s tíz évvel később XIV. kongresszusunkon megerősített téziseinktől: a szocializmusba való átmenet békés útjaira és arra a szerepre vonatkozó tézisektől, amelyet egy igazi, a népszuverenitást kifejező és a tömegekre támaszkodó parlament betölthet.

Mivel változatlanul hisszük, hogy helyes az, amit 1946-ban mondottunk — hiszünk az említett tézisekben, amelyek szerint a szocializmusba való békés átmenetre van eshetőség. S ezen a demokratikus területen

találkozni akarunk mindazokkal a republikánusokkal, akik nem osztják ugyan a véleményünket, hogy tudniillik a szocializmus Franciaországban szükséges és biztosan megvalósul, de megértik, jogosnak ismerik el arra irányuló törekvésünket, hogy egy napon elvezessük országunk munkásosztályát és egész népét a szocializmushoz.

Ez a feladat annál is fontosabb, mert a május 13-i puccs akkor zajlott le, amikor már kirajzolódtak egy új baloldali többség körvonalai, amit a május 28-i tüntetés nyilvánvalóan megmutatott. Ellenfeleink megmondták és megírták, Guy Mollet is bevallotta, hogy éppen a félelem a baloldali többségtől, a népfronttól, amit a „Figaro" megállapítása szerint a *Palais-Bourbon folyósóiig terjedően újjáéledni* láttak, éppen ez késztette a lázadókat az események siettetésére. Annak a néhány elvtársnak, aki még nem értette meg májusi szavazásunkat, el kellene gondolkodnia ezen! A többiek megértettek minket. A kommunisták helyes, a tömegek hő vágyának megfelelő szavazásukkal megpróbálták más irányba terelni a francia politikát.

Mi nem felejtjük el mindezeket az erőfeszítéseket. Nem vizsgáljuk most felül elgondolásainkat és teljes mértékben érvényes téziseinket. Politikánk magában foglalja a munkásosztály jogainak, a demokratikus szabadságjogoknak szívós védelmét, beleértve annak a kevés jognak a védelmezését is, ami még megmaradt ebben az alkotmányban.

Különösen támogatom azt, amit Vallin javasolt: minden téren, természetesen a parlamentben is, de mindenekelőtt a tömegek segítségével védelmeznünk kell székházainkat és szervezeteinket a fasiszta merényletekkel szemben, amelyeket változatlanul egy törpe kisebbség követ el.

Ha a munkásosztály engedné az ilyen merényletek elburjánzását, ha tűrné ismétlődésüket, az elkövetőiknek biztosított büntetlenséget, a rendőrhatóságok és a kormányzati szervek hallgatólagos vagy nyílt cinkosságát, a legnehezebb holnapokat készítené elő. Lehetővé tenné a legnagyobb gaztettek elkövetését a munkásosztály, az ország ellen.

A második feladat: a választási hadjárat közeli megindítása. Még nem tudjuk, mi lesz a szavazás módja. Egy dolog azonban máris biztos: ellenfeleink mindent el fognak követni, hogy kevesebb képviselőnk legyen. Látni kell ezt a veszélyt. S fel szeretném hívni az elvtársak figyelmét arra, hogy az egy jelöltre szavazás mindegyik közül a legártalmasabb lesz a szavazatok szempontjából.

Olyan szavazásról van szó, amely megosztja a nagy politikai áramlatokat, amelynél az előkelőségek befolyása jut érvényre és különböző helyi befolyások érvényesülnek, amely a munkásosztály számára nem teszi lehetővé, hogy betöltse szerepét a képviseleti intézményekben.

Számolnunk kell ezzel, nehogy hamis reményeket tápláljunk, s főleg azért, mert a valóság szem elől tévesztése még veszélyesebbé tenné azt az illuziót, hogy a szeptember 28-án elvesztett szavazók maguktól, könnyen, erőfeszítésünk nélkül visszatérnek hozzánk.

A választási hadjárat folyamán emlékeztetni fogunk arra, hogy pártunkat semmilyen felelősség sem terheli a dolgok jelenlegi állapotáért és mindazért, ami ide vezetett: pártunk semmiképpen sem felelős a szakadatlan gyarmati háborúkért, az agresszív atlanti tömb uszályában haladó külpolitikáért, a fegyverkezési versenyért, a sok gyászért, a katonai kiadásokért, a dolgozó tömegek helyzetének súlyosbodásáért.

Hangos szóval kell hirdetnünk: Rosszul mennek a dolgok, ti azt hittétek, hogy változást idéztek elő, amikor „igen"-nel szavaztok, de a dolgok még rosszabbul mennek. Azt meg kell állapítanotok és el kell ismernetek, hogy mi kommunisták semmiről sem tehetünk. Tizenegy éve, hogy eltávolítottak minket a kormányból. Sőt, a többségtől is távol tartottak bennünket, kivéve azokat a ritka alkalmakat, amikor sikerült érvényre juttatnunk néhány olyan követelést, amely a dolgozók szívügye, például az öregek sorsának megjavítását.

Mondjuk meg a tömegeknek: azok, akik helyzetetekért felelősek, a kormányban vannak, amely tovább folytatja és súlyosbítja a múltban követett végzetes politikát.

Komoly érv ez annak alátámasztására, hogy mindenkinek a kommunistákra kell szavaznia, aki hatékony gátat akar emelni a reakciós erők előretörésével szemben. Ha azt akarjuk, hogy előbb szilárd és eltökélt ellenzék legyen, majd sor kerüljön a népi követelések érvényesítését, a szabadságjogok és a béke védelmét szolgáló köztársasági tömörülés alapjainak lerakására, a nemzetgyűlésben nagy létszámú kommunista csoportnak kell lennie.

Elő kell mozdítani, hogy érvényesüljön a republikánus gondolkodás.

Önök jól tudják, mi a helyzet sok faluban: gyakran csak egyetlen kommunistát választanak meg. Rendszerint minden paraszt egy többé-kevésbé reakciós vagy „független" listára szavaz, s a listát megtoldják egy kommunistával: szükség van arra, hogy ez a kommunista ott legyen a tanácsban, hogy lássa, mi történik ott, hogy mindent ellenőrizzen. Így gondolkodnak a parasztok.

A jelenlegi feltételek közepette ez a gondolkodás, ha jól dolgozunk, érvényesülhet a munkásosztály soraiban, az egész nép körében.

Ami a programot illeti, ne várják az elvtársak, hogy újra kitérjek a már oly sokszor hangoztatott eszmékre. Programunk nagy vonalakban már megvan. Gazdasági, pénzügyi és szociális pontjain kell még csiszolni egy kicsit. A dolgozók követeléseire kell helyezni a hangsúlyt. Ugyanakkor meg kell mutatni, jobban, mint valaha, hogy a dolgozók követeléseinek védelmezésével és más hasznos rendszabályok indítványozásával mi harcolunk a legjobban az ország érdekéért, jövőjéért, az ifjúság jövőjéért. Egyedül nekünk van olyan programunk, amely megfelel Franciaország jelenlegi és jövendő érdekeinek.

Követelni fogjuk, hogy Algériával tárgyalások útján kössenek békét, s létesítsenek új, függetlenségen, egyenjogúságon és kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolatokat.

Küpolitikai viszonylatban programunk természetesen magában foglalja a nemzetközi feszültség enyhítését, a leszerelést, mindenekelőtt az atomfegyverkezés betiltását és a megkülönböztetés nélkül valamennyi országgal való kapcsolatokat.

Programunk ki akarja vezetni a francia politikát az atlanti paktum kerékvágásából. Nem hisszük, hogy a colombey-i vonalat kell követni, mert ez a politika nem előnyös a nemzetnek, csupán a reakciós és revansista Nyugat-Németországnak. Olyan politika ez, amely ellenkezik Franciaország érdekeivel.

A választási hadjárat során emlékeztetni fogunk arra a beszédre, amelyet de Gaulle tábornok 1942. január 20-án mondott a londoni rádióban: „Az a tény, hogy Oroszország bizonyosan elsőrangú győztesként jelenik meg holnap a politika terén, biztosítja az egyensúlyt

Európában és az egész világon, s ennek minden hatalom, de kiváltképpen Franciaország alapos okkal csak örülhet. Nagy baj volt, hogy századok óta igen gyakran az intrika vagy a meg nem értés akadályozta vagy keresztezte a francia—orosz szövetséget. Ennek ellenére ez a szövetség olyan szükségszerűség, amely a történelem minden fordulatánál nyilvánvalóvá válik."

A harmadik feladat: a választások idején és utána harcolnunk kell az egységért.

Most nem térek ki újólag az egység hiányának következményeire.

Amikor majd megismerjük a választási törvényt, pontosan kidolgozzuk taktikánkat. Annyit azonban már most is meg kell mondani: az első fordulóban — hiszen akár listára, akár egy jelöltre kell majd szavazni, kétfordulós szavazás lesz — kitűzzük a párt zászlaját, felmutatjuk programunkat, eszméinket, s ez a zászló a nemzeti érdekek, a demokratikus szabadságjogok és a béke zászlaja lesz.

A második fordulóban mindent meg fogunk tenni, hogy tömörítsük a republikánus erőket a reakció ellen és mindazok ellen, akik osztoznak a reakcióval a hatalom felelősségében, a jelenlegi helyzetért való felelősségben. Ennek kell megszabnia pártunk irányvonalát.

Gondolkozni kell olyan közös program esetleges kidolgozásán, amely nagy vonalakban lerögzíti valamennyi republikánus megegyezését.

Az esetleges megbeszélések mindenképpen csak akkor lehetnek eredményesek, ha a tömegek hallatják szavukat. Ez a Központi Bizottság elé terjesztett határozati javaslatban is benne van.

Tegnap valaki joggal azt mondta, hogy a népszavazás alkalmával nem volt egyezmény a „nem"-mel szavazásra.

Voltak megegyezési kísérletek. Ezek azonban sajnálatos módon és jobb meggyőződésünk ellenére, a tömegek tudta nélkül mentek végbe. A legutóbbi Központi Bizottsággal közöltük, hogy tárgyalást folytattunk. Eredményt azonban nem értünk el.

Mindenesetre az egységfront-taktikában a választások és a mindennapi harcok szempontjából egyaránt az a lényeg, hogy a tömegek síkraszálljanak az egységért és a közös akció mellett.

Főleg nem szabad lemondani a szocialista munkások megnyeréséről, s általában nem szabad keresztet vetni azokra, akik „igen"-nel szavaztak. Épp ellenkezőleg.

Az egységfront-taktikának a legközelebbi időszakban az alapszervezetek, a tömegek felé kell irányulnia. E téren talán egy kis önkritika sem lesz fölösleges.

Talán bizonyos helyes javaslatainkat — gondolok itt elsősorban az 1957 októberi javaslatokra — nem támasztottuk eléggé alá tömegmozgalommal, nem vittük be eléggé a tömegekbe. Lehet, hogy taktikánk túlságosan is csak a csúcsokra szorítkozó taktika maradt.

Meg kell ezt mondani, mert a tömegek felé fordulás a holnapi siker feltétele.

Természetesen a tömegek közt végzett munka nem zárja ki a szocialista párt szekcióival való érintkezéseket. Önök tudják, hogy — minden nehézség ellenére — vannak olyan szocialista szekciók, amelyekkel kapcsolatban álltunk egészen a népszavazás pillanatáig. Sőt, olyanok is vannak, amelyek mindvégig velünk maradtak és „nem"-mel szavazásra szólítottak fel. Valamennyivel folytatni kell az érintkezést.

Meg kell őriznünk és fejlesztenünk kell kapcsolatainkat a Force Ouvrière-be tömörült munkásokkal. Azt hiszem, erőfeszítéseket kell tennünk a katolikus munkások

körében is, újra kell kezdenünk a velük folytatott megbeszéléseket.

Jellemző, hogy az MRP munkásrészvevői a párizsi körzetekben „nem"-mel szavaztak, s a keresztény szakszervezetek is „nem"-mel szavazás mellett nyilatkoztak, ha nem is volt foganatja. Ez fontos tény. Meg kell őrizni minden kiépített kapcsolatot.

Ugyanakkor a katolikus munkások körében kifejtett erőfeszítéssel párhuzamosan az eddiginél komolyabb harcot kell folytatnunk az egyházi méltóságok, a püspökök és a bíborosok ellen, akik nemrégiben még a „Franciaország—Pétain" jelszót hangoztatták. Ideológiai harcot kell folytatni ellenük.

A világi oktatás érdekében indított mozgalomban is dolgoznunk kell. Bármit gondol erről Guy Mollet, a világi oktatás kérdése nem avult el. Ellenkezőleg: az új helyzetben látjuk igazán, milyen fontos kérdésről van szó. Nem kisebb dolog forog kockán, mint a szellem formálásának, a fiatalok nevelésének eszköze.

Meg kell védeni a világi oktatás terén elért vívmányokat, s nem szabad megelégedni azzal, hogy az alkotmány biztosítja a világi oktatást. Annál kevésbé szabad megelégedni, mert a püspökök és a bíborosok kijelentik: „Nincs jelentősége a kérdés megemlítésének, beleszúrták ezt a pontot, de önök biztosak lehetnek, hogy nem fontos az egész."

Harcolni kell azért, hogy a világi oktatás élő valóság legyen. S ne törődjünk a kicsinyes mesterkedésekkel és azokkal a kicsinyes támadásokkal, amelyek ebben a kérdésben oly gyakran érnek bennünket.

Támogatni kell a pedagógusok szakszervezeteit.

Bebizonyosodott, milyen helyes volt a politikai iroda határozata arra vonatkozóan, hogy a kommunista és a

CGT-ista pedagógusoknak be kell lépniük a pedagógusok autonóm szakszervezetébe! Hatékonyan hozzájárultak a szakszervezet harci szellemének fokozásához, ami a „nem"-mel szavazás melletti állásfoglalásban is kifejezésre jutott.

Ilyenformán a gyakorlatban láthatjuk, mit jelent tömegmunkát végezni tömegszervezetben.

A tömegek közötti aktivitás azt jelenti, hogy aktívak vagyunk az üzemben, a pártsejtben és a szakszervezeti csoportban. Azt jelenti, hogy aktívak vagyunk, helyzetünktől függően a nők, a fiatalok, a bérlők, a volt frontharcosok szervezetében. Irányítsuk mindezeket a szervezeteket, de ne uniformizáljuk őket, ne másoljuk le a párt határozatait vagy állásfoglalásait, hanem ellenkezőleg, igyekezzünk megtalálni a pártéval párhuzamos utakat, találjuk meg mindegyik szervezetnek a megfelelő formákat, azt a sajátos nyelvet, amely az egyiknek vagy a másiknak a legjobban megfelel.

Elvtársak!

Új helyzetbe kerültünk: most egyszerre kell szilárdságot és türelmességet tanúsítanunk.

Mérsékelt hangon kell beszélnünk, feltétlenül száműznünk kell a túlzásokat és a szélsőségeket. Ugyanakkor azonban élnünk kell a bírálat eszközével, hogy a tömegek megszerezhessék a maguk tapasztalatát, mégpedig nem csupán a mi felvilágosításaink révén, hanem saját akcióik és harcaik révén is.

Akárcsak tegnap, holnap is azt kell mondani a munkásnak: „Látod, milyen veszély fenyeget az Algériában kialakult helyzet, a háború következtében. Nos, egyedül nem tudok változtatni a helyzeten: csak te és én, csak valamennyien együtt tudunk változtatni, csak a tömegek akciója változtathat rajta." A kommunistáknak a

parlamentarizmusról alkotott felfogása kizárja azt az elgondolást, hogy az állampolgárok egyszer s mindenkorra rendezik a problémákat szavazataikkal, s azt mondják megválasztott képviselőiknek: „*Cselekedjetek helyettem.*" A munkásosztálynak, a népnek kell cselekednie, s támogatnia kell képviselőit.

Nagy ideológiai, politikai és szervezeti csata kezdetén állunk. Tudjuk, hogy kérdések vetődtek fel a pártban, hogy belső viharokra, ellenzéki kísérletekre kerül sor. Szilárdan és bizakodással nézünk szembe velük.

Egyesek megpróbálnak majd visszahúzódni a harctól, nemes érvekre, ideológiai megfontolásokra hivatkozva. De erősödni is fogunk új tagok belépése révén. Mint a ma reggeli „L'Humanité" találóan írta, ezek bátorságról tanúskodó belépések lesznek.

Nem mindenki reagál egyformán a párt nehézségeire. Egyesek vádolják pártjukat, mások elsősorban pártjukra gondolnak, hiszen érte dolgoztak, s érte szenvednek, amikor a dolgok kevésbé könnyen mennek. Erősödik bennük a párt szelleme, a pártba vetett bizalom, az az elhatározás, hogy a párt vezetése alatt fognak harcolni a feladat mindenáron való megoldása érdekében.

Van egy igazság, amelyet mindenkinek jól meg kell értenie: a félrevezetett tömegek sohasem bocsátanák meg nekünk — még kevésbé, mint másoknak —, ha velük együtt mi is megtántorodnánk. Hálásak lesznek nekünk, hogy kitartottunk egy szilárd és határozott politikai irányvonal mellett.

Alapjában véve megtiszteltetés számunkra, hogy miután minden erőnket megfeszítettük a „nem"-mel szavazás sikere érdekében, most a vereségért egyedül bennünket vádolnak. Ez a helyzet sokat ígér a jövőre vonatkozóan.

A franciák fejében ma nyugtot nem hagyó gondolatot ébreszt a *kommunistákra* való örökös célzás. Sokaknál a kommunista szó jelenleg talán kételyt, félelmet, bizalmatlanságot szül. De holnap elkerülhetetlenül bizalmat fog sugallni. Maguk az ellenfeleink csinálnak majd nekünk — akaratuk ellenére — propagandát.

A munkásosztály szeme ma is rajtunk, s a munkásosztály ma is ítéletet alkot tetteinkről. Megállapítja, hogy szilárd és bátor magatartást tanúsítottunk, s ha itt-ott jelentkeztek is hibák és tévedések, olyan harcot vívtunk, amely hasznos volt a nép számára és a köztársaság számára, s amely meghozza a gyümölcseit.

Harcunk új szakaszát eltökélten, a végső győzelem bizonyosságának megingathatatlan tudatában kezdhetjük el.

Elhangzott 1958. október 4-én.

ZÁRÓBESZÉD
A PÁRIZSI FÖDERÁCIÓ KONFERENCIÁJÁN

Elvtársak!

Nagy örömömre szolgál, hogy a Központi Bizottság nevében felszólalhatok konferenciájukon. Boldog vagyok, hogy újra itt lehetek ebben a teremben, amely oly sok emléket idéz fel bennem.

Első alkalommal 1922-ben, 37 évvel ezelőtt, a párizsi országos kongresszus idején jártam itt, mint a pas-de-calais-i kommunista föderáció fiatal küldötte. Már akkor is az egységfront kérdéséről volt szó, a munkásosztály egységének megteremtéséért vívott harcról, amelyre Lenin épp akkor szólított fel bennünket.

Ugyancsak ebben a teremben vettem részt 1932-ben a Központi Bizottság megbízásából a párizsi régió konferenciáján, amelyet felejthetetlen Sémard elvtársunk vezetett. Akkor szintén az egység kérdése volt napirenden. Néhány hónappal később létre is jött az Amsterdam-mozgalom, amely a következő évben a háború és a fasizmus ellen irányuló Amsterdam—Pleyel-mozgalommá fejlődött.

Itt szóltam fel 1925 júliusában, a marokkói háború ellen rendezett munkás-paraszt kongresszuson, amelyen megválasztottak az akcióbizottság elnökévé.

Még egy nagy emlék: 1934. február 8-án ebben a teremben tartottak gyűlést Párizs kommunistái, hogy meghallgassák a Központi Bizottság munkabeszámolóját.

Ez a gyűlés döntő jelentőségű volt a másnapi, február 9-i antifasiszta tüntetés és a február 12-i sztrájk megszervezése szempontjából. Egyébként ezen a gyűlésen, mint kommunista pártban magától értetődik, feladataink végrehajtása, politikánk alkalmazása nagy elvi szilárdságot követelt, s szükségessé tette az erélyes harcot az opportunista elhajlások képviselőivel, akik megpróbálták keresztezni a párt útját.

Részben ezekkel az emlékekkel magyarázható örömöm és meghatottságom most, hogy újra ebben a teremben lehetek. Milyen nagy utat tettünk meg azóta! Kemény próbákat állt ki a párt és a munkásosztály ezen az úton, egyszersmind azonban sikereket is aratott, amelyekben Párizs kommunistáinak mindig nagy részük volt.

De lehetett-e másképpen? Párizs, mint már Marx megállapította, mindig döntő szerepet játszott országunk életében, annak következtében, hogy az egymás után következő rendszerek mindegyike egyre jobban fokozta a központosítást. Párizs országunk gazdasági, politikai, szellemi és művészeti fővárosa.

Ebből ered a vezető rétegek hatalma és ügyessége a történelem folyamán. Ebből ered az elnyomott rétegek, a tegnapi kézművesek, a mai munkások politikai ereje és képessége is. Ebből ered a párizsi községtanács forradalmi hagyománya, a maga változó megnyilvánulásaival és tartalmával, Etienne Marceltól az 1793-as tanácsig, a jakobinizmus bástyájáig, majd később az 1871-es kommünig, amely a győzelmes proletárforradalom első példáját adta a világnak, és meghirdette a föld egyharmadán immár győzelmes szocializmus korát.

Párizs a tőkés monopóliumok pénzügyi hatalmának központja, a reakció franciaországi központja. Ugyanakkor Párizs nagy létszámú, s egyre inkább olyan nagy-

üzemekben összpontosuló proletariátust is jelent, amilyenekről a vita során szó volt, s amilyen például a 25 000 munkást foglalkoztató Citroën.

Párizs nagy létszámú középrétegeket is jelent: olyanokat is, amelyek ma még igen erősek, de mindennap vesztenek jelentőségükből, s olyanokat is, amelyeket maga a tőkés társadalom fejlődése hoz létre — mint Marx tanította, aki nem várt azokra az emberekre, akik szerint ezt ők most fedezték fel! —, mindennap nagy számban termelve ki alkalmazottakat, különböző vezetőket, műszakiakat, központi igazgatási tisztviselőket, s olyan erős koncentrációkat alakítva ki, amilyent például a Caisse des Dépôts et Consignations esetében látunk.

Párizsban ugyanakkor jelentős számban vannak értelmiségi dolgozók is: tanárok, tudósok, mindenféle művészek, s a legkülönbözőbb rendű és rangú szabad foglalkozásúak. Mindez megszabja a párizsi kommunisták felelősségét.

Párizs a reakció központja, másfelől azonban nagy létszámú és lelkes proletariátusnak s egyszersmind azoknak a középrétegeknek a városa, amelyek jelentős szerepet játszanak, akár erre, akár arra az oldalra hajlanak, mint a népszavazás és a törvényhozói választások során láttuk. Mindennek önök világos tudatában vannak. Jourd'hui elvtárs beszámolója és a vita, főleg a tézisekhez benyújtott módosítási indítványok körül lezajlott vita, ezt megmutatta.

Mindazonáltal meg kell mutatni, hogy a vita kezdetben bizonyos önelégültséget, bizonyos megnyugvást árult el, ami kétségtelenül a községtanácsi választáson elért sikerek következménye. Túlságosan is lehetett érezni, hogy a dolgok a megszokott kerékvágásban haladnak.

Önök nem mérték fel kellően az országunkban bekövetkezett változások egész mélységét.

Nem gondolkodtak és nem vitatkoztak eleget arról, milyen eszközökkel lehet véget vetni ennek a rendszernek. Márpedig nemcsak arról van szó, hogy elemezzük a helyzetet és megállapítsuk, hányadán állunk. Ugyanakkor nyomatékosan rá kell mutatni, mit vállaljon a párt, s mit tett már eddig is az objektív helyzet kibontakozása folyamán.

Mi nem elmélkedők, nem passzív szemlélődők vagyunk, hanem kommunisták, akik cselekednek, akik erőfeszítéseket tesznek avégett, hogy magukkal ragadják a tömegeket. Önök helyesen értékelték például a párt szerepét abban a konszolidációban, amely a törvényhozói választásokhoz képest a községtanácsi választásokon mutatkozott. Így tehát annál jobban megértik, hogy ha lehetséges volt az első erőfeszítés, s ha ez az erőfeszítés kézzelfogható eredményekkel járt, akkor most még hatalmasabb feladat áll a kommunisták előtt. Mert mi, kommunisták, eltökéltük magunkat a szükséges változások kivívására, s meggyőződésünk, hogy a helyzet megváltoztatásának eszköze mindenekelőtt a tömegek akciója, ami viszont feltételezi a munkásosztály egységének, a republikánus erők összefogásának erősítését és megszervezését. Az első pont, amelyet hangsúlyozni szeretnék, az, hogy nem szabad lebecsülni a demokráciát és a munkásosztályt az egyszemélyi hatalomnak a fasiszta összeesküvés és a katonai vezetők lázadása nyomán való bevezetése következtében ért csapás súlyosságát. Odáig jutottunk, hogy a demokráciát béklyóba verték. Az alkotmány szentesíti a végrehajtó hatalom mindenhatóságát, s ez a hatalom, amelyet középkori szellem hat át,

szent Tamás szavaival azt vallja, hogy „a legjobb kormányzat egyetlen vezető kormányzata".

Az alkotmány gyakorlatilag semmilyen hatalmat sem hagy a parlamentnek, s maga a nemzetgyűlés reakciós és félfasiszta többsége is meg van fosztva attól a lehetőségtől, hogy — mint korábban — bármit is megszavazzon. Ezt a döntést egyébként nem minden számítás nélkül hozták: nem csupán Debré úr haragjáról van szó, s arról, hogy el akarja kerülni a parlamenti ellenőrzést. Arról is szó van, hogy az UNR, a hatalom emberei folytatni akarják demagógiájukat és kettős játékukat: alkalomadtán tiltakozni fognak a kormány rendszabályai ellen, követelni fogják módosításukat, hiszen utána nem kell szavazniuk, nem kell voksaikkal vitássá tenniük azokat a rendszabályokat, amelyeket a végrehajtó hatalom elhatározott.

Önök érzik, milyen súlyos dolog a hadseregnek a közéletbe való beavatkozása. Semmit sem kívánok hozzátenni ahhoz, ami itt a hadsereg most betöltött szerepével, a hadsereg felhasználásának új irányba terelésével kapcsolatban elhangzott. Többé már nem a nemzetvédelemről van szó — s hogyan is lehetne, amikor Adenauerrel működnek együtt —, hanem polgárháborús vállalkozásról, a nép ellen viselt háborúról.

A bírósági reform egészen mást jelent, mint a szenzációs nagy perekről szóló beszámolók, tudósítások megakadályozására irányuló kísérletet. Azt a napot szándékoznak vele előkészíteni, melyen lesújthatnak a munkásosztály harcosaira, elfojthatják tiltakozásaikat.

Számítsuk mindehhez a községtanácsi szabadságjogok ellen intézett merényleteket. Ezek a szabadságjogok Párizsban már nem is léteznek. S nemcsak Párizs környéki községtanácsainkat, hanem Franciaország minden

községtanácsát ilyen rendszer keretei közé akarják szorítani.

Ugyanakkor azt tapasztaljuk, hogy erősödik a tőkés monopóliumok hatalma. A monopóliumok immár megszabadultak a parlamenti ellenőrzéstől, s így a tömegeknek nincs többé lehetőségük arra, hogy parlamenti úton terjesszék elő és érvényesítsék követeléseiket. A parasztok, akik a képviselőkre gyakorolt nyomással korábban kikényszerítették a mezőgazdasági árak rendezését, már tudnának erről beszélni. A volt frontharcosok, akik megakadályozták nyugdíjaik kérdésessé tételét, amikor ez a probléma minden költségvetési vita egyik központi kérdése volt, szintén látják ezt. A dolgozók mindenütt észreveszik a különbséget: most már nem védelmezhetik eredményesen követeléseiket a nemzetgyűlésben.

Az államapparátust, az állam kulcspozícióit, mint itt a vita során rámutattak, a monopóliumok közvetlen képviselői ragadták magukhoz. S a bankárok és igazgatói tanácsi elnökök diktátuma alapján kiadott rendelkezések hatására erőteljesen folytatódik a tőkés koncentráció és centralizáció.

Ily módon egyre súlyosbodik valamennyi gazdasági és társadalmi ellentmondás, s mindenekelőtt a legfontosabb: a termelés társadalmi jellege és a termelés eredményeinek egyéni elsajátítása közötti ellentmondás. Ily módon súlyosbodnak a monopolista kapitalizmus élősdi tendenciái. Ily módon határozottan megnyilvánul a régi középosztályok hanyatlása s ugyanakkor a munkásosztály abszolút és relatív elnyomorodása.

A monopóliumok hatalma kérdésessé teszi a munkások vívmányait, a felszabadulás idején, sőt, az 1936-ban elért vívmányokat. Annak megtiltása, hogy a kollektív

szerződésekben kikössék a béreknek az árindexhez igazítását, merénylet az 1936-os törvény ellen.

Nem meglepő hát, hogy a tömegek harcra keltek. A munkások harcolnak a bérekért. Családjukkal együtt harcolnak 3000 franktól való megfosztásuk ellen. Harcolnak a foglalkoztatottság biztosításáért, a munkanélküliség elleni valóságos biztosításért. A volt frontharcosok harcolnak nyugdíjuk teljes összegének visszaállításáért. Ugyanakkór a parasztok szembehelyezkednek a tőkés monopóliumok politikájával. Mindezek a mozgalmak előkészítik az ahhoz szükséges feltételeket, hogy átfogó tömörülés jöjjön létre az egyszemélyi hatalom ellen, amely a munkásosztályon túlmenően a legszélesebb rétegeket elnyomó monopóliumok uralmát testesíti meg. Ezért helyes volt Bouvier-Ajam elvtársnak az a javaslata, hogy a monopóliumok által sújtott rétegek között a kisiparosokkal és kiskereskedőkkel együtt a kisgyárosokat is fel kell sorolni. Ezek is együtt harcolhatnak, s együtt is kell harcolniuk a munkásosztállyal a tőkés monopóliumok ellen.

Politikai tekintetben világosan kell látnunk, hogy a községtanácsi választásokon elért sikereink nem küszöbölték ki a népszavazás és a törvényhozói választások következményeit. Csak azt mutatták meg, hogyan szerezhetjük vissza pozícióinkat. Dialektikus kihatásuk van.

Egyfelől azokban, akik már holtaknak és elhantoltaknak hittek bennünket és kijelentették: „Most rohamra indulunk valamennyi kommunista községi tanács ellen", s akik hoppon maradtak, mert várakozásukkal ellentétben új községi tanácsokban jutottunk többségbe — most erősödni fog a kísértés, hogy keményebb csapást mérjenek ránk. Alkotmányuk megadja nekik ehhez az eszközöket.

Ha nem vagyunk éberek és ha nem aktivizáljuk a tömegeket, a hirhedt 4. cikkely lehetővé teszi, hogy lesújtsanak a pártra. S ők gondolnak is erre.

A fasiszta Biaggi, aki 76 szavazatot kapott az UNR csoportban, s aki ezzel kis híján elnöke lett ennek a nemzetgyűlési csoportnak, olyan módosításokat javasol a büntetőtörvénykönyvhöz, amelyek még a béke egyszerűbb híveinek halálra ítélését is lehetővé tennék. A nyílt erőszakoskodások annyira elburjánzanak, hogy sor kerülhetett egy kabil eredetű, algériaiakat védő ügyvéd, Ould Aoudia meggyilkolására, aktivisták és a szervezeti székházak elleni támadásokra, a pártlapok, elsősorban a „L'Humanité" ellen indított tömeges perekre.

Másfelől a tömegek most szélesebb körben hallgatnak ránk. Márpedig a tömegek támogatása a mi legbiztosabb védelmünk. A tömegek akciója meghiúsíthatja a pártunk ellen irányuló mesterkedéseket, a provokációkat is, amelyekre feltétlenül sor kerül a legközelebbi időszakban, bármilyen akciónkkal, bármilyen irányú tevékenységünkkel — akár a gazdasági harcokkal és sztrájkokkal, akár a békéért és a fasizmus ellen vívott politikai harcokkal — kapcsolatban.

Ugyan ki ne látná a szabadságjogok ellen intézett reakciós offenzívát? Vagy a világi iskola, a világi oktatás elleni offenzívát?

Előttem fekszik egy írás, az ajacciói püspök nyilatkozata. Így hangzik: „A gondviselés embere, aki ma államfő, megértette, hogy az igazi Franciaország vallását, a katolikus vallást vissza kell helyezni jogaiba . . . Így vélekedik az új hadsereg is . . . Az ejtőernyősök szerint Franciaország nemzeti felemelkedése vallási és keresztény megújhodást követel."

Micsoda párhuzam! Nyíltabban már el sem lehetett

volna ismerni az egyház és az államcsínyt végrehajtó katonai vezetők szövetségét.

Most pedig, elvtársak, rátérek egy rendkívül fontos kérdésre, amelyet a Központi Bizottság nevében már volt alkalmam hangsúlyozni 1949-ben, éppen a párizsi kommunisták előtt: a béke kérdésére.

Mennyire ellenkezik kormányzatunk külpolitikája az ország érdekeivel! Milyen kalandor jellegű, s mennyire veszélyes Franciaországra nézve a gaulle-ista politika!

Egészen biztos, hogy ez a politika nem fogja módosítani, nem módosíthatja a világ általános, jelenleg az enyhülés irányába haladó tendenciáját.

De Gaulle minden nyilatkozata ellenére nem az az ember, akinek döntő súlya lesz a nemzetközi kapcsolatok terén. A nemzetközi helyzet viszonylagos javulása megerősíti téziseinket, amelyek szerint napjainkban van lehetőség a háború elkerülésére. Ugyanakkor arról tanúskodik, hogy az első eredmények, az enyhülés első jelei csakis a Szovjetunió békepolitikája, a szocialista tábor növekvő ereje, valamint a béke-világmozgalomnak a tömegek felrázása és mozgósítása érdekében immár tíz év óta szüntelenül kifejtett erőfeszítései nyomán váltak lehetővé. Nem vagyunk azonban bebiztosítva az imperializmus ellentámadásával szemben. Az enyhülés ügye állandóan kockán forog, s hogy ez így van, annak — sajnos! — elsősorban éppen a mi országunk kormánya az oka.

Éppen de Gaulle, a hűséges szövetséges bizonyul a revansista Németország fő támogatójának, ellentétben azzal, amit a háború alatt írt és mondott. Igaz viszont, hogy 1945-ös nyilatkozatai már mostani politikáját jelezték. Emlékezzenek! Elment a Rajna-vidékre és kijelentette: „Nem azért vagyunk itt, hogy hódítsunk, hogy

romboljunk, hanem azért, hogy együttesen újjáépítsünk."

Emlékezzenek bizonyos 1943-as nyilatkozataira is. Ezekkel én egy kis brosúrában foglalkoztam, amely most műveim XIX. kötetében olvasható. De Gaulle akkor arról beszélt, hogy a Rajna Európa népeinek ütőerévé válik. Érezni lehetett ezekben a beszédeiben a locarnói és a müncheni paktum szellemét, azokat a Nyugat-Európára alapozott politikai kombinációkat, amelyeknek politikai értelme a Szovjetunió elleni harc volt és mindig is az lesz.

S most ő halmozza az akadályokat a csúcsértekezlet elébe. Valószínűleg mégis kénytelen lesz hozzájárulni. Ha nem, nélküle jön létre, mint annak idején több más értekezlet és találkozó. S ez súlyos dolog lesz országunkra nézve, nem fogja növelni Franciaország nagyságát, nem fogja elősegíteni a kérdéseknek a béke és a nemzet érdekeivel összhangban álló rendezését.

De Gaulle ma mindenkinél hajthatatlanabbnak mutatkozik a berlini kérdésben. Nem hagyjuk el Berlint, jelenti ki, mintha bizony nem a szovjet hadsereg engedélyével mentek volna oda! S a kérdés lényege nem is ez. A lényeg az, hogy nem maradhat meg tovább az intrikák és provokációk tűzfészke a Német Demokratikus Köztársaság szívében, a szocialista táboron belül. Meg kell oldani végre a német kérdést, alá kell írni a békeszerződést, véget kell vetni a hadiállapotnak, amely még mindig fennáll köztünk és Németország között. El kell ismerni a Német Demokratikus Köztársaságot, meg kell várni, hogy a két német állam saját maga hajtsa végre az újraegyesülést.

De Gaulle két hónappal ezelőtt a Német Demokratikus Köztársaságról lenézően, mint „pankowi rendszerről" beszélt, s ennek ellenére a demokratikus Németország

képviselői a szövetségi Németország képviselőinek oldalán ültek a külügyminiszteri konferencia asztalánál, méghozzá egyenrangú részvevőként.

Az imént szó esett a francia nagyság hamis felfogásáról. A francia nagysággal indokolják az atombomba gyártását s a kormány szembeszegülését a nukleáris kísérletek betiltásával. Meg kell azonban mondani, hogy Saint-Louis-ban, az atomkutató intézetben a franciák a nyugatnémetekkel együtt dolgoznak, s a nyugatnémetek részt vesznek a colomb-béchari kísérletekben. Mondjuk hát ki: ez a francia nagyság hamis felfogása és *demagógia*.

Mert a francia nagyságról és függetlenségről beszélni és elmenni megünnepelni „a haza szentjét" Orléans-ba, vagyis egy olyan városba, amely jelenleg szinte amerikai város, vagy elmenni Chateauroux-ba, meglátogatni az amerikai támaszpontokat — ez minden, csak nem Franciaország nagyságának és függetlenségének védelme!

Ebben az egész helyzetben különösen megmutatkozik, milyen kivételes jelentőségű a békemozgalom, amelyről kitűnően beszélt Chollières elvtárs. Minden bizonnyal még többet lehet és többet is kell tennünk. Minden bizonnyal szorgalmazni kell, hogy küldjenek minél több levelet a genfi értekezletnek. Minden bizonnyal erőfeszítést kell tenni, nehogy az ország a kalandok útjára sodródjon akkor, amikor még az angolok és az amerikaiak is kénytelenek fontolóra venni a tárgyalást, amelyet a népek — Franciaország népét is beleértve — akarnak.

Térjünk át Algériára. Itt ugyancsak megmutatkozik a gaulle-izmus kétszínűsége, s ezzel együtt a Franciaország népét fenyegető megnövekedett veszély. Önök jól tudják, hogy az algériai háború volt az 1958-as események közvetlen oka. Az algériai háború szolgáltatta az összeesküvés alapját, a hadsereg polgárháborús iskoláját. Mi már

jó előre sokat beszéltünk erről a veszélyről, nevezetesen a XIV. kongresszuson. Levontuk a megfelelő következtetéseket, mindenekelőtt a népszavazás után, s rámutattunk, milyen illúziók terjedhettek el a tömegek között, milyen mélyen áthatotta a nacionalizmus mételye országunk dolgozó rétegeit, a munkásosztály egy részét is beleértve.

Széles körben elterjedt az az illúzió, hogy de Gaulle békét fog kötni. Ismerünk most visszatért fiatal katonákat, akik kijelentik: „Mi »igen«-nel szavaztunk a népszavazás alkalmával, s odalenn ez nem az ejtőernyősöknek való engedelmeskedés kérdése volt, s ne higgyék azt sem, hogy fenyegetések és géppuskák hatására szavaztunk így. A valóságban valamennyien csakugyan azt hittük, hogy az új rendszer hamar helyreállítja a békét és mi visszatérhetünk az országba."

És ezek a fiatal katonák voltak az elsők, akiknek látniuk kellett, hogy a háború nem ér véget. Ellenkezőleg, a háború fokozódik, még gyilkosabbá válik, s most már Tunisz területére is ismételten betörnek. És mit mondjunk a haláltáborokra, azokra az internáló táborokra vonatkozó hivatalos beismerésről, amelyekben egymillió algériait, köztük nőket és gyerekeket tartanak fogva, napi táplálékul fejenként egy marék árpát adva nekik! A viszonylag termékeny vidékeken levő táborokban a szerencsétlen „átcsoportosítottak" elvetettek egy kis gabonát, lesz majd egy kis ennivalójuk. A többiek, különösen a gyermekek számára azonban az internáló tábor — halál.

Egyébként ezzel kapcsolatban meg szeretném mondani: mindebből nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy a mi feladatunk kizárólag az internáltak megsegítésére indított akció felkarolása. A segélyakció

ugyanis elszigetelten kezelve a táborok közvetett formában való támogatásának tűnhet. A táborok megszüntetését, az algériai háború befejezését, a békét kell kikényszeríteni.

Október 4-én azokról az új feltételekről is beszéltünk, amelyek közt a gaulle-ista politikát Algériában alkalmazni lehetett. Előre láttuk, megjósoltuk, hogy bizonyos változások következnek be, de a lényeg marad: továbbra is biztosítani igyekeznek majd, hogy a monopóliumok megkaparintsák az algériai nép természeti kincseit, különösen az olajat. S tizenöt nappal később jött a Constantine-terv, amely bebizonyította, hogy nem tévedtünk. De hiába remélik, hogy a Constantine-tervet alkalmazhatják addig, amíg a háború folytatódik. Átlátszó csel ez a terv, s egyszerre akarják félrevezetni vele az algériai népet és Franciaország népét a kormány tényleges szándékait illetően, amelyeket egyetlen szó fejez ki híven: a háború.

Szeretnék ezzel kapcsolatban válaszolni egy bírálatra, amelyet olykor kívülről, sőt, egyes elvtársak a pártban is nekünk szegeznek: miért beszélünk mindig nemzeti érdekről Algériával kapcsolatban? Azért, mert mi úgy akarunk hívek maradni a proletár internacionalizmushoz, hogy közben Franciaország mai és jövőbeli jogos érdekeit is szem előtt tartjuk. Az algériai kérdést illetően elvi állásfoglalásunk világos és határozott: a függetlenséghez való jog. Húsz évvel ezelőtt elsőkként beszéltünk arról, hogy Algériában nemzet van kialakulóban. Azóta ez a nemzet kialakult. Kikovácsolódott, méghozzá nem csupán a történelem általános feltételei közepette, hanem a függetlenségért vívott harcban.

Egyébként abban az időben, amikor mi algériai nemzetről beszéltünk, az FLN bizonyos mai vezetői — s nem is a legkisebbek — tagadták az algériai nemzet valósá-

gát. Ebben a időszakban alkalmam volt személyesen vitatkozni — magában Algériában — egyikükkel, aki semmilyen jövőt sem látott saját nyelve előtt. Nem látott semmilyen jövőt a független Algéria előtt sem, s egész perspektívája abban állt, hogy viszonylag könnyebb státust akart elérni a vezető rétegek, Algéria elitje számára. Nem akarok szemrehányást tenni ezeknek az embereknek, nagyon jól megértem, hogy azóta fejlődtek. Ezek a körülmények azonban lehetővé teszik számunkra, hogy kellő értékük szerint ítéljünk meg bizonyos, pártunk ellen intézett támadásokat.

Azt is tudjuk, mit gondoljunk azokról a támadásokról, amelyeket saját opportunistáink és ellenzékieink s kívül álló tanítómestereik intéznek ellenünk. Gondolok például a Demokratikus Erők Uniójának egyik-másik vezetőjére. Jó lenne először is, ha egymás között megegyeznénk: nem volna szabad előfordulni, hogy a Demokratikus Erők Uniójának bal keze egy bizonyos politikát folytasson, s ennek képviselői azt mondják nekünk: „Ti ellenzitek a függetlenséget", miközben a jobb kéz más politikát folytat, s ennek képviselői kijelentik: „Algéria, az Franciaország", vagy legalábbis nem fogadják el az algériai nép függetlenségének eszméjét.

Tehát részünkről a gyarmati népek támogatása, a különválás jogát is magában foglaló önrendelkezési jog elfogadása internacionalista állásfoglalás, leninista állásfoglalás. Ugyanakkor azonban nemzeti érdek is, mind a perspektívát tekintve — ami az arról való gondoskodást jelenti, hogy ne keletkezzen szakadék népeink között —, mind a jelen, illetve a közeljövő viszonylatában: ugyanis egy olyan Franciaországban, amely bizonyára nem lesz még szocialista, de ahol az olajkészletek és más energiaforrások programunk értelmében a nemzet kezében lesz-

nek, érdekünkben áll majd, hogy olyan algériai néppel tárgyaljunk, amely maga is ura saját olajlelőhelyeinek és elkerüli — miért ne mondjuk ki —, hogy a nyugatnémetek és az amerikaiak megkaparintsák természeti kincseiket.

Nem igaz, hogy ma — amikor Soustelle bizonykodása ellenére az olajkutak fele amerikai kapitalisták kezében van — jobb a helyzet az algériai nép és Franciaország népe szempontjából.

Szeretnék itt egy-két szót szólni ahhoz a kérdéshez, amelyet Fabre elvtárs, a 14. kerület küldötte, helyesen vetett fel. Megbélyegzett bizonyos, olyan különbizottságok alakítására irányuló kísérleteket, amelyekről azt állítják, hogy az algériai békét szolgálnák, de amelyeket a valóságban szembe akarnak állítani a békemozgalommal, hogy megosszák a tömegek akcióját és saját antikommunista nézeteiket terjesszék.

Mondottam már, hogy sok ellentmondást lehet felfedezni az ilyen mesterkedések kezdeményezőinél. Tisztán kell látnunk, hogy a balos frázisok igen gyakran az algériai háború alárendelt és másodlagos szempontjainak hangsúlyozását leplezik.

Nem akarom lebecsülni a kínzások elleni harc jelentőségét, az ilyen vagy olyan bizottságok fontosságát. Lehetőség van arra — s ez fontos dolog —, hogy a problémának e sajátos oldalából kiindulva vezethessünk olyan embereket, akik az állásfoglalások összességét tekintve nem értenek egyet velünk. Azt mondom azonban, hogy a kommunisták s nyilván az egész békemozgalom szempontjából a lényeg a tárgyalásokért vívott harc. Nem elég humanizálni az algériai háborút. Arról van szó, hogy véget kell neki vetni.

Egyébként a háború általában sohasem valami na-

gyon morális dolog, s azok, akik a mi oldalunkon álltak az ellenállási harcban, s még azok is, akik szenvedtek a hitlerista kínzásoktól, igen jól tudják, hogy a tortúrák elleni harc csupán részletakció, s a lényeg egész népünknek az ország felszabadításáért vívott nagy csatája volt.

A tárgyalásokért és az algériai nép jogainak biztosításáért folyó harcra kell helyeznünk a hangsúlyt. Ha ez a harc sikerre vezet, a többi — úgyszólván magától jön majd.

Amikor az említett mesterkedéseket megbélyegezzük, egy kis önkritikát is gyakorolnunk kell. Nem segítettük-e bizonyos mértékig mi magunk is elő ezeket a mesterkedéseket? Nem szorgalmaztuk-e mi magunk is egy kissé ilyen meg olyan bizottságok alakítását, anélkül, hogy gondoltunk volna a békemozgalommal való együttműködésükre, erőfeszítéseiknek a békemozgalommal való összehangolására? S nem járultunk-e ily módon mi magunk is hozzá ahhoz, hogy egyesek kételkedjenek a békemozgalom hatékonyságában? Hiszen a békemozgalom létjogosultsága éppen az algériai békéért vívott harcból következik.

Ebben a kérdésben körültekintőknek kell lennünk és ki kell javítanunk a hibákat. Mindenekelőtt hatékonyan kell munkálkodnunk az algériai békéért az egész pártban, s a legnagyobb mértékben hozzá kell járulnunk a békemozgalom akciójához.

Emlékezzenek, elvtársak, 1949-re: a probléma elsősorban a békéért vívott harc és a békemozgalom jelentőségének megértése. Ha ezt elérjük, a szervezeti kérdések megoldódnak. Ha minden egyes kommunista, minden pártbizottság és minden sejt megérti általában a békéért vívott harc jelentőségét, meg fogjuk találni azokat az

aktivistákat és káderekét, akikkel a felelős tisztségeket be kell tölteni.

Tudatában kell lennünk a hazugságok leleplezésére, a tömegek felvilágosítására, a tömegeknek az algériai háború beszüntetése érdekében való megszervezésére és a békemozgalom továbbfejlesztésére irányuló erőfeszítéseink fontosságának.

Hangsúlyozni kívánom még, elvtársak, május 13. és az egyszemélyi hatalom súlyos következményeit, továbbá azoknak az erőfeszítéseknek sokrétűségét, amelyeket a pártnak, minden egyes kommunistának ki kell fejtenie a legkülönfélébb tömegakciók kezdeményezése, előmozdítása, szervezése és irányítása végett.

Tény, hogy a gazdasági és a politikai harcok fejlődő tendenciát mutatnak, de biztosítani kell az összehangolásukat az egyszemélyi hatalom ellen irányuló hatalmas mozgalomban. Itt-ott viszonylag könnyű lesz tiltakozási mozgalmakat kiváltani. Ami nehezebb lesz, s amin éppen ezért alaposan gondolkodni kell, egyszersmind pedig nagy türelemmel és kitartással kell majd munkálkodni, az az egyes mozgalmaknak egységes harccá kovácsolása, s a nagy cél — a fasizmusnak utat nyitó egyszemélyi diktatúra rendszerének megszüntetése — felé irányítása. Ez a pártnak a demokrácia helyreállítására és megújítására vonatkozó tézisekben megjelölt nagy feladata.

Ez az értelme programunknak is, amelyről nem akarok részletekbe menően beszélni. Önök tanulmányozták ezt a programot, s megállapítottam, hogy igen kevés módosító indítvány és megjegyzés hangzott el ezzel kapcsolatban, s hogy az egyes rétegek, elsősorban a proletárrétegek közvetlen követeléseinek védelméről, illetőleg a monopóliumok ellen irányuló, az államosítást szolgáló rendszabályokról volt bennük szó.

Ezzel kapcsolatban azt valljuk, amit már a XIV. kongresszuson megmondtunk: az államosítás még nem szocializmus. Harcolunk azok üres fecsegése ellen, akik szerint az államosítások révén automatikusan eljutunk a szocializmushoz. A szocializmusba való átmenet feltételezi a minőségi ugrást, a hatalomnak békés vagy nem békés úton a munkásosztály kezébe jutását, a termelési viszonyok rendszerének és a tulajdonviszonyoknak forradalmi átalakítását.

Amikor téziseink az államosításokról, a gazdaság ellenőrzését szolgáló rendszabályokról, az üzemi bizottságoknak visszaadandó, illetőleg adandó hatáskörről beszélnek, ez egyértelmű a trösztök hatalmának a tőkés monopóliumok által sújtott valamennyi réteg, köztük a középrétegek védelméhez szükséges korlátozásával.

Programunk jelenlegi formájában tömörülési alapot nyújt a másokkal való összefogáshoz. Lehet vitatkozni ezen vagy azon a ponton. Megmondtuk és évek óta ismételjük, hogy nem javasolunk olyasmit, amit feltétlenül és kizárólagosan el kell fogadni. Azt mondjuk: vitatkozzunk, de mihelyt egységes véleményre jutottunk, harcoljunk együttesen annak megvalósításáért, amit a program tartalmaz.

Ezek a perspektívák. Jelenleg már elértük az első, jóllehet szerény eredményeket, s ezt pártunknak, osztálypolitikájának, eltökélt magatartásának, a gaulle-izmussal és szövetségeseivel szemben tanúsított hajthatatlan ellenállásának, vagyis a Központi Bizottság és az egész párt által követett fő irányvonalnak köszönhetjük. Ebben az irányban kell továbbra is előrehaladnunk, szilárdan és határozottan, mint Engels ajánlotta, három területen: gazdasági, politikai és ideológiai téren egyaránt harcolva.

Ami az első pontot, a gazdasági harcot illeti, ebben a felszólalásomban nem kívánok hosszabban foglalkozni vele. Azt hiszem, a kérdések elég világosak. Az imént mondta nekem egy elvtárs, hogy kerületében az ellenzékiek kijelentették: „Most már elfogadhatjuk a téziseket, mert a Központi Bizottság visszakozott az elnyomorodásra vonatkozó tételt illetően." Szeretném tudni, hogy téziseink melyik helyén található ez a visszakozás. Nem igaz, elvtársak?

A tapasztalat igazolta, teljes mértékben megerősítette az abszolút és relatív elnyomorodás tendencia jellegű törvényét. Egyébként a mi érdemünk nem az, hogy emlékeztettünk erre a törvényre. A mi érdemünk az, hogy olyan időben emlékeztettünk, amikor mások eszméi tért hódítottak, mert a munkásosztály helyzete látszólag ellenkezett tételeinkkel: bizonyos esetekben többé-kevésbé magasabb bérekről, szociális előnyökről, robogó, mosógép, televízió vásárlásáról, egyébként csupa olyan dologról lehetett beszélni, amely helyesen értelmezve semmiképpen sem cáfolja az elnyomorodás törvényét.

A gazdasági harc kérdését illetően, mint az imént mondották, ügyelni kell a követelésekre, a harcok szervezésére, valamint arra, hogy a kommunisták jó munkát végezzenek a szakszervezetekben. Erről nem kell hosszabban beszélnem.

Igaz az, amit Jourd'hui mondott: minden kommunista, aki beszervezhető szakszervezetbe, legyen is tagja a szakszervezetnek.

Most pedig az ideológiai harcról kívánok beszélni. Az a konfliktus, amely az egész világon szembeállítja egymással a szocializmust és a kapitalizmust, e két döntő erőt, egyszersmind a két fő elgondolás — a burzsoá és a proletár elgondolás — harcát is magával hozza. Osz-

tályellenségeink elkeseredett harcot folytatnak ideológiai téren, s néhány renegát némi támogatást is nyújt nekik, amikor kijelenti: „A marxizmus elavult."

Nem fogom idézni ezeknek az embereknek a nevét, nem éri meg a fáradságot. Pusztán az arab közmondásra akarok emlékeztetni: „Dobnak-e köveket meddő pálmafákra?"

Folytatnák-e ezt a harcot ellenfeleink immár egy évszázad óta, ha a marxizmus nem aratott volna fényes sikereket, bizonyságot téve realitásáról, életerejéről, igazságáról, s most már egymilliárd embert sorakoztatva fel zászlaja alatt a szocialista országokban, miközben további százmilliók a kapitalista országokban és a volt gyarmati és függő országokban a marxizmus elveiből merítenek erőt az elnyomás ellen, a múlt erői ellen vívott harcukhoz? A marxizmus „elavult", mondják, s én éppen három napja olvastam a sajtóban, hogy a francia református egyház zsinatán Burgelin professzor beszámolót tartott, amelyben kijelentette: „A marxizmus egyik tényezője a világ jelenleg kialakuló rendjének."

Amikor ilyen körökből ilyen megállapítások hangzanak el, mit szóljunk azokról az emberkékről, akik előbb marxistáknak hitték magukat, majd visszariadtak a harctól és hátat fordítottak pártjuknak, most pedig ideológiai ürügyeket igyekeznek találni pálfordulásuk igazolására, s azt állítják, a marxizmus elavult? Nem! A marxizmus nem avult el, a marxizmus diadalmaskodik, mert igaz. Elméletünk, a dialektikus materializmus pontosan tükrözi az objektív valóságot: a természet és a társadalom fejlődésének tudománya, a proletárforradalom, a proletárdiktatúra tudománya. A dialektikus materializmus az elmélet és a gyakorlat elválaszthatatlan egységét testesíti meg.

Persze továbbra is érvényes, hogy a marxizmus, a mi elméletünk, mint Lenin ismételten hangsúlyozta, nem dogma. A marxizmus olyan iránytű, amely nem ment fel bennünket attól, hogy saját fejünkkel gondolkozzunk, s így találjunk választ a mindig felvetődő új kérdésekre, amelyek olykor igen bonyolultak lehetnek. A marxizmus a módszert, a tájékozódás eszközét adja meg nekünk.

Szeretnék ezzel kapcsolatban emlékeztetni Lenin „Materializmus és empiriokriticizmus" című művére, amelyet néhány nappal ezelőtt magyaráztak elvtársaink a Mutualité nagytermében, s amelyben Lenin megállapította, hogy a tőkés gazdaság valamennyi ágában szüntelenül változások mennek végbe, a módosulások egész tömkelege következik be. Marx hetven évvel ezelőtt nem mérhette fel e módosulások összességét, írta Lenin, a döntő azonban az, hogy felfedezte és nagy vonalakban kifejtette fejlődésük törvényeit és objektív logikáját.

A Mutualité nagytermében rendezett gyűlésről szólva szeretném üdvözölni azt a munkát, amelyet a gondolkodás minden területén kifejtettek azok a professzorok, azok az értelmiségiek, akik a filozófiai, politikai gazdaságtani, irodalmi, művészeti kérdések és minden más kérdés tekintetében szilárdan a párt álláspontján maradtak, Központi Bizottságunk nevében megköszönöm nekik, hogy részt vettek ezen a gyűlésen, s erélyes választ adtak a revizionista mesterkedésekre.

Ami az ideológiai harcot illeti, tisztán kell látni a szocialista párt válságát, teljes ideológiai elfajulását. Vezetői kétségbe vonták magát a marxizmus alapját, mindenekelőtt a materializmust. Így például Jules Moch a Szovjetunióról szóló, egyébként pozitív könyvében a következőket írja: „Megrögzött agnoszticizmusom mindig

arra késztetett, hogy egy szintre helyezzem a vallási és a vallásellenes propagandát, annyira hiábavalónak látszik nekem akár erősítgetni, akár tagadni annak létezését, ami számomra bebizonyíthatatlan." Mármint az isten és az anyag létezését.

Meg kell mondani, hogy ezen a ponton, félénken, ahogy renegáthoz illik, de biztosan, Lefebvre már csatlakozik Jules Mochhoz. Szintén kétségbe vonja a dialektikus materializmust. Most úgy vélekedik, hogy az anyag nem egyéb bizonyítás nélkül elfogadott tételnél. Nem hajlandó elismerni a természet és a társadalom fejlődési törvényeinek objektív jellegét. El szeretné hitetni, hogy a dialektika csupán a mi fejünkben létezik, csupán a gondolkodás bizonyos módja, amely esetleg semmilyen kapcsolatban sincs az objektív valósággal.

Mindez teljes szakítás a marxizmussal. A mesterkedés minden téren folytatódik, s célja az, hogy lefegyverezze a munkásosztályt a kizsákmányolói ellen vívott harcban, kételyeket ébresszen a munkásosztályban saját erejét és jövőjét illetően. Ennek érdekében a jobboldali szocialisták a forradalmat fölöslegessé tevő „szociális kapitalizmus" téveszméjét propagálják.

A „Revue socialiste" lapjain egy bizonyos Bormel ahhoz a vitához kapcsolódó cikkében, amelyet elméleti vitának neveznek, holott kizárólag az elmélet felszámolásáról van szó, kijelenti: „A szocializmus csupán az értelem bizonyos akaratát tételezi fel, amely közös java az egész nyugati gondolkodásnak, az értelmes és szabad egyén bizonyos eszméjét . . . A szocializmusnak semmiben sincsenek előítéletei, sem a szabadság végső értelmét, sem isten és lélek létezését vagy nem létezését illetően." Így gondolkodnak ők!

Lássuk most, mit mond, ugyancsak a „Revue socia-

liste"-ban, egy bizonyos Andrieux a munkásmozgalom jelenlegi válságáról. Mivel saját pártjában válság van, azt hiszi, hogy a *munkásmozgalom* van válságban. „A munkásmozgalom jelenlegi válsága — írja — kiterjed a mozgalom céljára: a szocializmusra s arra a társadalmi erőre, amelynek meg kellene valósítania, a munkásosztályra.

Nincs többé szocializmus, nem létezik többé megvalósításának hajtóereje, vége a munkásosztálynak.

De menjünk tovább. Chaplaz következik. Ő egy fejtegetéssel kezdi, amelynek idézésétől megkímélem önöket, s amely Jules Mochnak a szociális kapitalizmusra, a részvények megsokszorozódásával párhuzamosan demokratizálódó kapitalizmusra stb. vonatkozó eszméit szajkózza. Téziseink megmondják, mit gondoljunk erről a demokratizálódásról, amikor kimutatják, hogy a vállalatok nem egészen 1 százaléka adja az össztermelés 49 százalékát és zsebeli be a profitnak több mint 25 százalékát.

Chaplaz azonban a maga nótáját fújja: „A kapitalizmus egy szép nap *a saját tátja majd* (az ő kiemelése), s maga sem fogja megérteni, hogyan vették el a tőkéjét." S persze ez az úriember a dolgozókkal szembeni megvetését is bevallja. „Mi szükség van arra — kérdezi —, hogy demagóg módon hivatkozzanak olyan képességekre, amelyekkel a munkások nem rendelkeznek? Ez a hivatkozás csak kétségeket ébreszt bennük az egész rendszer (a marxizmus) iránt!"

És itt van egy régi visszaeső bűnös, a trockista Collinet. Szerinte „a mai munkás utópista s egyben csatlós is (kétségtelenül azért, mert a kommunistákra hallgat!), távol él a társadalmi valóságtól".

Ez aztán fején találta a szöget: a szerencsétlen, kizsákmányolt munkás, az, aki harcol, *utópista* és távol él *a tár-*

sadalmi valóságtól! A társadalmi valóságot ő, Collinet ismeri!

Ne feledkezzünk meg azonban bizonyos olyan ideológusokról sem, akik a szocialista baloldalhoz tartoznak, s olykor, egyik-másik kérdésben, helyesebb álláspontot foglalnak el, mint például Guy Mollet, de . . . Itt van André Philip, aki így elmélkedik: „A szakosított munkás megszokja, hogy ne gondolkozzék, hogy alávesse magát a fegyelemnek és a jelszavaknak . . . Ez a munkás munka után átadja magát a motorkerékpárnak, a mozinak, a futballmérkőzésnek, a tánctermeknek, a lóversenynek és így tovább."

Így aranyozzák be, így színezik ki azt, amit a kapitalisták gondolnak és mondanak, így licitálnak rá elgondolásaikra, a munkásosztállyal szembeni megvetésükre.

Nyilván itt kell keresni a szocialista párt és vezetői magatartásának mélyreható magyarázatát! Már a strasbourgi kongresszuson, a Központi Bizottság beszámolójában, felhívtuk a figyelmet Blumnek a dialektikus materializmussal szakító téziseire, s kimutattuk, hogy a reakciós pártokkal való együttműködés politikájához szolgáltak alapul. S most a lemondás a szocializmusért való harcról olyan fokot ért el, amelyen — figyeljenek jól — még Guy Mollet is megengedhette magának azt a luxust, hogy ismét baloldali álláspontra helyezkedjék, s harcoljon Jules Moch revizionizmusa ellen. Azért mondom, hogy ismét, mert tizenkét évvel ezelőtt már megtette ezt. Olyasmit mondott, hogy bár nem hisz az elnyomorodásban, ahogyan azt a kommunisták értelmezik, elismeri a növekvő proletarizálódás tényét!

Ez is fontos jelzés számunkra. Ha Guy Mollet így beszél, ezt nemcsak a párton belül folytatott kicsinyes manőverezése érdekében teszi, hanem azért is, mert érzi,

hogy annak a gyászos ügynek érdekében, amelyet védelmez, a tőke ügyének, a burzsoázia ügyének érdekében kímélni kell azokat a munkásokat, akik még megmaradtak a szocialista párt mögött. S különösen az ő számára, Guy Mollet számára fontos kímélni a pas-de-calais-i bányászokat, akik közül néhányan még az ő befolyása alatt állnak.

Nos, ezekkel a munkásokkal, akiket megpróbálnak félrevezetni, sőt, néhánnyal azok közül is, akiknek ez szándékában áll, együtt kell harcolnunk azért, hogy eljuthassunk az egységfrontig. Vagy talán nem lehetséges az egységfront a szocialista munkásokkal, bizonyos szocialista szervezetekkel, az Autonóm Szocialista Párt és a Francia Szocialista Párt tagjaival? De igen, lehetséges! A májusi események előtti erőfeszítéseink nem voltak eredménytelenek. Robrieux elvtárs emlékeztetett arra, hogy 1957 októberi kompromisszumos állásfoglalásunknak széles visszhangja volt a tömegek között. Ha a mi részünkről kicsit nagyobb az erőfeszítés, az eredmény még jelentősebb lehetett volna. Bebizonyítottuk, hogy verseny kezdődött a fasizmus, valamint a munkás és demokratikus erők között.

Rámutattunk az egység megvalósulásának tendenciájára, s ez a tendencia, a helyzet ilyen alakulása kétségtelenül siettette az összeesküvést. Ellenfeleink nem akarták, hogy eljussunk a széles körű demokratikus egységig.

Emlékezzenek május 28-ára. Az igazság az, hogy mégis félmillió párizsi volt az utcán. Önök ott voltak, s önökkel együtt voltak ott szocialisták is.

Május 28. előestéjén a Francia Szocialista Párt igazgató bizottsága, s három szavazat híján egész parlamenti csoportja egyhangúlag úgy döntött, hogy támogatja az Általános Munkásszövetség által kezdeményezett sztrájkmozgalmat. Felszólították híveiket, hogy vegyenek részt

a kommunisták által szervezett tüntetéseken és a CGT által szervezett sztrájkban. Amikor a tömegek mozgásba jönnek, még a szocialista vezetők egy része is kénytelen elfogadni az egységfrontot.

Mindenesetre az, amit egy-két hónappal azelőtt nem tartottunk volna lehetségesnek, májusban a szemünk előtt játszódott le. Mi több, a szocialista képviselők többsége visszautasította de Gaulle beiktatását. Ez a körülmény még inkább aláhúzza Guy Mollet árulását. Egyszersmind arról is meggyőz bennünket, hogy lehetséges és szükséges erőfeszítést kifejtenünk annak érdekében, hogy ezt a lehetőséget valósággá változtassuk és megnyerjük a szocialista munkások tömegét az egységnek, az egységfrontnak.

És még most is, a 3000 frankért folyó harc és a sztrájkok nem arról tanúskodnak-e, hogy a Force Ouvrière szocialista munkás tagjai gyakran vesznek részt a közös akcióban, a sztrájkokban? Bothereau megosztásra irányuló erőfeszítései dacára a Force Ouvrière hány helyi csoportja és megyei szervezete, sőt, szövetsége nem egyezett még meg a CGT szervezeteivel és még messzebbmenően a keresztény szakszervezetekkel?

Lehetséges az összefogás a világi oktatásért folyó harc terén is. Megújítottuk a baráti kapcsolatokat olyan szocialistákkal, akik a köztársaság védelmére alakított bizottságok tagjai voltak, majd a népszavazás és különösen a törvényhozói választások idején eltűntek, de most újra megjelentek: ott látjuk őket a világi oktatásért folyó harc akcióbizottságaiban, a szakszervezeti harcban, annak ellenére, hogy a vezetők akadályozzák az egység létrehozását. Mint Lenin tanította, ha csak egyetlen lépést tudunk tenni bármilyen apró-cseprő kérdésben, tegyük meg.

A közös érdekekből kiindulva és értve ahhoz, hogy szilárdan vezessük az ideológiai és politikai harcot, el kell jutnunk a szocialistákkal való közös akcióig. Ne feledjük, hogy a szocialista munkások gondolkodásának alapja a szocializmusra való törekvés, ha a vezetők megmételyezik is tudatukat.

Mindezek a megjegyzések magától értetődően az Autonóm Szocialista Pártban tömörült elvtársakra is vonatkoznak. Itt is szembe kell szállnunk bizonyos vezetők kommunistaellenes beállítottságával. Ezzel kapcsolatban a Központi Bizottság legutóbbi ülésén olyan magyarázatokat adtunk, amelyek nem tetszettek nekik: rámutattunk ugyanis, hogy a községtanácsi választásokon azért értek el csak kis eredményt, mert visszautasították a közös akciót. Rámutattunk arra is, hogy nem szabad egyszerűen a kommunistaellenesség felidézésével felelnünk a kérdésekre, mert ez a magyarázat nem hatol mélyre. Nem a kommunistaellenesség magyarázza meg az osztály-együttműködést, hanem az osztály-együttműködés gyakorlata magyarázza meg a kommunistaellenességet.

Mindez nem tetszett az érdekelteknek. S nem tetszett a Demokratikus Erők Uniójában levő barátaiknak sem, akik még nem feleltek legutóbbi levelünkre. Mindamellett a Demokratikus Erők Uniója, akárcsak az Autonóm Szocialista Párt kongresszusa, olyan értelemben nyilatkozott, hogy hajlandó részt venni korlátozott közös akciókban. Mi nem tágítunk, ragaszkodni fogunk a közös akcióhoz. Be fogjuk bizonyítani állhatatosságunkat, türelmesek és kitartóak leszünk. Nagy csata ez, s meg fogjuk nyerni.

Meg fogjuk nyerni, mégpedig a tömegekkel együtt, ha nem feledkezünk meg arról a szabályról, hogy az egység-

front nemcsak érintkezés, megbeszélés vagy tapasztalatcsere a partnerrel, hanem akció, ami viszont feltételezi ennek az akciónak a megszervezését.

Szervezzük a tömegeket és szervezzük a pártot. A pártot először is az üzemekben kell szervezni. Egyik-másik párizsi üzemi sejtünk helyzete igen káros lehet a munkásosztályra, ha ez a helyzet továbbra is fennmarad. Ebben az elvtársaknak igazuk van.

A lakóhelyi sejtek számát is növelni kell, s fokozni kell az aktivitásukat. Úgy látszik, néha megnyilvánul a kétféle sejt szembeállításának tendenciája. Természetesen az üzemi sejt a döntő, de a lakóhelyi sejtnek is nagy szerepet kell játszania. Először is: a lakóhelyi fogja össze azokat a kommunistákat, akik nem üzemekben dolgoznak, akik más társadalmi rétegekhez tartoznak, mint a munkások, s akiket a pártnak nem szabad lebecsülnie. Továbbá: a lakóhelyi sejtek a körzet ösztönzésére magnk is többet segíthetik az üzemi sejteket, a kommunisták szervezését az üzemekben. Az üzemi sejteknek, a lakóhelyi sejteknek, az egész munkának egy célra kell irányulnia.

A párt szervezésével járjon együtt a tömegek szervezése. Mindenekelőtt erősíteni kell a szakszervezeteket. A nőket be kell vonni a Francia Nőszövetségbe és a legkülönbözőbb bizottságokba. Fejleszteni kell a volt frontharcosok szervezetét, amely negyven év óta most először teremtette meg egységét, a kormány intézkedéseivel való szembeszállás alapján. Ez fontos új tény! Emlékezzenek arra, hogy 1934-ben a volt frontharcosok tömege a fasiszták mesterkedéseinek szolgált eszközül, február 6. embereinek, a Jean Goy és Scapini fajtájából való emberek eszköze volt. Ezúttal viszont a volt frontharcosok nem

támogatják az egyszemélyi hatalmat, s a hivatalos fogadásokon való részvételt is visszautasították.

Beszéljünk a bérlőkről is. A bérlők szervezete Párizsban nagy szervezet, egyike azoknak, amelyek a legnagyobb haladást érték el. Saját újságja van, amely széles körben elterjedt. Egyébként önök tudják, hogy ez a szervezet még többet tehetne. Egy kissé túlságosan is a jogvédelmi tevékenységre szorítkozik. A bérlők szervezete nagyobb szerepet tölthetne be azok számára is, akik nem bérlők, akik nem találnak lakást maguknak és nyomorúságos körülmények közt laknak. De hiszen ezt önöknek, párizsiaknak, nem kell magyarázni.

Nem akarom felsorolni valamennyi tömegszervezetet. A kommunisták feladata minden esetben az, hogy a legjobban végezzék munkájukat ezekben a szervezetekben, és testvériesen működjenek együtt a nem kommunistákkal a dolgozók védelmében.

A sejtek ügyeljenek arra, hogy minden tagjuk aktívan dolgozzék valamelyik tömegszervezetben. Így valósítja meg a párt a tömegmozgalom vezetésének, irányításának feladatát, szigorúan tiszteletben tartva a demokrácia szabályait.

Hadd hangsúlyozzam még egyszer: a kommunistáknak kell a tömegszervezetek legjobb tagjainak lenniük. A munkásság, az egész nép kezdi már látni, hogy a kommunisták minden esetben reagálnak a tömegek gondjaira és igyekeznek megszervezni a harcot. Ösztönösen érzik, hogy a legjobb aktivistának kommunistának kell lennie. A kommunisták, akik így dolgoznak, jól szolgálják a munkásosztály érdekeit.

Természetesen gondolni kell a tagtoborzásra is, a párttagság szüntelen gyarapítására. Túlságosan is megszoktuk a *tagtoborzási kampányokat*, amelyeket többé-kevésbé

elvégzünk, s azután a munka befejeződik. Pedig a tagtoborzásnak állandó munkának kellene lennie.

Felhívták a figyelmet a fluktuációra, azokra az elvtársakra, akik belépnek a pártba, majd egyszerre csak eltávoznak, részint azért, mert nem mindig találják meg azt, amit vártak, részint pedig azért, mert a szervezet nem mindig törődik azzal, hogy segítse őket, mert néha már az első vagy a második taggyűlésen túlterhelik őket munkával: hol ilyen, hol olyan feladatot bíznak rájuk, egész sor újságot nyomnak a kezükbe megvételre és eladásra, nemcsak „L'Humanité-Dimanche"-t, nemcsak „France-Nouvelle"-t, hanem „L'Avant-Garde"-ot is, kezükbe nyomják valamennyi szervezet valamennyi lapját, ami persze nem helyes. A tömegszervezetek lapjait saját tagjaiknak kell árusítaniuk, tekintet nélkül arra, hogy kommunisták vagy pártonkívüliek.

Önök azt is tudják, hogy egyre több a gyűjtés, sokszor kérnek pénzt a mozgalom céljaira. Persze vannak olyan elvtársak, akik vállalják az áldozatokat — mert bizony súlyos áldozatokról van szó, amikor az élet oly nehéz otthon. Vannak azonban olyan elvtársak is, akik ezt nem tehetik. Mint mondani szokták, nem bírják követni a vonatot. Ilyenkor azután kevesebbeknek érzik magukat a többieknél. Az az érzésük, hogy ők nem jó kommunisták. S az ilyen helyzet azzal végződik, hogy az elvtársak ezrei és ezrei kimaradnak a pártból. Ez nem azt jelenti, hogy átmennek az ellenséghez. Továbbra is a pártra szavaznak, ott látjuk őket a választásokon. A baj az, hogy nem voltunk képesek, nem igyekeztünk eléggé mindegyikük számára megtalálni a megfelelő munkát, s megállapítani, hogy ki milyen anyagi megterhelést bír el.

Mindenkinek megvan a maga helye a pártban, mindenki annyi munkát végez, amennyit tud, s a sejt tit-

kára, a körzeti bizottság, a federáció irodája vizsgálja meg gondosan, hogy ki-ki mit nyújthat, s törekedjék arra, hogy ki-ki a maga mértéke szerint — s ha lehet, azon túl is — vállaljon a párt érdekében.

Toborozzuk tehát az üzemekben a legjobbakat. Toborozzunk akciók, sztrájkok, a különböző mozgalmak során. Toborozzunk a nagy kampányok alkalmával. Toborozzunk munkásokat, fiatalokat, nőket. Toborozzunk az értelmiségiek között is.

Merészebb káderpolitikát kell folytatnunk. Nem szabad szembeállítani az öregeket és a fiatalokat. Ellenkezőleg: adjunk munkát a fiataloknak is, az öregeknek is, ez a hasznos. Egyesítsük a fiatalok lelkesedését és az új iránti érzékét az öregek tapasztalataival.

A párizsi federációban is a legtehetségesebbeket kell kiemelni, s törekedni kell a munkáskáderek előléptetésére. Ebben az értelemben foglalnak állást a tézisek is. Léptessük elő a munkásokat, segítsük ideológiai, elméleti, politikai képzésüket, ami meg fogja majd adni nekik a szükséges szilárdságot. Segíteni kell minden egyes aktivistát. Tapasztaljuk néha azt a tendenciát is, hogy a fiatal kádereket elhalmozzák munkával, a mozgalomban első lépéseiket tevő aktivistákra túl sok felelősséget hárítanak, túl sok nehézség elé állítják őket. Engedik, hogy „botlást" kövessenek el, elbátortalanodjanak, olykor egy kissé veszítsenek lelkesedésükből. Vigyázni kell az ilyesmire. A párt káderei — értékek.

Szó volt az ifjúságról is. Nem akarok hosszasan visszatérni erre. A kommunista ifjúsági szövetség megszilárdult, fejlődött, ha nem is olyan mértékben, mint kellene.

Helyeseknek bizonyultak Le Havre-i kongresszusunk határozatai, amelyek az ifjúsági mozgalom négy ágazatának megteremtését írták elő. Azért mondok négyet,

mert a parasztifjúság szervezetét az ifjúsági mozgalomhoz csatoltuk. Ami a kommunista ifjúsági szövetséget, a francia lányok szövetségét és a kommunista diákszövetséget illeti, tegnap nem egy sikerről hallhattunk beszámolót, de az elvtársak nem titkolták el, hogy milyen nehézségek vannak még, s kérték, követelték az egész párt segítségét. Meg kell nekik adni a kért segítséget, támogatni kell őket, elsősorban fő céljuk, a decemberi országos gyűlés előkészítésében.

Szeretnék néhány szót szólni egy olyan kérdésről is, amely fölött itt vita folyt, s meglehetősen fontos kérdés: a hadsereg kérdéséről.

Lauprêtre elvtárs igen helyesen mondta, hogy harcolnunk kell a bebörtönzöttek, minden bebörtönzött, de különösen a fiatal katonák védelméért. Azt hiszem azonban, hogy egy téves és túlzó kifejezés csúszott be felszólalásába, amikor *rajongásról* beszélt. Azt kell mondani, hogy Alban Liechti, Serge Magnien és elvtársaik tette bátor kiállás, s hogy a párt, a Központi Bizottság értékeli ezt, kinyilvánította és továbbra is ki fogja nyilvánítani irántuk a szolidaritását, továbbra is harcolni fog és harcra fog szólítani szabadlábra helyezésükért.

Meg kell azonban itt ismételnünk, amit már a Központi Bizottságban is megmondottunk: ez a szolidaritás nem teheti vitássá azt, hogy milyen magatartást kell tanusítaniuk a kommunistáknak a hadsereg és a háború kérdésében.

Az egyik elvtárs helyesen mondta, hogy lehet és kell harcolni a hadseregben, még Algériában is, s hozzátette, hogy harcolnak is. S ez feltétlenül így igaz.

A kommunisták egyik fő feladata, hogy harcoljanak a hadseregen belül. Az elvtárs azt is mondta, hogy nem szabad a fiatalokat fasiszta tisztek és altisztek kezei közt

hagyni, akik „pszichológiai akciót" folytatnak a fiatalok közt. Az elvtársnak feltétlenül igaza volt. De ha nem akarjuk fiatal katonáinkat ilyen kezekben hagyni, az mindenekelőtt azt jelenti, hogy velük kell lennünk. Azt jelenti, hogy nem szabad megkockáztatni a legjobbak elszigetelődését.

Kétségtelen, hogy a bebörtönzött elvtársak közül néhánynak a fellépését tömegakció támasztotta alá, fellépésük nem egyéni tett volt. Tény, hogy Liechti levelét alakulatának sok katonája aláírta, helyeselte. Tény, hogy Serge Magnient alakulatának mintegy száz tagja támogatta. Mindez azonban nem változtat azon, hogy nekünk nemcsak ezekre az elvtársakra kell gondolnunk, hanem minden katonára, s nem szabad eltérnünk a lenini elvektől: a kommunista katona részt vesz minden háborúban, még a reakciós háborúban is, hogy ott folytassa háborúellenes harcát. Ott dolgozik, ahová küldték. Ha nem így lenne, olyan helyzetbe kerülnénk, hogy pusztán erkölcsi alapon, a hadsereg akciójának jellege szerint, a tömegekkel való kapcsolat rovására foglalnánk állást.

Rá kell mutatni, mint itt is mondták, hogy milyen jelentős azoknak a katonáknak a fellépése, akik megtagadták a részvételt az algériai háborúban. Minden egyes esetben hangsúlyozni kell, hogy ez nem csupán egyéni tett volt, hanem olyan kiállás,amelyet bajtársaik, alakulatuk katonái helyeseltek és támogattak. Egyszersmind azonban meg kell érteni, hogy az így fellépő elvtársak törpe kisebbségben vannak, s nem javasolhatjuk az egész katonaságnak példájuk követését, hiszen jól tudjuk, hogy a katonák összessége nem fogja követni.

Egy dolog harcolni a bebörtönzöttek kiszabadításáért. S megint más dolog: kerül, amibe kerül, kommunista munkát végezni a hadseregben. Azt hiszem, elvtársak,

szükséges volt tisztázni ezt, hogy mindenki világosan lássa, milyen magatartást kell tanúsítanunk ebben a kérdésben.

Szeretnék áttérni az utolsó kérdésre. A pártkongresszus előkészítése soraink szilád egységét mutatja. Kudarcot vallott minden olyan kísérlet, amely vitássá akarta tenni a párt irányvonalát. A dolgok nem úgy állanak, mint 1956-ban. Nem szabad azonban illúziókat táplálnunk.

Egyfelől tény, hogy a legtöbben azok közül az elvtársak közül, akik megtévedtek, belátták hibájukat és becsületesen visszatértek a párt irányvonalához.

Másfelől azok a kevesek, akiknek alapjában nem volt mit keresniük pártunkban, csatlakoztak a csaholók kórusához. Így mutatták meg, mit értek a párt iránti hűségükről tett nyilatkozataik. Ezek az emberek akkor tévedtek, amikor a párt tagjai lettek. Lehet, hogy őszintén jártak el, amikor csatlakoztak a párthoz, de nem volt ott mit keresniük. Egyéni elgondolásuk volt, amely nem egyezett a kommunizmus tudományos felfogásával, sem az új típusú munkáspárt felfogásával, s amikor jött a megrázkódtatás, jött a válság, megzavarodtak és megrendültek. Ahelyett, hogy magukat vádolnák, a pártot teszik felelőssé. Szemrehányást tesznek a pártnak azért, mert nem felel meg annak a hamis képnek, amelyet ők alkottak róla.

Már Engels megmondta, hogy könnyű időszakokban sokan csatlakoznak a párthoz, s ezek közt akadnak egyetemet végzett emberek is, akik azt hiszik, hogy diplomájuk folytán tisztek, ha nem is mindjárt tábornokok lehetnek a pártban. De nem egészen így van. Azok, akik belépnek a pártba, jöjjenek akár az egyetemről, akár az üzemből, mind egyformák, egyenjogúak. Az előbbiek

műveltebbek, s mi örülünk ennek: segíteniük kell azokat, akik kevésbé műveltek. A többieknek olykor van bizonyos, mint mondják, osztályösztönük, s ez lehetővé teszi számukra, hogy esetenként kijavítsák mások ítéleteit. Mindez együtt a párt, amelyben a legjobbak vezetnek. De a legjobb nem szükségszerűen az, aki a legjobban beszél vagy aki a legtöbbet tud, mert az a terület, amelyen ő igen művelt, talán nem is érinti közvetlenül a mi munkánkat és a munkások ügyét.

Van egy harmadik kategória is. Ebbe azok tartoznak, akik a legutóbbi viták során hallgattak, vagy igen óvatosan és elővigyázatosan nyilatkoztak, kesztyűs kézzel nyúltak a dolgokhoz, visszahúzták körmeiket, várva — gondolták — a jobb alkalomra. Mások elérkezettnek látták az időt arra, hogy apró-cseprő kiegészítéseket, látszólag jelentéktelen javításokat indítványozzanak a tézisekhez. Önök visszaverték mindezeket a kísérleteket, s megmutatták, hogy nem hagyják magukat félrevezetni. A pártnak továbbra is ébernek kell lennie.

Segíteni kell minden elvtársat, aki valóban visszatér a párt irányvonalához. S főleg nem szabad felhánytorgatni a múlt hibáit, a múlt tévedéseit. Minden elvtársat egyformán kell kezelni. Nem lenne helyes ezzel vagy azzal szemben, aki tévedett, fenntartásokkal élni, vagy olyan magatartást tanúsítani, amely egyértelmű lenne a boszszantással. Ugyanúgy megvan a maga helye a pártban, mint nekünk, s remélni kell, hogy alkalma lesz ugyanúgy dolgozni a pártért, mint bármelyikünknek.

Hadd hangsúlyozzam még egyszer: legyünk éberek, legyünk mindig tudatában annak, hogy nem vagyunk bebiztosítva a nehézségek ellen, márpedig a nehéz helyzetben mindig előfordulnak ingadozások. Amikor a kocsi egy kicsit éles kanyarhoz ér, mindig akad valaki, aki a

szélre kerül és igyekszik megkapaszkodni, másokat is magával rántani. De mi nem akarunk a kocsi alá esni. Felszálltunk erre a kocsira, jól megkapaszkodtunk rajta és rajta is maradunk egészen a célig.

Azoknak, akik olykor megpróbálják kátyúba vezetni kocsinkat, azt válaszoljuk: „Csak az idejüket vesztegetik, ne erőlködjenek." Mi továbbra is harcolni fogunk az opportunista és a szektás elhajlások ellen.

Továbbra is el fogjuk ítélni a revizionistáknak a kapitalizmus állítólagos megváltozására vonatkozó elgondolásait. Nem helyeseljük és nem fogjuk helyeselni reformista téziseiket, amelyek szerint a szocializmus „integrálódik" a kapitalizmusba.

De ez nem minden. Az opportunisták oly módon értelmezték a szocializmushoz vezető békés utak lehetőségéről vallott helyes felfogásunkat, hogy az egyértelmű a proletariátus diktatúrájának elítélésével. Ideológiai és politikai állásfoglalásunkat a szociáldemokráciához akarták idomítani!

Megrágalmazták pártjukat az algériai háború ellen folytatott harccal kapcsolatban is. Csatlakoztak azokhoz, akik elutasítják az algériai nép függetlenségét, majd szemünkre vetették, hogy egyszerre vesszük figyelembe az internacionalizmust és a nemzeti érdeket!

Az egységfront hiányáért ugyancsak pártjukat hibáztatják, jóllehet mi nagy erőfeszítéseket tettünk az egységfront megteremtése érdekében. Burzsoá liberálisok módjára a munkásosztály „közömbösségéről" fecsegtek, s mindezt azok után a hetek és hónapok után, amelyek során a kommunisták nehéz harcban annyi erőfeszítést fejtettek ki, nem kímélték sem idejüket, sem egészségüket, s kiérdemelték a becsületes republikánusok elismerését, akik üdvözölték a munkásság és valamennyi de-

mokratikus erő összefogása érdekében tett erőfeszítéseinket.

Hogyan lehet nem látni azt, hogy a májusi, a szeptemberi és a novemberi erőfeszítések készítették elő és tették lehetővé a községtanácsi választásokon elért eredményeket? Ám a szóban forgó emberek váltig azt hajtogatják, hogy amikor a dolgok szeptemberben vagy novemberben rosszul mentek, az a párt hibájából történt. Amikor viszont a községtanácsi választásokon sikerek következtek, ez már senkinek sem volt az érdeme. Ez már csak az „objektív helyzetnek" volt köszönhető.

Mondják meg nekünk, hogy ilyen feltételek közepette a kommunisták helyett miért nem bírálóink barátai, miért nem azok értek el sikereket, akik felé annyira kacsintgattak?

Bírálóink pártunk szervezeti elveit, a demokratikus centralizmus elvét is vita tárgyává tették. Pártunkat a szocialista párt mintájára fecsegési központtá, vitaklubbá akarták változtatni. Nos, van vita nálunk, szabad a vita a párt elvi keretei között, a kritikával és önkritikával párosuló vita: minden aktivistát lehet bírálni, félelem nélkül, bármilyen a beosztása. S mindenkinek egyformán kötelessége az önkritika is. Nemcsak a vezetőknek, hanem a párt többi tagjának is, kezdve azokon, akik igazságtalanul bíráltak bennünket.

A vita után azonban végre kell hajtani a határozatot. Ezen a konferencián, amelyet kerületi értekezletek előztek meg, önök szép példát mutattak a szabad vitára. A tézisekhez benyújtott módosító javaslatok megvitatása bebizonyította, hogy a kerületekben komolyan megvizsgálták a téziseket. Sőt, azt mondanám, hogy a módosítások közül sok jobbá teszi a téziseket. Persze ezeket végső fokon a párt kongresszusának kell majd elfogadni.

Így folyik le a vita kommunista pártban. Mihelyt azonban a vita befejeződött, a határozatok végrehajtása mindenkire kötelező, azokra is, akik nem tudtak egyetérteni a határozatokkal.

Harcolni kell a szektás elhajlások ellen, a nálunk egy kissé még burjánzó dogmatizmus ellen, a szűklátókörűség ellen, az erőszak problémáinak bizonyos fajta felvetése ellen is. Vannak elvtársak, akik azt kérdezik, hogy nem téved-e a párt, nem vezet-e téves útra minket a Központi Bizottság, amikor újra megerősíti a szocializmusba való békés átmenetről szóló tézist, amikor nem tervez más eszközöket az egyszemélyi hatalom felszámolására, csak a tömegek egységét és akcióját.

Minderre határozottan kell válaszolni. Hogyan valósul meg végül is a szocializmusba való átmenet, békés úton vagy sem, az nemcsak tőlünk függ. Van ellenség is. És ez az ellenség nagy részben meghatározza, hogy végül is mit kell majd tennünk. Egy dolog azonban feltétlenül biztos mind az egyik, mind a másik forma esetében, egy dolog feltétlenül szükséges mindegyik feltevés esetén: a tömegmozgalom kibontakozása, a tömegek akciója. Még ha az ellenség ellenállása következtében kénytelenek lennénk is erőszakos formákhoz folyamodni, a hatalom átvétele lehetetlen a nagy tömegek közreműködése, támogatása nélkül. Hányszor hangoztatta Lenin, hogy pártunk taktikája és politikája nem követheti a blanquizmust, a néhány emberre szorítkozó összeesküvés politikáját és taktikáját, hogy a tömegek nagyarányú harcát kell megszervezni, az adott időpontban magától értetődő eszközök segítségével.

Egyes elvtársak azt is mondják, hogy a békés utakra vonatkozó tézisünk demobilizáló hatású. Ez ugyanaz az érv, mint amelyet a revizionisták hoznak fel az elnyomo-

rodással szemben. Már azt is mondták, hogy az elnyomorodás tétele demobilizál. Voltak, akik kereken kijelentették, hogy ez a tétel a kétségbeesés tétele.

Épp az ellenkezője igaz. Mind a két esetben. Az álforradalmi nyilatkozatok igen gyakran passzivitásba torkollanak. Igyekeznek igazolni a passzivitást, s ezért túlbecsülik még de Gaulle erejét is, az egyszemélyi hatalom és rendszere erejét. Nem látják azokat az ellentmondásokat, amelyek gyengítik e rendszert, azokat az ellentmondásokat, amelyek még inkább ki fognak bontakozni, ha csak egy kicsit is hozzájárulunk, ha a tömegek akciójával elősegítjük ezt a folyamatot.

Ha viszont nem számítunk a tömegek akciójára, ha lebecsüljük azt, amit Lenin minden egyes munkás megnyeréséért végzett aprómunkának nevezett, ha nem látjuk be, mennyire szükséges a türelmes, állhatatos és kitartó erőfeszítés valamennyi kizsákmányolt dolgozónak a monopoltőke és az egyszemélyi hatalom elleni összefogásához, akkor lehetetlenné válik, hogy bármilyen kivezető utat találjunk.

Tehát ideológiai téren és a pártélet terén egyaránt két fronton kell küzdeni: az opportunizmus ellen és a szektásság ellen.

Az egyik elvtárs olyan kifejezéssel élt, amelyet én szerencsésnek tartok. Azt kérdezte: „Hol lennénk mi a párt nélkül?" Ennek az elvtársnak igaza van. Valóban, hol lennénk mi, ha a párt, a központi bizottság engedte volna, hogy eltérítsék helyes irányvonalától azok, akik pánikba estek és jobbra, illetve balra akartak vinni bennünket? Mi nem siránkoztunk, amikor a helyzet nehéz volt, s a munkásosztály, a demokrácia súlyos vereséget szenvedett. S nem voltunk és nem leszünk olyan emberek akik megmámorosodnak, amikor a dolgok könnyebbé

válnak, amikor az első sikereket elérjük. Ellenkezőleg, önök is megállapították ezen a konferencián, hogy mindaz, amit mondunk, igyekszik feltárni a helyzet súlyosságát, az erőfeszítések fontosságát, a ránk váró nehézségeket.

Igen, hol lennénk mi a párt nélkül és a párt eszméje nélkül, hol lennénk, ha nem élne valamennyiünk szívében a párt szeretete, a párté, amelynek mindennél drágábbnak kell lennie számunkra?

A párt — a fasizmussal szembeni győzelmes ellenállás feltétele. A párt — az algériai és az európai békéért vívott győzelmes harc feltétele. S egyszersmind a demokrácia helyreállításáért és megújulásáért vívott győzelmes harc feltétele. S mi jól tudjuk, hogy e nagy célok elérése érdekében harcolnunk kell a munkásosztály egységéért és a republikánus erők összefogásáért.

A párt hű maradt és hű marad Marx és Lenin tanításaihoz. S különösen itt Párizsban, méltó marad azokhoz, akiket a következő vasárnap fogunk ünnepelni, méltó marad a dicső kommünárokhoz, akik meggyújtották azt a fáklyát, amelyet immár sohasem lehet eloltani.

Éljen a kommunizmus!

Elhangzott 1959. május 31-én.

BESZÉD
A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG MEGALAPÍTÁSÁNAK 10. ÉVFORDULÓJÁN

Kedves elvtársak, barátaim!

A Francia Kommunista Párt Központi Bizottsága és a francia munkások nevében a legszívélyesebben köszöntöm a Német Demokratikus Köztársaságot megalapításának 10. évfordulója alkalmából. A német és a francia nép barátsága és testvérisége mindig is leghőbb kívánsága volt mindkét ország munkásainak.

Nagy örömmel teljesítem Franciaország demokratáinak azt a megbízását, hogy tolmácsoljam önöknek legjobb kívánságainkat: érjenek el teljes sikert a békéért, a haladásért és a szocializmusért vívott harcukban.

Köszöntöm a munkások és parasztok első olyan német államának képviselőit, amely teljes egészében az alkotó munkának és a nép jólétének szentelte magát.

Köszöntöm a proletariátusnak és az egész német népnek a nemzeti újjászületésért folytatott harcában élcsapat szerepét betöltő Német Szocialista Egységpártot és harcban megedződött vezetőit.

Köszöntöm a Demokratikus Németország Nemzeti Frontját, azokat a pártokat, szervezeteket és erőket, amelyek közösen munkálkodnak az ország jólétén.

Franciaország és Németország kapcsolatai nem egyszerű szomszédi kapcsolatok. A két népnek hosszú közös története van. A kizsákmányolók és elnyomók rávették

a két népet, hogy véres harcokban álljanak szemben egymással.

A francia munkásoknak épp ezért még több okuk volt arra, hogy a Német Demokratikus Köztársaság megalapítását, az új Németország első békeszerető államának megalapítását elsőrendű jelentőségű eseménynek, a béke ügye szempontjából fényes győzelemnek tekintsék. Örömükre szolgál, hogy önökkel együtt ünnepelhetik ezt a dicsőséges évfordulót.

A francia munkások tudják, hogy önök mindörökre véget vetettek a junkerek és nagybirtokosok elnyomásának, lerázták a monopoltőke súlyos igáját, megszabadultak a militarizmust nagyra növelő társadalmi erőktől és megteremtették a dolgozó tömegek hatalmát.

Franciaország munkásai egyetlen pillanatra sem kételkedtek a német népben és munkásosztályában. Mindig nagyra becsülték a nagy német népet, Dürer és Beethoven népét, Goethe népét, aki oly sok halhatatlan művel gazdagította a világirodalmat és a humanizmust, Heinrich Heinének, a Franciaország és Németország közötti kulturális közvetítőnek, a sziléziai takácsok megéneklőjének és az ő szemében egy új kort kovácsoló ciklopszokat példázó párizsi munkások csodálójának népét.

Franciaország munkásai sohasem felejtették el, hogy a német nép adta a világnak Marxot és Engelst, tanításunk, a Lenin által oly zseniálisan tovább fejlesztett tudományos szocializmus alapítóit.

Franciaország és Németország munkásosztályát régi és szilárd harci szolidaritás fűzi össze. Ezt a szolidaritást századunk elején Bebel, a francia munkások hű barátja és Jaurès testesítette meg, aki bizalommal és lelkesedéssel beszélt Berlin munkásai előtt. 1932. október 31-én a párizsi proletariátus szívélyesen fogadta Ernst Thäl-

mannt, a német kommunisták hős vezetőjét. 1933 januárjában magam is beszéltem a friedrichsfeldei temetőben, Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásának 14. évfordulója alkalmából.

Néhány nappal ezután Hitler magához ragadta a hatalmat, aminek következményeként üldözés és szörnyű nehézségek zúdultak a német munkásosztályra és élcsapatára, borzalmas szenvedések zúdultak az emberiségre.

A francia munkások azonban még a legsötétebb napokban sem azonosították a német népet hóhéraival. Mindig tudták, hogy Németországban társaik vannak a harcban és a reménységben.

S amikor a párizsi vasmunkások vezetője, a kommunista Pierre Timbaud a náci hóhérok előtt állt, szenvedélyes tiltakozásával a nemzetközi szolidaritást, német elvtársaiba vetett hitét fejezte ki előttük. Utolsó szavai ezek voltak: „Éljen a Német Kommunista Párt!"

A Német Demokratikus Köztársaság a német proletariátus által a hitleri barbárság ellen vívott ellenállási harc, a német munkások által a szabadságért és békéért vívott évszázados harc dicső örökébe lépett.

A Német Demokratikus Köztársaság fennállása teljesen új helyzetet teremt népeink viszonyában. A francia munkások hallották és megértették a Német Demokratikus Köztársaság elnökének nyilatkozatát: „Sohasem fogjuk megengedni, hogy németek még egyszer háborút viseljenek a francia nép ellen."

Igen fontosnak tartom, hogy kifejezzem itt azt a mély hálát, amelyet a francia munkások éreznek Wilhelm Pieck elvtárs iránt e megindító nyilatkozatért. S a francia munkások tudják, hogy nem csupán szavakban megnyilvánuló biztosítékról van szó. Ez a biztosíték egy erős és

hatalmas állam nevében hangzott el, amelynek módjában áll erőt szegezni szembe az agresszióval.

Kedves elvtársak! Azok a sikerek, amelyeket önök tíz esztendő folyamán a Szovjetunió nagyarányú segítségével elértek, valóban mérhetetlenek, s Grotewohl elvtárs az imént megragadó képet festett róluk.

A fasizmus és a háború után maradt romok népük áldozatos munkája nyomán eltüntek. A gazdaság talpra állt, s ma már önök az általánosan kibontakozó szocialista építés időszakába léptek. Tavalyi ipari termelésük háromszorosan múlta felül az 1949-es színvonalat. A Német Demokratikus Köztársaság ma egyike Európa legelső ipari hatalmainak.

A mezőgazdaságban viharos erővel fejlődik a szövetkezeti mozgalom. A szocialista szektor a mezőgazdaságilag hasznosított területnek csaknem a felét fogja át. A szocializmus a falvakban, akárcsak a városokban, sikereket ér el. A munkásosztály és a parasztság szövetsége egyre szilárdabb. A termelés fejlődésével összhangban állandóan javulnak a létfeltételek. Az állam költségvetésének egyharmadát közoktatási, kulturális, egészségügyi és szociális ellátási célokra fordítja. A bérek és jövedelmek emelkednek, az adók csökkennek, s az árak rendszeresen csökkenő irányzatot mutatnak.

Ezek az eredmények hathatós hozzájárulást jelentenek a szocialista világtábor erősödéséhez. S mindaz, ami a szocialista tábort erősíti, a béke ügyének javára válik.

Ritkán élnek az emberek tudatában olyan elevenen a béke problémái, mint ezekben a legutóbbi hetekben, a szovjet miniszterelnöknek az Egyesült Államokban tett gyümölcsöző tartózkodása és Eisenhower elnökkel folytatott megbeszélései idején. A népek boldogan üdvözlik ezt a nemzetközi politikában kezdődött szerencsés fordu-

latot. Azt remélik, hogy a világ közelebb kerül a legégetőbb problémák megoldásához, s ezzel előrehaladunk a leszerelés útján is, s hogy az államok társadalmi rendszerükre való tekintet nélkül békésen fognak egymás mellett élni.

Nem rendellenes dolog-e, hogy Németországnak tizenöt évvel a háború befejezése után még mindig nincs békeszerződése, s hogy az ország és fővárosa megosztva maradt a nyugati hatalmak miatt, amelyek megszegték a potsdami egyezményt? Nem rendellenes dolog-e, hogy Németország nem nyerte vissza függetlenségét és teljes szuverenitását?

Hogyan lehet meg nem érteni, hogy Nyugat-Berlin számára, amelynek státusa pusztán a katonai kapituláción alapul, elfogadható megoldást kell találni, méghozzá késedelem nélkül? Az intrikáknak és a nyugtalanságnak ezt a gócát Európa szívében nem lehet tovább fenntartani a béke veszélyeztetése nélkül. Éppen ezért helyeslik a francia munkások azt a szovjet javaslatot, amely szerint Nyugat-Berlinnek szabad város státusát kell adni addig is, amíg Németország újraegyesülése megtörténik.

Népünk úgy vélekedik, hogy a Német Demokratikus Köztársaság megteremtette azokat az alapokat, amelyeken holnap felépül majd az egységes, békeszerető és demokratikus Németország. Népünk örömmel állapítja meg, hogy kudarcot vallottak a Német Demokratikus Köztársaság semmibevevésére irányuló kísérletek, s örömmel tapasztalja, hogy a Német Demokratikus Köztársaság olyan realitás, amellyel a nemzetközi kapcsolatok terén mindenkinek számolni kell. A Német Demokratikus Köztársaság elismerését Franciaországban a béke minden híve óhajtja.

Népünk azonban azon a véleményen van, hogy Német-

ország egységének helyreállítása megköveteli a militarizmus megszüntetését, mert a militarizmus újra befészkelődött Nyugat-Németországba. A militarizmus újjáéledésével egyidejűleg üldözik a munkásmozgalmat, s betiltották a Német Kommunista Pártot. Hadd mondjam meg itt, hogy mi törhetetlen szolidaritást érzünk e dicső párt iránt. Németország egységének helyreállítása feltételezi egy olyan kollektív biztonsági rendszer megteremtését Európában, amelyben mind a két német állam részt vesz.

Ebből a szempontból csak helyeselni lehet azokat a legújabb javaslatokat, amelyeket Ulbricht elvtárs tett Nyugat-Németországnak a Népi Kamara ülésén.

A reakciós francia és nyugatnémet kormány közötti megegyezés, amelynek célja az újrafelfegyverzés végsőkig fokozása, atombomba együttes előállítása, továbbá a legreakciósabb elemek uralma alatt álló Kis-Európa létrehozása, nem szolgálja a béke ügyét. Az ilyesmi nem kedvez két olyan nép igazi kibékülésének, amely arra törekszik, hogy békés Európában és leszerelt világban tartson fenn jó kapcsolatokat.

E szovjetellenes politika, amely München és Hitler idején gaztett volt a francia és a német nép ellen s az első szocialista ország ellen, manapság — tekintettel a Szovjetunió és az egész szocialista tábor növekvő erejére — képtelenség is.

A francia munkások meg vannak győződve arról, hogy az önök sikerei nyomán eljön a nap, amelyen az újra egyesült Németország minden szomszéd nemzettel baráti viszonyt tart majd fenn és Európa békéjének védőbástyája lesz.

A francia munkások változatlanul szükségesnek tartják azt, amit Jaurès 1905-ben, berlini beszédében mon-

dott, hogy tudniillik „Németország és Franciaország között béke legyen, biztos és bizalommal teli béke, Európa békéjének érdekében".

Franciaország munkásai őszintén azt kívánják testvéreiknek, a Német Demokratikus Köztársaság munkásainak, parasztjainak és értelmiségi dolgozóinak, hogy sikeresen haladjanak előre a szocializmushoz vezető úton, a békéért vívott közös harc útján.

Éljen a Német Szocialista Egységpárt!

Éljen a Német Demokratikus Köztársaság!

Éljen a német és a francia nép megbonthatatlan barátsága!

Éljen a szocialista tábor!

Éljen a világbéke!

Elhangzott Berlinben,
1959. október 7-én.

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ VII. KONGRESSZUSA

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa 1935. július 25-től augusztus 20-ig ülésezett Moszkvában. Azóta 25 esztendő telt el. Ám sem az idő, sem az elmúlt és a jelenlegi történelmi időszak közti mélyreható különbségek nem csökkentették azoknak a tanulságoknak értékét, amelyeket a kongresszusból valamennyi ország kommunista mozgalma levonhatott, különösen a munkásoknak és a demokratikus erőknek a háború és reakció elleni harcban való egyesítésére vonatkozó tanulságok értékét.

A fő kérdés — „A fasizmus offenzívája és a Kommunista Internacionálé feladatai a munkásosztály egységéért, a fasizmus ellen folytatott harcban" — előadója Georgi Dimitrov volt, aki nem sokkal azelőtt Lipcsében hősiesen harcolt a göbbelsek és a göringek, a vérszomjas náci barbárság ellen. A kongresszus meghallgatta továbbá Ercoli (Palmiro Togliatti) elvtársnak „A Kommunista Internacionálé feladatai az imperialisták új világháborús előkészületeivel kapcsolatban" című előadói beszédét. A Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának tevékenységét Wilhelm Pieck ismertette a kongresszuson. Manuilszkij elvtárs „A Szovjetunióban folyó szocialista építés eredményeiről" tartott beszámolót. A küldöttek megtapsolták azt a megállapítását, hogy az Októberi Forradalom győzelme után a szocializmus

sikeres építése a Szovjetunióban a nemzetközi proletariátus második történelmi jelentőségű győzelme volt a kapitalizmus fölött, s ez a győzelem az erőviszonyokat lényegesen megváltoztatta a szocializmus javára.

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa elsősorban úgy került be a történelembe, mint a háború és a fasizmus elleni munkás-egységfrontért, a népfrontért vívott harc kongresszusa. Ez a kérdés forgott a viták középpontjában, s ennek az a magyarázata, hogy a kapitalista országokban a politikai élet és harc tapasztalatai az utóbbi években előtérbe állították ezt a kérdést.

Ilyen tapasztalatokat szereztek például az osztrák munkások 1934 februárjában és az asturiai bányászok ugyanezen év októberében fegyveres harcaik során. E nagyszerű csatákban a kommunistákkal egy sorban küzdöttek a szociáldemokrata munkások, akik az osztályegyüttműködés politikájáról áttértek a legélesebb osztályharcra. Ilyen tapasztalat volt a százmilliós lakosságú kínai tanácskörzetekben végzett munka, a dicső Kínai Néphadsereg harca a nemzetáruló reakciós Kuomintang ellen. Az események két országban — Németországban és Franciaországban — döntő fordulatot vettek.

Németországban a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalom vereséget szenvedett. 1933-ban hatalomra került Hitler, mégpedig azért, mert a dezorganizált és meggyengült munkásosztályt a szakadás megbénította, elszigetelte és megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy lényeges befolyást gyakoroljon a nagyburzsoázia politikai irányítása alatt álló középrétegekre.

A vereségért a felelősség elsősorban a szociáldemokrata vezetőket terheli. Az osztályegyüttműködés politikáját folytató szociáldemokrata vezetők visszautasították a kommunistáknak antifasiszta egységfront létesí-

tésére irányuló javaslatait. Ugyanakkor nem hallgathatjuk el azokat a szektás hibákat sem, amelyeket a Német Kommunista Párt elkövetett. Be kell ismernünk, hogy a Német Kommunista Párt nagyon is későn szánta el magát arra, hogy felhívja a dolgozókat a demokratikus szabadságjogok megvédésére. Ezek a hibák megakadályozták a nagy tömegek mozgósítását a fasizmus ellen.

Franciaországban viszont a fasizmus az egyik veréseget a másik után szenvedte, mert szembekerült a dolgozók közös akcióival, az átfogó népfronttal.

A FRANCIA PROLETARIÁTUS TAPASZTALATAI

1934. február 6-án (másfél évvel a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa előtt) a fasiszta főkolomposok Párizsban rohamra vezették bandáikat a képviselőház ellen, abban a reményben, hogy államcsínyt hajthatnak végre. A munkásosztály gyorsan és határozottan visszavágott. A párt már február 6-án ellenakciókra szólította fel a dolgozókat. Felhívására a párizsi proletariátus február 9-én elözönlötte az utcákat, és ötörás harcot vívott a rendőrséggel. Ezen a napon sok szocialista munkás csatlakozott kommunista testvéreihez.

A párizsi dolgozók bátor harca országszerte példát mutatott a munkásoknak és a demokratikus erőknek, biztosította annak a február 12-i nagyszabású antifasiszta sztrájknak a sikerét, amelyben a kommunisták és a szocialisták vállvetve harcoltak.

Minek köszönhette a kommunista párt a dolgozó tömegek előtti tekintélyét? Mindenekelőtt annak, hogy állandóan figyelemmel kísérte a dolgozó nép halaszthatatlan követelését, védelmezte a dolgozó nép létérdekeit,

igyekezett választ adni az élet által felvetett minden kérdésre, megoldást találni minden problémára. A párt a Barbé—Célor-féle szektás csoportot, amely a részleges követelésekért való harcot „túlhaladott" szakasznak tekintette, leleplezte és kizárta soraiból.

A kommunista párt kitartóan munkálkodott a munkásosztály egységének megteremtésén is. Tizenkét esztendő alatt — 1923-tól 1935-ig — sokszor tett javaslatokat a szocialista pártnak akcióegységre. Az első kapcsolatok fokozatosan alakultak ki, s ebben különösen nagy érdemeket szereztek a háború és a fasizmus elleni nemzetközi kongresszusok, amelyeket Henri Barbusse és Romain Rolland felhívására az 1932—1933-as években Amszterdamban, majd Párizsban, a Pleyel-teremben tartottak. Miután a szocialista és a kommunista munkások 1934 februárjában vállvetve harcoltak a fasizmus ellen, világossá vált, hogy a két pártnak hivatalosan is megállapodást kell kötnie. Az egységfront Léon Blum kifejezésével élve „elkerülhetetlenné" vált, s 1934. július 27-én aláírásra került a kommunista és a szocialista párt közötti akcióegységről szóló egyezmény.

Ily módon 1934-ben a francia szocialisták és kommunisták együtt harcolhattak a Doumergue-kormány reakciós politikája ellen. A Franciaországban kialakult helyzet különbözött a németországi helyzettől. Németországban ugyanis a szociáldemokraták „a kisebbik rossz" jelszót hangoztatva szembefordultak a kommunistákkal és a Brüning-kormányt támogatták, amely bérleszállítási politikát folytatott, korlátozta a munkásosztály politikai jogait, s elősegítette a weimari köztársaság fasizálódását.

Az akcióegységről szóló egyezmény lehetővé tette a lakosság középrétegeinek hathatósabb befolyásolását. A proletariátus, amelynek ereje egységében rejlik, szö-

vetségeseket tudott szerezni magának, és bevonta őket a fasizmus elleni széles körű demokratikus összefogásba.

A Francia Kommunista Párt Központi Bizottsága 1934 októberében kiadta a népfront megteremtésének jelszavát, és körvonalazta annak programját. A kommunisták minduntalan felhívásokat intéztek a baloldali pártokhoz, köztük a burzsoá radikális párthoz is, hogy a lázadók ligájától álljanak át a demokratikus szabadságjogok védelmezőinek oldalára, lépjenek fel a gazdagok és a spekulánsok ellen, a dolgozók, a munkanélküliek mellett, védjék meg mindazoknak a gazdasági érdekeit, akiket a „kétszáz család" elnyom.

Néhány nappal a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának megnyitása előtt — 1935. július 14-én — a párizsi dolgozók hatalmas, félmilliós tüntetése, amelyben valamennyi baloldali szervezet részt vett, törvényesítette a népfrontot és kenyeret, békét, szabadságot követelő jelszavait.

A Francia Kommunista Pártnak e tapasztalataira Georgi Dimitrov a VII. kongresszuson külön felhívta a küldöttek figyelmét. Az egységfront és a népfront nagy feladatairól a kongresszus záróülésén tartott beszédében a következőket mondotta: „Ezt a feladatot mi nem egyszerűen kitaláltuk. Magának a nemzetközi munkásmozgalomnak, elsősorban a francia proletariátusnak a tapasztalatai vetették fel. A Francia Kommunista Párt érdeme, hogy megértette, mit kell tenni *ma*, nem hallgatott a szektásokra, akik visszafelé rángatták a pártot és akadályozták a fasizmus elleni harc egységfrontjának megvalósítását, hanem bátor, bolsevik módra, a szocialista párttal közös akciókra kötött megegyezéssel készítette elő a proletariátus egységfrontját mint a kialakulóban levő antifasiszta népfront alapját. Ezzel a tettel,

amely megfelel valamennyi dolgozó érdekeinek, a francia munkások — kommunisták és szocialisták — újra az első, a *vezető helyre* viszik előre a francia munkásmozgalmat a kapitalista Európában, megmutatják, hogy méltó utódai a kommünároknak és letéteményesei a párizsi kommün dicső hagyományainak."*

A FŐ ELLENSÉG — A FASIZMUS

Georgi Dimitrovnak a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusán elmondott előadói beszéde rendkívül gondolatgazdag dokumentum.

Az a legnagyobb érdeme, hogy tüzetesen elemzi a fasizmus osztálytermészetét. Ebben az előadói beszédben találjuk meg a fasizmus klasszikus meghatározását: „A hatalmon levő fasizmus . . . *a finánctőke legreakciósabb, legsovinisztább, legimperialistább elemeinek nyílt terrorista diktatúrája.*"**

Dimitrov ezzel a meghatározással megcáfolta azokat a különösen szociáldemokrata körökben elterjedt téves nézeteket, hogy a fasizmus „osztályfölötti hatalom", vagy hogy a kispolgárságnak, illetőleg a lumpenproletariátusnak uralma. Dimitrov lerántotta a fasizmusról a szociális demagógia álarcát. Mindenki előtt világossá vált, hogy a fasizmus a dolgozók legádázabb ellensége, a tőke eszköze.

A kommunisták, amikor a fasiszta diktatúra ellen harcoltak, a polgári demokratikus szabadságjogokat védelmezték. Amikor a proletariátusnak nem a polgári de-

* *G. Dimitrov:* Válogatott cikkek és beszédek. Szikra 1952. 171—172. old.

** Ugyanott, 42. old.

mokrácia és a szocialista demokrácia között, hanem a polgári demokrácia és a fasizmus között kell választania, nincs helye ingadozásnak. A munkásosztálynak látnia kell, hogy a fasizmus a burzsoá demokráciához képest óriási és veszélyes lépés hátrafelé, a munkásosztálynak védelmeznie kell a demokratikus szabadságjogok utolsó morzsáját is, ott pedig, ahol a parlamenti rendszert megszüntették, az események logikája arra készteti a munkásosztályt, hogy követelje népi alkotmányozó gyűlés összehívását, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a tömegeket a reakció elleni harcra mozgósítsák.

A nemzetközi ellenforradalom faltörő kosát, a fasizmust (különösen legbarbárabb változatát, a német nemzeti szocializmust), a VII. kongresszus megbélyegezte mint az imperialista háború legfőbb gyújtogatóját és a Szovjetunió elleni keresztes hadjárat kezdeményezőjét. A kongresszus kijelentette: „A fasizmus — háború." A kongresszus rámutatott arra, hogy a hitlerista Németország és a militarista Japán az agresszióra törekvő erők európai, illetve ázsiai gócpontja. Következésképpen a fasizmus a *fő ellenség*, amellyel szemben a munkásosztálynak és a béke barátainak minden erejüket latba kell vetniük.

A kongresszus új megvilágításba helyezte a háború ellen vívott harcban a dolgozók előtt megnyíló távlatokat. Továbbra is kitartott amellett, hogy amíg létezik a kapitalizmus, addig a háborúk elkerülhetetlenek, de határozottan fellépett a tétlen várakozás fatalista politikája ellen. A kongresszus rámutatott arra, hogy az imperialista háború elleni eredményes harc lehetőségei a béke hűséges őrének, a szovjet államnak megjelenésével, a világ munkásmozgalmának erősödésével és az imperia-

listaellenes erők gyarapodásával 1914-hez képest jelentősen megnövekedtek.

Az elmúlt negyedszázad folyamán mélyreható változások történtek. A második világháború után a nemzetközi erőviszonyokban bekövetkezett változások ma lehetővé teszik annak kijelentését, hogy a háború többé nem végzetszerűen elkerülhetetlen, noha a kapitalista rendszer fennállása megőrzi a talajt háborús kalandok számára. Nemcsak a háború bizonyos ideig való elodázásáért lehet és kell harcolnunk, hanem azért is, hogy a háborút teljesen száműzzük a társadalom életéből.

A MUNKÁS-EGYSÉGFRONT ÉS AZ ANTIFASISZTA NÉPFRONT

Annak érdekében, hogy a proletariátust és vívmányait az összes dolgozókat és elemi jogaikat, a békét és a népek szabadságát megvédjük, meg kell teremtenünk a munkásosztály egységfrontját, hangsúlyozta Dimitrov, s ezt alapvető és halaszthatatlan feladatnak kell tekintenünk. E feladatot azért lehetett megoldani, mert a Németországban, Ausztriában és más országokban végbement szomorú események hatására jelentős változások következtek be a munkásosztály és a szociáldemokrata pártok soraiban: a szocialista munkásság körében kialakult egy baloldali irányzat, amely hajlamosabb volt az akcióegység megteremtésére.

A VII. kongresszus felhívta a kommunista pártokat, alkalmazzák új módon az egységfront taktikáját. Javasolta, hogy a nagy tömegeket ne csak azzal igyekezzenek mozgósítani, hogy bírálják a kapitalizmust, s felhívják őket a végső célért, a proletariátus diktatúrájáért való

harcra, hanem minden egyes alakalommal mutassanak rá arra is, mit kell tenniük ebben vagy abban a konkrét helyzetben, mozgósítsák őket a részkövetelések programjai köré, a dolgozók közvetlen gazdasági és politikai érdekeinek megvédésére.

Az egységfront — harc. S a kongresszus világosan leszögezte, hogy az egységfront taktikájában nem pártvezetők közti megállapodások és egyezmények formális kötése a legfontosabb, hanem a különböző nézeteket valló munkások közös akciója. Az egységfront gépezetében, állapította meg a kongresszus, a legmegbízhatóbb csavarok az üzemekben, a munkásnegyedekben, a lakótelepeken választott egységfrontbizottságok. Ilyen bizottságok alakítása lehetővé tenné az egységfront kibővítését és megszilárdítását, lehetővé tenné, hogy erős gyökereket verjen a néptömegek körében.

Ám ez nem csökkenthette a jelentőségét az akcióegységre vonatkozó egyezményeknek, vagy az összekötő bizottságoknak, amelyek a dolgozók harci eszközei voltak. A kongresszus közös megmozdulások szervezésén kívül nyomatékosan hangsúlyozta a kommunista párt, valamint a szociáldemokrata pártok, a reformista szakszervezetek és a dolgozók más szervezetei közötti tárgyalásoknak és rövid lejáratú, valamint hosszú időre szóló egyezmények kötésének szükségességét.

A Kommunista Internacionálé maga mutatott példát, amikor kijelentette, hogy kész tárgyalásokba bocsátkozni a II. Internacionáléval. Cachin meg én már 1934 októberében tárgyalásokat folytattunk E. Vandervelddel és F. Adlerrel, s a spanyolországi háború idején többször tárgyaltunk de Brouckère-rel. Sajnos, ezek a megbeszélések semmiféle jelentősebb eredményt sem hoztak.

A kongresszus hangsúlyozta, hogy a szakszervezeti

egységnek az osztályharc alapján történő megvalósítása elsőrendű fontosságú. Elítélte a szektás hibákat, köztük a reformista szakszervezetekben végzett munka lebecsülését. A kommunisták a nemzeti, valamint a nemzetközi szakszervezeti egység megvalósítását nem kötötték semmilyen feltételhez: csupán azt akarták, hogy az egyesült szakszervezetek valóban védelmezzék a munkásosztály érdekeit a tőke elleni harcban. A kommunisták kijelentették, hogy hajlandók feloszlatni a szakszervezetekben működő kommunista frakciókat (ahogy ez Franciaországban már megtörtént), ha ez elősegíti az egységet.

A kongresszus tovább ment ennél. Mivel úgy vélte, hogy a kommunista pártoknak elég erős a gerincük, egységük megbonthatatlan és a szívós harcban megedződtek, bátran napirendre tűzte a politikai egységnek, a proletár erők egységes pártba tömörítésének kérdését. A kommunisták a munkásmozgalom igazi szószólói lettek, s az egységes párt megalakításának elengedhetetlen feltételeként a burzsoáziától való teljes függetlenséget és a szociáldemokrata blokknak a burzsoáziától való elszakadását követelték, ennek minden logikus következményével együtt. A kommunistáknak az egységfront megszilárdításáért vívott szívós harca volt hivatva arra, hogy előkészítse az egységes párt megalakításának feltételeit.

Ám az adott szakaszban a harc célja nemcsak a munkás-egységfront megteremtése volt. Arról volt szó, hogy még egy lépést kell tenni előre, egyesíteni kell a proletariátus harcát a dolgozó parasztság, a városi kispolgárság és az értelmiség harcával, megvédve a fináncoligarchia elleni harcban a lakosság azon rétegeinek követeléseit, amelyeknek érdekei nem ellentétesek a proletariátus érdekeivel. A munkásosztálynak a fasizmus és a háború ellen vívott harcban szövetségi politikáját ki kellett ter-

jesztenie azokra a társadalmi csoportokra, amelyek nem hívei a proletárdiktatúrának, a szocialista demokráciának, de síkraszállnak a hagyományos demokratikus szabadságjogokért.

Ezen az úton lehetett eljutni a széles körű antifasiszta népfront megteremtéséhez, ez pedig egyes esetekben a tömegakciók révén olyan kormányok megalakulására vezethetett, amelyek harcolnak a fasizmus és a reakció ellen, s az egész dolgozó nép érdekében a forradalmi élcsapat és a többi antifasiszta párt együttműködésére támaszkodnak.

Az a tény, hogy a Népfront megalakult és átvette a vezető szerepet, még nem jelenti a szocializmus győzelmét. Franciaországban és más kapitalista országokban a kommunisták meg voltak győződve róla, hogy népeik mélyrehatóbb átalakulásokat érnek majd meg, mint amilyeneket a népfrontkormány programja körvonalazott. Meg voltak győződve róla, hogy a munkásosztály teljesíti majd történelmi küldetését: a forradalmi áttérést a kapitalista társadalomból abba a társadalomba, amely nem ismeri az embernek ember által való kizsákmányolását. Ebben az időszakban azonban erről nem volt szó. Az volt a lényeg, hogy gátat vessenek a fasiszta barbárságnak, egy újabb háború borzalmainak, és olyan politikát folytassanak, amely megfelel a nép érdekeinek, a városi és falusi néptömegek akaratának és reményeinek, a kereskedő kispolgárság és a burzsoázia demokratikus rétegei törekvéseinek.

Noha a népfront nem jelentette a szocializmus győzelmét, lényeges láncszeme volt a kommunisták politikájának. Számukra a népfront nem alkalmi taktika, s még kevésbé választási manőver. A népfront annak a marxista—leninista tanításnak gyakorlati megtestesülése,

hogy a nagytőke ellen vívott ütközetben a munkásosztály szövetségben áll a lakosság középrétegeivel. Vajon Lenin nem arra tanította-e a kommunista pártokat, hogy az elvi kérdésekben tanúsított szilárdságot, kérlelhetetlenséget kapcsolják össze rugalmas taktikával, s igyekezzenek a szociáldemokrata pártokkal és egyes burzsoá csoportosulásokkal megegyezésre jutni a monopóliumok és a reakció elleni harcban?

A munkásosztály számára az egységfront- és a népfrontpolitika révén egyre inkább lehetőség nyílik arra, hogy az események alakulását döntő módon befolyásoló *cselekvő erőként* lépjen fel. A munkásosztályt nem elégíthetik ki a kapitalizmus elleni harcnak csupán propagandisztikus formái. A munkásosztály erős csapásokat fog mérni a kapitalisták politikájára, gyakorlati eszközökkel fog törekedni arra, hogy megbénítsa a burzsoáziának a dolgozók ellen indított támadását és a fasiszta rendszer megteremtésére irányuló kísérleteit.

Ilyen körülmények között a kommunista pártok a munkásosztályon belül már nem a szocialista pártokkal és az erős reformista szakszervezetekkel szemben álló harcos *ellenzék* szerepét töltenék be. Kezükbe vehetnék a munkásosztály sorsát. Dimitrov felhívta a kommunistákat, hogy ne hanyagoljanak el semmit, ami hozzátartozik a nép életéhez, a forradalmi realizmust egyesítsék a hősiességgel, váljanak döntő tényezővé minden ország politikai életében.

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa a reakció elleni ütközetben az összes demokratikus erők és szervezetek egyesítését sürgetve nyomatékosan hangsúlyozta a fasizmus elleni ideológiai harc szükségességét, rámutatott arra, hogy le kell leplezni a demagógiát, a fasizmusnak a terror és az erőszak mellett e legkedveltebb eszközét.

G. Dimitrov kimutatta, miképpen „szerkesztik át a fasiszták minden nép egész történelmét, hogy mindannak örököseiként és folytatóiként tüntessék fel magukat, ami a nép múltjában magasztos és hősies volt. . .” Leleplezte, milyen aljas módon meghamisítja a történelmet és a politikai igazságot az a párt, amely a burzsoázia legreakciósabb rétegeinek, a rothadó monopoltőkének nemzetellenes érdekeit védelmezi.

Minden pártnak össze kell kapcsolnia harcát népének forradalmi hagyományaival, e nagyszerű elvtől vezérelve: „Bennünket nemcsak népünk jelenének és jövőjének, hanem múltjának minden fontos kérdése is érdekel.” A kommunisták kérlelhetetlen ellenségei a burzsoá nacionalizmusnak, de nem hívei a nemzeti nihilizmusnak. A szocialista forradalom megmenti és a felemelkedés útjára vezeti a nemzetet.

A Francia Kommunista Párt a fasizmus ellen vívott harcában mindig hű maradt a nemzeti hagyományokhoz. Mi a munkásosztály nevében erélyesen védelmeztük a XVIII. század enciklopédistáinak hagyatékát, a jakobinusok és a nagy francia forradalom hagyatékát. A „Tűzkereszt” fasisztái a koblenzi emigráns leszármazottját, Franciaország árulóját kiáltották ki vezérükké, mi viszont büszkék voltunk nemzetünk múltjára, a rabszol-

gaság és az elnyomás ellen vívott évszázados harcra. Az 1934 júniusában megtartott országos pártkonferencia világosan kijelölte ezt az utat a francia kommunisták előtt. 1935. július 14-én a tüntetők első soraiban ott lobogott a francia trikolor a vörös zászló mellett, s az 1792—1793. évek himnuszának, a Marseillaise-nek hangjai az Internacionálé hangjaival váltakoztak.

A FŐIRÁNYVONAL FOLYTONOSSÁGA ÉS AZ ÚJ TAKTIKAI POZÍCIÓK

Azok az eszmék, amelyekre a VII. kongresszus éles fényt vetett, a Kommunista Internacionálé számára nem voltak újak. A kommunista pártok tevékenységének alapelvei voltak ezek, amelyeket Lenin nemegyszer kifejtett.

Az egységfront taktikájának világos téziseit Lenin még 1921 nyarán, a Kommunista Internacionálé III. kongresszusán ismertette. Akkor a kongresszus ezzel a jelszóval fordult valamennyi párthoz: „Menjetek a tömegek közé! Teremtsétek meg az egységfrontot!" A kongresszus határozata kifejezetten azt ajánlotta a kommunista pártoknak, hogy vegyenek tevékenyen részt a dolgozók mindennapi gazdasági harcában. 1922 végén a Kommunista Internacionálé IV. kongresszusa Lenin felfogásának megfelelően újból hangsúlyozta, hogy a kommunista pártok fő feladata az egységfront alapján a tömegek között végzett állandó szívós munka.

Ennélfogva a kommunista pártok a III. Internacionálé fennállásának első éveitől kezdve elsőrendű fontosságú feladatnak tekintették közös akciók szervezését.

Lenin arra is tanított bennünket, hogy a munkáspárt az egész nép szószólója legyen. Éppen ezért a Kommu-

nista Internacionálé II. kongresszusa 1920-ban az alapvető feladatokról szóló tézisekben szükségesnek tartotta, hogy „magunkkal ragadjuk és a forradalmi proletariátus élcsapata, annak kommunista pártja mögé sorakoztassuk fel nemcsak az egész proletariátust, illetőleg annak túlnyomó, óriási többségét, hanem a dolgozóknak és a tőke által kizsákmányoltaknak egész tömegét is . . ., minden tőkésországban kiragadjuk a lakosságnak ezt a túlnyomó többségét a burzsoáziától való függésből", s elérjük, hogy bízzon a munkásosztály vezető szerepében.

A kongresszusnak meg kellett állapítania, hogy a kapitalizmus viszonyai között a dolgozók többsége nem emelkedhet fel az igazi szocialista öntudat színvonalára, de emellett hangsúlyozta, hogy a kommunista párt csak akkor fejthet ki eredményes tevékenységet, ha nemcsak „osztályának egész életével", hanem „a kizsákmányoltak egész tömegével" is „elszakíthatatlan" kapcsolatban áll.

Nyolc évvel ezután a Kommunista Internacionálénak a VI. kongresszuson elfogadott programja kategorikus formában emlékeztetett rá: minden lehetőt meg kell tenni, hogy a proletariátus megnyerje a városi kispolgárságot.

A Kommunista Internacionálé, Lenin végakaratához híven, különösen hangsúlyozta a parasztság és a munkásosztály szövetségének szükségességét. „A falun végzett kommunista munka a jelenlegi időszakban elsőrendű jelentőségű . . . Az e munkáról való lemondás . . . a proletárforradalomról való lemondással egyértelmű", állapította meg már a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa. Az ezen a kongresszuson az agrárkérdésben elfogadott tézisek rámutattak arra, hogy a falusi proletariátust, a falvak félproletárjait, a kisbérlőket és a kis-

tulajdonosokat mély szakadék választja el a nagybirtokosoktól és a kapitalistáktól, s ez előbb említett rétegeket a munkásosztálynak meg kell nyernie.

A II. kongresszus hangsúlyozta, hogy a proletárállam adjon földet a parasztoknak, s azt ne vegye el tőlük, óva intette a kommunistákat a kollektivizálás túlságosan gyors ütemű végrehajtásától. „A kollektív földművelésre való áttérést a proletár államhatalomnak csak rendkívüli óvatossággal és fokozatosan szabad megvalósítania, a példa erejével, a középparasztság ellen alkalmazott bárminemű erőszak nélkül."

Ezek voltak az 1920-ban elfogadott elvek. A Kommunista Internacionálé 1928. évi programja újból rámutatott arra, hogy a proletariátusnak „a falu valamennyi kizsákmányolt és dolgozó rétegét" maga mellé kell állítania.

A Kommunista Internacionálé által kijelölt irányvonal világszerte elősegítette a forradalmi munkásmozgalom erősödését és fellendülését.

A VII. kongresszust megelőzően a fasizmus támadása, valamint a szociális ellentétek kiéleződése folytán Európában és az egész világon kialakult helyzet rendkívül időszerűvé tette az egység eszméjét. A munkás-egységfront és a népfront megteremtése elsőrendű fontosságú feladat lett. A szociáldemokráciát és a reformista szakszervezeteket illetően más álláspontot kellett elfoglalni, mint azelőtt. Ezért a helyzet követelményeinek teljesen megfelelő új taktikát dolgoztak ki.

A VII. kongresszus, miután megfogalmazta az új téziseket és kimondta, hogy határozottan a tömegek felé kell fordulni, megbírálta a múltban elkövetett szektás hibákat. A kommunisták sok országban nem voltak elég rugalmasak az akcióegység politikájának megvalósításá-

ban, nem tudtak szoros kapcsolatot teremteni a szocialista munkásokkal és alapszervezeteikkel. A konkrét helyzet figyelembevétele nélkül kiadták „A hatalmat a tanácsoknak" jelszót, s nem állították előtérbe a demokratikus szabadságjogokért vívott harcot, nem tudták mozgósítani a tömegeket a részletkövetelésekért való küzdelemre. A tüzet a szociáldemokrácia ellen összpontosították, s ezért a fasizmusban nem látták meg azonnal a fő ellenséget.

A kommunisták sok országban nem jutottak tovább annak egyszerű elméleti elismerésénél, hogy a városi és a falusi kispolgári rétegek között, megnyerésük érdekében munkálkodniuk kell. Nem terjesztették ki befolyásukat a parasztság nagy tömegeire és szervezeteire. Ahol a marxista párt lebecsülte a középrétegek szükségleteit és érdekeit, ott ezek a rétegek könnyen a fasiszta demagógia hatása alá kerültek.

A kommunista mozgalom gyengéje volt az a tendencia, amelyre a VII. kongresszus ugyancsak felhívta a figyelmet, hogy tudniillik az egyes országok kommunista pártjai egymás tapasztalatait gépiesen alkalmazták saját gyakorlati munkájukban. Nem mindig vették számításba a különböző országok mozgalmának sajátosságait, a politikai előkészítés szintjét és a forradalmi érettség fokát. A kérdések eleven, alkotó tanulmányozását sémával és sablonnal helyettesítették.

A kongresszus felhívta a figyelmet a jobboldali opportunizmusra is, amely különösen veszélyessé válik abban az időszakban, amikor a kapitalista világ mélyreható megrázkódtatásai küszöbön állnak.

Így tehát a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa a nemzetközi munkásmozgalom előtt a harc és a győzelmek nagyszerű távlatait vázolta fel. A kongresszus kiadta valamennyi munkás és demokrata összefogásának jelszavát, s ezzel a fasizmus csapásaitól elszenvedett vereség keserűségét átélő dolgozók millióinak, azoknak a milliónak, akik ezt a sorsot igyekeztek elkerülni, megmutatta a gyakorlati megoldást, a reakciós diktatúrák előtti út eltorlaszolásának hatékony eszközét.

A kongresszus a francia proletariátus harcának eleven példájával bizonyította be, hogy az antifasiszta népfrontba átnövő munkás-egységfront megteremtése nemcsak azt teszi lehetővé, hogy a fasizmusnak gátat vessünk, hanem azt is, hogy támadásba lendüljünk ellene. A franciaországi antifasiszta mozgalomban, az ausztriai és a spanyolországi fegyveres harcokban a kongresszus küldöttei teljes joggal annak zálogát látták, hogy a német tapasztalatok után más országokban a dolgozók a legerélyesebben szembeszállnak majd a fasiszta rendszer bevezetésére irányuló kísérletekkel.

A VII. kongresszus a munkásosztály jövendő győzelmei kongresszusának, az e győzelmeket előkészítő kongresszusnak tekintette magát. Mint ismeretes, valóban így is történt.

A kongresszust követő hónapokban a kongresszuson megjelölt irányvonal megvalósítása jelentős eredmények elérését tette lehetővé.

1936 februárjában Spanyolországban a kommunisták népfrontpolitikája a választásokon biztosította a demokratikus erők győzelmét a reakciós tömb felett. Olyan kormány alakult, amely a népfrontra támaszkodott, létre-

jöttek a fasizmus hatalomra jutásának megakadályozásához szükséges feltételek.

Ekkor a hazai és a nemzetközi reakció erői, amelyek a spanyol demokráciát mindenáron meg akarták fojtani, összeesküvést szőttek a köztársaság ellen. 1936 júliusában a spanyol fasiszták és az olasz—német intervenciósok támadásba mentek át. Ebben a megpróbáltatásban Spanyolország munkásosztálya és demokratái hősi harccal bizonyították be a népi egység erejét. A fasiszta államok intervenciója nem tudta volna megtörni őket, ha a jobboldali szocialista vezetők által támogatott francia, angol és amerikai imperialista körök a „be nem avatkozás" politikájának leple alatt nem segítették volna elő a spanyol nép ideiglenes vereségét. A kapitalista országok uralkodó osztályai csak közös erőfeszítéssel tudtak felülkerekedni a spanyolországi népfronton.

Franciaországban a kommunista párt helyes irányvonala lehetővé tette az 1934—1935-ös években megalakult népfrontnak, hogy 1936-ban jelentékeny sikereket érjen el. A munkásosztály egyrészt kiküszöbölte a fasiszta veszélyt, mivel a választásokon biztosította a népfront impozáns győzelmét, és sorainak egysége révén meghiúsította a fasiszta lázadók minden mesterkedését. Másrészt sikerült kivívnia legfőbb gazdasági követeléseinek, valamint szövetségesei — a parasztok, a kisiparosok, a kiskereskedők, az értelmiségiek — követeléseinek teljesítését. A munkásosztály egysége a CGT megalakulásában jutott konkrétan kifejezésre, s ez a szövetség fontos tényezővé vált a nemzet életében.

A kommunista pártok a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusán meghirdetett egységfrontpolitika se-

gítségével számos más országban is értek el eredményeket a fasizmus elleni harcban.

Kínában a kommunista párt kezdeményezésére 1937-ben megalakult a japánellenes nemzeti front. A Kínai Kommunista Párt Mao Ce-tung vezetésével az összes nemzeti és demokratikus erőket egyesítette a megszállók elleni háborúban, s az ország érdekei igazi védelmezőjének bizonyult. A párt kivívta magának a nagy néptömegek szeretetét, s a nemzet elismert vezérévé vált. S ma a demokratikus fronthoz tartozó szövetségeseivel egységben és együttműködve építi a szocializmust.

AZ INTERNACIONÁLÉ ÉS A NEMZETI PÁRTOK

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusát követő esztendőkben a különböző országok kommunista pártjai bebizonyították politikai érettségüket. Megtanultak szilárd kapcsolatokat teremteni a nagy tömegekkel, gyorsan és önállóan tájékozódni a bonyolult helyzetekben, megőrizni hidegvérüket a válságos pillanatokban. Felnevelkedtek kádereik.

A VII. kongresszus nem hagyta figyelmen kívül azt a tényt, hogy a kapitalista országokban a kommunista párt káderei megerősödtek, s levonta ebből a megfelelő szervezeti következtetéseket.

A kongresszus lényegesen változtatott azokon a módszereken, amelyek segítségével a Kommunista Internacionálé a szekciókat irányította. Elhatározta, hogy a jövőben a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága minden ország sajátosságait figyelembe véve és a pártok szervezeti tevékenységébe való beavatkozást elkerülve, munkáját a nemzetközi jelentőségű alapvető

politikai és taktikai tézisek kidolgozására összpontosítja. Az operatív vezetést, amelyet régebben a nemzetközi központ gyakorolt, a nemzeti szekciók szerint decentralizálták.

Tizenöt évvel ezt megelőzően a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa szervezeti szabályzatában (9. §) kimondta, hogy a Végrehajtó Bizottságnak jogában áll a Kommunista Internacionáléhoz tartozó valamennyi pártnak és szervezetnek mindenkire kötelező irányelveket adnia. A Végrehajtó Bizottság a tényleges vezetést gyakorló szerv jogkörével rendelkezett. 1935-re a helyzet megváltozott:

„Nem lennénk igazi forradalmárok — jelentette ki a kongresszuson Dimitrov —, ha nem tanulnánk saját tapasztalatainkból és a tömegek tapasztalataiból. Azt akarjuk, hogy pártjaink a kapitalista országokban úgy dolgozzanak és úgy harcoljanak, mint a *munkásosztály igazi politikai pártjai*, hogy valóban politikai tényezők legyenek hazájuk életében . . . Azt akarjuk, hogy a kommunisták minden országban idejében vonják le és hasznosítsák a tapasztalataikból, a proletariátus forradalmi élcsapatának tapasztalataiból adódó *összes tanulságokat*. Azt akarjuk, hogy a kommunisták *minél előbb megtanuljanak úszni az osztályharc viharos vizein* . . ."

Dimitrov felhívta a különböző országok kommunista kádereit, legyenek kezdeményezők, bátrak, önállóak, szervezzék át munkájukat a VII. kongresszus határozatainak szellemében. Nem szabad megengedni, hogy az újbor megecetesedjék a régi tömlőkben, mondotta.

A kommunista pártoknak a második világháború idején kifejtett tevékenységéből megítélhetjük, mennyire helyes volt a nemzeti káderekbe vetett bizalomnak ez a politikája.

Azoknak a népeknek a kommunista pártjai, amelyek részt vettek a fasiszta hódítók elleni háborúban, szervezték és irányították a tömegeknek a nemzeti függetlenségért vívott küzdelmeit. Ezek a kommunista pártok a hosszú évek súlyos megpróbáltatásaiban együtt haladtak népükkel, hősiesen küzdöttek érdekeiért, nem riadtak vissza semmilyen áldozattól. A kommunisták cselekedetei mindenütt a párt politikai vonalának helyességéről, a nép felszabadításának és jövendő élete építésének világos és szabatos programjáról tanúskodtak. A kommunisták minden országban a VII. kongresszus szellemében harcoltak az összes hazafias erőket egyesítő népfront megteremtéséért.

A kommunista pártok a fasiszta koalícióhoz tartozó országokban is híven teljesítették kötelességüket.

A napról napra változó helyzet egyre világosabban mutatta, hogy egyetlen központból a különböző országok kommunista mozgalmát vezetni még olyan nagy cselekvési szabadság mellett sem lehet, amilyent a VII. kongresszus adott a nemzeti pártoknak. A harcok tüzében megedződött nemzeti kommunista pártok feladataik megoldásában nem függhetnek többé a politikai és a taktikai irányelveket kidolgozó felsőbb fórumtól. Éppen ezért a Végrehajtó Bizottság határozatot hozott a Kommunista Internacionálé feloszlatásáról.

E határozat ugyanolyan elképzeléseken alapult, amilyenekből 1935-ben a VII. kongresszus küldöttei indultak ki, amikor arra törekedtek, hogy a felnövekedett és megerősödött kommunista pártoknak maximális kezdeményező készséget és önállóságot adjanak saját ügyeik vezetésében.

Marcel Cachin ezen a kongresszuson a következőket mondotta: „Szeretnék emlékeztetni arra az óriási segít-

ségre, amelyet a mi francia proletariátusunk kaphatott, amikor a Kommunista Internacionáléhoz csatlakozott... A Kommunista Internacionáléban tökéletesen megbízunk . . . Ez a bizalom azokon a tapasztalatokon alapul, amelyeket tizenöt év folyamán, a Kommunista Internacionáléba való belépésünk óta szereztünk."

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa a korszak követelményeinek megfelelő új taktikai határozatokat dolgozott ki, előtérbe helyezte az egységfront és a népfront kérdését s ezáltal újból óriási segítséget nyújtott valamennyi tőkésország proletariátusának. A VII. kongresszus kiemelkedő helyet foglalt el a Kommunista Internacionálé történetében. A Kommunista Internacionálé az elkövetett hibák ellenére hathatósan elősegítette a dolgozó tömegek mozgósítását gazdasági és politikai érdekeik védelmére, hozzájárult a nemzetközi kommunista mozgalom erejének növeléséhez.

Megjelent „Cahiers du Communisme", 1960 szeptember.

BESZÉD A PÁRIZSI SPORTPALOTÁBAN MAURICE THOREZ 60. SZÜLETÉSNAPJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT GYŰLÉSEN

Kedves elvtársak!

Tiszta szívből mondok köszönetet e szép gyűlés minden részvevőjének az irántam érzett barátság és bizalom ma esti becses kifejezéséért.

Köszönöm azokat a testvéri, de túlságosan is dicsőítő szavakat, amelyeket régi elvtársaim, Benoit Frachon, Jacques Duclos és Lucien Midol, barátom, Marie-Claude Vaillant-Couturier és öcsém, Paul Laurent intéztek hozzám, elvtársukhoz, akit a körülmények éppannyira, mint szerény érdemei oly hosszú idő óta a legfelelősebb funkciókba állítottak.

Megmondtam Ivryben és Pas-de-Calais-ban: a párt szülötte vagyok, mint mi valamennyien.

Az a nagy szerencse ért, hogy mint ifjú proletár mozgalmi munkám során bekerültem a munkáspárt soraiba, egy olyan időszakban, amikor a kizsákmányolás, elnyomás és háború ósdi kapitalista világát megrendítette és halálosan megsebezte az orosz forradalom villáma.

Ifjú éveimben a világosságnak és az igazságnak az a fénylő fáklyája mutatta nekem az utat, amelyet Lenin gyújtott meg az egész világ dolgozóinak üdvére.

A párt adott értelmet létezésemnek. A párt volt s ma is a párt az én egész életem.

Hogy felelhessek azokra a kérdésekre, amelyeket

bányásztársaim tettek fel, hogy tolmácsolhassam jogos követeléseiket és egyre jobban szervezhessem a követelések megvalósításáért indított akciót, hogy szembeszállhassak a reformista vezetők hazugságaival és mesterkedéseivel, ugyanakkor pedig megőrizhessem a testvéri kapcsolatokat a félrevezetett szocialista munkásokkal és megnyerhessem őket a közös akciónak, egyszóval, hogy magyarázni és alkalmazni tudjam a leninista politikát: a párt tanulásra, elmélkedésre, vitára, szüntelen propagandista és szervezési erőfeszítésre kötelezett.

A párt ily módon megadta nekem, mint minden egyes harcosának, az eszközöket ahhoz, hogy merjek, a kezdeményezéshez szükséges érzéket és a felelősségérzetet.

A párt egyre jobban tágította látókörömet. Egyre szélesebb körű ismeretekkel, egyre változatosabb érzelmekkel és emberi kapcsolatokkal gazdagított. S nemde ez az egyetlen gazdagodás, amely kommunistánál számításba jöhet?

Szeretném kiemelni ma este, hogy mit köszönhetek a párizsiaknak, Párizs és a külvárosok fizikai és szellemi dolgozóinak, a Marx által egykor hősiességükért annyira magasztalt dicső kommünárok örököseinek.

Északon, ahol az eget elhomályosítja az üzemek füstje, a bányamedencében, ahol ismét munkanélküliség, nyomor és bizonytalanság uralkodik, az osztályellentétek világosan megmutatkoznak. Jó iskolája van ott a harcosnak.

Creuse megyében, az első világháború idején, megismertem a parasztot, az igazi parasztot, aki gyötrelmes munkát végez, hogy másokat tápláljon, de saját magának gyakran a legszükségesebb is hiányzik. Megértettem, hogy a paraszt természetes szövetségese a munkásnak a tőke elleni közös harcukban.

Párizs, országunk politikai és közigazgatási központja egyszersmind az üzleti világ központja is, ahol a nagybankok, a hatalmas külvárosi üzemek és a nagy áruházak mellett igen aktív a kiskereskedelem és a kézművesség. Párizs ugyanakkor a tudomány, az irodalom és a művészetek fővárosa, régi egyetemével és nagy iskoláival. Párizs tanított meg a gyakorlatban, hogy milyennek kell lennie a munkásosztály pártjának.

Olyan párt ez, mint Lenin mondotta, amely tud „reagálni az önkény és az elnyomás minden megnyilvánulására, bárhol jelentkezik, bármelyik osztály vagy társadalmi réteg szenved is tőle".

Mi, párizsi elvtársak, együttesen kemény iskolát jártunk ki. Minden erőnkkel azon voltunk, hogy egyesítsük a munkásokat és a középosztályok minden dolgozóját, a kiskereskedőket, kézműveseket, műszakiakat, tisztviselőket, szabad foglalkozásúakat, egyetemi tanárokat, művészeket és tudósokat.

Abban a ritka kiváltságban volt részem, hogy az együttműködés és a barátság szoros szálai fűzhettek korunk jó néhány kimagasló értelmiségijéhez, akik között ott volt, hogy csak azokat említsem, akik már nem élnek, Vaillant-Couturier és Politzer, Barbusse és Romain Rolland, Eluard és Jean Richard Bloch, Langevin és Joliot-Curie. Tőlük, pályatársaiktól és követőiktől oly sokat kaptam, hogy ki sem tudom fejezni.

Valamennyiüknek, és önöknek, párizsiaknak, nagy pártunk minden tagjának és a szimpatizánsok millióinak, végtelen hálámat fejezem ki.

Nem felejthetem el azt sem, mit köszönhetek — Franciaország és az egész világ valamennyi kommunistájával együtt — a Kommunista Internacionálénak, amely oly hasznosan segítette pártunk első lépéseit, továbbá a

testvérpártok nagy családjának, nagy tapasztalatokkal rendelkező vezetőinek, akiket munkásságom negyven esztendeje alatt szerencsém volt megismerni.

Pártunk nagy törekvése mindig is az volt, hogy a proletár internacionalizmus elveihez való hűséget elválaszthatatlanul egyesítse hazánk és népünk iránti szeretetünkkel, az olyan szabad, erős és boldog Franciaországért vívott harcunkkal, amely megszabadult az őt fosztogató és elnyomó, romlásra és hanyatlásra kárhoztató tőkés kizsákmányolóktól.

Mi tudjuk, hogy csak a szocializmus biztosíthatja országunk és ifjúságunk fényes jövőjét, azt a boldog és békés jövőt, amelyben az ember minden képessége kibontakozik.

Ezt a boldogságot, ezt a békét azonban csak szüntelen harcban lehet kivívni.

A gazdaság területén meg kell szüntetni a tőkés anarchiának nem csupán a következményeit, hanem az okait is.

Harcolni kell a magasabb bérekért, a 40 órás munkahéthez való visszatérésért, az állam és a vállalkozók költségén fenntartott társadalombiztosításért és azért, hogy mindenkinek legyen lakása. Igazi államosításokat kell végrehajtani, az államnak támogatnia kell a dolgozókat, több mérnököt és technikust kell képeznie.

S a továbbiak során el kell érnünk a nagy termelési eszközök és a nagykereskedelem teljes szocializálását, a tőkés tulajdon megszüntetését, a föld átadását azoknak, akik megművelik és a földműveseknek a szocialista szövetkezés útjára lépését.

Nem lehetséges tervezés a termelési viszonyoknak ilyen, hogy úgy mondjam radikális megváltoztatása nélkül. Csakis ez biztosíthatja a munkásosztály hatal-

mát, szoros szövetségben a lakosság többi dolgozó rétegével, elsősorban a parasztsággal.

Pillanatnyilag még erőteljesebben kell harcolnunk az algériai békéért, az algériai néppel való tárgyalásokért, önrendelkezési jogának gyors és őszinte megadásáért, mindazért, amit a legutóbbi február 1-én tizenhárom millió sztrájkoló, Franciaország egész népe követelt.

Harcolnunk kell a békéért, a nemzetközi feszültség további enyhítéséért.

Harcolnunk kell a hidegháború maradványai ellen, a teljes, egyetemes és ellenőrzött leszerelésért, a tényleges leszerelésért, a fegyverek, mindenekelőtt a szörnyű nukleáris fegyverek megsemmisítéséért, s nemcsak egyszerűen e halálgépek ellenőrzéséért.

Három héttel a csúcsértekezlet előtt meg kell kétszereznünk erőfeszítéseinket annak érdekében, hogy végre normalizálódjon a helyzet Nyugat-Berlinben, s hogy végre megkössék a békeszerződést Németországgal.

Szívós harcot kell folytatnunk az egyszemélyi hatalom rendszere ellen, amelyet általános zűrzavar közepette erőszakkal kényszerítettek Franciaországra. Harcolnunk kell egy olyan alkotmányozó nemzetgyűlés arányos képviseleti alapon való összehívásáért, amely ténylegesen helyreállítja a népszuverenitást és a parlament jogait. Harcolnunk kell a világi oktatás ellen hozott törvények hatályon kívül helyezéséért.

Harcolnunk kell a demokrácia helyreállításáért és megújításáért.

S akárcsak a múltban, nagy erőfeszítést kell tennünk, kell tenniük önöknek, párizsi férfiaknak és nőknek, az egész munkásság, valamennyi demokratikus erő, minden nemzeti erő harci összefogása érdekében.

Önök voltak az elsők 1934-ben. Az egységfront, a népfront először a párizsi régióban győzedelmeskedett. Az ellenállásban ugyancsak az elsők között voltak. A Fabien-ok kezdték Párizsban a hitlerista megszállók elleni harcot, de azután Franciaországban mindenütt megindult az ellenállás.

Legyenek önök ismét az elsők a leglelkesebbek között.

A jövő a kommunistáké! Minden nehézség és akadály, minden mesterkedés dacára a kommunistáké!

Az én hatvan évemmel, ha visszatekintek, felmérhetem a már megtett utat.

Nemzetközi viszonylatban immár világosan megnyilvánul a hatalmas szocialista tábor fölénye. De nagy az előrehaladás a világ minden országában, az ázsiai, az afrikai, sőt az amerikai országokban és magában Franciaországban is, ahol pártunk olyan politikai erővé vált, amelyet még leggonoszabb ellenségei sem tudnak elvitatni.

Nehéz időszakban élünk, de olyan időszak ez, amelyben a franciák milliói tudatára ébrednek annak, hogy milyen lehetne a helyzetük, Franciaország helyzete, ha az országban igazi demokrácia, a dolgozók demokráciája, a szegények demokráciája uralkodna. Nekünk kommunistáknak, akik minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy népünk boldogságán, országunk igazi nagyságán munkálkodjunk, segítségükre kell lennünk a nemzeti jóléthez vezető út és eszközök megtalálásában. Nekünk kell megmagyaráznunk, újra és újra megmagyaráznunk, hogyan találhatják meg ezt az utat és ezeket az eszközöket. Nekünk kell szerveznünk és irányítanunk a legkülönbözőbb akciókat, amelyek majd elvezetnek az egész nemzetet talpra állító hatalmas mozgalomhoz.

Ennek érdekében munkálkodjunk egyre több lelkese-

déssel a párt állandó erősítésén, sorainak ideológiai, politikai és szervezeti összeforrottságán, új harcosok, mindenekelőtt fiatalok széles körű toborzásán, Jaurès és Marcel Cachin „l'Humanité"-jának terjesztésén.

Ami engem illet, erőt ad nekem az önök bizalma és szeretete, s tovább fogok dolgozni, hogy minden nap kiérdemeljem ezt a bizalmat és szeretetet.

Még egyszer köszönöm, kedves elvtársak!

Éljen a Francia Kommunista Párt!

Éljen a kommunizmus!

Elhangzott 1960. április 27-én.

FELSZÓLALÁS
A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK 1960 NOVEMBERI ÉRTEKEZLETÉN

Elvtársak!

Azért gyűltünk össze, hogy megvizsgáljuk a nemzetközi munkásosztály és az egész emberiség szempontjából jelenleg legégetőbb kérdéseket. Meg kell határoznunk a nemzetközi kommunista mozgalom általános irányvonalát.

A Francia Kommunista Párt teljes egészében helyesli a szerkesztő bizottság által kidolgozott nyilatkozattervezetet. Ugyancsak helyesli azt a beszámolót is, amelyet a bizottság nevében Szuszlov elvtárs terjesztett az értekezlet elé.

Mindjárt elöljáróban meg kell mondanunk, hogy mindenben fenntartások nélkül egyetértünk Hruscsov elvtársnak a Szovjetunió Kommunista Pártja nevében itt elhangzott kiváló beszédével.

Ugyanakkor kijelentjük, hogy egyáltalán nem értünk egyet azokkal a tézisekkel, amelyeket Pen Sziao-pin elvtárs a Kínai Kommunista Párt nevében terjesztett elő. Szerintünk ezek a tézisek ellenkeznek az 1957 novemberi nyilatkozatban meghatározott fő irányvonallal, amelyet az egész nemzetközi kommunista mozgalom elfogadott.

Sajnáljuk, hogy a kínai elvtársak szükségesnek vélték felvetni a Szovjetunióval való állami kapcsolataik problémáját ezen az értekezleten, amelynek célja a nemzet-

közi kommunista munkásmozgalom ideológiai és politikai problémáinak megvitatása. Ez az eljárás csak más irányba terelheti a vitát, ami káros lenne az értekezlet szempontjából, s megakadályozná olyan eredmények elérését, amilyeneket mindannyian várunk.

Július 1-én pártunk központi bizottsága átnyújtotta a kínai elvtársaknak kellően megindokolt határozatunkat, amely leszögezte, hogy nem értünk egyet politikai állásfoglalásaikkal és helytelenítjük bizonyos módszereiket. Szeptember végén a kínai elvtársak igazolták levelünk vételét, s kijelentették, hogy levelünk egyoldalú tájékoztatás alapján íródott. Nos, nem így volt. Állásfoglalásunk azoknak az írásoknak tanulmányozásán alapult, amelyeket a kínai elvtársak gyűjtöttek össze „Éljen a leninizmus!" című, s Franciaországban és több más országban is széles körben terjesztett gyűjteményükben.

Másfelől Központi Bizottságunk Frachon elvtárstól, a Szakszervezeti Világszövetség helyettes elnökétől, a mostani értekezlet küldöttétől is kapott tájékoztatást. Ő ismertette előttünk azt a frakciós jellegű tevékenységet, amelyet a kínai elvtársak fejtettek ki a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának pekingi ülése alkalmából.

Igaz, azóta tudomást szereztünk arról a levélről, amelyet a kínai elvtársak a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottságához intéztek, s főleg hallhattuk itt Pen Sziao-pin elvtárs beszédét. Most meggyőződtünk, hogy nem az értekezlet elé terjesztett nyilatkozat két vagy három pontjára korlátozódó nézeteltérésről van szó, hanem a nemzetközi kommunista mozgalom irányvonalával ellenkező egész irányvonalról.

Ugyanakkor megbizonyosodtunk afelől, hogy nem a Kínai Kommunista Párt és a Szovjetunió Kommunista Pártja közötti nézeteltérésről van szó, hanem a kínai

elvtársaknak az egész nemzetközi kommunista mozgalommal való mély ellentétéről.

Elvtársak! Miután kifejeztük általános egyetértésünket a nyilatkozattervezettel, szeretnénk a tárgyalt kérdések közül néhánnyal behatóan foglalkozni.

A tervezet nagyon helyesen ítéli meg korunk általános jellegzetességét.

Megállapítja, hogy a világ egy része még mindig az imperializmus, tehát egy lényegénél fogva agresszív társadalmi alakulat hatókörébe tartozik. Ezt világosan kell látnunk, s hangsúlyoznunk kell avégett, hogy tettekre ösztönözzük a béke erőit és mindinkább megnehezítsük a háborús uszítók mesterkedését.

Ugyanakkor meggyőzően bizonyítja, hogy a háborúellenes erők megakadályozhatják az agresszív imperializmust terveinek valóra váltásában, s ezeknek az erőknek mindennemű lebecsülése oda vezethet, hogy elzárja a perspektívákat a néptömegek előtt, a kivárásra való hajlandóságot és a fatalizmust, a katasztrófa elkerülhetetlenségének érzését terjeszti, végeredményben pedig a béke erőinek gyengülését idézi elő.

Olyan-e még a mi világunk, amilyent Lenin látott maga előtt, amikor megírta az imperializmusról szóló mesteri munkáját?

Akkor még egyetlen szocialista ország sem létezett.

Ma a szocializmus végérvényesen győzött a Szovjetunióban. A szovjetek országa, amelynek jóléte szakadatlanul növekszik, minden előzőt felülmúló hatalomra tett szert, a világfejlődés élén jár, nemcsak társadalmi és politikai szempontból, hanem a tudomány és a technika szempontjából is, a tudománynak és technikának mind békés, mind katonai felhasználását tekintve.

Fél évszázaddal ezelőtt, a Nagy Októberi Szocialista

Forradalom előtt, az imperializmus osztatlanul uralkodott földgolyónkon. Ellentmondásai és az azokból fakadó katonai összecsapások határozták meg a történelem fő tartalmát. A szovjet államot még az Októberi Forradalom győzelme után is tőkésországok vették körül, amelyeknek együttes ereje sokkal felülmúlta a szovjet hatalom erejét.

Lenin azonban már 1920-ban felmérte a nagy történelmi fordulat jelentőségét: „A kapitalizmusnak és következményeinek megszüntetése, a kommunista rend alapjainak megteremtése a most kezdődött új világtörténelmi korszak tartalma."

Az, amit Lenin zseniálisan előre megmondott, a mi korunk fő tartalma lett.

Ma már az imperializmus nemcsak hogy nem uralkodik osztatlanul, hanem vele szemben egy hatalmas szocialista világrendszer áll, amely több mint egy milliárd embert tömörít s az Elbától egészen a Csendes-óceánig terjed. A szocialista tábor Ázsia, Afrika és Latin Amerika gyarmati iga alól felszabadult államaival együtt hatalmas békeövezetet alkot. A szocializmus pozíciói egyre szilárdabbak, az imperializmus pozíciói egyre inkább megrendülnek.

Fél évszázaddal ezelőtt a nemzetközi munkásmozgalom gyenge, rosszul vezetett, opportunizmussal megmételyezett volt, a béke erői szétforgácsolódtak és rossz irányban haladtak.

Napjainkban a marxizmus—leninizmus eszméi által vezérelt nemzetközi kommunista mozgalom létszámát, tisztánlátását és erejét tekintve egyaránt óriási mértékben előrehaladt. Hatalmas béke-világmozgalom egyesít különböző társadalmi rétegekhez tartozó férfiakat és nőket, akik több kérdésben különvéleményen vannak,

de egyetértenek abban, hogy harcolni kell a háborús veszély és a népek elnyomása ellen.

A leninizmus zászlaja alatt vívott harcok eredményeként az imperializmus felbomlásának, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek, a szocialista világrendszer kialakulásának és megszilárdulásának korába léptünk. Olyan korban élünk, amelyben megvalósul az emberi társadalom létformáinak rohamos megújulása. Manapság rendkívül erőteljesen érezzük annak a hatalmas történelmi ösztönzésnek a következményeit, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom adott a társadalmi haladásnak. A szocialista rendszer a világpolitika döntő tényezője lett.

Még körülbelül tíz év, tíz békés év, s a szocialista rendszer a világ ipari termelésének több mint felét fogja szolgáltatni. A Szovjetunió még az egy főre jutó termelés tekintetében is túl fogja szárnyalni a legnagyobb imperialista országot, és népének a legmagasabb életszínvonalat fogja biztosítani. Kína ipari nagyhatalom lesz, s a többi szocialista ország ugyancsak rohamos gazdasági fejlődésen megy keresztül.

A két gazdasági és társadalmi rendszer közötti békés versenyben, amely meghatározza a világpolitika alakulását, a szocializmus biztosan győzelmet arat.

Annak az értekezletnek felhívása, amelyet az európai tőkésországok kommunista pártjai az elmúlt év végén, Rómában tartottak, joggal állapítja meg: „Olyan korban élünk, amelyben a szocializmus a politikai, gazdasági és társadalmi élet minden területén megmutatja fölényét. Olyan korban, amelyben a békés egymás mellett élés és a békés verseny kibontakozása révén a legkülönbözőbb származású emberek további millióit gyorsabban lehet megnyerni a szocializmus nagy eszményeinek."

Ha valaki vakon megy el a világban bekövetkezett mélyreható változások mellett, ha belekapaszkodik Lenin fél évszázaddal ezelőtti definíciójába, s továbbra is meghatározó erőnek tekinti az imperializmust, az egyértelmű a valóságérzék elvesztésével, a marxizmus alkotó szellemének hiányával.

Az sem elég, ha valaki csak szavakban fejezi ki egyetértését korunk helyes értékelésével. Le kell vonnunk belőle a gyakorlati következtetéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy helyesen irányítsuk a kommunista és munkáspártok politikáját, s teljes egészében élnünk kell az új helyzetből adódó minden lehetőséggel.

Különösképpen nem lehet kétségbe vonni azokat a lehetőségeket, amelyek manapság az imperialista háború elhárítására, a háborúknak a társadalom életéből való száműzésére kínálkoznak. Ezeket a lehetőségeket csak olyan emberek vonhatják kétségbe, akik semmibe veszik a béketábor javára bekövetkezett változásokat, akik eltorzítják korunk fő jellegzetességét.

Igaz, az imperializmus természete nem változott meg, s a Francia Kommunista Párt ezt nap nap után tapasztalja az életben, s minden határozatában hangsúlyozza is. Amíg az imperializmus létezik, fennmarad a háborúk kirobbantásának talaja is.

A lényeges azonban az, hogy manapság az imperializmusnak nincs többé szabad keze. Nem a világ legfőbb ereje többé, nem járhat el kénye-kedve szerint.

1948. november 21-én egy amerikai képviselő Paul Schaeffer, nyugat-berlini látogatása alkalmával kijelentette: „Elkerülhetetlen az erőpróba az oroszokkal. Minél hamarabb kerül rá sor, annál jobb. Az idő az oroszoknak dolgozik."

Nem kevésbé határozottan és cinikusan nyilatkozott

két évvel később Booth-Luce asszony, az Egyesült Államok akkori római követe: „Ha választanunk kell a válság és a háború között, mi a háborút választjuk."

Tudjuk, hogy ilyen szándékok vezették az elhunyt Foster Dullest, amikor meghirdette a „háborús szakadék szélén táncolás" politikáját, s ilyen szándékok nyilvánulnak meg sok milliárd dollárnak fegyverkezési kiadásokra fordításában, világszerte amerikai szárazföldi, légi és tengeri katonai támaszpontok létesítésében, a Szovjetunió és az egész szocialista tábor ellen irányuló lázas kémtevékenységben és provokációkban.

Ugyanakkor azonban meg kell állapítanunk, hogy az amerikai imperialisták nem tudták egy újabb világháborúba taszítani a világot. Mindez bizonnyal szándékukban állt. De a szándéktól a szándék megvalósításáig hosszú az út.

Akarva-akaratlan kénytelenek voltak tudomásul venni, hogy már nem ők hoznak törvényt a világ számára. Náluk erősebbekkel van dolguk.

Először a történelemben, az erő a béke oldalán áll.

Ésszerű tehát kitűzni a népek elé a háború megakadályozásának célját. Ki kell irtani az emberek gondolkodásából a háború fatális elkerülhetetlenségének évezredek folyamán meggyökeresedett, s a kizsákmányoló osztályok által szándékosan fenntartott végzetes eszméjét. Ha felvilágosítjuk a tömegeket arról, hogy a háborút bizonyosan el lehet hárítani, ezzel máris csapást mérünk a háborúnak az imperialisták részéről folyó ideológiai és gyakorlati előkészítésére.

A Francia Kommunista Párt meg van győződve erről az igazságról, s ennek megfelelően cselekszik.

Már több mint tíz évvel ezelőtt, pártunk Szajna megyei értekezletén, rámutattunk a béke erőinek világ-

méretű növekedésére, s kijelentettük, hogy 1. a béke-harc döntő jelentőségű kérdés, s hogy 2. a háború az új feltételek közepette nem fatálisan elkerülhetetlen és nem is szükségszerű.

Ebben az időben, 1949—1950-ben, egy újabb világháború veszélye megnövekedett, népünknek harcolnia kellett a vietnami gyarmati háború ellen, s nagy nyomatékkal kellett fellépnünk a háború végzetszerűségének demobilizáló eszméje és azoknak a téves nézetei ellen, akik úgy gondolkodtak, hogy minél hamarabb jön a háború, annál gyorsabban fogunk végezni a kapitalizmussal.

Pártunk XII. kongresszusa, amely 1950 áprilisában ülésezett, az agresszoroknak a béke és a népek függetlensége ellen irányuló összeesküvésére helyezte a hangsúlyt. Egyszersmind azonban a demokratikus világtábor erősödésére, a Szovjetunió hatalmas arányú fejlődésére, a népi demokráciák sikereire, a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalom világszerte tapasztalható fejlődésére is rámutatott, s kijelentette: „Nem, a háború nem végzetszerű!"

Amikor tehát mi ma állást foglalunk a háború elkerülhetetlenségének eszméjével szemben, pártunk régóta vallott nézetével összhangban járunk el. A nyilatkozat-tervezet erre vonatkozó megállapításai egybeesnek saját következtetéseinkkel és saját politikai tapasztalatunkkal.

Nem szabad tűrni, hogy az imperialisták hozzászoktathassák a népeket a „háború és béke közötti egyensúlyozás" helyzetéhez, vagyis az olyan helyi konfliktusok kirobbantásával egybekötött hidegháború fenntartásához, amelyek nukleáris fegyverek bevetésével járó világháborúba csaphatnak át.

A Szovjetunió szilárdsága, Kína magatartása, valamennyi szocialista ország állásfoglalása, a népek harca megakadályozta, hogy a koreai háború általános konfliktussá szélesedjen, s végül is kikényszerítette az ellenségeskedések beszüntetését. Az Egyiptom ellen 1956-ban indított agressziót meg lehetett fékezni a Szovjetunió a békeszerető országok által támogatott közbelépésével.

Egy pillanatra sem szabad elfelejtenünk, hogy e békeszerető országok közé tartoznak azok az országok is, amelyek nemrég szabadultak fel a gyarmati elnyomatás alól. Ezeknek az országoknak népei szívből gyűlölik az imperializmust. Ezzel magyarázható India, Indonézia és más országok békeszerető külpolitikája. Lehetetlen ezeket az országokat egy kalap alá venni az imperialista államokkal. Ha valaki ezt tenné, magának a békeövezet létezésének elvét vonná kétségbe.

A kínai elvtárs emlékeztetett itt a nemrégiben lezajlott kínai—indiai határkonfliktusra. Nyíltan meg kell mondanom: ha megértjük és helyeseljük is, hogy a Kínai Népköztársaság szembeszáll a területére behatoló idegen fegyveres erőkkel, azt kevésbé értjük meg, hogy ilyen időpontban felvetette a határok kérdését. Bennünket nagyon nyugtalanított az a feszült helyzet, amely Ázsia két nagy állama, a béketábor e két nagy országa között kialakult, s Franciaország minden dolgozójával együtt mi is üdvözöltük a Szovjetuniónak ebben a kérdésben tanúsított politikai bölcsességét. Sajnáltuk, hogy a feszültség folytán Eisenhower Indiában olyan fogadtatásban részesült, amilyenben más körülmények közt nem részesült volna.

Mi harcolunk minden imperialista háború megakadályozásáért, a helyi agressziók megelőzéséért, illetőleg

megszüntetéséért, mert ezek ma világkonfliktussal fenyegetnek.

Az imperialisták lesben állnak, hogy a legkisebb alkalmat is megragadják a háború tüzének szítására és agressziós politikájuk előmozdítására. Olyan magatartást kell tanúsítanunk, hogy ne legyen esélyük erre. Éppen ezért tartjuk veszélyesnek, ha valaki kijelenti: „Ne mondjuk azt, hogy egyetlen kis szikra világháborút idézhet elő." Egyszersmind azt is meg kell mondanunk, hogy nem értjük, miért beszélnek a kínai elvtársak papírtigrisről, amelyet stratégiailag meg kellene vetni, de taktikailag komolyan kell venni. Ilyen zavaros beszéddel nem lehet felvilágosítani a népeket az imperializmus erőinek állapotáról, sem azokról az eszközökről, amelyekkel harcolni kell az imperializmus ellen.

Mi igazi békés egymás mellett élést akarunk a különböző gazdasági és társadalmi rendszerű államok között.

Franciaországban szerzett tapasztalatunk azt mutatja, hogy a háború megakadályozására kínálkozó lehetőség világos meghirdetése, a békés egymás mellett élés politikájának elfogadása nem demobilizálja a pártot és a tömegeket, nem kelt illúziókat a munkásosztályban és szövetségeseiben, hanem épp ellenkezőleg: harci perspektívát nyit a nép előtt és felvillanyozza a tömegeket.

A békeharc sohasem volt olyan aktív országunkban, mint ma. Az algériai háború ellen irányuló mozgalom még sohasem öltött olyan nagy méreteket, az emberek még sohasem léptek fel olyan tevékenyen a leszerelés és a békés egymás mellett élés érdekében, a francia atomfegyver megteremtése ellen, a Bundeswehr franciaországi támaszpontjainak létrehozása ellen, mint napjainkban.

A békeharcot nem szabad szembeállítani a dolgozók

más érdekeiért és céljaiért vívott harccal. Franciaországban egymást követik a nagy bérsztrájkok. Megsokszorozódnak a munkások akciói. A CGT sikerről sikerre halad a testületi választásokon. Pártunk szintén sikereket ért el a részleges politikai választásokon. Az osztályharc az egyszemélyi hatalom nyomása ellenére fokozódik. A békeharc korántsem zavarja, ellenkezőleg, erősíti az osztályharcot.

Más országokban is beigazolódik ez az igazság. Olasz elvtársainknak a községtanácsi választásokon elért sikere ezt meggyőzően bizonyítja. Arról tanúskodik, hogy a dolgozó tömegek egyre inkább bíznak a kommunizmusban, s elítélik azokat, akik a munkásmozgalom 1956-os átmeneti nehézségeire spekulálva az egységfront megbontásán erőlködtek.

Tehát a tények azt mutatják, hogy a békés egymás mellett élés nem gyengíti az osztályharcot. Ellenkezőleg, kedvező feltételeket teremt az egyre intenzívebb és egyre átfogóbb tömegpolitikához. A békés egymás mellett élés korunkban az osztályharc magasabb rendű formája, nem pedig — mint a kínai cikkgyűjteményben írták — „az imperialista politika meghosszabbítása" (29. old.), s nem is „taktika" a kommunisták számára (33. old.).

A békés egymás mellett élés megköveteli az ideológiai harc erősítését az imperialistákkal és minden szövetségesükkel szemben. Mi különösen erőteljesen küzdöttünk országunkban bizonyos revizionisták likvidátori felfogása ellen, akik azt állították, hogy a békés egymás mellett élésnek el kell vezetnie bennünket a szocialista forradalomról való lemondáshoz.

Mi teljes egészében magunkévá tettük az SZKP XX.

és XXI. kongresszusának azt a megállapítását, hogy szüntelen harccal korunkban el lehet kerülni a háborút.

Amikor ilyen álláspontot foglalunk el, tudatában vagyunk annak, hogy Lenin tanításait híven követjük. Lenin egyfelől nem tekintette szükségszerűnek a háborút a szocializmus megvalósítása érdekében, másfelől nem vallotta, hogy a háború mindaddig elkerülhetetlen lesz, amig bizonyos számú kapitalista állam fennmarad.

Ami az első pontot illeti, nincs szükség hosszas bizonygatásra. Mindenki emlékszik, milyen magatartást tanúsított Lenin a breszt-litovszki tárgyalások idején, amikor szembeszállt a „Sem háborút, sem békét!" jelszóval. Szembefordulva annak a határozatnak a szerzőivel, akik úgy vélekedtek, hogy „a nemzetközi forradalom érdekei megtiltanak bármiféle békét az imperialistákkal", a következőket írta:

„Talán úgy vélik a szerzők, hogy a nemzetközi forradalom érdekei a nemzetközi forradalom *előrelökését* követelik, ilyen előrelökés pedig csakis a háború lehet, semmi esetre sem a béke, mert az a tömegekben az imperializmus »legalizálásának« benyomását keltené? Az efféle »elmélet« teljes szakítás volna a marxizmussal, amely mindig tagadta a forradalmak »előrelökését«, mert a forradalmak oly mértékben fejlődnek, amily mértékben a forradalmakat előidéző osztályellentétek élesednek. Az ilyen elmélet egyértelmű volna azzal a nézettel, hogy a fegyveres felkelés az a harci forma, amely mindig és minden körülmény között kötelező."*

E mélységesen igaz megjegyzések a nagy jakobinus forradalmár, Robespierre, szarkasztikus figyelmeztetésére emlékeztetnek: a népek nem szeretik a csizmás misszionáriusokat.

* *Lenin* Művei. 27. köt. Szikra 1952. 57. old.

Térjünk át Lenin másik tételére. Az első világháború idején több alkalommal is megismételte, hogy a folyamatban levő konfliktus után továbbiak következnek, ha nem kerül sor szocialista forradalmakra. S ezt mondta még 1921-ben is, pártunk agrárprogramjának tervezetéhez fűzött megjegyzéseiben.

Amit Lenin remélt, bekövetkezett. Egész sor győzelmes forradalom zajlott le, s így ma már lehetőség nyílik a háború kiküszöbölésére, még mielőtt a szocializmus az egész világon megvalósulna.

Épp ebben mutatkozik meg az általános és teljes leszerelésért s ezzel egyidejűleg a fegyverzet részleges csökkentését szolgáló rendszabályokért vívott harc teljes jelentősége. Megvalósítani a leszerelést annyi, mint megszüntetni a háború kirobbantásának anyagi lehetőségét.

A leszerelés jelszava Franciaországban a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalom régi harci hagyományára támaszkodik. A leszerelés mindig is eszménye volt a szocializmusnak. Ez a jelszó megfelel népünk törekvéseinek.

Ha azt mondjuk a népeknek, hogy harcukkal kikényszeríthetik a részleges leszerelést szolgáló hatékony rendszabályokat, sőt, eljuthatnak az általános leszereléshez, ezzel nem burzsoá pacifizmust tanúsítunk, nem illúziókat keltünk, hanem ellenkezőleg, páratlan eszközt alkalmazunk a tömegeknek a háborús veszély elleni mozgósítása érdekében.

Ezen a téren a nemzetközi békemozgalom, mint szervezett tömegmozgalom, nagy szerepet játszott a múltban, s továbbra is nagy szerepet kell játszania. Megtörténik, hogy figyelmeztetnek a pártelv színvonalának „hanyatlására" a nemzetközi békemozgalmon belül,

gúnyolódnak a békemozgalmon s annak hívein, akik „a szalonokból rekrutálódnak", azon az irányzaton, hogy kispolgári, sőt, burzsoá elemeket gyűjtenek össze a mozgalomban és így tovább. Ezzel kapcsolatban kénytelenek vagyunk egyik-másik elvtársunknak 1932-ben elkövetett tragikus hibájára gondolni.

Ismertünk olyan elvtársakat, akik nem voltak hajlandók részt venni az Amszterdam-mozgalomban, azt hangoztatták, hogy a háborúellenes harc ilyen módszerei jók a kispolgárság számára, de a munkásosztálynak nem kell érdeklődnie irántuk. Ezek az elvtársak összekeverték a tömegeknek az imperializmus elleni mozgósítását a megrögzött pacifizmussal, amely passzívan az imperialista államok „jó szándékára" hagyatkozik.

Nem látták, hogy a *lenini stílus* a béke védelmében, mint minden más kérdésben, éppen az, hogy a legszélesebb tömegekhez fordulunk, talpra állítjuk a tömegeket, mozgósítjuk a társadalom legkülönbözőbb rétegeit. Lenin mindig ezt tartotta szem előtt a béke érdekében indított akciói során, kezdve az 1917 novemberi békedekrétumon.

Lenin arra tanított minket, hogy el kell mennünk a társadalom minden rétegéhez, fel kell lépnünk minden visszaélés, minden baj ellen, bármelyik társadalmi osztályhoz tartozzanak is azok áldozatai.

A legszélesebb tömegekre alapozott politika hatalmas erővel segíti elő a béke és a demokrácia erőinek növekedését, kudarcra ítéli a háború és a reakció erőit. Felébreszti a népek éberségét, s előkészíti őket minden visszavágásra, amire akkor lenne szükség, ha az imperialisták mindennek ellenére kalandokra ragadtatnák magukat.

Ezzel kapcsolatban beszélnünk kell a leszerelésről, a

háború lidércnyomásától, a fegyverkezés terhétől és veszélyeitől végérvényesen megszabadult emberiség eszméjéről. Ez az eszme egyre inkább hatalmába keríti népünket, amely nagy örömmel fogadta a szovjet kormánynak az általános és teljes leszerelésre vonatkozóan néhány héttel ezelőtt az ENSZ Közgyűlésén előterjesztett javaslatait.

A leszerelés nemcsak erkölcsi és emberiességi kérdés vagy a pénzügyi megterhelés kérdése. Sokkal nagyobb tétről van szó: a franciák millióinak létéről, amelyet pusztulással fenyeget egy atomkonfliktus, a jövendő nemzedékek egészségéről, amelyet a kísérleti robbantások fenyegetnek. A korzikai nép minden rétegének egyesült harca bebizonyította, hogy ezekben a kérdésekben meghátrálásra lehet kényszeríteni a reakciós és kardcsörtető kormányokat: ténylegesen megakadályozták, hogy a sziget az atomfegyverrel folytatott kísérletek központja legyen.

A kínai elvtársak azt mondják, hogy nem szabad propagandát folytatni az atomháború borzalmainak ecsetelésével. De az imperialisták maguk vállalták egy ilyen háború szörnyűségeinek ecsetelését. Mindenki tudja, milyen erővel bontakozott ki az atombomba elleni mozgalom éppen Japánban. Mindenki tudja azt is, hogy a stockholmi felhívással kapcsolatos kampány milyen hatalmasan járult hozzá a koreai háború általános háborúvá fejlesztésének megakadályozásához.

Az atomháború tömeges pusztítást jelentene. Nehéz megérteni minden olyan irányzatot, amely egy nukleáris konfliktus következményeinek lebecsülésére törekszik. Atomháború esetén mi maradna például Európában. Albánia, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság vagy Csehszlovákia lakosságából? Mi maradna

Franciaországból? S hogyan születhetne szebben újjá az élet az atompokolból való megszabadulás után? S hogyan lehet úgy beállítani a szocializmust, mint „kárpótlást" az atomháborúban meggyötört népek által vállalt áldozatokért?

Éppen ezért pártunk felhívja a népet, hogy harcoljon minden erejével a nukleáris fegyverekkel folytatott kísérletek és a nukleáris fegyverek betiltásáért, az általános és teljes leszerelésért, az imperialista kormányoknak minden vitás kérdés tárgyalások útján való rendezésére kényszerítéséért.

Korunk másik fő vonása a nemrég még gyarmati igában görnyedő népek felébredése. Az Októberi Forradalomnak és a szocialista tábor sikereinek hatására kibontakozó nemzeti felszabadító mozgalom meggyorsítja az imperializmus felbomlását. Az imperializmus nem uralkodik többé az emberiség nagyobb részén.

A régi gyarmati rendszer felbomlása óriási arányokat öltött. Ázsia és Afrika politikai arculata a felismerhetetlenségig megváltozott. Csupán 15 esztendő alatt csaknem másfél milliárd ember, vagyis a földgolyó lakosságának mintegy fele szabadult fel. A nemzeti felszabadulás hulláma eléri Latin-Amerikát, mint Kuba népének hősi példáján látható.

A francia imperializmus nem szállhat többé szembe a gyarmati népek egész táborával. Országunk burzsoáziájának jelenlegi hatalma nagyon különbözik félszázaddal ezelőtti hatalmától. Akkor még a gőgös francia imperializmus hatvanmillió gyarmati rabszolgán uralkodott. Azóta a régebbi Francia Afrika arculata gyökeresen megváltozott.

Guinea már 1958-ban kikiáltotta teljes függetlenségét és általános demokratikus irányzatot tett magáévá.

A meggyengült imperializmus fenyegetésekkel és zaklatásokkal próbálkozott, de képtelen volt megállítani a haladást, megmásítani a felszabadulás tényét.

A továbbiak során Közép- és Nyugat-Afrika más országai, Madagaszkárral együtt, eljutottak a többékevésbé teljes függetlenségig, amely azonban csak a néptömegek nyomására szilárdulhat meg. Azok a szűk keretek, amelyeket a francia burzsoázia a függetlenség kikiáltása idején megállapított, nagyon törékenyeknek bizonyulnak, s a történelmi haladás összetöri ezeket a kereteket.

Franciaország régi gyarmatbirodalmának sorsa megerősíti korunk nagy történelmi tanulságát: minden gyarmati ország el akar jutni a függetlenségig, szabadon akarja megszervezni a maga nemzeti államát. Beköszöntött az az idő, amikor a gyarmati rendszernek minden formájában el kell tűnnie.

A francia gyarmatbirodalom felbomlása azt a fontos észrevételt teszi lehetővé, hogy a gyarmati népek felszabadulásához sokféle út vezet.

A vietnami és az algériai nép kénytelen volt a fegyveres felkelés eszközéhez nyúlni. Tunézia és Marokkó népe a hatalmas arányú békés tömegharcot fegyveres akciókkal párosította. S végül más népek, Fekete Afrikában, fegyver nélkül vívták ki függetlenségüket.

A népek felszabadító harca előtt azért nyílhatott ily sokféle út, mert az imperialista országok meggyengültek, s mert az anyaországok népei növekvő szolidaritást tanúsítottak az elnyomott népek harca iránt.

Franciaország kommunistái mindig a népek szabad önrendelkezésének hívei voltak, támogatták független nemzeti államok kialakulását a volt gyarmatokon, ami nem zárja ki annak lehetőségét, hogy ezek az országok

önkéntesen, az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján kapcsolatokat létesítsenek Franciaországgal.

A Francia Kommunista Párt, leninista álláspontjának megfelelően, mindig úgy tekintette a nemzeti felszabadító mozgalmat, mint az anyaország proletariátusának szövetségesét az ugyanazon kizsákmányolók ellen vívott harcban. A Francia Kommunista Párt tudja, hogy a kolonializmus ellen irányuló harcával egyszersmind Franciaország népének legfőbb érdekeit védelmezi.

Pártunk a marokkói háború ellen 1925-ben vívott harcától kezdve a vietnami, majd az algériai gyarmati háború elleni harcáig mindig ugyanazt az utat követte. 1939-ben Algírban kijelentettük, hogy az algériai nemzet kialakulóban van, s tiszteletben kell tartani a jogait. 1954. november 8-án, mindjárt az algériai nép szabadságharcának kezdetén, követeltük Algéria nemzeti törekvéseinek és a szabadsághoz való jogának elismerését. Követeltük, hogy kezdjenek tárgyalásokat az algériai nép képviselőivel.

Harcoltunk az akkor egymást követő háborús kormányok politikája ellen, köztük Guy Mollet kormányának politikája ellen. S Guy Mollet és a többi jobboldali szocialista vezető még ma is a gaulle-ista kormány malmára hajtja a vizet, amikor makacsul visszautasítja az érdemleges tárgyalásokat.

Hosszú időn át egyedül harcoltunk az algériai háború ellen, az algériai nép önrendelkezéséért. Fáradhatatlan munkásságunkkal azonban sikerült mozgósítani a munkásosztályon és a parasztságon túlmenően igen széles rétegeket, köztük értelmiségi rétegeket és bizonyos katolikus köröket is. Különösen nagy számban csatlakoztak harcunkhoz munkásfiatalok és egyetemi diákok.

Ez év február 1-én tizenkét millió dolgozó sztrájkolt az

algériai békéért. Október 27-én a nagy szakszervezetek közös felhívására, sok körzetben pedig a szocialista és a kommunista szervezetek közös felhívására országszerte a dolgozók százezrei léptek sztrájkba és vonultak ki az utcákra tüntetni. Követelték a tűzszüneti tárgyalások újrafelvételét s az önrendelkezési biztosítékok megadását az algériai harcosoknak, vagyis az Algériai Köztársaság ideiglenes kormányának.

E harcok folyamán pártunk mindig szilárdan kitartott a tömegakció leninista elve mellett, a hadseregben végzett munkát is beleértve.

Ily módon a hős Algériai Kommunista Párttal teljes mértékben szolidáris pártunk erőteljesen harcol a hat év óta tartó háború ellen, Algéria függetlenségéért. Ennek érdekében arra törekszik, hogy egyetlen hatalmas tömegmozgalomban egyesítse és összehangolja a legkülönbözőbb társadalmi rétegek kezdeményezéseit, amelyek a népnek a gyarmati háborúval szemben tanúsított növekvő ellenállását tükrözik.

A francia imperializmus gyengülésének egyik legszembetűnőbb megnyilvánulása gyarmatbirodalmának felbomlása. De nem egyetlen megnyilvánulása.

A termelés bizonyos, jóllehet ingadozó növekedésével egyidejűleg súlyosbodik a gazdaság bizonyos alapvető ágainak függősége az Egyesült Államokkal szemben.

Továbbá, a francia nagyburzsoázia erejére mindinkább hátrányos hatással van az imperialisták egymás közötti fokozott versenye. Az úgynevezett európai együttműködés szervezetei, amelyekben Franciaország is részt vesz, nem csökkenthetik a piacokért dúló elkeseredett harcot. Ez a harc két területen folyik: egyfelől az Európai Szabadkereskedelmi Társulás és az Európai Gazdasági Közösség, a Közös Piac között, másfelől

Közös Piacon belül, ahol Nyugat-Németország pozíciói napról napra erősödnek.

A francia imperializmus súlya a világpolitikában szüntelenül csökken. Országunk kormányköreinek önálló külpolitika folytatására irányuló bátortalan lépései, arra irányuló kísérletei, hogy megszerezzék a vezetés egy részét a NATO-n belül, nem leplezhetik külpolitikájuk tényleges irányzatát, amely továbbra is az agresszív atlanti tömbön alapul, s elősegíti a német imperializmus immár fenyegető méreteket öltő fejlődését.

Az a tény, hogy a monopolista burzsoázia feladja a nemzeti érdekeket, csökkenti morális tekintélyét a nép előtt, éppen abban az időpontban, amikor az osztályharc kiéleződik.

A lakosság túlnyomó többségét kizsákmányolja a monopolista államkapitalizmus, amely megvalósítja az állam erejének és a monopóliumok erejének fúzióját, mégpedig a monopóliumok javára. Az egyszemélyi hatalom létrehozásának célja éppen az volt, hogy a trösztök emberei még inkább kiterjesszék közvetlen befolyásukat a vezető politikai apparátusra és az ország egész életére.

Az állam jelentős pozíciókkal rendelkezik a gazdaságban. De csak opportunisták, revizionisták állíthatják, hogy ez a kapitalizmus természetének megváltozását, az úgynevezett progresszív és emberséges kapitalizmusra való áttérést jelenti. Valójában a jelenlegi állam gazdasági pozíciói csak a monopóliumok érdekeit szolgálják.

A kapitalista állam kedvezményes, alacsony tarifákat biztosít a monopóliumoknak a vasutak, az energiaforrások és más államosított szektorok igénybevételéért. A gazdaság állami szektorának hasznát a katonai költségvetés és a társadalmi reakció céljaira fordítja.

A monopóliumok állama a mértéktelen katonai hitelek révén mesébe illő profitot biztosít a fegyverkezési ipar, a villamossági és más trösztök mágnásainak. Mérhetetlen gazdagsághoz juttat egy szüntelenül gyarapodó parazita réteget, amely rákfene módjára hatalmasodik a nemzet testén.

A gazdagságnak a társadalom egyik pólusán végbemenő halmozásával párhuzamosan a másik póluson a nyomor halmozódik. A hivatalos közgazdászok, az opportunisták és a revizionisták hiába léptek sorompóba az elnyomorodás törvénye ellen.

Ma már mindenki kénytelen elismerni, hogy az egyszemélyi hatalom alatt a munkások, alkalmazottak és köztisztviselők életszínvonala még az 1958. évihez képest is 10 százalékkal hanyatlott. Márpedig a dolgozók reálbérének színvonala már 1958-ban is sokkal alacsonyabb volt az 1938. évinél. Nem is beszélve a munkafeltételek súlyosbodásáról, a munkaütem kimerülésig menő fokozódásáról, a munkahelyre utazás növekvő nehézségeiről, a továbbra is siralmas lakásviszonyokról.

Tegyük hozzá, hogy ráadásul Franciaországban tömeges munkanélküliség fenyeget. A bányászok és hajógyári munkások ezrei máris munka nélkül vannak. S éppen most a dolgozók további ezreit bocsátották el a Renault-üzemekből, amelyeket a monopolista államkapitalizmus vezető vállalatának tartanak.

Az egyszemélyi hatalom nemcsak a munkásosztályt sújtja. A kormány terve 800 000 kis és közepes mezőgazdasági üzem felszámolását tűzi ki célul, hogy ezzel is növelje a nagybirtokosok és az agrárkapitalizmus profitját.

Támadás készül a kisiparosok és a kiskereskedők ellen is. Arról van szó, hogy megvonják tőlük a monopóliu-

mok önkényeskedésével szembeni védekezésnek azokat az eszközeit, amelyeket hosszú éveken át folytatott harc során a munkásosztály segítségével vívtak ki maguknak.

Az értelmiségiek is kénytelenek azt tapasztalni, hogy az egyszemélyi hatalom lábbal tiporja a számukra becses vívmányokat. A francia tudománynak nagy nehézségeket kell leküzdenie, hogy megtarthassa helyét a nemzetközi versengésben. Súlyos csapások érték az állami iskolák világi jellegét, s ezek elősegítik az egyház népbutító tevékenységét. Megtorlások érik a pedagógusokat, az írókat és a művészeket.

Ami az ifjúságot illeti, a jelenlegi rendszer egyetlen perspektívát nyit számára: az algériai háború vég nélküli folytatását. A sorozási korhatárt tizennyolc évre akarják leszállítani. Az ifjúmunkások, a diákok, a fiatal parasztok a maguk rendkívüli lelkesedésével tevékeny részt vállalnak a békeharcban, s szívósan harcolnak követeléseikért. Pártunk minden erejével segíti a kommunista ifjúsági mozgalmat abban, hogy a fiatal nemzedék különböző rétegeinek törekvéseit figyelembe véve szervezze az ifjúság harcát.

Érlelődnek a monopóliumok által sújtott vagy fenyegetett valamennyi réteg közös fellépésének feltételei. A munkásosztály, a dolgozó parasztság, az értelmiség, a városi kispolgárság, sőt a monopóliumok konkurrenciájának áldozatul eső kis- és középgyárosok közti szövetség objektív alapja a közös ellenség elleni harc és a közös érdekek védelme.

Pártunk már 1958-ban, közvetlenül a népszavazás után, világosan látta, hogy az egyszemélyi hatalomnak nem sikerül megbénítania azt a harci készséget, amely a követeléseikért küzdő munkásokat és parasztokat,

a nőket és a fiatalokat, a béke minden hívét, a klerikális törvények ellen fellépő világi mozgalmat, a monopóliumok által megtámadott valamennyi társadalmi réteget egyaránt áthatja. Megmondtuk, hogy ez a harci készség erősödni fog, hogy a munkásság és a demokratikus erők újabb megmozdulásai felé haladunk.

Kétségtelen, hogy 1958 májusában Franciaországban ezek az erők nem voltak képesek visszaverni a reakció rohamát, mégpedig az algériai problémával kapcsolatos ideológiai zűrzavar, a megosztottság és a szocialista vezetők árulása következtében. Mindamellett pártunk akciója megakadályozta a burzsoáziát tervének teljes végrehajtásában: a népi szabadságjogok maradéktalan felszámolásában. Ezen a tényen túlmenően azt is világosan kell látni, hogy az egyszemélyi hatalom rendszerének létrehozása a burzsoázia pozicióinak gyengülését tükrözte, nem pedig a megszilárdulását.

Pártunk nem tévedett a fejlemények megítélésében. 1958 decemberében az igazságtalan választási rendszer gyakorlatilag megfosztotta parlamenti képviseletétől, jóllehet szavazóinak számát tekintve továbbra is az első párt maradt. Három hónappal később a községtanácsi választásokon azonban példa nélkül álló sikert aratott.

A megoldásra váró probléma az, hogy egységes áradattá kovácsoljuk a reakciós kormányzat ellen irányuló tiltakozó mozgalmakat és akciókat. Tömörítenünk kell minden népi erőt, hogy minél hathatósabban küzdhessünk a demokrácia helyreállításáért és megújításáért.

Pártunk jól tudja, hogy egy olyan antidemokratikus hatalom ellen irányuló nehéz harcról van szó, amely a tekintélyuralmi állam minden erőforrásával rendelkezik, s amely a reakciós tisztikarra és általában a legreakciósabb elemekre támaszkodik. Ezzel a hatalommal szem-

ben nincs más eszköz, mint a pártunk munkája nyomán minden eshetőségre felkészült tömegek mozgósítása és akciója.

A lényeg minden helyzetben és minden harci területen, a demokráciáért folyó harc és a békeharc területén egyaránt a tömegek megnyerése.

A szükséges tömörülés elősegítése érdekében fogadta el pártunk tavaly megtartott XV. kongresszusa a köztársasági intézmények és az egész nemzeti élet megújításának átfogó programját.

Ezt a programot nem olyan feltételek felsorolásaként terjesztjük esetleges szövetségeseink elé, amelyeket vagy összességükben el kell fogadni, vagy vissza kell utasítani. Pusztán arról van szó, hogy közösen vitassuk meg, majd elfogadása esetén közösen hajtsuk végre.

A szocialista munkások látják, mennyire tévedtek vezetőik a tekintélyuralmi rendszer létrejöttének segítésével és szerveiben való részvételükkel. Miközben megbélyegezzük ezt a végzetes politikát, szüntelenül annak érdekében munkálkodunk, hogy megnyerjük a szocialista munkásokat és szervezeteiket a közös harcnak. Ma már erőfeszítéseink hatására a szocialisták és kommunisták kezdenek összefogni a reakciós politika elleni harc minden területén.

Ezenkívül a de Gaulle által megtévesztett régi ellenálló keresztény dolgozók is megragadják, s egyre növekvő számban fogják megragadni testvériesen feléjük nyújtott kezünket.

Így tehát az egész munkásság és valamennyi demokratikus erő összefogása, a nagy arányokban kibontakozó népi harc révén helyre fogjuk állítani és meg fogjuk újítani Franciaországban a demokráciát.

Magától értetődik, hogy az egyszemélyi hatalom fel-

számolása, olyan demokratikus rendszer létrehozása, amelyben a munkásosztály és pártja fontos szerepet játszik, továbbá megfelelő gazdasági rendszabályok életbe léptetése a monopóliumok pozícióinak jelentős gyengülésére, tehát egyszersmind a szocializmusért vívott harc erősödésére fog vezetni.

A demokráciáért folytatott harcunk alkotó része a szocializmusért vívott harcunknak. Helyeseljük mindazt, amit ezzel kapcsolatban a nyilatkozattervezet mond.

Franciaországra is vonatkozik az, hogy az osztályok harcának a békés egymás mellett élés feltételei közt végbemenő kibontakozása és a nemzetközi viszonyok új helyzetet teremtenek és kedvezőbb perspektívákat nyitnak a munkásosztály harca számára.

Két legutóbbi kongresszusunk határozatai ebben a pontban megegyeznek az SZKP XX. és XXI. kongresszusának határozataival és az 1957-es nyilatkozattal.

A szocializmusba való átmenet kötelezően magában foglalja a szocialista forradalmat, a régi államgépezet megsemmisítését, a proletariátus diktatúrájának létrehozását. De nem foglalja magában szükségszerűen a polgárháborút.

Korunkban a szocializmusba való átmenet útjai egyre változatosabbak és még inkább azok lesznek. S hovatovább egyre nyilvánvalóbbakká válnak a békés átmenet lehetőségei.

A munkásosztály és marxista—leninista élcsapata a forradalom békés megvalósítására törekszik. Ez megfelelne a proletariátus érdekeinek, az egész nép, az egész nemzet érdekeinek. És ez, bizonyos körülmények közt, lehetséges is.

A békés átmenet különleges esetét képviseli az igazi demokratikus parlament felhasználása, természetesen

azzal a feltétellel, hogy a parlamenten kívül a kommunista élcsapat által irányított hatalmas arányú forradalmi tömegharc folyik.

Minden egyes kommunista párt maga dönt ebben a kérdésben, számot vetve országának konkrét feltételeivel.

Ezek a megállapítások számunkra, francia kommunisták számára nem jelentenek új dolgot. Már a második világháború másnapján, olyan feltételek közepette, amikor országunkban hatalmas tömegmozgalom bontakozott ki, s amikor a párt és befolyása újra megerősödött nyilvánosan is megjelöltük a fejlődésnek ezt az irányát. 1946. november 18-án a „Times" című angol lapnak adott interjúnkban a következőket mondtuk:

„A demokrácia világméretű haladása — a szabályt erősítő ritka kivételek dacára — lehetővé teszi a szocializmus felé haladás más útjainak fontolóra vételét, mint amelyet az orosz kommunisták követtek. A szocializmushoz vezető út szükségszerűen más és más minden egyes ország számára. Mi mindig úgy gondoltuk és ki is jelentettük, hogy Franciaország dicső hagyományokban gazdag népe maga fogja megtalálni a több demokrácia, a több haladás és társadalmi igazságosság felé vezető útját. Ámde a történelem azt mutatja, hogy nincs haladás harc nélkül. Nincs olyan egyenes út, amelyen az emberek erőfeszítés nélkül haladhatnának előre. Az embereknek mindig akadályokat kellett leküzdeniük. Ez az élet értelme."

Akkor nem segítettek, vagy alig bátorítottak bennünket ezen az úton. Voltak, akik nem akartak megérteni minket, s felfogásunkat az opportunizmus és parlamentarizmus megnyilvánulásának tekintették. A Tájékoztató Iroda első konferenciáján a jugoszláv küldöttek

ezzel kapcsolatban bíráltak bennünket, mégpedig baloldalról.

Aki ma azt állítja, hogy a békés utak lehetősége mindig, minden esetben rendkívül ritka kivétel, mert Lenin ezt mondta fél évszázaddal ezelőtt egy olyan világban, amely a jelenlegitől gyökeresen különbözött, az tagadja a tudományos igazság konkrét jellegét, az a valóság pontos és élő tanulmányozását dogmává merevített szövegek idézgetésével helyettesíti.

Így járnak el az „Éljen a leninizmus" című gyűjtemény szerzői. Háromszor is ismétlik — nem egészen három oldalon — Leninnek azt a megállapítását, amely szerint a békés út „igen ritka lehetőség". Óvakodnak azonban arra is emlékeztetni, hogy Lenin a békés utat egyszersmind „igen értékes lehetőségnek" nevezte, s kijelentette, hogy mindenáron meg kell kísérelni ennek a lehetőségnek valóra váltását, „ha csak egy százalék remény van erre"*.

Sőt, Lenin maga is találkozott ezzel a lehetőséggel az 1917-es Oroszországban, a februári forradalomtól a júliusi napokig terjedő időszakban.

Leninnek ebben az időszakban elfoglalt álláspontjából kiderül, hogy a szocialista forradalom békés lefolyásának eshetősége akkor jelentkezik, amikor a munkásosztály és szövetségesei döntő erőfölénybe kerülnek, s a burzsoázia kénytelen engedni.

Ha Lenin 1917-ben találkozhatott egy időre ilyen helyzettel, sokkal inkább számíthatunk erre az eshetőségre mi, akik most, 43 évvel később, egy teljesen más világban élünk. Éppen ezért a szocializmusba való békés átmenet nem egyszerű propagandajelszó.

* *Lenin* Művei. 25. köt. Szikra 1952. 330. old.

A békés utak lehetősége a történelmi adottságoknak, azoknak a meghatározott feltételeknek elemzéséből következik, amelyek közt a ma emberei élnek, amelyek közt korunk munkásmozgalma fejlődik.

Lenin mindig hangsúlyozta a dialektikus materializmusnak azt a tételét, hogy az igazság mindig konkrét, hogy a tényeket nem szabad általános formulák és bemagolt sémák alapján vizsgálni. A dialektika szerint számot kell vetni a tényleges adottságokkal, a jelenségek összességét kell tanulmányozni, elemezni kell a megváltozott feltételeket, s az új feltételeknek megfelelően kell cselekedni.

Azt is mondták, hogy a békés utak elméletét még nem igazolta a tapasztalat. De mennyiben jelenti ez azt, hogy az elmélet hamis? Az élenjáró elmélet sajátossága éppen az, hogy megelőzi a cselekvést, megvilágítja a cselekvés útját.

Amikor Lenin megfogalmazta azt a tételét, amely szerint lehetséges a szocialista forradalom győzelme kezdetben egyetlen, egymagában álló országban, hol volt akkor a gyakorlati igazolása? Még hiányzott, s mégis az elmélet, amely a valóság konkrét és figyelmes tanulmányozásán, az imperializmus helyzetének elemzésén alapult, feltétlenül helyes és kifogástalan volt.

Nem ritka jelenség a történelemben, hogy az új elméleti elgondolás megjelenése és gyakorlati megerősítése közt bizonyos idő telik el.

A konzervatív szellemek, amikor az új eszmék elleni harcuk igazolása végett a gyakorlatra hivatkoznak, a régi gyakorlatból indulnak ki. Márpedig a békés utak elméletének igazságát *ma* nem lehet a *tegnapi* világ állapotának tanulmányozása alapján megítélni.

Az olyan elmélet, amely utólag regisztrálja az esemé-

nyeket, nem lehet élenjáró elmélet. Ha Marx a kapitalizmus bukására várt volna ahhoz, hogy kidolgozza a szocialista forradalomra vonatkozó eszméit, nem írta volna meg a Kommunista kiáltványt 1847-ben. Ha Lenin megvárta volna, amíg az imperializmus lánca leggyengébb szemének elszakad, hogy ezt hírül adja, akkor az Októberi Forradalomnak nem vezetője lett volna, hanem legfeljebb a kommentátora.

Egy másik kérdés, amely vizsgálatot érdemel.

Mi a marxizmus alapvető tanításainak megfelelően mindig úgy gondoltuk és azt mondtuk, hogy ha a forradalom követhet is békés utakat, maga a forradalom nélkülözhetetlenül szükséges. Nem lehet eljutni a szocializmushoz a proletariátus diktatúrája nélkül. Engels egyik levelében, amelyet 1894. március 6-án írt Paul Lafargue francia marxistának, a francia burzsoá köztársasággal kapcsolatban megállapítja: „Kikényszeríthetünk tőle engedményeket, de sohasem bízhatjuk rá a mi saját munkánk elvégzését." Mi mindig hívek maradtunk ehhez az irányvonalhoz.

Az opportunisták és a revizionisták minden erőfeszítése Franciaországban és másutt is egyaránt arra irányul, hogy elhomályosítsák a forradalmi cselekvés szükségszerűségének kérdését. A szocializmusba való átmenet formáinak többféleségét úgy értelmezik, mint forradalom végrehajtásának vagy végre nem hajtásának, proletárdiktatúra létesítésének vagy nem létesítésének lehetőségét.

Pártunk a revizionizmus ellen folytatott mindennapos harca során megmagyarázza a tömegeknek, hogy a proletárdiktatúra feltétlenül szükséges az elnyomókkal szemben, mindazokkal szemben, akik a szocialista építés időszakában a régi kizsákmányoló rendszer visszaállításán mesterkednek.

Pártunk ugyanakkor, amikor hangsúlyozza a proletárdiktatúra szükségszerűségét, egyszersmind két olyan eszmét is hangsúlyoz, amelyet minden marxista jól ismer. Az első: a proletárdiktatúra lényege nem egyedül az erőszak. A második: a proletárdiktatúra átmeneti szükségszerűség.

Lenin szüntelenül hangsúlyozta, hogy a proletárdiktatúra demokrácia a dolgozók összessége számára. A proletárdiktatúra nem „annak a hatalomnak technikai szervezete", amely „megelőzi az igazi élet ígéretét", mint legutóbb egy franciaországi kommunistaellenes szociológus állította. A proletárdiktatúra a tömegek igazi politikai életének kifejeződése, a proletariátus és számos nem proletár dolgozó réteg tőkeellenes szövetségének kifejeződése.

A proletárdiktatúra magában foglalja ugyan az erőszakot is, de nem bosszúra törekszik, hanem pozitív és alkotó feladatot teljesít: célja a szocializmus felépítése.

A szocialista építés előrehaladása arányában a volt kizsákmányoló osztályok egyre inkább felszívódnak, növekszik a társadalom összeforrottsága, erősödik a nép erkölcsi és politikai egysége, s a szocialista államnak egyre kevésbé kell erőszakot alkalmaznia. Lenin kifejezésével élve, „a mi eszményeinkben nincs helye az emberek feletti erőszaknak".

Éppen ezért nem lehet helyesnek tekinteni Sztálin ismert tételét, amely szerint minél inkább növekednek a szocializmus erői, annál inkább éleződik az osztályharc. Ez az 1937-ben, tehát akkor felállított tétel, amikor a Szovjetunióban már győzött a szocializmus s a kizsákmányoló osztályok gazdasági alapjukkal együtt eltűntek, ártott az új világ építésének. Elősegítette a forradalmi törvényesség megsértéseit, a jogtalan büntető

rendszabályokat, mindazt, amit a személyi kultusz bírálata során megbélyegeztek.

Az ilyen hibát nem szabad sem bagatellizálni, sem még egyszer elkövetni. Főleg pedig óvakodni kell a kommunizmus eszméinek és a múlt örökségéből adódó átmeneti szükségszerűségeknek összekeverésétől.

A kommunisták célja az emberek boldogsága, az egész társadalom felszabadulása, minden egyes ember minden képességének kibontakozása, minden egyes ember lehető legnagyobb szabadsága, a társadalmi harmónia és a világbéke.

A kommunisták nem anarchisták. Elismerik, hogy az osztálytársadalomban szükség van államra. Amíg a burzsoá rendszerben az állam arra szolgál, hogy elnyomatásban tartsa a kizsákmányolt tömegeket, a proletárdiktatúra rendszerében az állam erőszakot alkalmaz a volt kizsákmányoló osztályok képviselőivel, a lakosság elenyésző kisebbségével, továbbá azokkal szemben, akik ki szeretnének bújni a munka és a társadalmi fegyelem alól.

Mihelyt azonban a szocializmus felépült, a kommunisták a kommunizmus építésén, annak a társadalomnak építésén munkálkodnak, amelyben az állam megszűnik, elhal.

A szovjet állam az országon belül már most is a gazdaság fejlesztésére, nemzetközi viszonylatban pedig a béke védelmére összpontosítja erejét. A Szovjetunióban új típusú ember alakul. A demokrácia minden irányban fejlődik. Olyan funkciókat, amelyek a minap még a közigazgatás hatáskörébe tartoztak, társadalmi szervezetek, a nép kezdeményezésére létrejött egyesületek vesznek át. Ugyanez az irányzat a többi szocialista országban is megmutatkozik.

A holnap világában, a kommunizmus világában az államot társadalmi önkormányzat fogja helyettesíteni. Minden teljes értékű ember a konkrétan értelmezett szabadság maximumát fogja élvezni. Sohase tévesszük szem elől nagy humanista célunkat.

A szocialista tábor összeforrottsága, egysége döntő tényező a szocializmus világméretű előrehaladása szempontjából.

Ugyanezt kell mondani a nemzetközi kommunista mozgalom egységéről. A nézetek és a cselekvés egysége nélkülözhetetlenebb mint valaha.

Az egységet elősegítik a közös politika kidolgozására irányuló tanácskozások és viták. Mi örültünk az 1957 novemberi moszkvai értekezlet eredményeinek. Ez az értekezlet a nyilatkozat és a békekiáltvány révén valósággal chartát adott az egész világmozgalomnak.

Ugyancsak helyeseltük a bukaresti találkozón elfogadott határozatokat, amelyek a jelenlegi értekezlet összehívását is magukban foglalták.

Az egyenjogúságon alapuló testvéri kapcsolatokat, amelyek révén az esetleg felmerülő politikai jellegű nézeteltérések elvi alapon kiküszöbölhetők, a magunk részéről a legutóbbi években megsokszoroztuk. Sok testvérpárttal rendeztünk kétoldalú találkozókat.

Az európai tőkésországokban működő kommunista pártok római találkozójának előkészítése és lefolytatása hasznos és helyes állásfoglalások kidolgozását tette lehetővé. A béke és a demokrácia problémáit, a dolgozók követeléseinek és egységének problémáit megfelelő alapra helyeztük.

Részt vettünk más találkozókon is: az Európai Szén- és Acélközösségben érdekelt országok pártjainak, a nyugat-németországi militarizmus által fenyegetett orszá-

gok pártjainak találkozóján és így tovább. A tanácskozások és értekezletek ilyen módszerét jónak és hatékonynak tartjuk.

Mozgalmunk egysége nem fogható fel másként, mint annak az élcsapat-szerepnek tettekben és szavakban egyaránt megnyilvánuló elismerésével párosulva, amelyet a Szovjetunió Kommunista Pártja betölt. Az SZKP élcsapat-szerepe nemcsak történelmi okokkal, azzal a ténnyel magyarázható, hogy ez a párt vezette az első győzelmes szocialista forradalmat és ütötte az első rést az imperializmus frontján, hanem a jelenlegi helyzetből, abból a tényből is következik, hogy a Szovjetunió a kommunista társadalmat építi, s íly módon a társadalmi fejlődés csúcsán áll.

A Lenin pártja által vezetett Szovjetunió léte és megerősödése döntő volt a szocialista tábor győzelmei szempontjából. Meghatározó jelentőségű volt a tőkésországok kommunista és munkásmozgalmának nagy előrehaladása szempontjából is.

Helyesen állapították meg a második világháború alatt és után, hogy a Szovjetuniónak a fasizmuson aratott győzelme egész sor európai és ázsiai nép nemzeti és társadalmi felszabadulásának döntő tényezője volt.

Visszautasítunk minden olyan állásfoglalást, amely a szocialista rendszer és a nemzetközi kommunista mozgalom egységének gyengítésére törekszik azzal az elgondolással, hogy több központ is lehetséges. Pártunk már szembeszállt ezzel a téves elgondolással.

A Szovjetunió Kommunista Pártja minden szempontból a legtapasztaltabb párt. XX. és XXI. kongresszusa az egész nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait tükrözte, s általános következtetéseket vont le belőlük. E kongresszusok tanulságai éppen ezért valameny-

nyi pártot érintik. S ezt hangsúlyozni kell a nyilatkozatban.

Ebből a szempontból teljes mértékben helyeseljük a lengyel elvtársak által javasolt kiegészítést. S csak csodálkozunk azon, hogy a kínai elvtársak 1960-ban már nem fogadják el azt, amit három évvel ezelőtt még elfogadtak. Az 1957-es nyilatkozat ugyanis kimondja: „Az SZKP XX. kongresszusának történelmi jelentőségű határozatai nemcsak az SZKP és a Szovjetunióban folyó kommunista építés számára nagy jelentőségűek, hanem egyszersmind új szakasz kezdetét jelentették a nemzetközi kommunista mozgalomban, előmozdították annak továbbfejlődését, a marxizmus—leninizmus alapján."

A kínai elvtársak ennek az értékelésnek ellenzésével azt bizonyítják, hogy visszautasítják a XX. kongresszuson kidolgozott és az 1957-es nyilatkozat által megerősített fő irányvonalat, mégpedig azért, hogy saját irányvonalukkal helyettesítsék.

Az SZKP kiemelkedő szerepének konkrét elismerése számunkra megfelelőbbnek tűnik, mint az a megfogalmazás, amely szerint a Szovjetunió Kommunista Pártja a nemzetközi kommunista mozgalom „élén" áll. Helyeseltük az SZKP XXI. kongresszusának ezzel kapcsolatos állásfoglalását, s helyeseljük azt is, amit Hruscsov elvtárs erről itt mondott.

A Hruscsov elvtárs által visszautasított megfogalmazás nem szükséges annak jellemzéséhez, hogy milyen különleges szerepet tölt be a Szovjetunió Kommunista Pártja mozgalmunkban. Sőt, ez a megfogalmazás ártalmas lehet, amennyiben ürügyet szolgáltathat a pártjaink ellen irányuló burzsoá rágalomhadjáratnak.

Másfelől úgy látjuk, hogy ennek a megfogalmazásnak örve alatt megpróbálnak majd csapást mérni a Szovjet-

unió Kommunista Pártjának presztízsére, vezetőségének és különösen Hruscsov elvtársnak tekintélyére. Nem lehet eléggé elítélni az ilyen eljárásokat.

A Szovjetunió Kommunista Pártját egész tevékenységében és különösen a testvérpártokkal való kapcsolataiban a proletár internacionalizmus elvei vezérlik. Minden erejével segíti az egész szocialista tábor fejlődését, a munkásmozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalmak kibontakozását, a kommunista pártok erősödését. Egész tapasztalatunk megerősíti az SZKP internacionalista magatartásának példamutató jellegét.

Olyan egységre van szükségünk, amely mozgalmunk minden osztagának önkéntes, de tényleges tömörülése a Szovjetunió Kommunista Pártja körül. Ez az egység nem formális és nem is lehet az. Ez az egység olyan elvi közösségen alapul, amelyet a tapasztalat igazol és szüntelenül gazdagít.

Az 1957-es nyilatkozat leszögezi: „A marxizmus—leninizmus megköveteli a szocialista forradalom és a szocialista építés általános elveinek minden ország konkrét történelmi viszonyaitól függő, alkotó alkalmazását . . . V. I. Lenin ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a kommunizmus alapelveit feltétlenül helyesen kell *alkalmazni* az egyes nemzetek, az egyes nemzeti államok sajátosságainak megfelelően." E mélységesen igaz tételnek semmi köze a kínai elvtársak által védelmezett különös elmélethez, amelyben a marxizmus—leninizmus „kínaiasításáról", vagy az ő saját francia fordításuk szerint a marxizmus—leninizmus Kínában való „adaptációjáról" van szó. Mi lenne a marxizmus—leninizmus egyetemes elveiből, ha egyesek „kínaiasítanák", mások „franciásítanák", megint mások — a szo-

ciáldemokraták Lenin ellen használt kifejezésével élve — „oroszosítanák"?

Minden egyes kommunista párt országa feltételei közepette hozzájárul elméletünk gazdagításához, de nem „adaptációjához", ami végeredményben az elmélet elszegényesítését, egy meghatározott ország szűk kereteire korlátozását jelentené.

Az akarat és a cselekvés egysége nem kevésbé szükséges, mint a gondolat egysége.

Éppen ezért teljes egészében helyeseljük a nyilatkozattervezetnek azt a részét, amely mozgalmunk marxista—leninista egységének megvédelmezésére s az egységet aláaknázó minden frakciós vagy csoporttevékenység visszautasítására szólít fel. Ezt az elvet ismerik a kommunisták. A jelenlegi értekezlet nyilatkozatában feltétlenül újra meg kell erősíteni ezt az elvet. Ezzel kapcsolatban helyeseljük azt a kiegészítést, amelyet a brazíliai és a kubai testvérpárt képviselői javasoltak.

A kommunista pártok jellegzetes cselekvési képessége tudvalevőleg éppen abból fakad, hogy nem tűrik a pártban a frakciókat, bármilyen formában jelentkeznek. Nem lehetne többé egységes a nemzetközi kommunista mozgalom, ha keretein belül csoportok alakulhatnának, illetve irányzatok kristályosodhatnának ki.

Az a felfogás, amely szerint mozgalmunknak el kellene fogadnia, hogy kebelén belül állandó és szervezett kisebbség legyen, el kellene fogadnia e kisebbség jogát a többség által jóváhagyott irányvonallal ellentétes tevékenység folytatására, mozgalmunk egységét teszi kockára.

Egyesek azt mondják, hogy a demokratikus centralizmus elvére nemzetközi viszonylatban nem lehet hivatkozni, mert nem létezik többé a Kommunista Interna-

cionálé. Megfeledkeznek arról, hogy mit írt Marx „A gothai program kritikája" című művében a nemzeti szűklátókörűség ellen: „A munkásosztályok nemzetközi tevékenysége semmiképpen sem függ a Nemzetközi Munkásszövetség fennállásától."*

Ezen a sarkalatos igazságon mit sem változtat az a tény, hogy a kommunista mozgalom és a munkásmozgalom jelentősen megerősödött, s hogy osztagai közül nem egy ma az államok egész sorát irányítja. Ellenkezőleg, ez a helyzet csak növeli minden párt felelősségét népével, minden néppel szemben, s ebből a gondolat és cselekvés megerősödött egységének kell következnie.

A kínai elvtársak nyilvánvalóan nem értenek többé egyet ezekkel az elemi fogalmakkal. Épp ezért helyezkednek szembe a frakciós tevékenység elítélésével. Azt a jogukat, hogy saját véleményük lehet a vitatott problémákat illetően, összekeverik azzal a „jogukkal", hogy téves eszméiket azután is terjeszthetik, amikor a többség visszautasította.

Frakciós tevékenységnek tekintjük azt a tényt, hogy a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának pekingi ülésén különböző országokból részt vevő kommunistákat összehívták és megpróbálták rávenni a szövetség politikájának felülvizsgálására. A kínai elvtársak ezen az ülésen kétségbe vonták az 1957-es nyilatkozat elveit.

Egyebek közt kijelentették: Elhitetni, hogy a háborút addig, míg létezik kapitalizmus, meg lehet akadályozni, egyértelmű a munkásosztály félrevezetésével; leszerelésről beszélni és elhitetni, hogy a leszerelést rá lehet kényszeríteni az imperialistákra, egyértelmű a munkásosztály félrevezetésével, illúziókba ringatásával; azt hinni, hogy

* *Marx—Engels:* Válogatott művek. II. köt. Szikra 1949. 21. old.

el lehet jutni a békés egymás mellett éléshez, egyértelmű az imperializmus elfogadott elméletének felülvizsgálásával.

Liu Ning-i elvtárs a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának említett ülésén részt vevő kommunisták előtt hosszasan ostorozta a modern revizionizmust, s ennek során nem hagyott semmilyen kétséget afelől, hogy mit ért modern revizionizmuson: a Szovjetunió politikájára és különösen Hruscsov elvtársra célzott. Másfelől a kínai elvtársak kárhoztatták a múlt évben, a tizenhét párt római konferenciáján elfogadott határozatokat.

Mi ez, ha nem frakciós jellegű tevékenység?

Sajnáljuk, hogy ugyanilyen megjegyzéseket kell tennünk azzal a magatartással kapcsolatban is, amelyet a kínai elvtársak más nemzetközi szervezetekben, például a nemzetközi békemozgalomban tanúsítanak. Legújabban a demokratikus jogászok szófiai nemzetközi kongresszusa alkalmával is megnyilvánult frakciós jellegű tevékenységük.

A kínai küldöttség elnöke találkozott két francia küldöttel, akik közül az egyik nem kommunista, s megengedhetetlen módon beszélt velük. Nevezetesen a Francia Kommunista Párt szemére vetette, hogy „rendszeresen és feltétel nélkül felsorakozik" a Szovjetunió Kommunista Pártja mögött.

Hozzászoktunk már a francia kommunistákat a szovjet kommunistákhoz mindig is szorosan fűződő kötelékek ilyen karikírozásához. Eddig azonban csak ellenfeleink, reakciósok és szocialista vezetők hajtogattak ilyesmit. Ez az első eset, hogy elvtársak teszik.

Helyeseljük, hogy a szerkesztő bizottság felvette a tervezetbe az 1957-es nyilatkozat egyik döntő figyel-

meztetését: a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom érdeke megköveteli, hogy erélyes harcot folytassunk két fronton: a revizionizmus, mint fő veszély ellen és a dogmatizmus, a szektásság ellen.

Pártunk egyetlen pillanatra sem szüntette be a harcot a revizionizmus, a burzsoá ideológia e megnyilvánulása ellen, amely megbénítja a munkásosztály forradalmi energiáját, és síkraszáll a kapitalizmus fenntartásáért. Ugyanakkor megbélyegezte a „nemzeti kommunizmus" elméletét, és kipellengérezte hirdetőinek bomlasztó tevékenységét.

Pártunk a revizionisták ellen folytatott leghevesebb harca idején sem tévesztette szem elől, milyen kárt okozhat a szektásság és dogmatizmus a nagy tömegek megnyerésére alapozott politikának. Egyébként a két elhajlás számos ponton találkozik, s mind a kettő a tömegakció tagadására és passzivitásra vezet.

Jelenleg, amikor országunkban az algériai háború ellen hatalmas arányú tömegmozgalom bontakozik ki, bizonyos kispolgári elemeken türelmetlenség lett úrrá. Baloldali frázisokat hangoztatnak, s legutóbb már azt követelték, hogy a béke hívei egy betiltott tüntetéssel kapcsolatban álljanak ki erőpróbára a gaulle-ista kormánnyal. Mi határozottan visszautasítottuk az ilyen kalandor kísérleteket, amelyek az egyszemélyi hatalom malmára hajtották volna a vizet, s dezorganizálták volna a tömegeknek a kormány háborús politikája elleni összefogását.

Hadd emlékeztessünk arra, hogy Lenin éppen a forradalmi mozgalom fellendülésének időszakában tartotta szükségesnek figyelmeztetni a fiatal kommunista pártokat a baloldaliságnak és szektásságnak, a kommunizmus e gyermekbetegségének veszélyeire,

A szektás és dogmatikus irányzatok a legnagyobb mértékben hátráltathatják a tömegszervezetek fejlődését és tevékenységét. A tömegszervezeteknek igen fontos szerepet kell betölteniük. Ha valaki el akarja velük fogadtatni a kommunista pártok valamennyi jelszavát, ezzel tagadja sajátos jellegüket, leszűkíti cselekvési lehetőségeiket, árt a tömegbefolyásuknak, semmibe veszi azt, amit a demokratikus tömegszervezetek képviselnek. Ez alapjában véve az élcsapat és a tömegek összekeverését, a párt vezető szerepének erősítése ürügyén valójában annak tagadását jelenti.

Kedves elvtársak!

Mi sokat várunk a mostani értekezlettől és megragadjuk az alkalmat, hogy a pártok itt összegyűlt minden képviselőjének átadjuk a francia kommunisták testvéri üdvözletét.

Nagyon tiszteljük és becsüljük a testvérpártokat, a nagyokat és a kicsiket egyaránt, és vezetőiket is, még akkor is, amikor nem tudunk egyetérteni minden elgondolásukkal. Egyszersmind úgy véljük, hogy a kölcsönös bírálat hasznos és szükséges lehet, feltéve, hogy elvi alapon és az ügyünk érdekeinek megfelelő formákban történik.

Csak akkor haladunk továbbra is előre, ha mozgalmunk kollektív tapasztalatára támaszkodunk, ha tiszteletben tartjuk a kommunista pártok kölcsönös kapcsolatait szabályozó elveket és összehangoljuk erőfeszítéseinket.

Akkor teljesítjük feladatunkat ezen az értekezleten, ha a marxizmus—leninizmus elveinek szilárd alapján együttesen egységes vezérvonalat dolgozunk ki, ha egységes nemzetközi erőként lépünk fel.

A munkásosztály, valamennyi dolgozó, a szabadság és

a béke mellett síkraszálló minden erő tömörítéséhez mindenekelőtt a kommunista pártok nemzetközi összetartása szükséges.

A nyilatkozattervezet elfogadása az összetartás tanúbizonysága lesz. Arról fog tanúskodni, hogy vitáink végeztével egységesek vagyunk a nemzetközi helyzet értékelésében és mozgalmunk minden alapvető kérdésében.

A nyilatkozattervezet elfogadásával jól fogjuk szolgálni a kommunizmus nagy ügyét, a béke és az emberi haladás ügyét.

Elhangzott 1960 novemberében, Moszkvában.

Kedves elvtársak!

Önök is tudják, milyen nagy öröm számomra, hogy itt lehetek ma Ambazacban, régi elvtársaim közt, akikkel több mint negyven esztendeje harcolok együtt, a limousini dolgozók, munkások és parasztok közt, akik az első óráktól kezdve bíztak kommunista pártunkban. Meg azután hogyan felejthetném el, hogy innen nem messze éltem én is az önök paraszti életét, osztoztam munkájukban és gondjaikban, s tanultam meg, hogy a parasztok élete — egy író kifejezése szerint — sok nyomorúság, kevés boldogság. Csaknem ötven eszendeje már, hogy tíz egynéhány kilométerre innen, Saint-Sulpice-Laurière-ben, egy marhavagonokból álló vonaton voltam, amely katonákat szállított a frontra, visszafelé pedig polgári menekülteket hozott. A város pályaudvarán megállítottak, s mindenszentek éjszakáján, halottak napja előestéjén Creuse megyébe irányítottak bennünket. Én a megye egyik helységébe, egy néhány házból álló kis faluba, Clugnat-ba kerültem. Így lettem gazdasági kiscseléd.

S ezért is szeretnék ma elsősorban a földművelők még mindig sanyarú helyzetéről beszélni önöknek.

Ezt a helyzetet önök bizonyára sokkal jobban ismerik, mint ahogyan én ecsetelni tudnám. Talán mégsem lesz haszontalan megvizsgálni a parasztok ezer bajának

mélyebb okait, s beszélni azokról a megoldásokról, amelyeket kommunista pártunk javasol annak érdekében, hogy véget lehessen vetni nehéz helyzetüknek, s biztosítani lehessen — magának az országnak érdekében — a mezőgazdasági termelés harmonikus fejlődését, s ezzel együtt a mezőgazdasági dolgozók életszínvonalának lényeges emelését, a francia paraszt képességeinek minden téren való érvényesítését.

Az elmúlt kedden a Mezőgazdasági Termelő Szakszervezetek Szövetségének az önök megyéjében működő szervezete szembefordult „a gaulle-ista hatalomnak a földművelők ellen irányuló" politikájával. Megállapította, hogy „a parasztok vásárlóereje rendszeresen csökken". Nos, néhány nappal ezelőtt, pontosan május 16-án, a szenátus szószékén Baumgartner pénzügyminiszter úr azt állította, hogy a jövedelmek növekedése a mezőgazdaságban 1960 folyamán erőteljesebb volt, mint az előző években.

Ebben az állításban legalább két hazugságot találunk: 1. 1960-ban nem növekedett a mezőgazdasági jövedelem; 2. ennélfogva nem is lehetett több, mint az előző években. Itt van előttem egy kivonat a „Le Monde" című nagy polgári lap 1960. február 9-i számából. Ez a lap megállapította, hogy az egyéni mezőgazdasági jövedelem relatív hanyatlása minden intézkedés ellenére tovább folytatódik. Sőt, szinte a kommunisták hangnemében hozzátette: „A mezőgazdasági termelők viszonylagos elnyomorodása tapasztalható."

Miért csökken a mezőgazdasági jövedelem, mi az oka a viszonylagos elnyomorodásnak?

Először is az, hogy növekszik az eltolódás a mezőgazdasági árak és az ipari árak között. Az ipari árak 1958 óta 11,7 százalékkal, míg a mezőgazdasági árak ugyan-

ezen időszak folyamán csak 4 százalékkal emelkedtek. Vagyis mindaz, ami önöknek szükséges — a felszerelés, a műtrágya stb. —, sokkal drágább az önök termékeinek árához viszonyítva. Ez a következménye a gaulleista hatalom, a nagy bankokat és ipari társaságokat képviselő hatalom politikájának. A gaulle-ista hatalom a nagytőkések politikáját folytatja, s ez a politika még súlyosabban érezteti hatását annak megvalósulása következtében, amit Közös Piacnak neveznek. Erre egyébként mindjárt visszatérek.

Viszonylagos túltermelés is megállapítható. Viszonylagos túltermelésről beszélek, mert ha fölöslegek vannak, az a dolgozók vásárlóerejének csökkenésével magyarázható. Ezért pedig a kormány politikája felelős. Maga a hivatalos statisztika is megállapítja, hogy a mezőgazdasági termelés 1957-ben, 1958-ban és 1959-ben évente átlag 3,5 százalékkal, vagyis a három évben összesen több mint 10 százalékkal növekedett. Nos, a fogyasztás, megint csak a hivatalos adatok szerint, ugyanezen időszak alatt, a lakosság állandó növekedése dacára, szüntelenül csökkent. Többet termelünk, kevesebbet fogyasztunk, tehát fölöslegek vannak.

Ami a pénzügyminiszter úr beszédében szereplő jövedelmeket illeti, globális adatokról van szó, amelyek nem tesznek különbséget nagy- és kistermelők között, az északi és a Párizs vidéki nagybirtokosoknak több mint virágzó helyzete és az önök, kistermelők helyzete közt. Ez azt jelenti, hogy a parasztok összességére vonatkozó átlagszámok elleplezik a nagytermelők gazdagodását, s igyekeznek elleplezni a kistermelők elszegényedését. Amiről természetesen a kormány szintén nem kíván beszélni.

De lássunk inkább néhányat a fő termékek közül. A magyarázat ezzel talán még világosabb lesz.

Vegyük a húst. A Mezőgazdasági Termelői Szakszervezetek Szövetségének helyi szervezete, mint tudják, megállapította, hogy a hús ára erősen visszaesett. Ez igaz, már ami a termelőt illeti. De nem annyira igaz, ha a fogyasztót tekintjük. A hús fogyasztói ára korántsem csökkent, mindama demagóg kampányok ellenére, amelyeket Párizsban jól ismerünk. Nincs olyan év, hogy ne rendeznének egy vagy két kampányt. A legutóbbi hónapok folyamán a nagymészárosok plakátokon fordultak a párizsiakhoz: „Kövessük a szaporodó marhát, együnk több bifszteket!" Ahhoz azonban, hogy követhessük a marhát, ma már futni kell! S az ember nem tudja utolérni a bifszteket, amelynek ára gyorsabban megy felfelé, mint ahogyan a hús önöknek, termelőknek fizetett ára emelkedik. A hús kérdése döntő kérdés a limousini paraszt, s egyszersmind sok francia paraszt számára.

Először is egy olyan tény folytán, amelyről a nagyipari vállalkozók és a kormánykörök általában hallgatnak, hogy tudniillik a kereskedelmi forgalomba kerülő hús értéke több mint kétszerese a franciaországi kohászati ipar által gyártott termékek értékének: 1959-ben az előbbi 1600 milliárdra, az utóbbi 715 milliárdra rúgott.

Nos, miközben oly sokat beszélnek a nagy kohászati üzemekről, a nagyolvasztókról, a hengerművekről, miközben ezeknek tízmilliárdjával nyújtják a szubvenciókat, azzal az ürüggyel, hogy biztosítani kell a termelés továbbfejlődését és növekedését, a parasztokra, akik 1600 milliárd értékű húst adnak a kereskedelemnek, kevesebb figyelmet fordítanak. Arra nem gondolnak,

hogy nekik is hiteleket kellene folyósítani a fogyasztás támogatása, s főleg a növelése érdekében.

Továbbá döntő kérdés a hús kérdése azért is, mert a hús eladásából származik a francia paraszt jövedelmének egyharmad része. Persze, az önök jövedelmének több mint egyharmad része: kétharmada, sőt, háromnegyede, néha csaknem az egész jövedelmük.

Ugyancsak globális, tehát a ténylegesnél alacsonyabb számok szerint 1959-ben a parasztok jövedelmének pontosan 33 százaléka származott hús eladásából. Számítsunk ehhez 20 százalékot a tejre és 10 százalékot a baromfira és a tojásra. Marad az egész növénytermelésre 37 százalék, s ebből csak 7 százalék jut a gabonára. Hasonlítsák össze a számokat. Önök, limousini parasztok, már tudták ezt, de talán nem árt itt, az előadói emelvényen, az önök körében felszólalva, megértetni az ismertetett számokat az országgal, mindazokkal, akiknek nincs róluk tudomása, mindazokkal, akik nem akarják tudomásul venni vagy el akarják titkolni országunk népe elől.

Ha már a nehézségekről van szó, hadd említsük meg azt is, hogy ami a húst illeti, egyre nagyobb a szállítási költség, miközben a nagy kapitalista társaságok saját szállításaikért a háború előtti díjaknak csak 18-szorosát fizetik. Számítsuk hozzá ehhez azt a mértéktelen sarcot, amit a közvetítők egész siserahadának kell fizetni, kezdve a felvásárlón a marhahízlalóig, a vágóhídi nagy személyzetig és a mészárosig. És vegyük figyelembe a nagy vállalatok rendszeresen folytatott politikáját, amely a mezőgazdasági termékek árának leszorítására, s ennek révén a munkások bérének csökkentésére irányul, a bérek emelése, s ezzel a fogyasztás növelése helyett.

Jelenleg 60 000 tonna húst tárolnak a hűtőházakban,

Hozzá kell azonban tenni, hogy tavaly 30 000 tonna húst importáltak Nyugat-Németországból a Közös Piac keretében.

Igen, a teljes egészében földművelőink ellen irányuló Közös Piac keretében. Önök jól tudják, mit mondtak akkoriban, amikor le akarták nyeletni a keserű pirulát. Minden hangnemben azt hajtogatták, hogy a Közös Piac soha nem látott terjeszkedési lehetőséget biztosít majd mezőgazdasági termelésünknek, a francia paraszt olyan piacokra fog eljutni, amilyenekről korábban nem is álmodott. Valójában Nyugat-Németország, Adenauer Németországa, az újrafegyverkező Németország ahelyett, hogy vásárolna tőlünk húst, elad nekünk! Csehszlovákia, a Német Demokratikus Köztársaság és a Szovjetunió vásárolt tőlünk húst az utóbbi években.

Ha már a Közös Piacról van szó, térjünk át második fő termékünkre. Ez a tej. Itt is micsoda hűhót csaptak annak érdekében, hogy a parasztok növeljék tej- és vajtermelésüket! S a termelés növekedett! 1949 óta 50 százalékkal! De a belső fogyasztás nem követte nyomon a termelés növekedését. A szorult helyzetben levő háztartásokban, kellő anyagi eszközök híján, nehéz tejet adni a kicsinyeknek, s az öregek is nehezen tudnak tejet venni maguknak. Mivel a Közös Piac ezen a téren sem váltotta valóra a reményeket, illetve illúziókat, s mivel Franciaországnak bizonyos tengerentúli országokból, főleg a régi gyarmatokról, zsiradékokat kell importálnia, tejfölösleg jön létre. Számítások szerint jelenleg 17 000 tonna tejpor hever a raktárakban, amihez 30 000 tonna vaj járul. S a fölöslegeket a parasztok fizetik meg.

Annak idején a gabonát és a bort illetően harcoltunk a fölöslegekből származó nehézségeknek a nagytermelőkre hárításáért, s el is értük célunkat. Most a nehézsé-

geket az összes parasztoknak, azaz lényegében a kisparasztoknak, a szegényeknek kell viselniük. Ráadásul a kormányzat 1 frank 50 centime forgalmi adót akar kivetni egy liter tej után. Jól tudom, a velünk szemben álló pártok jelöltjei azt fogják önöknek mondani: „De mi meghátrálásra kényszerítettük a kormányt!" Ezzel kapcsolatban engedjék meg, hogy egyszerűen felolvassam, mit mondanak a polgári lapok. A tejadóra vonatkozóan a „Le Monde" a következőket írja: „Április 20-án a kormány elhatározta, hogy mivel néhány hét múlva járási választások lesznek, a kedélyek megnyugtatása végett elhalasztja az adó bevezetését." Ehhez még hozzáteszi, hogy elhatározták a kérdésnek a parlament elé terjesztését.

Valóban így határoztak, s ennek az az előnye számunkra, hogy a megvalósítást a járási választások végzetes dátuma utáni időre halasztják.

Egyébként azt is mondják, hogy az adót talán valamelyest kisebb összegben állapítják majd meg: nem lesz több literenként, mint 1 frank 25 centime, a tervezett 1 frank 50 centime helyett, de ehhez hozzá kell számítani a pótadókat, a vaj 4 százalékos pótadóját, nem is beszélve az olaj, a margarin stb. pótadójáról. Mindez tovább csökkenti majd a fogyasztást és súlyosbítja az említett nehézségeket.

Ezzel kapcsolatban Rochereau földművelésügyi miniszter úr, mint a tegnapi reggeli lapokban olvasom, a kormány nevében azt kívánja, hogy az állattenyésztők vegyék fontolóra a dolgot és fogadják el a biztosítási díjat: avégett, hogy fenntarthassák termékeik árának színvonalát. Biztosítási díjnak nevezi az adót! De hisz ez már valóságos kihívás! Nem igaz, elvtársak?

Nézzük most, mi a helyzet a gabona tekintetében.

Megállapították, hogy ebből is fölöslegek vannak. Nos, a földművelésügyi miniszter úr kívánsága szerint vegyük fontolóra a dolgot. 400 000 gabonatermelő, vagyis a termelők 30 százaléka egyáltalán nem ad el gabonát. Ezek nyilvánvalóan a kistermelők. 750 000 gabonatermelő, vagyis a termelők 55 százaléka, évente 1—50 mázsa gabonát visz piacra, ami a kereskedelmi forgalomba kerülő gabona teljes mennyiségének csak 25 százaléka, kevesebb, mint amennyit 16 000, vagyis 1,8 százaléknyi nagytermelő szállít, ők ugyanis egyenként több mint 400 mázsát adnak el, a kereskedelmi forgalomba kerülő gabona teljes mennyiségének 27 százalékát szolgáltatják. Nem beszélek most a termelőknek arról a 8 százalékáról, amely 50—100 mázsa eladásával a teljes mennyiség 15 százalékát, sem arról a 7 százalékról, amely 100 mázsánál több gabona eladásával a teljes mennyiség 60 százalékát szállítja. Mint jól tudják, éppen ennek a helyzetnek figyelembevételével követeljük tizenöt év óta olyan differenciált gabonaárak bevezetését, amelyek lehetővé teszik a kisparasztnak nemcsak a termelési költségek megtérülését, hanem egyszersmind a megélhetéshez és a földművelés folytatásához feltétlenül szükséges eszközök megszerzését.

Mindenki tudja, hogy az én vidékemen, Északon vagy Beauce-ban a nagytermelő megtalálja a maga hasznát, amikor 3500 frankot kap egy mázsa gabonáért. A gabona mázsája, átlagos feltételeket véve alapul, 1000 frankjába kerül. Az haut-vienne-i parasztnak 1959-ben 2000 frankjába került. Önöknek kétszer annyiba kerül a gabona, de ugyanannyit kapnak érte! Mellesleg, a Közös Piaccal kapcsolatban évek óta váltig azt hajtogatják önöknek, hogy versenyképes árakra van szükség. A nagy jelszó:

Olyan legyen a termelésünk, hogy versenyképes árakon lehessen eladni a terméket!

Nos, ami a versenyképes árakat illetően igaz a hús esetében, még inkább igaz a gabona esetében: a gabona mázsájáért például Adenauer Németországában a termelőknek 5100 frankot, vagyis 50 százalékkal többet fizetnek, mint amennyit a francia parasztok kapnak érte! A Közös Piac ebből a szempontból nem javította, ellenkezőleg, súlyosbította a paraszt helyzetét.

Szeretnék beszélni más termékekről is. Még kettőt említenék. Ezek nem érdeklik önöket mint közvetlen termelőket, de érdeklik Franciaország egész parasztságát és egész népét. Rámutathatnék az egész kormánypolitika fonákságára, de elsősorban egy bizonyos területet illetően kívánom hangsúlyozni ennek a politikának hidegen megfontolt parasztellenes jellegét, azt, hogy — mint megyei szervezetük megállapította — a földművelők ellen irányul. A borról és a cukorról van szó. Franciaországban, ebben a mezőgazdasági országban, minden évben túl sok bor terem, s egyharmada nem kerülhet piacra. Időről időre kénytelenek nálunk literenként 10—12 frankos áron kiárusítást tartani.

Egy liter kimérésre való borért jelenleg 50 frankot fizetnek a termelőnek. Mivel azonban a bortermelőket egész sor adó sújtja, nem is beszélve a szállítási költségekről és a közvetítők jutalékáról, csak az adókra 31 frank 20 centime-ot kell számítani. Vagyis a termelési költség 70 százaléka adók formájában az államhoz kerül.

Vegyük a cukrot. Önök, limousiniak, nem is cukorrépa-termelők, akiket a kormány különösen támogat. Ezen a téren, még jobban mint a mezőgazdasági termelés más területein, a piac minden törvényét félreismerik,

megsértik. Márpedig a gazdasági törvényeket nem lehet büntetlenül megszegni.

Minél jobban növekszik a cukortermelés, a fogyasztónak annál többet kell fizetnie a cukorért, mégpedig nem azért, mert kevés a cukor, hanem azért, mert túlságosan is sok, s azért, hogy a fölösleget exportálni lehessen.

Ez a helyzet, miután a cukorrépatermés egy részét kötelezően cukornak kell feldolgozni. Azt is meg kell mondanom önöknek, hogy a termelő 40 százalékát kapja a cukor árának, ami nyilván nem is olyan sok, további 40 százalék a cukorgyáraké és a finomítóké, 10 százalék jut az adókra és 10 százalék a szállítási költségekre. Mi valamennyien, munkások, parasztok és más dolgozók, mint a legnagyobb létszámú fogyasztók, ugyancsak drágán fizetjük meg a cukrot.

Nekünk azért is drágábban kell megfizetnünk, hogy cukrot lehessen importálni Franciaországba azokból a tengerentúli országokból, amelyeket a kormány nem akar az egyenlőség, az igazi testvériség és szabadság elvei alapján kezelni, hanem félgyarmati helyzetben akar tartani. A kormány kiváltságot akar biztosítani a szóban forgó országok gyarmatosítóinak például a cukornád és rum tekintetében, s ezért a munkás és paraszt fogyasztóknak kell fizetniük.

S mégis, a cukorfogyasztás Franciaországban korántsem túl nagy. Ha a cukor olcsóbb lenne, évente sokkal többet fogyaszthatnánk az egy főre átlagosan jutó 30 kilónál. Bizonyos országokban, például Dániában, csaknem 60 kilót, Angliában pedig 50 kilót fogyasztanak évente. Mi nem vagyunk különösebben édességkedvelők, de azért szeretnénk egy kicsit több cukrot fogyasztani: a gyerekek és az öregek számára ez nem lenne rossz.

Mint láthatják, néhány elsőrendű fontosságú termék

futólagos szemügyre vétele során arra a furcsa eredményre jutottunk, hogy a paraszt azért találja szemben magát nehézségekkel, mert fölöslegek vannak. Most mindenből túl sok van! Túl sok a cukor, túl sok a gabona, túl sok a vaj, a hús, a fogyasztó mégis nélkülözni kénytelen! A városokban az embereknek nem áll módjukban eleget fogyasztani, s az állam fizet — a mi pénzünkből, az önök pénzéből — a szőlők kiirtásáért. Már 19 milliárdot fizetett ki erre a célra!

Amellett, hogy fizetni kell a katonai költségvetésre, amellett, hogy több mint 3 milliárdot kell fizetni naponta az algériai háborúra, amelyre eddig már több mint 6000 milliárdot költöttek, amellett, hogy több mint 3500 milliárdot adnak ki az atomfegyverre, még azért is fizetni kell, hogy a gazdák kiirtsák a szőlőket. Most már 1000 frankot fizetnek egy almafa kivágásáért is. A gabonát és a húst külföldön dömpingáron vesztegetik el.

Ebben a helyzetben a paraszt akkor is szerencsétlen, ha jó a termés. Ha vihar tombol, ha fagy, ha járvány dühöng, az nyomorúság. Ha az év szépen sikerül, ha a gabona dús kalászokat hajt, ha elég az eső, ha van sok széna és hízik a jószág, az is nyomorúság. Hát lehet élni ilyen rendszerben? Hát ne végezzenek a parasztok az ilyen rendszerrel? Mert, hadd hangsúlyozzam még egyszer, mindez nem a kormánykörök ostobaságának, hanem a politikájuknak a következménye. Mindent elkövetnek, hogy súlyosbítsák ezt a helyzetet. Így például megszüntették a mezőgazdasági árak rögzítését, felemelik annak az összegnek plafonját, amelynél a parasztok a számukra szükséges gépek vásárlásához kölcsönt kaphatnak.

Másfelől a gaulle-ista hatalom ugyancsak cinikusan

kijelenti, hogy felszámol 800 000 mezőgazdasági kisüzemet, mert „nem rentábilisak". A század kezdete óta már 1 300 000 kisparaszti gazdaság tűnt el. Itt, mindannak dacára, amit ellenfeleink állítanak, a tőkés koncentráció kíméletlen törvénye érvényesül. Ugyanaz a törvény, amelynek következtében ma a francia munkások több mint felét a vállalatoknak a profit több mint háromnegyed részét bezsebelő egy százaléka foglalkoztatja. Könyörtelenül érvényesül ez a törvény az önök soraiban is. Érvényesülése kétségtelenül kevésbé gyors, nem nyilvánul meg olyan brutális módon, olykor egy időre vissza is szorul, mint például az 1914—1918-as időszakban történt, amikor a föld megtartását a fronton elesettek vére árán lehetett biztosítani, de folyamatban van. A paraszt lassanként tönkremegy, elveszti földjét.

Ezzel kapcsolatban hadd foglalkozzam egy igazságtalan váddal, amelyet a kommunisták ellen sokszor felhoznak, amelyet már Guesde-nek is szemére vetettek, s amely ellen ő maga is tiltakozott: azzal a váddal, hogy mi „felosztók" vagyunk.

Üssük fel a szótárt. A Larousse szerint: „Felosztók azok, akik fel akarják osztani a parasztok földjét." Mintha bizony a szocializmus, a kommunizmus a gyárak felosztását jelentené: legyen tied ez a kerék, enyém ez a rúd, övé az a szíj! Mintha bizony a kommunizmus a mezőgazdaságban a nadrágszíjparcellák felosztását, sőt, a tehenek felosztását jelentené: legyen tied a szarva, enyém a farka! Mintha bizony a kommunizmus nem azt jelentené, hogy hatalomra kerülnek a proletárok, azok, akiknek nincs más tulajdonuk, mint karjuk, hogy dolgozzanak, szemük, hogy sírjanak, és fejük, hogy megpróbálják a dolgokat megérteni és megoldani! Mintha bizony az a tény, hogy a proletárok kollektív tulajdonba

veszik a fő termelési eszközöket, amelyekkel már amúgy is kollektív termelés folyik, csakhogy a termelés eredménye egy élősdi kisebbség jólétét szolgálja, mondom, mintha bizony ez a tény nem jelentené azt is, hogy a földet visszaadják azoknak, akik megművelik, azoknak akiktől elvették, azoknak, akiknek már nincs földjük! Mert amikor mi a szüleiktől örökölt földecskét vagy a nagy üggyel-bajjal vásárolt talpalatnyi parcellát megművelő kistermelőkről beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk azokról sem, akik más földjén dolgoznak, akik föld nélküli bérlők. Visszaadni ezt a földet, a herék, a tőkések, a nagybirtokosok földjét a parasztság egészének, ez a tulajdonnak nem felosztása, hanem helyreállítása.

S hadd tegyem hozzá: ki sajátította ki az imént említett 1 300 000 kisparasztot? Ki akar kisajátítani a hírhedt mezőgazdasági orientációs törvény értelmében további csaknem egymilliót, ha nem a nagybirtokosok, a kapitalisták, ha nem azok, akik megbélyegzik az állítólagos „felosztókat", mint ahogyan a zsivány tolvajt kiált, hogy elterelje áldozata figyelmét és haragját?

A kommunisták ellenségei régi fogást alkalmaznak. A parasztoknak azt mondják: „Minden rosszul megy, mert a munkások lusták, heti 40 órát dolgoznak (ami nem igaz, mert átlag heti 45—46 órát dolgoznak), fizetett szabadságra mennek és túlságosan nagy a bérük." Azt mondják nekik: „A munkások, vasutasok (akik most 150 000-rel kevesebben vannak és 50 százalékkal nagyobb forgalmat bonyolítanak le) semmit sem akarnak csinálni, a tisztviselők szintén nem akarnak dolgozni. Így azután ti, parasztok, szükségképpen nyomorogtok, mindennek ti adjátok meg az árát."

A munkásoknak, akikhez mi kommunisták ugyanolyan nyelven beszélünk. mint hozzátok, azt mondják:

„Minden bajotokért a telhetetlen, kapzsi parasztokat okolhatjátok. Borjukat, teheneket, tejet adnak el, felveti őket a pénz." Ezt a módszert nevezik „osszad meg és uralkodj rajta" módszernek. Sokáig engedjük-e még, hogy a profithajhászók, a kizsákmányolók megosszanak bennünket avégett, hogy uralkodhassanak rajtunk?

Abba a helyzetbe akarják visszavetni önöket, amelyről annak idején, 1762-ben Turgot, a nagy közgazdász beszélt, aki az önök vidékének, az akkor tartomány Limousinnek intendánsa volt: „Limousin lakosai általában igen szegények. Hajdinát, rozsot és bizonyosfajta répákat termesztenek. Ezek nem sok munkát adnak nekik, és elegendők a táplálásukhoz, hozzájuk számítva a gesztenyét, ami az év több mint négy hónapján át táplálja a parasztot."

Ma nem pontosan ez a helyzet, de a gesztenye még most is nagy helyet foglal el a táplálkozásban. Amikor gazdasági cseléd voltam Creuse-ben, az év négy hónapján át vacsorára csak gesztenyét ettem. Amikor már nem volt gesztenye, krumplit ettem, egy bögre tejet ittam hozzá.

Egy századdal Turgot fenti megállapítása után, pontosan 1844-ben, a gabonakereskedelemről szóló leveleinek kiadója még mindig a következőket írhatta: „A földművelő búzát termeszt, árpa- vagy rozskenyeret eszik. Állatokat hízlal, de alig kóstol húst évente egyszer-kétszer. Tehenei vannak, de a tejet eladja. Egyszóval csak vegetál, nem él."

Azt mondom, hogy ez többé-kevésbé ma is így igaz, azt mondom, hogy a francia paraszt továbbra is csak vegetál, nem él, ha nem számítom azokat, akik nem igazi parasztok, hanem tőkés nagytermelők, s száz meg

száz hektárt műveltetnek gépekkel és mezőgazdasági munkásokkal Beauce-ban és északi vidékünkön.

Miután megmondtam az igazat a kapitalistáknak, azoknak, akik ki akarják önöket sajátítani, a kormánynak, amely létrehozta az orientációs törvényt, röviden hadd tiltakozzam azok ellen is, akik szocialistáknak nevezik magukat, de támogatják a nagytőkének a kisparasztok kisajátítására irányuló mesterkedését. Ezek demagógiának minősítik azt, hogy kommunista pártunk védelmezi a kistermelőket, s ugyanakkor „haladóknak" keresztelik el a tőkés nagybirtokosokat. Tavaly Guéretben egy gyűlésen, amelyen néhányan bizonyára önök közül is jelen voltak, már beszéltem arról a cikkről, amelyet a „France-Observateur", az Egyesült Szocialista Pártnak, vagyis annak a pártnak a hetilapja közölt, amely nálunk is baloldalibbnak igyekszik feltüntetni magát. Ebben a lapban „Testvérek, meg kell halni" címmel azt írták, hogy 800 000 kisparasztnak meg kell halnia! Szemünkre vetették, hogy mi meg akarjuk védelmezni őket! Hát jó! Akárcsak Guéret-ben, itt is azt válaszolom: a dolgozó parasztoknak, a munkások testvéreinek élniük kell és élni is fognak. Saját kezükbe veszik ügyüket, együtt harcolnak a munkásosztállyal azokért a rendszabályokért, amelyek lehetővé teszik, hogy éljenek, s amelyeket kommunista pártunk javasol.

Javasoljuk a mezőgazdaság számára szükséges ipari termékek árának leszállítását, a mezőgazdasági piacok kiterjesztését, mégpedig a tömegek vásárlóerejének növelése és a piacok megszervezésére irányuló intézkedések révén. Ez a válaszunk arra a kettős kérdésre, amelyet bevezetőben felvetettem.

Javasoljuk továbbá az önkéntes alapon létrejövő szövetkezetek minden formájának, nevezetesen az olyan

szövetkezeteknek anyagi támogatását, amelyeket a dolgozó parasztok a mezőgazdasági felszerelés közös használata céljából alakítanak; hosszú lejáratú és alacsony kamatú hitelek nyújtását; műtrágya és mezőgazdasági felszerelés szállítását az egyéni gazdaságoknak, méghozzá leszállított áron; a haszonbér csökkentését; a társadalombiztosítás, különösen a betegségi és öregségi biztosítás kiterjesztését a parasztcsaládokra, a költségeknek a leggazdagabbakra hárításával, nem pedig egyenlően elosztva a parasztok közt, ami azt jelentené, hogy a kisparasztoktól aránylag sokkal többet követelnek, mint a gazdagoktól.

Pártunk egyszersmind olyan intézkedéseket javasol, amelyek megtiltják, hogy a kapitalisták és a nagybirtokosok kezükbe kaparintsák a földeket, olyan intézkedéseket, amelyeknek értelmében az eladásra kerülő vagy szabad rendelkezésű földeket elsősorban a dolgozó parasztok, azok szerezzék meg, akik közvetlenül vagy családjuk tagjaival termelnek. A kevés földdel rendelkező dolgozó parasztoknak — a parcelláikról való elűzés helyett — át kell adni a nagybirtokosok és más kapitalista kizsákmányolók földjeit. S még egyszer: a dolgozó parasztokat, különösen az önkéntesség elve alapján szövetkezetekbe tömörülőket, el kell látni a szükséges gépekkel és más eszközökkel, hogy fejleszthessék a termelést és emelhessék a termelékenységet az összesség érdekében, nem pedig egy tőkés kisebbség hasznára.

Ennek érdekében közösen kell harcolnunk, mert — mint önök is jól tudják — az egyszemélyi hatalom, a tőke hatalma, amely önöket romlásba vezeti, kisajátítja, a dolgozók más rétegei iránt sem tanúsít több megértést. Mindegyik dolgozó rétegnek, egyiknek a másik után, sztrájkolnia kell, hogy kivívja jogos követeléseinek telje-

sítését. Beszélni kell a munkások béréről, rá kell mutatni a bérek közismert elégtelenségére. Beszélni kell a pokoli munkaütemről is, amelyet az üzemek munkásaira kényszerítenek. A gépgyárak munkásairól, akiket valósággal odaláncolnak a futószalaghoz, s ha a kezük nem jár elég gyorsan, letépi az ujjukat vagy az egész kezüket. Beszéljünk minderről, pellengérezzük ki a rendszer visszásságait. Beszélni kell a bányászokról, akik 30—35 éves korukban már szilikózisban szenvednek, az újoncokról, akiken már most kimutatták a szilikózis káros tüneteit. Mindez nagy nyomatékkal mutat rá az életszínvonal állandó hanyatlására és a mezőgazdasági termékek piacának bővítését illetően ebből közvetlenül adódó lehetőségekre. Elmondták nekem, hogy az önök vidékén vannak olyan munkások, akik kénytelenek beérni havi 15 000 frankot biztosító csökkentett idejű munkával. Hautvienne-i elvtársaink beszéltek nekem az elbocsátásokról, amelyek sok munkást sújtanak: az önök megyéjében 18 vállalat zárta be kapuit.

A fiatalok előtt el van torlaszolva a jövő: elvégzik tanulmányaikat, megkapják a szakmunkára képesítő bizonyítványt, azután elszegődnek valamilyen más szakmában segédmunkásnak. Az öregek ínségben, a fiatalok jövő nélkül — ez az eredménye annak a rendszernek, amelyet tovább már nem tudunk elviselni.

Ugyanilyen helyzetben vannak a közszolgáltatási dolgozók is. A vasutasok, a gázművek és a villanytelepek dolgozói, a kistisztviselők — mind harcolnak családjuk kenyeréért.

Néhány évvel ezelőtt, amikor kibontakozott a termelékenység emelése érdekében indított kampány, pártunk nevében, egész pártunkkal együtt, rámutattam arra, hogy nem szabad áltatni magunkat. Egyszersmind

arra is rámutattam, amiről a koncentráció törvényének következményeivel kapcsolatban az imént beszéltem, hogy tudniillik továbbra is kíméletlenül érvényesül a kapitalista rendszer egy másik törvénye: az elnyomorodás törvénye. Nos, mint látják, a „Le Monde" most ugyanezt a kifejezést használja a parasztokra vonatkozóan. De még inkább használhatjuk a munkásokra vonatkozóan. Az elnyomorodás törvénye érvényesült és érvényesül. Megpróbálták elleplezni azt, becsapni a tömegeket, de hamarosan számolni kellett a valósággal.

Nézzük az elnyomorodásra vonatkozó legújabb adatokat. A Tudományos Kutatás Országos Központjában dolgozó Singer-Kerel asszony nemrégiben kiadott könyvében, amelyhez Jeanneney úr, jelenlegi ipari miniszter írt előszót, azt olvassuk, hogy „1952-ben, Párizsban, a bérek vásárlóereje 1938-hoz képest 61 százalékkal, 1900-hoz képest 36 százalékkal csökkent." Amikor 1955-ben én ismertettem ezeket az adatokat, amikor én hívtam fel a figyelmet arra, hogy a dolgozók életszínvonala hanyatlott, milyen lármával, milyen haragos méltatlankodással fogadták! Nagy hírben álló közgazdászok, az összes hivatalos közgazdászok, de a szocialista Jules Moch is, Mendès-France is, azzal vádoltak bennünket, hogy elavult elméletekhez ragaszkodunk, ósdi eszméket védelmezünk. Úgy látszik, mondották, hogy mi nem akarjuk meglátni, hogy egy új társadalomba léptünk, amelyben — Jules Moch szavaival élve — nincs többé sem kapitalista, sem proletár. Csakhogy ebben az „új társadalomban" egy kisebbség továbbra is bezsebeli a nyereséget, a többség pedig továbbra is szegényedik, éhezik, s lassanként elsüllyed a szegénységben és a nyomorban. Nekünk volt igazunk.

S ha a helyzet ilyen nehéz a munkásosztály számára,

ha ilyen nehéz a falvak dolgozói számára, magától értetődően nehéz a többi dolgozó réteg számára is. Nehéz például a kisiparosok helyzete. Hogyan fejlesztheti egy kisiparos a maga kis üzemét, ha a paraszt nehéz helyzetben van? Jules Moch új kisiparos rétegekről beszélt. Csakhogy ezek nem igazi kisiparos rétegek. Ezek az állítólagos kisiparosok egyszerűen a nagytőkés trösztök fizetett alkalmazottai. A garázsmesterek, a benzinkutak vezetői nem tekinthetők kisiparosoknak.

A vásárlóerő csökkenésének megfelelően a kiskereskedők is nehéz helyzetbe kerültek. Annál is inkább, mert velük szemben ott vannak a nagy áruházak, számtalan fiókjukkal és leányvállalatukkal, amelyek most már a vidéken is terjeszkednek.

Mint látják, minden okunk megvan arra, hogy egyesüljünk közös harcra valamennyi dolgozó réteg közvetlen érdekeiért, a közjóért, a nagy tőkés monopóliumok ellen és az ezeket képviselő egyszemélyi hatalom ellen.

Egyesülnünk kell más nagy célok érdekében is: a béke és a szabadság érdekében. Jusson eszükbe, milyen nagy hűhót csaptak három évvel ezelőtt! Végre hatalomra jutott a gondviselés embere! Eljött a megváltó! Majd meglátjuk, mi mindent láthat bámuló szemünk! De Gaulle mindent megold, először is békét teremt Algériában.

Meg is láttuk. A háború tovább folytatódott. De Gaulle az algériai nép bátor harcának, a francia nép nagy felháborodásának és a nemzetközi közvélemény nyomásának együttes hatására kénytelen volt szavakban elismerni az önrendelkezési jogot. Kénytelen volt tárgyalásokba is kezdeni, amelyeket azután zátonyra juttatott. Kénytelen volt újabb tárgyalásokba kezdeni, amelyek — ha csak de Gaulle-tól és a monopóliumoktól függ — újra

zátonyra jutnak. Valóban, tovább folytatják a mesterkedéseket az Algériai Köztársaság ideiglenes kormányának Evianban tartozkodó küldötteivel szemben. Továbbra is azt követelik tőlük, hogy járuljanak hozzá katonai támaszpontok létesítéséhez, a Szahara megszállásához és Franciaország birtokában maradásához, s azzal fenyegetőznek, hogy felosztják Algériát abban az esetben, ha az algériai nép a tényleges függetlenség mellett foglal állást. Márpedig nincs más megoldás: biztosítani kell az algériai nép szabadságát és szuverenitását. Ezt mi, kommunisták, már 1954 novemberében megmondtuk. Bíráltak, rágalmaztak, üldöztek bennünket, a „L'Humanité"-t negyvenszer kobozták el, lapjainkat minduntalan pénzbírsággal sújtották, aktivistáink közül sokat — fiatal katonáink közül mintegy negyvenet — bebörtönöztek, néhányat, például A. Liechtit, négy évre. S most mindenkinek el kell ismerni, hogy a kommunistáknak igazuk volt!

Még a múlt esztendőben, amikor bizonyos emberek szökésre biztatták a fiatal katonákat, mi azt mondtuk: „Nem, ez nem a helyes út: ott kell lenni a hadseregben, a katonákkal, szervezni kell köztük a harcot, az ultrákkal szembeni ellenállást és a békeharcot." S a múlt hónapban láthattuk, mit eredményezhetett ez a helyes magatartás.

Az algériai béke gyümölcsöző kapcsolatokat tenne lehetővé Algériával. Önök látták: pártunk kongresszusán jelen volt a Guineai Demokrata Párt küldöttsége, egy hatalmon levő párt küldöttsége. A küldöttség nevében az ifjúsági ügyek minisztere beszélt. Ez előre példázza azokat a kapcsolatokat, amelyeket a munkásosztály létesít majd, amikor hatalomra kerül, a tegnap még gyarmati igában tartott népekkel. Nekik szükségük van ránk,

nekünk szükségünk ván rájuk. A guineai elvtársak tudják, hogy szükségük lehet, szükségük van ránk. Az algériai nép tudja, hogy szüksége lesz Franciaország népére. Lehetséges, hogy segíteni tudjuk az algériai népet technikusokkal, mérnökökkel, tanítókkal, professzorokkal. Sőt, ez bizonyos. De ezek az emberek ne a szuronyok erejével és védelme alatt menjenek Algériába, hanem úgy, hogy testvérekként, az algériai nép barátaiként fogadják őket.

Elhangzott 1961. május 28-án.

A KOMMUNIZMUS ÉPÍTÉSE A SZOVJETUNIÓBAN ÉS A KAPITALIZMUS VÁLSÁGÁNAK ELMÉLYÜLÉSE

A haladó emberek figyelme ma világszerte a Szovjetunió Kommunista Pártja felé fordul, amely XXII. kongresszusa küszöbén áll. A kongresszus jóváhagyja majd az SZKP új programját, amelynek lényege ez a nagyszerű, tudományosan megalapozott jövendölés: „*A szovjet emberek mai nemzedéke már a kommunizmusban fog élni.*"

Napjainkban tehát valósággá válik az, amiről az emberiség legnagyobb elméi évszázadokon át álmodoztak, ami halványan felderengett a dolgozók nyomorban tengődő nemzedékei előtt: az igazi testvériségen alapuló, szociális igazságtalanságokat nem ismerő, osztályok nélküli társadalom eszménye. A béke, a munka, a szabadság és a boldogság uralma nem utópia többé, hanem az emberiség gyakorlati valósága.

Az új társadalom alapjai Marx és Engels megállapítása szerint nem az emberek képzeletének termékei. A szemünk előtt lejátszódó nagyszerű események magyarázata nem az emberek elméjében, nem emelkedett romanticizmusukban, s nem az igazság és az örök igazságosság alaposabb megértésében keresendő, hanem a kapitalista ellentmondások kiéleződésében, a termelőerőknek az elavult társadalmi rendszerrel vívott harcában, ami elkerülhetetlenül elvezet a szocializmushoz, a kommunizmus építésének első szakaszához. Az objektív fejlő-

désnek azon az útján, amelyen ma a Szovjetunió halad, el fog indulni valamennyi többi ország is.

Ahhoz, hogy a haladás útjára lehessen lépni, mindenekelőtt meg kellett semmisíteni a régi társadalmat, meg kellett dönteni a burzsoázia politikai hatalmát. Ezt a feladatot oldotta meg Lenin pártja, amely Oroszország munkásosztályát és egész népét elvezette az Októberi Forradalom győzelméhez. Lenin konkrét tervet dolgozott ki a szocializmus felépítésére.

A Szovjetuniónak járatlan utakon kellett haladnia, de a kommunista párt vezetésével leküzdött minden nehézséget. A Szovjetunióban megszüntették a kizsákmányolást, s az iparban a köztulajdon, falun pedig a szövetkezeti kolhoztulajdon formájában megvalósították a termelési eszközök társadalmi tulajdonát. Rátértek — a történelemben először — a népgazdaság terv szerinti fejlesztésére. A szocialista iparosítás lerakta a modern nagyipar anyagi bázisát. A termelés feladata a profitszerzés helyett a dolgozók szükségleteinek kielégítése lett. A termékek elosztása a végzett munka arányában történik, míg a kapitalista rendszerben azok, akik kevesebbet dolgoztak és kevésbé hasznos munkát végeztek, többet kaptak. A társadalom két testvérosztálynak közössége lett, s ez biztosítja a dolgozók politikai és társadalmi jogainak szüntelen szélesedését, és kitárja a nép előtt a kultúra kincsestárainak kapuit.

A szocialista társadalom létrehozása és megszilárdítása történelmi fordulópont volt, amelynek jelentősége messze túlnő a Szovjetunió határain. Az emberiség fejlődésének egész menete megváltozott. Valamennyi nép előtt megnyílt a szocializmushoz vezető út, és sok nép már el is indult ezen az úton. A béke ügye hatalmas tá-

maszra talált, s az imperialista agresszorok számára sokkal nehezebbé vált háború kirobbantása.

De a szocializmus felépítése csak az első szakasza annak az útnak, amelyre a szovjet nép 1917 októberében lépett. A szovjet nép most áttér az út következő szakaszára: a kommunista társadalom általánosan kibontakozó építésére.

A KOMMUNIZMUS ALAPJAINAK LERAKÁSA

Mi is a kommunizmus? A kommunizmus osztályok nélküli társadalmi rendszer, amelyben a termelési eszközök egységesen köztulajdonban vannak és a társadalom valamennyi tagja teljes szociális egyenjogúságot élvez. Olyan társadalom ez, amelyben az emberek minden irányú fejlődésével párhuzamosan, a szüntelenül fejlődő tudomány és technika alapján megnőnek a termelőerők is, amelyben a társadalmi gazdagság valamennyi forrása hatalmas áradattá dagad, és amelyben megvalósul a nagy elv: „Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint." A kommunizmus a szabad és öntudatos dolgozók társadalma, amelyben a munka mindenki számára felismert szükségszerűség, elsőrendű életszükséglet.

A Szovjetunió fő gazdasági feladata a legközelebbi 20 évre (1961—1980) a kommunizmus anyagi-technikai bázisának megteremtése. Az ilyen bázis megteremtése egyértelmű az ország és az egész népgazdaság teljes villamosításával, a termelési folyamatok komplex gépesítésével és egyre teljesebb automatizálásával, a kémia széles körű alkalmazásával, a tudomány és a termelés szerves összekapcsolásával stb. A munka termelékenysége sok-

kal magasabb lesz, mint a legfejlettebb tőkésországokban.

Ilyen körülmények között a Szovjetunió példátlanul hatalmas termelőerőkkel rendelkezik majd. Már 1970 előtt az első helyre kerül a világon az egy lakosra eső termék termelése tekintetében, túlszárnyalva az Egyesült Államokat, a legfejlettebb kapitalista országot.

Napjainkban csak a szocialista rendszer képes arra, hogy technikai forradalmat végrehajtva, ennek gyümölcseit a társadalom javára fordítsa. A kapitalizmusban, amely az emberek kizsákmányolásán és a profithajszán alapszik, és amelyben termelési anarchia uralkodik, a nép javát szolgáló tudományos-technikai forradalom lehetetlen. Csak a szocialista tervgazdaság viszonyai között lehet a modern technikát, az új energiaforrásokat és az automatizálást a nép jólétének szüntelen növelésére, a munkakörülmények gyökeres megjavítására és a munkanap rövidítésére fordítani. Ez az a reális gyakorlati út, amely a kommunizmushoz vezet.

Az új korszak hajnalán Lenin megállapította: „A kommunizmus — szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása." A párt követi ezt a lenini útmutatást. 1980-ra a Szovjetunió évi villamosenergia-termelése eléri a 2700—3000 milliárd kilowattórát, vagyis 1960-hoz viszonyítva 9—10-szeresére, az Egyesült Államok mai színvonalának körülbelül 3,5-szeresére nő.

Lenin azt is megállapította, hogy az ország gazdasági erejének alapja a nehézipar. A nehézipart a szocializmus építésének éveiben teremtették meg. A kommunizmus építésének időszakában további erőfeszítések történnek majd a nehézipar kapacitásának további növelésére, s ez lehetővé teszi a mezőgazdaság, a közszükségleti cikkeket gyártó ipar, az építőipar és a közlekedés felszerelését

a legmodernebb technikával. A tervezet szerint az évi acéltermelés, amely 1960-ban 65,3 millió tonnára rúgott, 1980-ra 250 millió tonnára emelkedik, az ipar összes termelése pedig ez alatt az idő alatt legalább meghatszorozódik. Terv szerint a munka termelékenysége a következő húsz év alatt a 4—4,5-szeresére emelkedik, és az Egyesült Államok mai munkatermelékenységének körülbelül a kétszerese lesz (sőt több, ha figyelembe vesszük, hogy a Szovjetunióban megrövidül majd a munkanap). Az egész szóban forgó időszak alatt a kommunista párt a termelés fejlesztése során szüntelenül szem előtt tartja azt az elvet, hogy a dolgozókat anyagilag érdekeltté kell tenni munkájuk eredményében. Ezt az elvet összekapcsolja az erkölcsi ösztönzők szerepének fokozásával, míg később, a kommunista társadalomban csakis az erkölcsi ösztönzőknek lesz szerepük. Az egész jelenlegi szakaszban alapelv marad az, hogy a munka termékeit szigorúan a végzett munka arányában osztják el. Ily módon a pénznek és a pénzforgalomnak megmarad a jelentősége.

Meg kell jegyeznünk, hogy a munka termelékenységének emelkedése és a termelés önköltségének csökkenése nyomán szüntelenül emelkedni fognak a munkabérek, s ezzel egyidejűleg megszűnnek az adók és rendszeresen csökkennek az árak. A szovjet népnek lesz a világon a legmagasabb az életszínvonala. 1980-ig az egy főre eső reáljövedelem több mint három és félszeresére emelkedik, s emellett a napi munkaidő már az első tíz évben 6 órára (a nehéz körülmények között dolgozóké 5 órára) csökken, azután tovább rövidül.

A gyermekek és serdülők eltartása valamennyi gyermekjóléti intézményben, köztük a bennlakásos iskolákban is ingyenes lesz. Ingyenes lesz a lakás, minden közszolgáltatás, a városi közlekedés, a gyógyszer (akárcsak

az orvosi kezelés, amely már ma is ingyenes), a betegek szanatóriumi gyógykezelése, s megkezdődik az áttérés az ingyenes üzemi étkeztetésre.

1980-ban a Szovjetunió egész lakossága bőségesen élvezi majd az összes anyagi és kulturális javakat. Az ország így egészen közel kerül a szükségletek szerinti elosztás gyakorlati megvalósításához.

Ám ennek elérése és a kommunizmus felépítése a virágzó ipar mellett korszerű, magas termelékenységű mezőgazdaságot követel. Szükség van a mezőgazdaság általános gépesítésére, úgy, hogy az szervezete és technikai ellátottsága tekintetében megközelítse az ipar színvonalát, a mezőgazdasági munka pedig az ipari munka egyik válfajává legyen, mert csak így biztosítható a termékbőség, a falunak a kommunista társadalmi viszonyokra való fokozatos áttérése, s csak így szüntethetők meg lényegileg a város és a falu közötti különbségek.

Húsz év alatt a mezőgazdasági termelésnek három és félszeresére kell növekednie. Ami a mezőgazdasági munka termelékenységét illeti, 1980-ig öt-hatszorosára emelkedik.

Ezek a feladatok teljesen reálisak, minthogy szilárd alapjuk van: a kolhozrendszer. A kolhozok, vagyis a termelőszövetkezetek alkotják azt a történelem által kipróbált utat, amelyen a parasztság a kommunizmus felé halad. A szövetkezetek a szocialista államban a kommunizmus iskolái a mezőgazdasági dolgozók számára.

A monopólium és a nagybirtok védelmezői azt a hazugságot terjesztik, hogy a szocialista forradalom semmit sem ad a parasztoknak, sőt, ellenkezik az érdekeikkel. A Szovjetunió és a többi szocialista ország története meggyőző cáfolata ennek a rágalomnak. Oroszországban a II. szovjetkongresszus már a forradalom másnapján,

1917. november 8-án átadta a földet a parasztoknak. Valamennyi népi demokratikus országban a munkáshatalom azoknak adta a földet, akik megművelik.

De azzal, hogy a földet átadják a parasztoknak, még nem oldódik meg teljesen az agrárkérdés. Pusztán az átadás nem szünteti meg a gazdasági elmaradottságot, a kis földparcellák alacsony termelékenységét, a parasztok nehéz életkörülményeit. Csak a szövetkezet nyithatja meg a boldog élet felé vezető utat, csak az javíthatja meg valamennyi paraszt életét, módot adva nekik arra, hogy felhasználják a tudomány és a technika legújabb vívmányait, s ezzel megkönnyítsék és ésszerűbbé, jövedelmezőbbé tegyék munkájukat.

A parasztok szövetkezetekbe tömörülése csakis az önkéntesség elve alapján mehet végbe. Lenin felhasználta és tovább fejlesztette Engelsnek erre a kérdésre vonatkozó kategorikus megállapítását. A kommunisták a parasztok józan eszére építenek, hisznek a parasztok alkotó erejében.

A munkáshatalom nagyarányú segítséget nyújt a parasztságnak. A falusi termelőszövetkezetek azért fejlődnek és erősödnek, mert a szocialista állam kellő mennyiségben és kedvező feltételekkel elsőrendű technikát, nagy mennyiségű műtrágyát bocsát a parasztok rendelkezésére, és a képzett agronómusok tízezreit küldi falura. A szocializmusban megszűnik az aránytalanság a parasztoknak szükséges iparcikkek ára és a mezőgazdasági termékek felvásárlási ára között. A kommunizmus építésének időszakában fokozatosan a falura is kiterjesztik mindazokat az előnyöket, amelyeket a városi dolgozók élveznek (fizetett szabadság, nyugdíj) és biztosítják a városi élettel járó kényelmet (közétkeztetés, mosodák, könyvtárak, különböző fokú iskolák stb.).

A munkáshatalom falusi munkájában szem előtt tartja, hogy bizonyos fejlődési szakaszokat nem lehet átugrani. Nem szabad valóságnak tekinteni óhajainkat, nem szabad megszegni a fejlődés fokozatosságának elvét, nem szabad semmibe venni a falu szocialista fejlődésének szövetkezeti szakaszát, s arra törekedni, hogy egy csapásra tökéletes kommunista viszonyokat hozzunk létre.

A mezőgazdaság kollektivizálása idején a Szovjetunióban helyenként kísérletek történtek arra, hogy mezőgazdasági szövetkezetek helyett kommunákat alakítsanak, amelyekben minden köztulajdonban volt, még a kis mezőgazdasági szerszámok és a háztáji baromfi is. Ám ez a kísérlet kudarcot vallott, minthogy a kommunáknak nem volt még szilárd gazdasági bázisuk. A történelem törvényeinek megszegése csak káros lehet.

„A kapitalizmusból — írta Lenin — az emberiség közvetlenül csak a szocializmusba mehet át . . . A szocializmusnak elkerülhetetlenül fokozatosan át kell nőnie a kommunizmusba . . .''*

A program megállapítja, hogy a mezőgazdaság átalakítása, vagyis a szövetkezeti tulajdonnak fokozatosan köztulajdon színvonalára emelése csakis a kolhoztermelés szüntelen növelése és szervezésének tökéletesítése révén válik lehetővé. Kifejlődnek majd a kolhozok közötti termelési kapcsolatok, a kolhozok gyakrabban folyamodnak majd egy-egy termelési területen a munka közös megszervezéséhez, például a villamosenergiatermelés, a mezőgazdasági termékek ipari feldolgozása, a közlekedés, társadalmi, kulturális és szociális létesítmények építése esetében.

A program valamennyi ország dolgozó parasztsága

* *Lenin* Művei 24. köt. 70. old.

előtt lelkesítő perspektívákat tár fel. Megmutatja a parasztoknak, hogyan érhetik el, hogy falusi létükre a városi dolgozókkal egyformán élvezzék a javak összességét. Megmutatja nekik, hogy a mezőgazdasági dolgozók élete csak egyetlen úton javítható meg, s ez a kollektív gazdálkodás útja, a szövetkezetek és a szocializmus útja, amely szöges ellentéte a kapitalista útnak, az ínség és a kisajátítás, a tönkremenés és elszegényedés útjának.

REÁLIS ÉS KONKRÉT TERV

Mire felépül a kommunizmus, minden paraszt az agronómus színvonalára emelkedik, minden munkás a mérnök vagy technikus ismereteivel fog rendelkezni. A termelőmunka mindenki számára élvezetté válik. Minden dolgozónak egyre több ideje marad arra, hogy a munka végeztével az alkotás örömének adja át magát, sporttal, tudományos munkával, társadalmi munkával foglalkozzon, szabadon és harmonikusan fejlessze képességeit.

Ezek a nagyszerű perspektívák húsz év múlva konkrét valósággá válnak! Az SZKP új programjának tervezetében mindent tudományos pontossággal mérlegeltek és számba vettek. A fantáziának itt nincs helye. Nem egészen 65 évvel azután, hogy a Szovjetunióban létrejött a szovjethatalom, lényegében meglesz már a kommunista társadalom, az anyagi és kulturális javak bősége *reális ténnyé* válik.

Több mint két évszázad telt el azóta, hogy Anglia, az Egyesült Államok, Franciaország és más országok megkezdték iparuk fejlesztését. S ezeknek az országoknak a munkásosztálya mégis állandó bizonytalanságban él, nehéz az élete az alacsony munkabér vagy a munka-

nélküliség miatt, a parasztság rendkívül súlyos helyzetben van, a szellemi munkát végzők a kényszer és alárendeltség viszonyai közt dolgoznak, s csak a háborúra termelő iparágak virágzanak.

A tőkésországok uralkodó osztályai utópiának nyilvánítják a kommunizmust, de hogy beszélhetnek utópiáról, amikor az a szocialista ország, amely rendkívül elmaradott gazdaságot kapott örökségül, már ötven egynéhány esztendővel megszületése után túlszárnyalja majd az iparilag legfejlettebb kapitalista országokat, s amikor gazdasági fejlődésének üteme négy- vagy ötszöröse az Egyesült Államokénak, amikor az egyik póluson az emberek megteremtik a boldog életet, a másikon meg csak be nem teljesült álmok jutnak nekik osztályrészül?

1928-ban, amikor a Szovjetunióban napirendre került az első ötéves terv kérdése, a régi világ közgazdászai, szociológusai, államférfiai mind azt harsogták, hogy a Szovjetuniónak semmiképpen sem sikerül ilyen rövid idő alatt a „tudatlan" és „elmaradott" parasztokból kiképezni a számára szükséges szakmunkások millióit. S mi történt? Az emberek milliói mentek át az elmaradott mezőgazdaságból az iparba és sajátították el a technikát. Abban az államban, amelyet a dolgozók kormányoznak, a népi kezdeményezés és energia leküzdött minden nehézséget. A szocializmus felépült, s a Szovjetunió most áttér annak felső fokára. A gyárakban nem lesznek többé segédmunkások, nem lesz többé nehéz fizikai munka, a gépesítés és az automatizálás megkönnyíti az emberek munkáját.

A kommunizmus korántsem úgy teszi egyenlővé az embereket, hogy alacsony színvonalat vesz alapul, ahogy azt a kapitalista kiváltságok védelmezői állítják, hanem a jólétnek, a szakmai képzettségnek és az egyéniség sza-

bad kibontakozásának hallatlanul magas színvonalára emel fel mindenkit.

Megjelenik az új ember, aki nem tudja majd, mi a nyomor és a nélkülözés, az igények kényszerű leszállítása. Ez az ember maximális szabadságot fog élvezni, s a béke és a bőség társadalmában él majd, olyan társadalomban, amelyben az általános konkurrenciát az általános szolidaritás váltja fel. Sohasem volt még az ember élete olyan változatos, sokoldalú és boldog, amilyen a kommunizmusban lesz.

Mi maradt hát meg ellenségeinknek mindazokból a kiagyalásaiból, amelyek szerint a szocializmus nem egyeztethető össze a szabadsággal és a szellemi értékek megőrzésével? A programtervezet halomra dönti mindezeket a kitalálásokat. Az embert valóban lenyűgözi nagyságával mindaz, amit a tervezet oly szabatosan kifejt, elkápráztatók a tervezetben mértéktartó hangon felvázolt perspektívák, s ezek valóra válásában nem kételkedhet egyetlen kommunista sem, sőt, nem kételkedhetnek benne azok a burzsoá politikusok sem, akik még tudnak józanul gondolkodni.

A történelem menete az egész emberiséget elvezeti a kommunizmushoz. De az egyes népektől függ, milyen hamar jutnak el oda. Valóban nagyszerű perspektívák nyílnak meg a francia nép és más fejlett kapitalista országok népei előtt, ha egyesítik erőfeszítéseiket és elsöprik a felvirágzásuk és szabadságuk útjában álló akadályt, az idejétmúlt burzsoá rendet! Ezeknek az országoknak tudománya, technikája, hatalmas termelőerői a leláncolt Prométheuszhoz hasonlíthatók. A haladás reális lehetőségeit és a boldogság elérésének gyakorlati lehetőségét közömbösítik a társadalmi viszonyok. Ám a munkások, a parasztok, a technikusok, a tudósok előtt egyre világ-

gosabban kirajzolódik az az út, amelyen haladva fel lehet szabadítani Prométheuszt: az az út, amelyet a Szovjetunió dolgozói építettek.

A PROLETÁRDIKTATÚRA ÁLLAMÁTÓL AZ EGYETEMES NÉPI ÁLLAMHOZ

A programtervezet nemcsak a gazdasági építés nagyszabású és pontos tervét nyújtja, hanem az államépítés, a szocialista demokrácia minden irányú fejlesztése terén is meghatározza a Szovjetunió Kommunista Pártjára háruló feladatokat.

A marxizmus azt tanítja, hogy a proletariátus diktatúrája nélkül nem juthatunk el a szocializmushoz, függetlenül attól, hogy a szocialista forradalom békés vagy nem békés formát ölt-e. Engels 1894. március 6-án Paul Lafargue-hoz intézett levelében a burzsoá francia köztársasággal kapcsolatban a következőket írta: „Engedményeket kicsikarhatunk tőle, de sohasem bízhatjuk rá saját feladataink megvalósítását . . .” A marxisták mindig híven kitartottak e mellett a felfogás mellett.

Az opportunisták és a revizionisták fő erőfeszítései annak a tételnek kiküszöbölésére irányulnak, amely szerint a munkásosztálynak ki kell vívnia a politikai hatalmat. A kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti forma sokféleségét úgy értelmezik, mint alternatívát arra, hogy csináljunk vagy ne csináljunk forradalmat, bevezessük vagy ne vezessük be a proletariátus diktatúráját.

Valójában azonban a proletariátus diktatúrája elengedhetetlen ahhoz, hogy letörhessük a hajdani elnyomóknak és mindazoknak az elemeknek az ellenállását,

akik a kapitalizmus megdöntésének másnapján szeretnék visszaállítani a régi kizsákmányoló rendszert. Lenin ezt tanította: „Marxista csak az, aki az osztályharc elismerését kiterjeszti a proletárdiktatúra elismeréséig."*

Amikor a proletárdiktatúra szükségességéről és elkerülhetetlenségéről beszélünk, hangsúlyoznunk kell két gondolatot, amelyet valamennyi marxista ismer: először is, hogy a proletariátus diktatúrája nemcsak erőszak, és másodszor, hogy ez a diktatúra — időleges szükségszerűség.

A proletariátus diktatúrája: demokrácia valamennyi dolgozó számára. A proletárdiktatúrában a nép többsége nincs már alárendelve a kisebbségnek, hanem részt vesz a társadalom igazgatásában. A proletariátus diktatúrája nem formálisan biztosít jogokat valamennyi dolgozónak, hanem reális lehetőséget nyújt arra, hogy éljenek ezekkel a jogokkal. Az embernek mindennemű kizsákmányolás alóli felszabadulása biztosíthatja számára a lehetőséget, hogy szabadságát alkotó módon kihasználja, a tömegek szabad és szélesen kibontakozó alkotó kezdeményezése pedig a szocialista társadalom egyetlen lehetséges mozgatóereje, haladásának elengedhetetlen feltétele.

Az erőszakot feltételező proletárdiktatúra még a kizsákmányolókkal szemben sem olyan hatalom, amelyet a bosszú érzése vezérel. Pozitív, konstruktív feladatok állnak előtte, célja: a szocializmus felépítése, a gazdasági élet, a nevelő- és a kulturális munka megszervezése. Mint Lenin írta: „Eszményképünkben nincs helye az emberek fölötti erőszaknak."**

A kommunisták ismerik Marxnak „A gothai program kritikájá"-ban kifejtett tételét, amely szerint a proletár-

* *Lenin* Művei. 25. köt. 441. old.
** *Lenin* Művei. 23. köt. 66. old.

diktatúra csak az átmeneti időszaknak felel meg. A Szovjetunióban a proletárdiktatúra betöltötte azt a történelmi szerepet, amelyet Lenin előre látott. A társadalom mélyreható átalakításának eszköze volt, s az átalakulás folyamán maga is mélyreható változásokon ment át. A proletárdemokrácia egyre nagyobb mértékben az egész nép szocialista demokráciája lett. A szocialista állam fejlődésének új szakaszába lépett, amelyben a társadalom valamennyi tagjának politikai szervezetévé válik.

A proletariátus diktatúrája a Szovjetunióban a szocializmus teljes és végleges győzelmének biztosítása után betöltötte történelmi küldetését, s a társadalom belső szükségletei szempontjából fölöslegessé vált. A szovjet állam, amely a proletárdiktatúra államaként jött létre, egyetemes népi állammá, a társadalom valamennyi tagjának érdekeit és akaratát kifejező szervvé vált.

A programtervezet az alkotó marxizmust fejezi ki, s megállapítja, hogy a proletárdiktatúra eltűnése után az állam a szocialista társadalom valamennyi dolgozójának szervezeteként áll fenn. Az állam egyetemes népi szervezet formájában a kommunizmus teljes győzelméig fennmarad. Fejlődésének fő iránya: a szocialista demokrácia minden irányú fejlesztése és tökéletesítése, valamennyi állampolgár aktív részvétele az állam igazgatásában, az államapparátus munkájának javítása és a tevékenysége fölötti népi ellenőrzés fokozása.

A néptömegeknek az állami ügyek intézésében való egyre szélesebb körű részvétele lehetővé teszi a fizetett közigazgatási személyzet létszámának olyan nagyarányú csökkentését, hogy a jövőben az államapparátusban végzett munka már nem lesz külön foglalkozás. Az alkalmazottak létszámának csökkentése olcsóbbá teszi az államapparátus fenntartását, amint erre már a párizsi kom-

mun is példát mutatott. A szovjet apparátusnak egyszerűnek, olcsónak, operatívnak, mindennemű bürokratizmustól mentesnek kell lennie. Lenin 1918-ban kijelentette: „Fáradhatatlanul dolgoznunk kell a szovjetek és a szovjethatalom szervezetének fejlesztésén . . . Célunk, hogy *minden dolgozó* a nyolcórás termelőmunka »feladatának« elvégzése után *fizetés nélkül* végezzen állami feladatokat . . .''* A program előirányozza ezeknek a feladatoknak végrehajtását, ami most annál is könnyebben lehetséges, mert megrövidül a munkanap.

Abból a célból, hogy egyre újabb fiatal erők kapcsolódjanak be ebbe a munkába, hogy a dolgozók milliói járják ki az államigazgatás iskoláját, a programtervezet javasolja, hogy minden választásnál a szovjetek küldötteinek legalább egyharmadát új emberek közül válasszák meg. A vezető szervek tagjait legfeljebb három egymást követő időszakra lehet megválasztani. Kivételt csak olyan, különösen tehetséges emberekkel szabad tenni, akiknek munkájára a vezető szervekben feltétlenül szükség van. Ily módon jelentősen megnövekszik maguknak a nagy tömegeknek politikai hatásköre.

A szovjet társadalom mélységesen demokratikus jellege megmutatkozik abban, hogy a küldöttek kötelesek beszámolni a választóiknak és visszahívhatók, a miniszterek tevékenységét a Legfelsőbb Szovjet állandó bizottságai ellenőrzik, kiszélesedik a helyi választott szervek jogköre, s a dolgozók széles körben megvitatják a törvényjavaslatokat és más fontos határozati javaslatokat, a vezető funkcionáriusokat választják, állandóan szélesednek az állampolgárok szabadságjogai és így tovább.

Mindez szembeszökő ellentétben áll azokkal a tekin-

* *Lenin* Művei. 27. köt. 268—269. old.

tályuralmi módszerekkel, amelyeket ma sok polgári demokráciában egyre fokozottabb mértékben alkalmaznak, nem is szólva a fasiszta diktatúra államairól.

A Szovjetunióban mind nagyobb lehetőségek nyílnak a szakszervezetek, a kommunista ifjúsági szövetség, a szövetkezetek és más társadalmi szervezetek tevékenysége előtt. A tömegek alkotó kezdeményezése egyes esetekben már most is a társadalom közvetlen részvételével helyettesíti az állami szerveket. Példaként felhozhatjuk a közrend fenntartását célzó népi őrségeket és a társadalmi bíróságokat, amelyeknek a tevékenysége egyre szélesedni fog.

A szocialista állam fejlődése lassanként oda vezet, hogy az állam a kommunista önigazgatás rendszerévé válik, a gazdaság irányításának és a kultúra fejlesztésének szervei pedig elvesztik politikai jellegüket. Ez a rendszer a kommunista együttélés egységesen, általánosan elismert szabályaiból tevődik össze, amelyek megtartása a társadalom valamennyi tagjának belső szükségletévé és szokásává válik. E belső feltételek megteremtése után tehát az állam elhalhat, ha meglesznek már hozzá a külső feltételek is, vagyis amikor a kapitalizmus és a kommunizmus közötti nemzetközi ellentmondások az utóbbi javára megoldódnak.

A KOMMUNIZMUS ÉPÍTŐINEK KULTÚRÁJA

A társadalom anyagi alapjában végbemenő mélyreható átalakulások nemcsak a politikai, hanem az ideológiai felépítményben is változásokat idéznek elő.

A szocializmus építésének időszakában a Szovjetunióban igazi kulturális forradalom ment végbe. Először is a

kultúra, amely valamikor egyesek kiváltsága volt, közkinccsé lett. A kapitalizmus a dolgozónak éppen csak azokat a minimális ismereteket adta meg, amelyek a termelésben való részvételéhez szükségesek, a szocializmus viszont szélesre tárta előtte a tudás kapuit.

Másodszor, maga a kultúra minőségi változáson ment át, sok burzsoá értéket más értékek váltottak fel, amelyek a népben születtek és megfelelnek az új eszménynek. A szocializmus természetesen értékeli a múlt tudományos és technikai vívmányait, művészi és irodalmi alkotásait, de ezek erejét a nép szolgálatára, a haladásért vívott harcban használja fel.

A kommunizmus építésének időszakában egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az ideológiai munka, mint hatalmas eszköz a magasabb rendű erkölcsnek, az új világot építők erkölcsének formálására.

Ezt az erkölcsöt olyan vonások jellemzik, mint a társadalom javára végzett lelkiismeretes munka és az „aki nem dolgozik, ne is egyék" elv alkalmazása, a társadalmi vagyon megőrzéséről és gyarapításáról való gondoskodás, a társadalommal szembeni magas fokú kötelességtudat, a társadalom tagjainak testvéri viszonya, amilyennek lennie kell ott, ahol ember embernek nem farkasa többé és ahol először kap igazán értelmet a „Mindenki egyért, egy mindenkiért!" mondás. Egész nemzedékek önzetlenségről, emberszeretetről álmodoztak, de a társadalom létrehozta mindenki háborúját mindenki ellen. És csak a társadalom szocialista átalakítása teremti meg azokat a konkrét feltételeket, amelyek lehetővé teszik a humanizmus legmagasztosabb elveinek megvalósítását.

Kirajzolódik már „a szellemi gazdagságot, az erkölcsi tisztaságot és a fizikai tökéletességet harmonikusan egyesítő új ember" alakja. Az osztályantagonizmust meg-

szüntető szocialista forradalom lehetővé tette egy olyan társadalom megteremtését, amely művelt emberekből áll, amelyben nem lesz ellentmondás a fizikai és a szellemi munka között. A kommunizmus építése során a munka e két válfaja között fennálló különbségek fokozatosan elmosódnak. E folyamat végén a munkának ez a régi, előttünk ismert felosztása már nem lesz meg. A munka, minden konkrét megnyilvánulásában, alkotó jellegű lesz. A „részmunkást", mint Marx mondotta, felváltja „a totálisan fejlett egyén, akinek számára a különböző társadalmi funkciók egymást felváltó tevékenységi módok"*.

A közoktatás az egész ifjúság politechnikai oktatásának bevezetésével előkészíti a jövő emberét. Éppen a tanításnak a termelőmunkával való ilyen összekapcsolása, az ifjúság aktív részvétele a kommunizmus gyakorlati építésében — a legjobb iskola az ifjúság számára. A program felvázolja a közoktatás nagyarányú kiszélesítésének tervét. A második évtizedben már megvalósul a kötelező teljes középfokú oktatás. Az iskola előtti nevelőintézmények hálózatának kiszélesítése biztosítja a kisgyermekek társadalmi nevelését. Valamennyi iskolát kényelmes, tágas épületben fognak elhelyezni.

A felsőfokú oktatásban továbbra is rohamos lesz a fejlődés, amely már ma is bámulatba ejti a világot. Az „Expansion de la recherche scientifique" című folyóirat 1961 áprilisi számában megjelent cikkében P. Mendès-France elismeri, hogy „a Szovjetunió, melynek lakossága a mi lakosságunk ötszöröse, hússzor annyi mérnököt képez mint Franciaország, és hogy „a Szovjetuniónak egymagának hamarosan több mérnöke lesz, mint valamennyi nyugati országnak együttvéve".

* *Marx:* A tőke. I. köt. 1955. 455. old.

A tudomány haladása szívügye a kommunizmust építő társadalomnak és élcsapatának, a kommunista pártnak. A világűrben bátran utat törő Gagarin és Tyitov hőstette tanúsítja, milyen korlátlan lehetőségek nyílnak a tudomány előtt *a szocializmus viszonyai között*. Henri Laugier francia professzornak, az ENSZ egykori főtitkár-helyettesének megállapítása szerint a Szovjetunió „elsősorban" ideológiájának és társadalmi rendszerének köszönheti tudományos győzelmeit.

És csakugyan, a történelemben nem volt még olyan társadalom, amely a tudománynak akkora teret nyitott volna a gyakorlati tevékenységre, mint a szocialista társadalom. A társadalom múltjában nem volt még időszak, amelyben a tudomány fejlesztésére olyan égető szükség lett volna, mint a kommunizmus építésének időszakában. A fizika, a kémia, a matematika, a biológia, valamennyi természettudomány elmélyítése, gyors fejlődése nélkül lehetetlen volna létrehozni azokat a hatalmas termelőerőket, amelyek nélkül nem biztosítható az anyagi javak bősége, a kommunizmus legelső feltétele.

A szocialista rendszerben a tudományt valamennyi területen minden fejlődés alapjának tekintik. Míg a kapitalista monopóliumok és államaik nem hajlandók hitelt nyújtani olyan kutatómunkákhoz, amelyek nem kecsegtetnek közvetlen haszonnal, a szocializmus bőkezűen támogat minden kutatómunkát. Másrészt, a szocialista társadalomban az összes népi tehetségek kibontakozása folytán megnő a nagy képességű kutatók száma.

A Szovjetunióban a tudomány fejlesztése is tervszerű. Ez természetes is olyan rendszerben, amelyben a tervezés a fejlesztésnek egyetemes formája, s egyszersmind objektív törvényszerűség, hiszen a kutatások kollektív jellege a szocialista társadalomban megköveteli a kutatómunka megtervezését.

A népből származó értelmiséget, amely előbbre viszi a tudományt, kölcsönös bizalom fűzi a népi kormányhoz, míg a kapitalizmusban az uralkodó osztályok bizalmatlanok az értelmiséggel szemben. Az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolata — a marxista—leninista világnézetnek ez a követelménye — szintén előmozdítja a tudomány fejlődését, s ennek a mélységesen optimista és ösztönző erejű világnézetnek általános hatására megszilárdul a tudósok hite az emberi ész korlátlan lehetőségeiben.

„... Csupán a szocializmus szabadítja meg a tudományt burzsoá béklyóitól, a tőke rabigájától, a piszkos tőkés kapzsiság érdekeinek rabságából"* — mondotta Lenin. A Szovjetunió valóra váltotta Leninnek ezt a jövendölését, s felszabadítva a tudományt, lehetővé tette a tudósoknak, hogy példátlan eredményeket érjenek el.

A tudományos világnézet — a marxizmus—leninizmus — az egész nép körében terjed. Míg a burzsoá államok egyre inkább az obskurantizmus erőihez folyamodnak, a kommunizmus építői, az emberiség minden haladó tapasztalatának örökösei, dicsőséget szereznek a racionális gondolkodásnak.

Minden dolgozó részesül esztétikai nevelésben is. A művészi elem még magasztosabbá teszi a termelőmunkát, megszépíti a mindennapi életet, és felemeli az ember egyéniségét. A kommunista kultúra, amely befogadta és tovább fejlesztette a világkultúra legjobb vívmányait, az emberiség kulturális fejlődésének legmagasabb foka.

* *Lenin* Művei. 27. köt. 418. old.

Mi az SZKP szerepe a kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakában?

A kommunista párt is változásokon ment át. A szocializmus győzelme és a szovjet társadalom egységének megszilárdulása nyomán a munkásosztály kommunista pártja a szovjet nép élcsapata, az egész nép, a munkásosztály, a kolhozparasztság és a szovjet értelmiség pártja lett.

A kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakát az jellemzi, hogy tovább nő a kommunista pártnak, a szovjet társadalom vezető és irányító erejének szerepe és jelentősége. A kommunista társadalom nem spontánul jön létre, hanem a marxista—leninista párt vezette tömegek tudatos tevékenységének eredményeként.

A pártnak példát kell mutatnia a kommunista társadalmat jellemző emberi kapcsolatokra, a kommunista önigazgatás legmagasabb formáira, s ezért a legszorosabb kapcsolatot létesíti a néppel, még jobban fokozza a választott pártszervek felelősségét a párttagok tömegeivel szemben, fokozza valamennyi kommunista aktivitását és öntevékenységét, fejleszti a kritikát és az önkritikát, biztosítja a kollektív vezetés elveinek betartását, amelyek nem egyeztethetők össze a személyi kultusszal.

S hogy még több friss erő kerüljön a vezető pártszervekbe, a programtervezet előirányozza valamennyi választott pártszerv személyi állományának meghatározott arányokban való megújítását — az alapszervezetektől egészen a központi bizottságig, biztosítva emellett a vezetés folytonosságát.

A párt megbonthatatlan ideológiai és szervezeti egysége a fő forrása erejének, záloga a kommunizmus építésével járó bonyolult feladatok sikeres teljesítésének.

A kommunista párt, amely a dolgozók leghaladóbb képviselőit egyesíti soraiban, szoros kapcsolatot tart a tömegekkel, határtalan tekintélynek örvend körükben, tudományosan vezeti a kommunizmus építésének egész munkáját. A párt vezető szerepére ebben az időszakban nem kevésbé van szükség, mint a szovjet társadalom fejlődésének valamennyi előző szakaszában. A kommunista párt, az egész szocialista társadalom kollektív eszének és akaratának megtestesítője, a kommunizmus építése során — éppúgy, mint tevékenységének előző időszakaiban, amikor a munkásosztály élcsapata volt — a haladás vezető ereje, a nagy forradalmi feladatok sikeres teljesítésének biztosítéka.

A KAPITALIZMUS ÁLTALÁNOS VÁLSÁGÁNAK ÚJ SZAKASZA

Amikor az egész szovjet nép élvezni fogja a kommunizmus áldásait, amikor ez mindenütt érezteti majd hatását, világszerte egyre többen és többen foglalnak majd állást a kommunizmus mellett. A szocializmus világának növekednie, a kapitalizmus hatókörének pedig szűkülnie kell. A szocializmus elkerülhetetlenül mindenütt felváltja majd a kapitalizmust — ez a társadalmi fejlődés objektív törvényszerűsége.

Az első világháború és az Októberi Forradalom után megkezdődött a kapitalizmus általános válsága. A második világháború folyamán és azokban az időkben, amikor több európai és ázsiai országban szocialista forradalom zajlott le, kibontakozott a kapitalizmus általános

válságának második szakasza. Most megkezdődött a harmadik szakasza.

Az új szakasz legfőbb sajátossága az, hogy nem világháborúval kapcsolatban bontakozott ki. Ezt a szakaszt az jellemzi, hogy gyengülnek a kapitalizmus pozíciói a szocializmussal folytatott gazdasági versenyben, hogy egyre újabb országok szakadnak el a kapitalizmustól, hogy felbomlik az imperializmus gyarmati rendszere. Ugyanakkor az állammonopolista kapitalizmus fejlődésével párhuzamosan megfigyelhető, hogy kiéleződnek az imperializmus belső ellentmondásai, bomlásnak indul a gazdasági élete, a kapitalizmus egyre kevésbé tudja teljes mértékben kihasználni termelőerőit, éleződik a harc a munka és a tőke között, hallatlan mértékben erősödik a politikai reakció stb.

A válság kiéleződésének fő eleme az a tény, hogy a szocialista világrendszer a nemzetközi porondon egyre jobban megszilárdítja fölényét. A szocialista világrendszer biztos léptekkel halad a döntő győzelem felé a kapitalizmussal vívott gazdasági versenyben. Az ipari termelés átlagos évi növekedésének üteme a szocialista országokban egészében véve az 1956 és 1960 közötti időszakban csaknem 3,5-szer olyan gyors volt, mint a kapitalista világban. A szocialista tábor az ipari és mezőgazdasági termelés tekintetében rövidesen túlszárnyalja a kapitalista világrendszert. A kapitalizmus végérvényesen háttérbe fog szorulni. Az új világ nagyszerű épülete, amelyet a szocialista népek hősies munkájukkal emeltek, uralkodó helyre kerül az emberi tevékenység döntő területén, az anyagi javak termelésében.

A világ a viharos nemzeti felszabadító forradalmak korát éli. A régebbi gyarmatok és félgyarmatok helyén egyre-másra fiatal szuverén államok jelennek meg. A

harc természetesen még nem ért véget. Dél-Afrikában és a földkerekség más térségeiben a gyarmati népek még ma is kegyetlen elnyomatásban élnek. Így például Algériában és Angolában súlyos harcot kell vívniuk országuk felszabadításáért.

A gaulle-ista hatalomnak az a törekvése, hogy feldarabolja Algériát, az a régi vágya, hogy Algériától elszakítsa a Szaharát, mindmáig gátolja a francia kormány és az Algériai Köztársaság ideiglenes kormánya közötti tárgyalásokat, lehetetlenné teszi a hadműveletek beszüntetését és az önrendelkezés elvének érvényesítését. Éppen ezért Franciaország dolgozó tömegeinek, összes demokratáinak meg kell kettőzniük erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy a kormányzat vessen véget az algériai háborúnak, s Tuniszból, a bizertai támaszpontról haladéktalanul vonja ki a francia csapatokat.

A kommunista pártok erélyesen harcolnak azért, hogy a felszabadult országokban nemzeti demokratikus államok jöjjenek létre, amelyek az összes haladó és hazafias erőknek az igazi függetlenségért, a széles körű demokráciáért, az antifeudális és antiimperialista forradalom következetes végigviteléért vívott harcban létrejött blokkjára támaszkodnak.

A felszabadult országok fejlődése tekervényes utakon mehet végbe és több szakaszt tehet szükségessé. Ám a népeknek előbb-utóbb választaniuk kell: vagy a kapitalista úton haladnak — a nép szenvedéseinek útján, azon az úton, amely nem biztosítja sem a gazdaság gyors fejlődését, sem a nyomor megszűnését —, vagy pedig a szocializmus útjára lépnek — a szabadság és boldogság útjára, amely biztosítja az elmaradott ország átalakulását modern, ipari országgá.

Elmúlt már az az idő, amikor az imperializmus kénye-

kedve szerint felhasználhatta a gyarmati világ emberanyagát és anyagi erőforrásait. A nemzeti államok egyre függetlenebb tényezőként jelennek meg a világporondon, objektíve haladó és antiimperialista erőt alkotnak. A szocialista tábor és a nemzeti függetlenségükért harcoló népek szolidaritása egyre erősödik. A gyarmati rendszer felbomlása a kapitalizmus általános válsága harmadik szakaszának egyik fő elemévé lett.

AZ ÁLLAMMONOPOLISTA KAPITALIZMUS AZ ELLENTMONDÁSOK KIÉLEZŐDÉSÉT JELENTI

Az imperialista államokon belül egyre erősebben kiéleződnek az osztályellentétek. „A kapitalizmus — állapítja meg a programtervezet — a munkások millióit tömöríti az üzemekbe, társadalmasítja a munka folyamatát, ezáltal társadalmi jellegűvé teszi a termelést, de a munka eredményeit a tőkések sajátítják el. A kapitalizmusnak ez az alapvető ellentmondása — a termelés társadalmi jellege és az elsajátítás magántőkés jellege közötti ellentmondás — megnyilvánul a termelés anarchiájában és abban, hogy a társadalom vásárlóképessége elmarad a termelés bővülése mögött, s pusztító időszaki gazdasági válságokhoz vezet. A válságok, valamint az ipari pangás időszakai ugyanakkor még inkább tönkreteszik a kisárutermelőket, tovább fokozzák a bérmunka függését a tőkétől, még inkább meggyorsítják a munkásosztály helyzetének viszonylagos, sőt, olykor abszolút rosszabbodását."*

Ez az elméleti következtetés ráillik az egész tegnapi és

* Az SZKP XXII. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó 1962. 715. old.

mai kapitalista valóságra. A burzsoázia ideológusai és az opportunisták, abban az igyekezetükben, hogy ezt a következtetést megcáfolják, a modern kapitalizmus fejlődésében mutatkozó új jelenségekre hivatkoznak. Az állammonopolista kapitalizmust valamiféle sajátos szocializmusnak próbálják feltüntetni, s például azt állítják, hogy mivel a burzsoá állam szerepe a gazdasági életben megnövekedett, a kapitalizmus „tervszerűvé" „válságmentessé", „haladóvá" stb., stb. vált.

Ez néhány megjegyzést igényel. Először is, a modern monopolkapitalizmus képtelen leküzdeni a növekvő termelőerők és azok társadalmi keretei közötti ellentmondást. Nevezetesen, akárcsak a múltban, arra van kárhoztatva, hogy az ember ellen fordítsa a technika minden tökéletesítését. Erről tanúskodik többek közt az a körülmény, hogy a burzsoá államokban az automatizálás tömeges munkáselbocsátásokat vont maga után.

A munkanélküliség fokozódása szörnyű vádirat a kapitalizmus ellen. Egy olyan világban, amelyben rendszerint alacsony a fogyasztás színvonala, a kapitalizmus nem helyezheti el az automatizálás eredményeképpen termelt, bőséges árukészleteket. Ezért húzódozik az automatizálástól, fékezi és béklyókba veri a technikai haladást. A burzsoá rendszer olyan fonákságokhoz vezet, amilyen az „Európai Problémákat Tanulmányozó Társaság" 1961 májusában Torinóban lezajlott ülésszakán kiütközött. Az ott összegyűlt szakemberek az automatizálás következményei ellen nem tudtak semmi okosabbat kitalálni, mint azt, hogy a gyáraknak csak minden második nap kellene dolgozniuk!

Érthető tehát, miért írta Mendès-France már említett cikkében: „A Nyugat hamarosan lehetővé teszi a Szovjetuniónak, hogy megnyerje az automatizálásért folyó

csatát." Egyben elismerte, hogy 1965-re, „hacsak a Nyugat nem tesz hallatlan erőfeszítéseket, az európai, sőt, még az amerikai vállalatok nagy részét is az a veszély fenyegeti, hogy a Szovjetunió tervszerűen átszervezett ipara túlszárnyalja őket".

Marcel Pelenc, a francia szenátus pénzügyi bizottságának előadója, 1960-ra vonatkozó jelentésében azon keseredik, hogy hiába kérte a gazdasági minisztert egy, csak egyetlenegy automata gyár építésére, holott a Szovjetunió, mint mondotta, ötven ilyen gyárat épít.

A kapitalizmus egyre jobban megbénítja a modern termelőerők fejlődését. Ennek a rendszernek a termelési viszonyai túlságosan szűkek korunk nagyszabású tudományos-technikai forradalma számára.

Másodszor, az állammonopolista kapitalizmus védelmezőinek azt is válaszolhatjuk, hogy az állammonopolista tulajdon továbbra is a *kizsákmányolók* tulajdona.

Ha a monopóliumok fejlődése nyomán az állam közvetlenül beavatkozik a gazdasági életbe, ez az oligarchia érdekében történik. Az állammonopolista kapitalizmus a monopóliumok erejét és az állam erejét a finánctőke szolgálatában álló egyetlen gépezetté egyesíti, amelynek bőkezűen nyújt költségvetési támogatásokat, adókedvezményeket és más előnyöket. A. Armengaud francia politikus kifejezésével élve: az állam a burzsoázia számára mind szellemi, mind anyagi szempontból az utolsó Maginot-vonal.

Az állammonopolista kapitalizmus képtelen a burzsoá rendszer természetének megváltoztatására. Nevezetesen képtelen a kapitalista gazdaság anarchiájának véget vetni és „válságmentes", „tervszerű" rendszert létrehozni. A tervezés előfeltétele a termelési eszközök népi tulajdona, a nyerészkedés és a konkurrencia rendszerének

megszüntetése. A gazdaság szabályozására tett kísérletek nyilvánvaló kudarca láttán a francia vezetők egyre gyakrabban hangoztatják, hogy a „tervezés" nem „kötelező jellegű". Ebben közvetve benne rejlik annak elismerése, hogy a legtöbb, ami a burzsoá rendszerben megkockáztatható, néhány gazdasági hipotézis felállítása, amelyeket azután a tények gyakran megcáfolnak, de határozott célokat kitűzni nem lehet.

A jobboldali szocialisták, a revizionisták és az opportunisták hiába bizonygatják, hogy a nacionalizálás már egymaga is megváltoztatja a gazdasági rendszer természetét. Valójában néhány gazdasági ág államosítása egy olyan rendszerben, amelyben a magántulajdon uralkodik, nem szocializmus. Természetesen az államosítás mint az egyik demokratikus reform hasznos lehet, módot nyújthat a monopóliumok hatalmának korlátozására, feltéve persze, hogy a munkásosztály befolyást gyakorol a közügyek menetére, a kormányra.

No és az állammonopolista kapitalizmus is csak kapitalizmus. Nem változtatja meg a társadalom főbb osztályainak helyzetét. Ellenkezőleg, mélyíti a tőke és a munka közötti szakadékot, az alapvető, a tőke és a munka közötti ellentétet egy másik mélyreható antagonizmussal, egyfelől a kislétszámú ragadozó és elnyomó monopolista réteg, másfelől valamennyi többi osztály és népréteg — a parasztság, a városi kisárutermelők, az értelmiség, a középosztály, a kis- és középburzsoázia — közötti antagonizmussal tetézi és kiélezi.

A francia nagymonopolisták mindenképpen igyekeznek az „európai egyesüléseket", elsősorban a Közös Piacot felhasználni arra, hogy a kis- és középvállalkozók rovására megerősítsék pozícióikat. Azzal az ürüggyel, hogy a Közös Piacon belül kedvező feltételeket akarnak

teremteni a külföldi partnerekkel való konkurrenciához és meg akarják erősíteni az ipar és a kereskedelem versenyképességét, a monopóliumok néhány évvel ezelőtt nagyarányú kartellesítési kampányt indítottak, s ennek a kevésbé erős vállalatok áldozatul estek. A vállalatok fúziója és az egyik vállalatnak egy másik által való elnyelése folytán létrejött új cégek száma az 1946 és 1954 közötti időszakban évente 40, 1954 és 1957 között évente 60, ezzel szemben 1958-ban 541, 1959-ben már 931, 1960 első 8 hónapjában pedig 666 volt.

Nyolc pénzcsoport irányítja és ellenőrzi Franciaország egész gazdasági életét. Az oligarchia és a nemzet közötti ellentét sohasem jelentkezett olyan kirívóan, mint ma. S ez annak tudható be, hogy mindazok a rendszabályok, amelyeket az államhatalom és az oligarchia életbe léptetett, a monopóliumok profitjának a dolgozók rovására történő növelését szolgálják. Napjainkban a burzsoázia a forradalomtól való félelmében, valamint a szocialista országokban és a munkásmozgalom által elért eredményekre való tekintettel tesz ugyan bizonyos engedményeket, de a proletariátus helyzete a kapitalista világban egészében véve ennek ellenére is tovább romlik. A munkabér elmarad a munkásnak és családjának anyagi és kulturális szükségletei mögött. Burzsoá közgazdászok számításai szerint még az Egyesült Államokban is a családoknak mintegy 20 százaléka a nyomor szélén áll, további 20 százalékuk életszínvonala pedig nem éri el a létminimumot. Franciaországban, a Statisztikai Hivatal hivatalos adatai szerint, a garantált bérminimumban részesülő alacsony bérű dolgozóknak 1960-ban kifizetett munkabérek csak 2,3 százalékkal, míg az árak ennél nagyobb arányban emelkedtek. Egy közepes szakképzettségű munkás több tagú családjának jövedelme jóval a

törvényesen megállapított minimum alatt marad (vidéken 36 százalékkal, Párizsban 28 százalékkal). A pénzügyminisztérium nemrégiben közzétett jelentése megállapítja, hogy 713 000 családnak van havi 12 500 frankig terjedő jövedelme — ami abszolút nyomornak felel meg; vannak köztük olyan családok is, amelyeknek jövedelme csak 6000 frank. Ugyanakkor néhány száz család havi jövedelme eléri a 6 millió frankot. Tehát a legalacsonyabb és a legmagasabb jövedelem közötti arány 1:1000! Ehhez hozzájárul az is, hogy sok országban sok a munkanélküli. A mai kapitalizmus viszonyai között a munkás kevésbé bízik a maga holnapjában, mint valaha. A „teljes foglalkoztatottság" — keserű komédia. Olaszországban az óriási ipari tartaléksereg szörnyű nyomást gyakorol a munkás életszínvonalára. Az Egyesült Államokban a munkanélküliek száma hivatalos adatok szerint — az 1960 júliusi 4 017 000 munkanélkülivel szemben — 1961 júliusában 5 140 000, a kereső lakosság számának mintegy 7 százaléka volt, s ehhez hozzá kell számítani több millió részleges munkanélkülit. A munkanélküliség a gazdasági aktivitásnak ez év márciusában megindult viszonylagos fokozódása ellenére növekedett. A munkanélküliség strukturális és állandó jellegű.

A legtöbb tőkésországban iszonyatos lakásviszonyok uralkodnak. Kiszámították, hogy a franciák 22 százaléka siralmas lakásokban él. Párizsban és környékén 120 000 viskó található. Párizs III. kerületében, 1957. évi adatok szerint, a lakóházak átlagos kora 143 év.

Nyugat-Berlinben — noha a tőkések ezt a virágzó város példaképének próbálják feltüntetni — a dolgozók olyan rossz lakásviszonyok között élnek, hogy például Kreuzbergben minden harmadik iskolásgyermeknek otthon egy zug sem jut, ahol tanulhat. Minden nyolcadik

gyermeknek nincs saját ágya. A gyermekek 40 százaléka W. C. nélküli lakásban lakik. A gyermekek 25 százaléka három más személlyel, 15 százalékuk pedig négy, öt vagy még több más személlyel lakik egy szobában.

Az élet teljes mértékben igazolta azt a marxista tételt, hogy a kapitalista rendszerben a tömegek proletarizálódnak. A paraszti kisgazdaság egyre ingatagabb. Országunkban még a burzsoá sajtó is nyíltan beszél a parasztok „elnyomorodásáról" és pauperizálódásáról. A de Gaulle-kormány terve szerint 800 000 kisparaszti gazdaságnak el kell tűnnie. Míg az emberek milliói a legszükségesebbet is nélkülözik, a burzsoá állam fizet a parasztoknak azért, hogy kipusztítsák szőlőiket és gyümölcsfáikat; a halászokat kényszeríti, hogy a halat a tengerbe dobják; a gabonát nem élelmezési célokra használják fel. Hanyatlik a kisipar. A nagykereskedelmi trösztök Franciaországban külön törvényeket dolgoznak ki a kiskereskedelem megfojtására. Mindazok a rendszabályok, amelyeket az állammonopolista kapitalizmus a gazdasági élet „szabályozása" céljából életbe léptet, nem az ellentmondások elsimulásához, hanem ellenkezőleg, kiéleződésükhöz vezetnek.

A kapitalista országokat meg-megrázkódtatják az osztályharc csapásai. A belgiumi dolgozók múlt év végi és ez év eleji nagy megmozdulásai világosan mutatják a tömegek aktivitásának fokozódását. A General Motors munkásainak sztrájkja az Egyesült Államokban azt tanúsítja, hogy még a kapitalizmus „paradicsomában" is éleződik az osztályharc. A francia hivatalos statisztika utal egy olyan jelenségre, amelyet „megromlott szociális légkörnek" nevez. A sztrájkok következtében kiesett munkanapok száma, nem számítva az állami alkalmazottak számos megmozdulását, 1961 első félévében

1 230 000-re emelkedett, vagyis csaknem 200 000 nappal nagyobb volt, mint 1960-ban. Franciaországban a parasztok az élethez való jogukért nagyarányú harcot indítottak, s ezt Bretagne és a Közép-Nyugat kisgazdái és bérlői kezdeményezték. A mezőgazdasági dolgozók elözönlötték az utakat, leállították a vasúti forgalmat, megrohamozták az alprefektúrák épületeit.

Több helyütt a parasztok a munkásszervezetekkel közös gyűléseket rendeztek és közös határozatokat hoztak. A munkásosztály és a dolgozó parasztság közeledésének ezek a megnyilvánulásai arról tanúskodnak, hogy a monopóliumok elleni harcban ma megvan a lehetőség a proletariátusnak más társadalmi rétegekkel és szervezetekkel való széles körű szövetségére.

MILITARIZMUS ÉS REAKCIÓ

Az állammonopolista kapitalizmus nagymértékben fokozza a militarizálást. Az imperialista államok békeidőben is nagy fegyveres erőket tartanak fenn. A katonai szükségletek a költségvetésnek tekintélyes részét nyelik el, s így a hadiipar óriási profitra tesz szert. A nagy társaságok és bankok képviselői, akik mind Franciaországban, mind az Egyesült Államokban és más országokban nyíltan behatolnak az állam politikai igazgatásának apparátusába, a felsőbb katonai köröket is bevonják a hatalmi szervekbe. A militarizálás áthatja a társadalom egész életét, s az imperialista államok egyre inkább militarista és rendőrállamokká válnak.

Néhány államban fasiszta rendszer uralkodik vagy éled újjá. Sok országban, például Nyugat-Németországban, be van tiltva a kommunista párt.

Kirívó példa Franciaország: a polgári demokrácia klasszikus országa. Az oligarchia nem bírta elviselni, hogy a dolgozók érdekeik védelmére nagy számban válasszanak képviselőket a törvényhozó szervekbe, hogy a végrehajtó hatalom felelősséggel tartozzon a többé-kevésbé demokratikus parlamentnek. Kihasználva az algériai háború folytatódásából adódó nehézségeket, az uralkodó katonai bürokráciával egyetemben tekintélyuralmi rendszert hozott létre. Ennek a rendszernek tekintélyuralmi jellegét még jobban fokozta az, hogy hatályba helyezték az alkotmány 16. cikkelyét, amely az államfőt korlátlan teljhatalommal ruházza fel.

A parlament csak fikció. A választási törvényt oly nagy mértékben meghamisították, hogy a kommunista pártnak csupán 10 képviselője van, noha a választásokon sok százezerrel több szavazatot kapott, mint a kormánypárt, amely mégis 210 képviselőt küldött a parlamentbe. A munkáslapokat rendszeresen elkobozzák. A fasiszta elemek a hatóságok védelmét élvezik, szabadon követhetnek el bűncselekményeket és hajthatnak végre fegyveres támadásokat. Az Ellenállás Országos Tanácsának programjával ellentétben, amely a felszabadulás napjaiban a megyei prefektusok hivatalának megszüntetését és a közigazgatásnak helyi választott hatóságok kezébe adását irányozta elő, a de Gaulle-kormány megnyirbálja a helyi szervek autonómiáját és szabadságát. A párizsi körzet számára új közigazgatási struktúrát készít elő, amelynek az a célja, hogy béklyóba verje a dolgozó lakosságot. A rendőrség apparátusa óriásira duzzadt. Párizs város költségvetésének 40 százalékát a rendőrség fenntartása emészti fel. A rendeletek sorozata gyökeresen megváltoztatta a törvényhozást, sok politikai ügyet a katonai törvényszékek jogkörébe utalt. Katonai

bíróságok bitorolják a politikai igazságszolgáltatás szerepét. A védelem eszközeit jelentősen megnyirbálták.

Sok becsületes embert, akit 1958-ban sikerült félrevezetni, ma már aggaszt az események alakulása. Akkor még büszkélkedtek az „erős állam" hatékonyságával, ma viszont már mindenki látja, hogy az egész országban zűrzavar uralkodik. Az igazság az, hogy az állam nem lehet erős, ha elszakad a néptől, ha az igazi problémákat leplezgeti és mindig a nép akaratával ellentétesen próbálja megoldani.

Az egyszemélyi hatalom semmit sem rendezett, hanem ellenkezőleg, mindent kiélezett. A fasiszta veszély fokozódik. A lázadó szervezetek szaporodnak és erősödnek, garázdálkodásuk a gaulle-ista hatalom oltalma alatt egyre nagyobb méreteket ölt. Mindenki a reakciós tábornokok összeesküvéseiről beszél. Az algériai háború folytatódik, jóllehet a gaulle-ista hatalom 1958-ban kötelezte magát, hogy három hónapon belül befejezi. A városokban és a falvakban egyaránt igen nagy a drágaság. Az ifjúsággal és problémáival egyáltalán nem törődnek. Rendet ígérnek, valójában azonban minden szétziláló-dott. Önmagától kínálkozik a következtetés: a tömegek erejére, beavatkozására van szükség, hogy teljesíteni lehessen a nemzeti megújhodás nagy feladatait.

A tekintélyuralom hiába igyekezett kiirtani, kiűzni a nép tudatából a demokrácia eleven eszméjét. Egyre több embernek nyílik ki a szeme, egyre többen ismerik fel, hogy vissza kell térni az igazi demokratikus rendszerhez. A tömegek nyomására a kormányhatalommal való visszaélések, az államfő önkényes módszerei elleni tiltakozás jeléül még olyan képviselők is tüntetőleg elhagyták a nemzetgyűlés üléstermét, akiket az 1958. évi meghamisított választásokon választottak meg, s akik a nép-

szavazás előtt arra szólították fel a népet, hogy „igennel" szavazzon. Az elégedetlenség, a tiltakozás jelei, különösen a 16. cikkelynek — az önkény netovábbjának — alkalmazása miatt, a szocialista pártban is mutatkoznak. Guy Mollet, a szocialista párt főtitkára, aki ez év tavaszán hozzájárult az alkotmány 16. cikkelyének hatályba léptetéséhez, ma azt követeli, hogy alkalmazásának mielőbb „vessenek véget". Bármi is a kommunisták véleménye a szocialista párt vezetőségéről, annak politikájáról, üdvözlik ezt az új állásfoglalást, és azt ajánlják a szocialista párt tagjainak, szervezeteinek, hogy közös erővel szálljanak szembe a korlátlan teljhatalommal, minthogy egyetértenek ebben a kérdésben. Hasonló javaslatokkal fordulnak valamennyi demokratikus csoporthoz és párthoz. A szabadságért vívott harcban félre kell tenni mindent, ami megosztja a dolgozókat, s csak azt szabad figyelembe venni, ami egyesíti őket.

Tömöríteni kell az összes erőket, amelyek szemben állnak a fasiszta veszélyt magában rejtő egyszemélyi diktatúrával — ez nemzeti kötelességünk. A demokraták csakis közös erővel találhatnak kivezető utat a súlyos helyzetből, sehogy másképp. S valamennyiüknek együtt kell majd holnap életbe léptetniük a köztársasági intézmények és a nemzeti élet megújhodásának programját.

A proletariátus a nép más rétegeivel együtt széles körű demokráciát követel, követeli, hogy állítsák helyre és szélesítsék ki a néptömegek szabadságjogait és más jogait, hogy adjanak tényleges hatalmat a nép igazi, általános szavazás útján választott képviselőinek.

A munkásosztály és kommunista pártja olyan gazdasági programot terjeszt elő, amely követeli a kapitalista monopóliumok államosítását, az államosított termelési ágak demokratikus igazgatását, ezeknek a parlament,

a szakszervezetek és más demokratikus szervezetek által való ellenőrzését, a dolgozók követeléseinek teljesítését, „a föld azé, aki megműveli!" jelszóval végrehajtandó radikális agrárreformot és a középrétegek érdekeinek védelmét.

Ez a monopóliumok ellen vívott általános demokratikus harc korántsem odázza el a szocialista forradalmat, hanem ellenkezőleg, közelebb hozza azt. Minél intenzívebb a demokratikus mozgalom, annál magasabb fokú a tömegek öntudata és aktivitása, annál világosabban látják, hogy csak a szocializmus oldhatja meg végérvényesen ezeket a problémákat. A demokráciáért vívott harc szerves része a szocializmusért vívott harcnak.

A BURZSOÁ IDEOLÓGIA VÁLSÁGA ÉS A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA VÁLSÁGA

A kapitalizmus tartópilléreit megingató egyik legfontosabb tényező a burzsoá ideológia mélyreható válsága. A burzsoá ideológia már képtelen felvetni olyan eszméket, amelyek magukkal ragadják a néptömegeket. Doktrínái, eszméi nem állták ki a történelem próbáját. Képtelenek voltak és ma is képtelenek tudományos választ adni az élet által felvetett kérdésekre. Nem tudnak a világnak semmi meggyőzőt sem mondani. Ma a marxizmus—leninizmus áll a haladó emberiség eszméinek csúcsán. A marxizmus—leninizmus olyan fontos tényező, hogy kénytelenek számolni vele még azok is, akik nem értenek egyet vele: éppen a marxizmus—leninizmussal kapcsolatos állásfoglalás határozza meg minden eszmei irányzat helyét.

Az antikommunizmus kizárólag a szocialista rendszer

elleni rágalmakra, a marxista—leninista pártok eszméinek és politikájának meghamisítására, a kapitalizmus szépítgetését célzó kiagyalásokra támaszkodhat. „Rossz helyzetben vannak" — mondotta Dulles úr a szovjet emberekről az amerikai szenátus külügyi bizottságában, hat hónappal az első mesterséges hold felbocsátása előtt! De Gaulle pedig szeptember 5-i sajtókonferenciáján nevetségessé tette magát a Szovjetunió „belső kudarcairól" tett kijelentéseivel. Ez az állandó hazudozás, amely végső soron az antikommunizmus gyengeségének a jele, a burzsoá ideológia teljes lezüllését mutatja.

Az antikommunizmus jegyében a reakciósok mindenkit üldöznek és rágalmaznak, aki a szabadság híve. Az antikommunizmus lobogója alá gyülekeznek a szociális haladás összes ellenségei: a fináncoligarchia és a militarista klikk, a fasiszták és a reakciós klerikálisok, a kolonialisták és a nagybirtokosok. Minden következetes demokrata kötelességének tartja, hogy harcoljon az antikommunizmus ellen.

A klerikalizmus egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az imperializmus politikai és ideológiai fegyvertárában, különösen a nyugat-európai országokban. Mekkora különbség, mekkora elfajulás a klasszikus polgári korszakhoz viszonyítva, amely olyan nagy jelentőséget tulajdonított a humanista eszmék terjesztésének! Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a klerikalizmus támadása a társadalom összes világi erőinek ellenállásába és ellentámadásába ütközik. A világi mozgalom, mint Franciaország példáján látható, fontos alkotórésze az egész demokratikus mozgalomnak.

A jobboldali szociáldemokrácia továbbra is a burzsoázia legfőbb ideológiai és politikai támasza a munkás-

mozgalmon belül. Állandó segítséget nyújt az imperializmusnak.

A szociáldemokraták a kapitalista rendszer igazolása végett különféle szofizmákkal látják el a burzsoá propagandát. Zászlajukra tűzték a „népi kapitalizmus" jelszavát, amely éppen a modern kapitalizmust szépítgeti, holott ez minden korábbinál élesebb ellentétben áll az egész nép érdekeivel. Hogy a munkásokat bíztassák, a jólét kulcsaként dicsőítették a „termelékenységet", amely pedig a kapitalizmusban csak kimerüléshez, fokozott kizsákmányoláshoz, a munkabérek csökkenéséhez és munkanélküliséghez vezethet.

A Francia Szocialista Párt vezetősége hosszú időn át az algériai gyarmati háború irányító ereje volt. Soviniszta, sőt, fajelméleti „érveket" sorakoztatott fel, hogy „törvényes" jelleget kölcsönözzön ennek a háborúnak. A munkásosztály akkor kialakuló egységét megbontó Guy Mollet közreműködése nélkül de Gaulle sohasem jutott volna hatalomra.

A nemzetközi porondon az agresszió és az újrafelfegyverzés imperialista politikájával kapcsolatban a szociáldemokrata vezetők töltik be a rohamcsapat szerepét. Gondoljunk csak arra, milyen szerepet vállal ma Willy Brandt. Ő hadonászik legvadabbul a háború tűzcsóvájával, ő pártfogolja leglelkesebben Nyugat-Berlinben a revansisták és provokátorok mesterkedéseit.

Az utóbbi években a szociáldemokrácia több országban felülvizsgálta hivatalos programját. Kivetett belőle mindent, ami a marxista világnézetből még megmaradt benne. Ma már nyíltan megtagadja a szocializmust.

S éppen ez a politika viszi a szociálreformizmust ideológiai és politikai zsákutcába. A szocialista pártok soraiban ez a politika bizonyos balratolódást idéz elő, sőt,

esetenként szakadásra vezet. Most inkább, mint valaha, megvan a lehetőség a szocialista munkásokkal való hatékony kapcsolatra, megismertethetjük velük a szocializmus építése során elért óriási eredményeket és a kommunista építés nagyszerű perspektíváit.

Franciaország, Anglia, Nyugat-Németország és valamennyi többi ország szocialista munkásai most összehasonlításokat tehetnek és tények alapján ítélhetnek: látják, milyen konkrét eredményekre vezet a marxizmus—leninizmus útja, s milyen kudarcokra és tehetetlenségre a reformizmus útja.

A szocialista dolgozók kezdenek elgondolkodni mindezeken. A reformista vezetők politikai és ideológiai álláspontjának kommunista bírálata mellett arra kell törekednünk, hogy meggyőzzük ezeknek a pártoknak munkás tagjait: a békéért, a gazdasági követelésekért, a szabadságért és a szocializmusért vívott harc érdekében egységfrontra van szükség. Döntő jelentőségű az a tény, hogy a szocialista és a kommunista dolgozóknak egyformán létszükségletük érdekeik megvédése a monopoltőkével, a reakcióval és az agresszív imperializmussal szemben. Míg Willy Brandt vérbeli háborús gyújtogatóként viselkedik, a szocialista pártok más vezetői egyes országokban nyíltan amellett foglalnak állást, hogy a német kérdést tárgyalások útján kell rendezni. Álláspontjuk annak tudható be, hogy a szocialista dolgozók tömegei egyre sürgetőbben követelik a békét.

A kommunista munkások bíznak a szocialista munkásokban, osztálytestvéreiknek tekintik őket. Miért ne mennének hát a marxisták—leninisták bátran és határozottan a tömegek sűrűjébe, még azokban az országokban is, ahol igen nehéz körülmények közt kell végezniük

munkájukat, miért ne tennék meg ezt kiváltképpen, amikor világnézetük sorra aratja a győzelmeket?

A marxizmus—leninizmus világszerte győzedelmeskedik majd az emberek tudatában, mert a munkásosztálynak, a Föld lakossága óriási többségének életbevágó érdekeit képviseli. Egyre többen és többen vannak, akik már nem hajlandók sorsukat a haláltusát vívó régi kapitalista világ sorsához kötni.

A KOMMUNIZMUS — BÉKE

Az imperializmus gyengülése, a szocialista világrendszer feltétlen fölénye a nemzetközi küzdőtéren, a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalom fellendülése valamennyi országban többek között azt eredményezte, hogy óriási mértékben megnőttek azok az erők, amelyek feladatukul tűzték ki az egyetemes béke megőrzését és megszilárdítását, az emberiségnek egy termonukleáris háború borzalmaitól való megmentését.

Az imperializmus osztatlan uralma idején a háború és béke kérdésében a fináncoligarchia kénye-kedve szerint döntött. Elmondhatjuk, hogy abban az időszakban nem a háborúk szakították meg a békét, hanem inkább a béke volt afféle nem kívánatos közjáték a háborúk közötti időszakokban. De ez az idő elmúlt. A hatalmas szocialista tábor, a békeszerető nem szocialista államok, a nemzetközi munkásmozgalom és az összes békeszerető erők együttesen elhárítják a világháborút. Ez a lehetőség már ma is megvan, amikor a szocializmus még nem győzött az egész világon, amikor a Föld egy részén még fennáll a kapitalizmus.

Magától értetődik, hogy csak a szocializmus világmé-

retű győzelme szünteti meg végérvényesen a háborúk társadalmi és nemzeti okait. A világbéke megteremtése a kommunizmus történelmi küldetése. De már most is meg lehet kötni az imperializmus kezét.

A szocializmust és a kommunizmust építő társadalomnak egyáltalán nincs szüksége háborúra. Ebben a társadalomban nincsenek olyan osztályok vagy társadalmi csoportok, amelyeknek érdekük fűződne más országok népeinek kirablásához. Ez a társadalom már természeténél fogva is a békére törekszik. A kapitalizmus tűzzel-vassal vezette be uralmát, a szocializmusnak ellenben nincs szüksége háborúkra, hogy eszméit terjeszthesse. A szocializmusnak az a legerősebb fegyvere, hogy minden tekintetben fölényben van a régi, burzsoá rendszerrel szemben. A kommunizmus általánosan kibontakozó építésének olyan programjához, amilyent most a Szovjetunió kitűz, az szükséges, hogy a világon nyugalom honoljon. A nemzetközi helyzet bonyolódása és ebből fakadóan a honvédelmi kiadások növelésének szükségessége meggátolhatná a terv teljesítését és a nép jólétének emelését. És fordítva, ha a nemzetközi viszonyok hosszú időre rendeződnének, a katonai kiadások csökkentése és — ami a legfontosabb — az általános és teljes leszerelés lehetővé tenné a haladás jelentős meggyorsulását. A kommunizmus építésének érdekei és a béke érdekei elválaszthatatlanok egymástól.

Érthető tehát, miért éppen a szocializmus javasolta az emberiségnek, hogy korunkban a nemzetközi viszonyok alapjává az egyetlen ésszerű elvet, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének elvét tegyék. A szocializmus és a kapitalizmus versenyének, amely gazdasági, kulturális és politikai téren folyik, a békés egymás mellett élés viszonyai között kell kibontakoznia.

E verseny során a forradalmi országok mindig arra törekednek, hogy megszilárdítsák a szocialista világrendszer pozícióit. Ám ebben csakis békés eszközökre támaszkodnak: csak a gazdasági, szociális és tudományos téren elért sikereikre számítanak. A tartós béke biztosításának radikális eszközeként az általános és teljes leszerelést javasolják, szigorú nemzetközi ellenőrzéssel.

A leszerelés mentesítené a gazdasági életet a katonai előkészületekből fakadó nehézségektől. A népek belefáradtak a fegyverkezési hajsza súlyos terhének cipelésébe, véget akarnak vetni a nemzeti vagyon ilyen értelmetlen elherdálásának.

Ám a népek csak aktív és erélyes harccal kényszeríthetik az imperialistákat, hogy beleegyezzenek a leszerelésbe, csak így válthatják valóra a háború elhárításának lehetőségét. Az imperialistákat csak akkor lehet megakadályozni a nemzetközi viszonyok kiélezésében és vészterhes terveik megvalósításában, ha a legnagyobb fokú éberséget tanúsítjuk az agresszív körökkel szemben, ha idejében leleplezzük a háborús kalandok kezdeményezőit, ha mindent megteszünk a béke összes barátainak, a háború elhárítására eltökélt nemzeteknek és szervezeteknek összefogása, tömörülése érdekében.

Eljött az ideje a német kérdés rendezésének. Már réges-régen normalizálni kellett volna a helyzetet Európa szívében (hiszen 16 év telt el a háború befejezése óta), stabilizálni kellett volna a német békeszerződés aláírása útján, s mivel ténylegesen két német állam létezik, békét kell kötni az egyikkel is, a másikkal is. Ha az imperialisták tagadó választ adnak a békeajánlatokra, ezt azért teszik, mert a bonni monopolistákat támogatják, akik a határok revíziójára törekszenek, akik kezdetnek el szeretnék nyelni a Német Demokratikus Köztársaságot,

visszavonulásra akarják kényszeríteni a szocializmust, meg akarják fosztani a Német Demokratikus Köztársaság dolgozóit hősi és kitartó küzdelmük gyümölcseitől. Egyetlen demokrata sem tűrheti, hogy ez bekövetkezzen. A Német Demokratikus Köztársaság megszilárdításának nagy jelentősége van az egész világ politikai és szociális haladása, az egyetemes béke szempontjából.

Elérkezett az ideje annak is, hogy felszámoljuk a Német Demokratikus Köztársaság és valamennyi szocialista ország elleni kémkedésnek és provokálásnak Nyugat-Berlinben létesített központját. Éppen ezért száll síkra a Szovjetunió amellett, hogy dolgozzák ki Nyugat-Berlin számára az olyan szabad város statútumát, amely maga hozza létre intézményeit és lakosai mozgási szabadságot élveznek. A Német Demokratikus Köztársaságnak mint szuverén államnak természetesen ellenőriznie kell a területén átvezető közlekedési vonalakat. Mint ahogy semmi különös nincsen abban, hogy a nyugatnémetországi németek a Párizs—Moszkva vonat hálókocsijaiban ellenőrzik az utasok útlevelét, úgy nem lesz semmi különös abban sem, hogy a Német Demokratikus Köztársaság-i németek ellenőrzik, teszem azt, a Hannoverből Nyugat-Berlinbe irányított francia és amerikai szállítmányokat.

A Szovjetunió ésszerű és konstruktív javaslataira az imperialisták eddig a tárgyalás elutasításával, a fegyverkezési hajsza fokozásával, részleges mozgósítással válaszoltak. Angliában és Franciaországban szaporodnak a német támaszpontok, egész Nyugat-Európa Bonn revansista hadseregének hatalmas hátországává válik. A német militarizmus visszanyerte régi hatalmát· fegyverzetében már atomtöltetek célba juttatására alkalmas rakéták is vannak. Ez a militarizmus ismét komoly ve-

szélyt jelent nemcsak a Szovjetunióra és a szomszédos szocialista országokra, hanem valamennyi szomszédos országra, elsősorban Franciaországra nézve is.

Az a szerep, amelyet a francia államfő magára vállalt, különösen nagy veszélyeket rejt magában. Azzal az ürüggyel, hogy „ellensége az elhamarkodásnak", szembeszáll minden olyan törekvéssel, amely a német kérdésnek tárgyalások útján való rendezésére, vagy az Atlanti Szövetség államai és a Szovjetunió közötti viszony javítására irányul. A berlini kérdésben nyíltan erőszak alkalmazását sürgeti. A Párizs—Bonn tengely létrehozásával újra életre kelti az antikommunista paktumot, amelynek végzetes következményei még elevenen élnek az emberek emlékezetében.

Éppen ezért a béke franciaországi híveinek még aktívabban és még állhatatosabban kell törekedniük arra, hogy megvilágítsák a néptömegek előtt mindkét fél szándékait és politikáját, megmagyarázzák a nemzetközi helyzetet, leleplezzék az agresszorok mesterkedéseit.

Franciaország szaharai atomrobbantásai, amelyeket továbbra is folytat, a militarizmus újjáéledése Nyugat-Németországban, továbbá az a tény, hogy az Egyesült Államok és Anglia szabotálta a genfi tárgyalásokat — mindez együtt kényszerítette a szovjet kormányt arra az elhatározásra, hogy újra megkezdi a nukleáris kísérleteket, noha a Szovjetunió volt az első, amely szót emelt beszüntetésük és az általános leszerelés mellett, s amely elsőként be is szüntette ezeket a kísérleteket. A Szovjetunió vezetőinek nem maradt más választásuk, ha meg akarják óvni népüket és az egész emberiséget 1941 tragédiájának megismétlődésétől. Azoknak, akik felelőtlenül játszanak a tűzzel, meg kell győződniük arról, hogy van olyan erő, amely elejét veheti a békeszere-

tő népek függetlensége és biztonsága ellen szőtt mindenféle merényletnek.

A szovjet kormánynak, amely ünnepélyesen megfogadta, hogy sohasem nyúl elsőként fegyverhez, nincs hőbb vágya, mint az, hogy megszűnjön a fegyverkezési hajsza és soha többé ne legyen szükség nukleáris kísérletekre. A szovjet kormány újból leszögezte, hogy kész bármely pillanatban aláírni általános és teljes leszerelésre vonatkozó egyezményt.

Valamennyi ország kommunista pártjai, az egész világ dolgozói minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy az emberiséget megmentsék a háború borzalmaitól. A népek közötti béke fennmaradása esetén a szovjet nép hősies munkája, energiája és géniusza nagyszerű gyümölcsöket hoz. A Szovjetunióban az elfogadott tervnek megfelelően felépül a kommunizmus. Amikor a kommunizmus a szovjetek országában alapjaiban fel lesz építve, ez valamennyi nép javát fogja szolgálni, mert világszerte sokkal könnyebbé válik a szociális haladás. Másfelől, a kommunizmus a Szovjetunióban annál hamarább épül fel, minél nagyobb erőfeszítéseket tesznek a népek, hogy az imperialistákra rákényszerítsék a békés egymás mellett élést.

Éppen ezért a marxista—leninista pártok valamennyi kapitalista országban a tömegek mozgósításával igyekeznek kiharcolni, hogy kormányaik a külpolitika területén a nemzetközi kapcsolatok megjavítására vegyék az irányt, hogy lemondjanak a hidegháborúról, elsősorban Európa szívében, Németország övezetében, hogy mindkét fél feloszlassa az egymással szemben álló katonai blokkokat, megsemmisítse a rakétakilövő pályákat és az idegen államok területén levő légi, tengeré-

szeti és szárazföldi támaszpontokat, s hogy általános és teljes leszerelésre törekedjenek.

*

Milyen nagy az ellentét az ellentmondásoktól marcangolt, hatókörének szűkülése következtében meggyengült, de továbbra is változatlanul agresszív, az emberek munkáját továbbra is az általa előkészített szörnyű háború szolgálatába állító kapitalista világ és a Szovjetunió vezette szocialista világ között, amely minden erejét anyagi javak termelésére fordítja és arra törekszik, hogy minden ember a béke és a szabadság körülményei között, boldogan éljen.

A Szovjetunió Kommunista Pártja, amely a szovjet nép eszét, becsületét és lelkiismeretét testesíti meg, a kommunizmus ragyogó csúcsai felé vezeti a szovjet társadalmat. Az SZKP XXII. kongresszusa a Szovjetunió polgárainak tízmilliói nevében jóváhagyja majd ezt a politikát, és megjelöli végrehajtásának útjait-módjait. A haladás erői világszerte nagy várakozással tekintenek a kongresszus elé, amely azzal, hogy jóváhagyja a kommunizmusnak a Szovjetunióban való felépítésére vonatkozó konkrét programot, ezt a reális és kézzelfogható tartalmú programot, az egész emberiségnek bepillantást enged a saját jövőjébe.

Megjelent 1961. szeptember 18-án.

Georgi Dimitrovot 1925 elején, Moszkvában ismertem meg, ahol a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának egyik ülésére gyűltünk össze. Az én szememben Dimitrovot azoknak a bolgár forradalmároknak dicsfénye övezte, akik rövid idővel azelőtt még kemény csatát vívtak az 1923. június 9-i államcsíny nyomán elhatalmasodott fehérterrorral. Dimitrov egyik vezetője volt a szeptemberi antifasiszta felkelésnek: Vaszilij Kolarovval együtt irányította a felkelők vezérkarát, a forradalmi főbizottságot. A reakció távollétében halálra ítélte. Én szenvedélyes érdeklődéssel követtem a bolgár nép bátor harcát.

A végrehajtó bizottság egyik ülésén egy magas, széles vállú, fekete hajú, erélyes arcú férfi lépett az előadói emelvényre. Georgi Dimitrov volt. Mindig megőriztem emlékezetemben ezt a képet, Dimitrov erőt, nyugalmat és higgadtságot sugárzó arcát.

Lassan beszélt, megfontoltan, a tolmácsnak nem okozott nehézséget, hogy lefordítsa a beszédet, amely a világosság és egyszerűség mintaképe volt. Meglepődtem, hogy az ülésterem nem volt tele, amikor Dimitrov beszélt, hogy kevés figyelmet fordítottak szavaira, hogy nem tekintették az elsők közé tartozó vezetőnek. Én előre megéreztem benne a rendkívüli embert.

Később újra találkoztam Dimitrovval. Akkor a Kom-

munista Internacionálé Nyugati Irodájának titkára volt Berlinben. Nagy hatást gyakorolt rám minden vitában megnyilvánuló nyugalma s egyszersmind ítéleteinek biztonsága.

Mindig megvolt benne a hajlam, hogy a munkáserők egységének keresésére bátorítson, s ugyanakkor mindig hajlott a türelmes, gyakorlati munkára, a munkáskövetelések érdekében kifejtett tevékenységre. Ez a nagy szellem mindig törődött a harc részleteivel, a konkrét megmozdulásokkal, a követelések pontos megfogalmazásával, az akciók gondos megszervezésével.

Mindebben érezni lehetett a proletármozgalomban eltöltött hosszú éveknek, országa szakszervezeti mozgalmában betöltött szerepének hatását: hibátlan gyakorlati érzékkel rendelkezett. Másfelől mindig nagyon gondos volt, törődött minden egyes elvtárs munkafeltételeivel, mindig érdekelte az elvtársak anyagi és erkölcsi helyzete. Minden aktivista érezte segítségét és bátorítását. Elvi kérlelhetetlenségével az emberek szükségleteinek, törekvéseinek, jó tulajdonságainak és hibáinak mély megértése párosult.

Hitler hatalomra jutása és Göring nagystílű provokációja, a Reichstag felgyújtása után Dimitrov az egész világ szemében a kommunista harcos példaképe, a proletár hősiesség megtestesülése lett. A fasizmus arra készült, hogy véres és szennyes törvényét rákényszerítse Európára és a világra, s akkor egy egyszerű bolgár emigráns, a Német Kommunista Párt ellen rögtönzött szörnyű provokáció áldozata, a nácizmus rettenthetetlen vádlójaként, az antifasizmus ügyének bátor harcosaként lépett fel.

Egyedül szállt szembe bíráival, s csodálatos volt az a tudás, szívós akarat és merészség, amellyel leleplezte a

provokáció mechanizmusát, védelmezte a Német Kommunista Pártot, dicsőítette a Szovjetuniót, annak szocialista rendszerét. Büszkén vallotta magát bolgár munkásnak, népe fiának, magasztalta népe évezredes kultúráját, fennkölt nemzeti hagyományait.

Lipcsében Dimitrov saját elvét követte. Munkássága során gyakran hangoztatta, hogy nem elég tudni, mi a teendő, bátorságra is szükség van ahhoz, hogy az ember megtegye, amit tenni kell. Gyakran hangsúlyozta a jellem, az erkölcsi hajthatatlanság, a kommunista edzettség szerepét az aktivisták nevelésében. Tettei fényes példaképei ezeknek az elveknek.

Milyen meghatottság fogott el, amikor 1959 októberében, a Német Demokratikus Köztársaságba tett utazásom során, felkerestem a lipcsei Birodalmi Törvényszéknek azt a termét, ahol Dimitrov felemelt fővel dacolt a hitleri banditákkal, s amelyet most múzeummá alakítottak át!

Most hanglemezről lehet hallani azt a hangot, amely oly rettenetes volt a náci hóhérok számára, s amely annak idején az egész világ dolgozóit, demokratáit tömörítette a fasizmus elleni harcban.

A francia munkások, parasztok és haladó értelmiségiek kiálltak Dimitrov védelmében. 1933. november 8-án hatalmas gyűlés volt Párizsban, ahol Dimitrov nővéreinek és édesanyjának jelenlétében tiltakoztunk a lipcsei per ellen.

Szabadulása után a párt nevében egy Moszkva melletti szanatóriumban üdvözöltem a mi drága Dimitrovunkat, aki a fogság és a per kemény megpróbáltatásai után itt nyerte vissza egészségét. A per mérhetetlen erőkifejtést követelt tőle, és egészsége megrendült. Mégis, Dimitrov

ugyanolyan derűs, jókedvű és szívélyes volt, mint mindig.

Akkor a Kommunista Internacionálé meghívására utaztam Moszkvába, ugyanis a szintén meghívott Doriot frakciós, szakadár tevékenysége fokozódott, s az Internacionálé egy utolsó kísérletet akart tenni arra, hogy jobb belátásra bírja. Doriot azonban, ahelyett, hogy velem utazott volna, egy saint-denis-i nagygyűlés ürügyén Párizsban maradt. Így egyedül voltam Dimitrovnál.

Miután sok kérdésről beszélgettünk, s elmondtam, hogyan reagáltak Franciaország dolgozói és hogyan reagált pártunk az első fasiszta kísérletekre, Doriot-ra terelődött a szó. Dimitrov mindjárt kijelentette: „Doriot nem jön el. Ő nem bízik a munkásosztályban. Nagy hatással van rá az a győzelem, amelyet az Olaszországban már tíz éve hatalmon levő fasizmus Németországban aratott. Azt hiszi, hogy a fasizmus Franciaországban is győzni fog. Siet biztosítékokat adni az ellenségnek. De csalódik. A jövő a munkásosztályé, a kommunizmusé."

Az események igazolták Dimitrov előrelátását. Doriot igen gyorsan csúszott lefelé a lejtőn, áruló lett és hitlerista uniformisban halt meg. Franciaország és más országok munkásosztálya pedig bebizonyította erejét és képességeit.

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa a következő évben, 1935 augusztusában ülésezett. Ezen a kongresszuson Georgi Dimitrov beszédei játszották a fő szerepet. Záróbeszédében, amelyet közvetlenül azután tartott, hogy a Kommunista Internacionálé főtitkárává választották, az egységfrontot és a népfrontot illetően kijelentette:

„Ezt a feladatot mi nem egyszerűen kitaláltuk. Magának a nemzetközi munkásmozgalomnak a tapasztala-

tai és mindenekelőtt *Franciaország* proletariátusának a tapasztalatai vetették fel. A Francia Kommunista Párt érdeme, hogy megértette, mit kell tenni *ma*, nem hallgatott a szektásokra, akik visszafelé rángatták a pártot és akadályozták a fasizmus elleni harc egységfrontjának a megvalósítását, hanem bátran, bolsevik módra, a szocialista párttal közös akciókra kötött megegyezéssel készítette elő a proletariátus egységfrontját, mint a kialakulóban levő népfront alapját. Ezzel a tettel, amely megfelel valamennyi dolgozó érdekeinek, a francia munkások, kommunisták és szocialisták, újra az első, a *vezető helyre* viszik előre a francia munkásmozgalmat a kapitalista Európában, megmutatják, hogy méltó utódai a kommünároknak és letéteményesei a Párizsi Kommün dicsőséges hagyományainak."*

Ezek a szavak jórészt újszerűek voltak. Az internacionálé régi vezetősége alig bátorított bennünket. A kitaposott ösvények elhagyására irányuló erőfeszítésünk megzavarta azokat, akik minden újításban csak a lehetséges kellemetlenségeket, az esetleg felmerülő veszélyeket látták. Velük ellentétben Dimitrov az új problémákra, az antifasiszta harcra és az ehhez szükséges egységre irányította a figyelmet.

Hányszor fogadtuk egyetértéssel tanácsait! Újra és újra hangsúlyozta a munkáskövetelések jelentőségét, a konkrét, a tömegek létérdekeivel összhangban levő akcióprogram szükségességét. Felhívta a figyelmet a hadsereg problémáira. Valóra kell váltani a munkásság és valamennyi demokratikus erő egységét, mindig meg kell őrizni a gyakorlati munka iránti érzéket — ez volt két legfőbb tanácsa.

* *G. M. Dimitrov:* Válogatott cikkek és beszédek. Szikra 1952. 171—172. old.

Később, a népek hitlerizmusellenes háborújának nehéz éveiben, újra találkoztam Dimitrovval. Jóllehet már megtámadta a betegség, változatlanul aktívan és lelkesen dolgozott. A harc rettenetes volt, sok áldozatot követelt, mindenekelőtt a Szovjetunió részéről, amely egyedül vagy szinte egyedül viselte a náci háborús gépezet súlyát. De Dimitrov biztos volt abban, hogy a szabad népek erőfeszítéseit győzelem fogja koronázni. A boldogabb jövőről, a bekövetkező nagy átalakulásokról beszélt.

Akkor már nem volt Kommunista Internacionálé, de barátunk gondoskodott a kommunista vezetők közötti kapcsolatok fenntartásáról. Törődött anyagi körülményeikkel, amelyek nem mindig voltak könnyűek. Mennyi barátság, mennyi gyöngédség nyilvánult meg mindannyiunk iránt tanúsított magatartásában!

A háború vége felé egy alkalommal több, különböző országból való elvtársat hívott össze. Beszélt arról, hogy milyen problémák vetődnek majd fel, milyen nagy kötelezettségek várnak mindenkire a háború után. Ő maga már egyre a bulgáriai harcnak, országa újjáépítésének, a szocialista Bulgária megteremtésének kérdéseivel foglalkozott. A felelősségérzet, mint mindig, egész lényét áthatotta.

Utoljára akkor találkoztam Dimitrovval, amikor az Októberi Forradalom 30. évfordulóját ünnepeltük Moszkvában. Már nagyon le volt gyengülve, de boldogan érdeklődött harcaink, Franciaország dolgozóinak sikerei és nehézségei felől.

Központi Bizottságunk éppen ülésezett, amikor megérkezett a szörnyű hír, hogy Dimitrov meghalt. A nagy halott iránti végső tiszteletünk lerovása után az ülést a gyász jeléül berekesztettük.

Vezetőnk és barátunk emléke mindig elevenen él a szí-

vünkben. Dimitrov szellemében igyekszünk ma megfeszíteni minden erőnket, hogy győzelemre vigyük a munkásegység politikáját, a széles körű demokratikus egység politikáját, amely — mint ő tanította — eltorlaszolhatja a fasizmus útját és véget vethet a reakciónak.

Megjelent a Dimitrov születésének évfordulója alkalmából Bulgáriában 1962-ben kiadott cikkgyűjteményben.

FELSZÓLALÁS A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

Nézetem szerint a Központi Bizottságnak igaza van, amikor úgy véli, hogy a tűzszünet aláírása a béke erőinek nagy győzelme, az algériai nép győzelme, Franciaország munkásosztályának, Franciaország népének győzelme és kommunista pártunk jelentős politikai sikere.

Algéria számára az eviani egyezmény azt jelenti, hogy az algériai nép — miután vállalta hét éven át az áldozatokat, a hősi harcot, miután több százezer halottat vesztett — kivívta hazánk imperialistáival szemben nemzetként való elismerését. Sőt, szuverén és független államként való elismertetését is ténylegesen elérte, mivel az egyezményt az Algériai Köztársaság ideiglenes kormányának egyik tagja írta alá. De Gaulle színlelheti, hogy nem vesz erről tudomást, s minősítheti az eviani egyezményt „kormánynyilatkozatnak", értve ezen az ő kormányának, Franciaország kormányának a nyilatkozatát — a tény mégiscsak az, hogy olyan egyezményről van szó, amely egymás mellett viseli magán a francia kormány kiküldöttjeinek és az Algériai Köztársaság ideiglenes kormánya képviselőjének aláírását.

Az algériai nép elismertette határainak érinthetetlenségét, területének integritását, beleértve a Szaharát is. Az eviani egyezmény kimondja, hogy — az algériai népnek képviselői által a különböző tárgyalásokon kifejezésre juttatott akarata szerint — az önrendelkezésből

fakadó döntések érvénybe lépésétől kezdődően Algériában állampolgárokként csak azok számára lesz hely, akik algériai állampolgárok kívánnak lenni. Nem lesz kettős állampolgárság, amit de Gaulle képviselői még a vita utolsó napjaiban is megpróbáltak elérni. Ez pedig számottevő eredmény az algériai nép számára.

Természetesen van ellentétel is: az európai származású algériaiak ideiglenes státusa, Mers-el-Kébir 15 évre szóló bérbe vétele, a légi támaszpontok használata stb.

De a döntő tény az, hogy elismerik, amit mi hét évvel ezelőtt, 1939. évi nyilatkozatunkhoz híven, egyedül hangoztattunk: az algériai nemzet létét. Mindenki más tagadta. Mindenki más azt mondta: „Algéria, az Franciaország", és de Gaulle, amikor hatalomra került, azzal kezdte, hogy újra előhozakodott e téves és hazug állításokkal. Most pedig kénytelen volt elismerni az algériai nemzetet, az algériai államot, az algériai kormányt, amely holnap teljesen független külpolitikát fog folytatni (nem beszélve a más területeken folytatandó politikájáról), olyan külpolitikát, amely különválik az atlanti tömb politikájától. Ez nagyjából az algériai nép győzelmének a lényege.

A francia nép számára a tűzszünet nagy siker. Olyan győzelem, amely nemcsak hogy véget vet Algériában a vérontásnak s megszünteti a nők, anyák, feleségek és menyasszonyok gyötrő szorongását, hanem új perspektívákat is nyit — rajtunk áll, hogy valóra váltsuk őket! — minden téren: gazdasági és szociális tekintetben, a belés a külpolitikában, különösen az egykori francia gyarmatok népeivel való kapcsolatainkban.

Első pillantásra is világos, hogy az ellenségeskedések befejezése érezhető könnyítést hoz majd a katonai terhekben, hogy elvezethet, el fog vezetni a 18 hónapos ka-

tonai szolgálat visszaállításához, hogy lehetővé teszi számunkra a harcot — még erőteljesebben, mint ahogy eddig vívtuk — a szigorú nemzetközi ellenőrzéssel végrehajtott általános és teljes leszereléséért.

S főként: ez az esemény bebizonyítja a népnek, hogy a „történelmien céltudatosnak" mutatkozó abszolút hatalom korántsem közönyös a tömegek akciójával szemben, s támadásukkal szemben nem sebezhetetlen. Ez homlokegyenest ellenkezik azzal a véleménnyel, amelyet egyesek éppen az algériai problémával kapcsolatban védelmeztek, mondván, hogy „addig nem lesz béke, amíg itt lesz de Gaulle". Valójában a hatalom fokról fokra hátrált algériai politikájában, s végül is oda jutott, ahol mi mutattuk meg, hogy szükségszerűen itt kell húzódnia a béke vonalának.

Ez a hatalom már meghátrált szociális téren: gondoljunk csak a társadalombiztosítás 3000 frankos visszatérítés-levonására.* Ugyanígy lehet és ugyanígy lesz politikai téren is, más kérdésekben. Azzal hogy minden területen összegyűjtjük a tekintélyuralmi rendszer nyilvánvaló tehetetlenségének, gyászos szerepének bizonyítékait, s hogy kivívjuk minden akció egybehangolását, el fogunk jutni a demokrácia helyreállításához és megújhodásához. Most, az algériai béke helyreállítása után, könnyebb lesz számunkra ez a feladat.

A tűzszünet pártunk politikájának nagy sikere, mivel csak mi javasoltunk már kezdettől fogva helyes politikát, csak mi hangoztattuk, hogy a békét kizárólag az

* 1958-ban a de Gaulle-kormány a társadalombiztosításban részt vevő dolgozókat mélységesen felháborító intézkedést hozott: az orvosi és gyógyszerszámlák részbeni visszatérítésekor félévenként 3000 régi frankot levont a térítés összegéből. A tiltakozó sztrájkok a kormányt az intézkedés visszavonására kényszerítették. — *Szerk.*

algériai nemzet létének elismerése révén lehet megteremteni.

Mintha sohasem láttam volna e szöveget úgy olvastam el újra, mai szemmel, Ballanger elvtársnak a nemzetgyűlésben 1954. november 12-én elmondott beszédét. Olvassák el önök is újra a ma reggeli „L'Humanité"-ban, és meglátják, hogyan vetettük fel már akkor a kérdéseket. Csak mi mondtuk meg, hogy a béke egyetlen lehetséges útja az algériai nép hivatott képviselőivel való tárgyalás. Most némi elégtételt érezhetünk, amikor a „Le Monde"-ban, a lap főszerkesztőjének aláírásával ellátott cikkben a következőket olvassuk: „Tényleg fel kellett-e áldozni több mint hét éven át az emberéletek százezreit, a százmilliárdokat, hogy végre átlépjék ezt a küszöböt?" Ugyanezt a kérdést vetettük fel mi is az utóbbi hetekben.

Egy ellenfél beismerésére is hivatkozhatunk, ez pedig mindenkor hasznos „pontszerzés". Arrighi képviselőről van szó, aki tegnapelőtt a parlamentben kijelentette: „A megoldás ugyanaz, amit a kommunisták követeltek 1954 novemberében. Vajon szükség volt-e ennyi vérre és könnyre ahhoz, hogy idáig eljussunk?" Természetesen szem előtt tartom azt a tényt, hogy a kormány egyik ellenfelének a vitaérvéről van szó. De számunkra mégis némi elégtétel, ha azt látjuk, hogy ő is, akárcsak a „Le Monde" főszerkesztője, kénytelen kijelenteni: az események végeredményben úgy alakultak, ahogyan mi előre láttuk.

Minden nehézség ellenére állhatatosan követtük helyes irányvonalunkat a hét évig tartó igazságtalan háború minden fordulatában. Elvi irányvonal volt ez, amely híven kifejezte álláspontunkat, a nemzetköziség szellemétől áthatott francia kommunisták álláspontját. Ki-

fejezte az algériai nép iránti nemzetközi szolidaritást, s egyszersmind Franciaország népének érdekét. Az egyedüli igazán nemzeti politika volt.

Nem akarok szövegeket idézni. Mind ismeretes önök előtt. Sokat emlékeztettek már rájuk a beszámolóban is, meg a vitában is. De talán nem fölösleges újra ráirányítani ezekre a szövegekre minden dolgozó, minden demokrata figyelmét. Csupán néhány szót szólnék két döntő időpontról, először 1958. október 4-éről.

1958. október 4-én, alig egy héttel a népszavazás után, alig egy héttel az „igen"-nel szavazók 80 százalékos többsége után, amikor sokakat — még pártunk akkori vezetőségének tagjai közül is egyeseket — lesújtottak a népszavazás eredményei, s ingadozni kezdtek, kezdték elveszteni politikai tájékozódási képességüket, mi szilárdan kitartottunk. Megőriztük józan ítéletünket, és hideg fővel igyekeztünk pontos értékelést adni a népszavazásról. S ugye most már nyilvánvaló, hogy ez sikerült is, elvtársak?

Amikor tüzetesen szemügyre vettük a tényeket, megértettük, hogyan keletkezett egy nacionalista, soviniszta, fajgyűlölő hullám, amelynek távoliak voltak a forrásai. Ez a hullám erőfeszítéseink ellenére, a szocialista párt és minden polgári párt aktív támogatásával keletkezett, elterjedt a lakosság minden rétegében, még a mi választóinknak ideológiailag legkevésbé határozott részét is elérte.

De azt is megértettük nyomban, hogy jelentkezni fognak az ellentétek mindazon elemek között, amelyek az „igen"-nel szavazók táborába tömörültek. Dialektikusan gondolkoztunk: megértettük, hogy a lényeg a „nem" kijelentése volt, azért, mert a csatlakozás nyílt lehetőségét tartalmazta mindazok számára, akik hagyták ma-

gukat megtéveszteni. Emlékeznek rá, hogy akkor azt mondtuk önöknek: „Főleg ne forduljanak a szocialista munkások ellen, azok ellen, akik »igen«-nel szavaztak. Újra meg kell őket nyerni, félrevezették őket."

Még akkor is, a „francia Algéria" győzelmének pillanatában is előre láttuk, hogy de Gaulle a nála erősebb tényekkel szemben, az algériai nemzeti harc fejlődésével szemben, amely hatalmasabb minden jelszónál, nem tudna a „francia Algéria" deklarálásához ragaszkodni. Mivel a monopoltőke hatalmát képviseli — mondtuk —, ennek a politikáját fogja folytatni, vagyis mindenekelőtt a kőolaj kiaknázását igyekszik biztosítani. Ha a szükség úgy kívánja, keveset törődik majd a kis gyarmati telepesekkel.

Tehát világosan láttunk, s ettől az időponttól kezdve indult meg, de az előző évekkel — amikor mások voltak a körülmények — számot vetve, inkább azt kellene mondanom, hogy folytatódott a párt számára a türelmes, kitartó harc, az ellenfél szüntelen csapásai alatt, és megküzdve azokkal, akik nem hitték, hogy sikerül megmagyaráznunk politikánkat és megnyernünk a tömegeket az akciónak.

A másik időpont, amelyre emlékeztetni akarok, az 1959. szeptember 16. utáni időszak, amikor — emlékeznek rá — elkerültünk egy hibás lépést. Mivel de Gaulle meghirdette az önrendelkezést, akadtak elvtársak, akik azt hitték, hogy egyszerűen le kell leplezni az ilyen önrendelkezést, hogy mint puszta manőverről kell beszélni róla, ahelyett hogy meglátnánk: új tényről van szó, s de Gaulle ezután nem lesz már ura az eszme fejlődésének, mert saját akaratánál sokkal nagyobb dolog indult el útjára.

Mi már attól az időponttól kezdve hangoztattuk: „Az

önrendelkezés függetlenség, a szabad rendelkezés joga", míg de Gaulle ugyanakkor azt mondta: „Az önrendelkezés az egyének önrendelkezése. Mindenki egyénileg nyilatkozhat majd meg.." Még nem volt hajlandó elfogadni az algériai nemzetet. Sőt, még egy évvel később is az állítólagos egyéni önrendelkezési jogból következtetéseket vont le Algéria esetleges felosztására vonatkozóan: azt a területet, amelyen a többség a status quo mellett nyilatkozna, leválasztanák Algériáról. Ezt nevezték felosztásnak. Nem is olyan régen a „Le Monde" még nagy cikksorozatot közölt a felosztásról.

Vajon nekünk, akik az önrendelkezés, a szabad rendelkezés mellett szálltunk síkra, le kellett volna mondanunk az önrendelkezésről, hátat kellett volna fordítanunk az önrendelkezésnek azért, mert a de Gaulle-kormány, s maga de Gaulle is e célunkkal egybevágó kijelentéseket tett? Félreérthetetlenül megmondtuk: „Ha de Gaulle azt mondja valamire, ami fehér, hogy fehér, mi nem fogjuk azt mondani, hogy fekete."

Mindjárt akkor rámutattunk arra, hogy az önrendelkezés jelszavának konkrét felmerülésével megindul a differenciálódás az ultrák és de Gaulle között, a francia Algéria mindenáron való védelmezői és a kormány támogatói között. Ez be is következett. Három hónappal később már ott voltak az algíri barikádok, tavaly meg ott volt a katonai parancsnokok lázadása.

Tehát fenntartottuk politikánkat, a nehézségek és a mesterkedések dacára tovább harcoltunk, és saját jelszavainkkal álltunk a nép elé. Ma a béke erőinek győzelmét könyveljük el, az algériai nép győzelmét, Franciaország népének győzelmét, kommunista pártunknak, pártunk lenini politikájának sikerét.

De az itt felszólaló elvtársak ismételten hangsúlyoz-

ták: a tűzszünet még nem béke. A legcsekélyebb mértékben sem bízhatunk a hatalom jelenlegi birtokosaiban semmilyen téren — Algéria dolgában és az OAS elleni harc tekintetében éppoly kevéssé, mint a szociális és gazdasági kérdések területén. Egyetlen vonatkozásban sem lehetünk bizalommal a jelenlegi kormány iránt, különösen addig nem, amíg az OAS folytathatja bűnös tevékenységét.

Mégis alá akarom támasztani azt, amit az elvtársak a tömegek akciójának jelentőségéről elmondtak. Láthatjuk, hogy azok a kormányok, amelyek hét éven át kizárólag a kommunistákra, a béke híveire sújtottak le, most kénytelenek az ultrákra lesújtani.

Ez persze nem azt jelenti, hogy a kormányon levők többé nem sújtanak le ránk. Nincs szó arról, hogy most már megmenekültünk a csapásoktól. Sajnos, ennek éppen az ellenkezőjét láthattuk február 8-án. De azt is láttuk — a február 8-i események következményeként —, hogyan sértették a belügyminiszter állításai a párizsi nép és általában a franciák érzékenységét, és hogyan kényszerült a miniszter végeredményben engedélyezni a 8-i vértanúk ünnepélyes temetését.

A helyzet változik. Most olyan helyzetben vagyunk, amikor többé már nem lehet hazug módon a kommunistákra hivatkozni a törvénytelen, felforgató jelenségek kapcsán. Ebben a mesében már nem hisz senki. A bűn, a törvénytelenség, a felforgatás fogalma az OAS-szal egyértelmű, és mindenki tudja, hogy ez az azonosítás igaz. Megváltozott helyzettel állunk szemben, s a hatalomnak ezzel számolnia kell.

Politikusan kell látnunk a népszavazást is, azokat a kérdéseket, amelyeket felvet. „Igen"-t fogunk mondani a békére, és „nem"-et de Gaulle-ra. „Igen"-nel fogunk

szavazni, mert nincs lehetőségünk arra, hogy két különválasztott kérdésre feleljünk. Márpedig a lényeg a béke lesz — a békét kell megvédeni, a békét kell kikényszeríteni, az egyezményt kell tiszteletben tartani. Ismétlem: nem bízunk de Gaulle-ban, nem bízunk garnitúrájában, alapvető álláspontunk semmit sem változott — tiltakozunk a személyre szóló népszavazási eljárás ellen, elítéljük az ilyen antidemokratikus módszereket.

De pillanatnyilag elsősorban nem erről van szó. Most a fasizmus ellen, a fasizmus francia megnyilvánulási formája ellen folyó harc az első, ez pedig mindenekelőtt az OAS elleni harcot jelent.

Harcolunk az OAS ellen, az ellene folyó harc élén állunk, de nem akarunk elszigetelt előhad lenni. Népünk élén, munkásosztályunk élén küzdünk, és bevonjuk ebbe a csatába azokat is, akiknek a szíve nincs egészen a helyén. Egy polgári újságíró nagyon jól írta a minap: az OAS az ellenkező eredményt érte el, mint amit akart. Hiába folytatott kampányt főleg a kommunisták ellen, a kommunizmus „leleplezése" érdekében. Ahelyett, hogy mindenki vele lenne a kommunistákkal szemben, oda jutott, hogy mindenki ellene van a kommunistákkal együtt. Ellenfeleink azt akarnák, hogy úgy mutathassanak be minket, mint akik nemcsak duzzognak a tűzszünet miatt, hanem éppenséggel az OAS szövetségesei. Nem fogjuk nekik megadni ezt a lehetőséget.

Álláspontunk kifejtése során újra meg újra hivatkoznunk kell programunkra, a demokrácia helyreállításának és megújításának programjára. Fel kell vetnünk a különböző gazdasági és szociális követeléseket, a francia bel- és külpolitika valamennyi égető problémáját.

Ott voltunk a nemzetgyűlés legutóbbi ülésein. Igaz, a nemzetgyűlés eseményei nem döntőek, főleg manapság.

De végül is ott voltunk, mintegy tízen csupán a padsorainkban, hogy lássuk, hogyan támadnak egymásra a többiek mind, hogyan vágják egymás fejéhez a legsúlyosabb vádakat, hogyan halmozzák el egymást szemrehányásokkal. Az egyik oldalon de Gaulle pártjának képviselői, akik szívesen írnak a diadal hangján abban a szegényes lapocskában, amely reggelente elhagyja a sajtót, s amelyről nemigen hiszem, hogy sokat hoz a konyhára. Most láttuk ezeket a gaulle-ista képviselőket a nemzetgyűlésben igencsak gyászos ábrázattal. Diadalról szó sem volt. A többiek pedig támadták, vádolták őket. Az OAS hívei még az „árulás" szót is gyakran használták. S a többi párthoz tartozó képviselők — a szocialisták, a radikálisok, sőt az MRP-isták is, holott nekik miniszterei is vannak a kormányban — mind azt mondták de Gaulle pártjának és kormányának: „Önöknek már rég meg kellett volna kötniük ezt a békét. Mi ezt akartuk, s ezt is tettük volna, ha önök nem távolítanak el bennünket a hatalomból."

Valóságos temetés volt ez: a gyarmati uralom temetése. Ezekből a vitákból ki lehetett érezni a burzsoázia bomlását. Ott voltunk és láttuk a pártokat, amelyeknek nincs politikájuk, nincs perspektívájuk, s egyedül nekünk, kommunistáknak volt nyugodt a lelkiismeretünk, csak mi állapíthattuk meg, hogy nem tévedtünk.

De vigyázzunk, nehogy fejünkbe szálljon a dicsőség. Van még tennivalónk bőven. Pártunk tömegkapcsolatai jelentősen javultak, de emberek millióit kell még megnyernünk. Az egységfront előrehalad, de a szocialista vezetőknek még sikerül távol tartani tőlünk a pártjukban levő munkásokat, sikerül gáncsolniuk az egységfront kialakulását.

Jól halad a tagtoborzás: 24 000 új tag lépett már be

ebben az évben — fiatalok, nők, munkások —, és száz meg száz új pártsejt alakult. De igen nagyok még a kiaknázatlan lehetőségek.

Nekünk, a Központi Bizottság tagjainak, az egész párttal együtt mindent meg kell tennünk azért, hogy a fegyverszünet után, a békéért vívott harcban, a fasizmus elleni csatában és mindenekelőtt az OAS ártalmatlanná tételéért megindult küzdelemben eredményesen vezethessük a munkásosztályt, az egész francia népet.

Elhangzott 1962. március 2-án.

FELSZÓLALÁS A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

Elvtársak! Mint Frischmann elvtárs beszámolójában megállapította, a helyzetet lényegében a bérmozgalom fellendülése és a fasiszta veszély fokozódása jellemzi. Erről a két kérdésről szeretnék beszélni.

A dolgozó tömegek létfeltételei a termelés és a termelékenység növekedése dacára súlyosbodtak. A bérek harccal kicsikart emelkedése továbbra is messze elmarad a fogyasztási árak emelkedésétől. A bérből és fizetésből élők vásárlóereje 1957 óta 8—20 százalékkal csökkent, s az állami és az államosított vállalatok munkásait és alkalmazottait illetően még jelentősebb az eltolódás.

Mindez igazolja kongresszusunknak a gaulle-ista hatalom természetére, gazdasági és társadalmi politikájának tartalmára vonatkozó megállapításait.

Mindez igazolja a 81 kommunista és munkáspárt értekezletének megállapításait, amelyek szerint a tőkésországokban fokozódik a dolgozó tömegek kizsákmányolása, súlyosbodnak a dolgozók életkörülményei, s elkerülhetetlenül egyre nagyobb arányokat öltenek a dolgozók követeléseiért indított mozgalmak: nemcsak Franciaországban, hanem, mint az elvtársak elmondták, Spanyolországban és több más országban is a sztrájkmozgalom fellendülése tapasztalható.

Végül, mindez igazolja azt a marxista megállapítást,

amely szerint a kapitalista rendszerben a dolgozók abszolút és relatív elnyomorodásának törvénye érvényesül.

Egyszersmind azonban mindez igazolja Marxnak és Leninnek azt a fontos tanítását is, hogy a gazdasági harc nem lehet elegendő, hogy nemcsak az okozat ellen kell küzdeni, hanem az ok ellen is, s ennek érdekében elő kell mozdítani a proletárok osztálytudatának fejlődését.

Más szóval: olyan felvilágosító, nevelő munkát kell végezni, amelynek hatására a munkások saját tapasztalataik, saját mindennapi harcuk alapján tanulják meg, hogy milyen utat kell választaniuk, hogy a kapitalista rendszer megszüntetéséhez, egy új, szocialista, majd kommunista társadalom megteremtéséhez vezető útra kell lépniük.

Tehát a harcot — mint annak idején Engels mondta, s Lenin számtalanszor ismételte — három területen kell folytatni: gazdasági, politikai és elméleti téren. E nélkül múlhatatlanul veszélybe kerülnek a győzelmes sztrájkokban kivívott eredmények, a sztrájkok kudarca esetén pedig, ami olykor megtörténik, a munkásmozgalom visszaesése következhet be. A visszaesést még átmeneti kudarc esetén is el lehet kerülni, ha a dolgozók tudatosabbak, ha jobban látják, mit kell tenniük, ha megerősítik szervezeteiket, szakszervezetüket, pártjukat.

Ebből következik a párt saját tevékenységének szükségessége, valamint a dolgozók bizalmából a szakszervezetek élére állított kommunisták fontos szerepe a szakszervezetek és valamennyi dolgozó irányításában és felvilágosításában, hogy a dolgozók megértsék harcuk feltételeit, gazdasági természetű akcióik, sztrájkjaik céljait és korlátait. Ebből következik az is, hogy a követelésekért folytatott harc során helyes irányban kell küzdeni az egységért.

Nos, ezen a téren a legutóbbi időszakban komoly fogyatékosságok tapasztalhatók.

Először is, olykor elégtelenül vagy hebehurgyán fogalmazzák meg a követeléseket, nem törődnek azzal a döntő láncszemmel, amely — mint Lenin mondotta — lehetővé teszi az egész lánc kézben tartását.

Másodszor, szem elől tévesztik, hogy a szakszervezeti akció nem mindig egyértelmű a sztrájkkal. Nem beszélek itt a szervezett dolgozók szociális, egészségügyi, jogi stb. érdekvédelméhez szükséges akciókról. Az üzemeken belüli harc módszereiről beszélek, s ismétlem, hogy a szakszervezeti akció nem mindig egyértelmű a sztrájkkal. A sztrájk a munkások végső eszköze. Nincs olyan munkás, különösen a családapák közt, aki szívesen gondolna arra, hogy két hét vagy egy hét elteltével nem kap bért. Az ilyesmi mindig áldozat a munkásosztály számára. S ahhoz, hogy a dolgozó meghozza ezt az áldozatot, az szükséges, hogy reménye, ha nem is biztos kilátása legyen arra, hogy ez az áldozat a közös harcban kivívott előnyök révén megtérül. Ennek megfelelően kell tehát alkalmazni minden harci módszert és az ésszerű sztrájktaktikát. Nem foglalkozom ezekkel a kérdésekkel részletesen. Az elvtársak már beszéltek és még fognak beszélni róluk. Csak a leglényegesebb pontokat akarom hangsúlyozni, hogy levonjuk belőlük a következtetéseket.

Harmadszor, a legutóbbi időszakban megállapított egyik hiba a mindenáron való egységre, illetőleg újra csakis a csúcsszervekben, kizárólag a csúcsszervekben való egységre törekvés. Ennek megfelelően a sztrájkok során mind a párt szervezetei részéről, mind a szakszervezetek részéről a politikai és ideológiai harc gyengesége, sőt hiánya tapasztalható. Ez a megjegyzés egyaránt vo-

natkozik a gaulle-ista hatalom és ügynökei szociális demagógiájának, valamint a keresztény szakszervezetek mesterkedéseinek leleplezésére.

A negyedik hiba az, hogy túlságosan ritkán érvényesülnek a szakszervezeti demokrácia, a munkásdemokrácia normái. Az akciójelszavakat gyakran úgy fogalmazzák meg és adják ki, hogy nem is tudják, hogyan fogadják majd az egyik vagy a másik üzem, illetőleg szakma munkásai.

Lenin egyik utolsó írásában, amely a filozófia problémáival foglalkozott, megállapította, hogy ezen a területen — mint minden más téren — semmit sem lehet csupán a kommunisták erejével véghezvinni. Így van ez a legkisebb akciótól kezdve egészen a hatalom átvételéért vívott harcig, egészen a szocializmus és a kommunizmus felépítéséig. Olyan gondolat ez, amelyet mi igyekszünk elsajátítani és alkalmazni a párt tömegkapcsolatainak minden területén. S a szakszervezeti munka terén elvtársaink néha mégis megfeledkeznek erről az elemi igazságról!

Ez nyilvánul meg abban, hogy nem érvényesül a demokrácia, nem kérdezik meg a szakszervezeti tagokat, nem fordítanak kellő figyelmet arra, amit a munkások gondolnak és mondanak. Ezért következnek be egyes esetekben kudarcok, ezért csökken olykor befolyásunk a viszonylag sikeres sztrájkok, a sztrájkolók számának növekedése és egyes szakmák nagy harcai ellenére.

Térjünk most át a helyzet másik jellemző vonására, a fasiszta veszélynek, az állam fasizálódásának fokozódására.

Azt mondták, mégpedig vitathatatlanul joggal, hogy a Salan ellen hozott ítélet zöld jelzőlámpa volt az OAS számára Algériában és Franciaországban. Kísérlet az

eviani egyezmények alkalmazásának megakadályozására, egyszersmind pedig itt, Franciaországban, az OAS pszichológiai offenzívájának kiindulási pontja. Láthattuk tegnap, hogy egy annyira korlátozott terepen, oly torzító keretek közt, mint a parlament, az OAS képviselők, harmincan vagy negyvenen, szüntelenül félbeszakították a minisztereket, csaknem megakadályozták őket beszédük elmondásában, anélkül, hogy a kormánypárti többség, különösen a „Szövetség az új Köztársaságért" képviselőinek csoportja erre reagált volna. A lázadók adták meg a hangot, mint Salan perében és valamennyi többi előző perben.

Mindez azt mutatja, hogy megnövekedett a fasiszta veszély. De ez a veszély nemcsak az OAS létezésében, nemcsak a gyilkosok tevékenységében, s nem is csak a plasztikbomba-merényletekben mutatkozik meg, amelyek Algériában egyre gyakoribbak, még ha Franciaországban pillanatnyilag csökkent is a számuk, hanem a hatalomnak a fasiszták iránt mindenkor tanúsított elnéző magatartásában és a velük való cinkosságában is.

Sok célzás hangzott el erre vonatkozóan a Salan-per folyamán. Épp eleget mondtak erről ahhoz, hogy mindenki megértse az OAS és a hatalom kapcsolatait. Azt hiszem, hogy ezt illetően mi használtuk a legpontosabb kifejezést: holló hollónak nem vájja ki a szemét.

Láthattuk, mennyire meg van fertőzve a hadsereg felső tisztikara. Ezek a tábornokok és tengernagyok, akiket maga de Gaulle választott ki, ezek a magas rangú tisztek és hadbírók, nem is ítélhették el Salant. S mit mondjunk a rendőrségről, a felső közigazgatásról! Tegnap az áttelepültek minisztere jelentette ki: az OAS bizonyos embereket terrorizált és megakadályozott abban, hogy visszatérjenek Franciaországba. Elfelejtette

hozzátenni, hogy az Air France maison-blanche-i igazgatója az OAS embere, s hogy sokan vannak még hozzá hasonlók az algériai és a franciaországi rendőrségen és közigazgatásban.

A kormány elnéző magatartása és cinkossága nyilvánvaló. Valójában a kormány nem is sújthat le komolyan tegnapi és holnapi szövetségeseire, s ebben különösen megmutatkozik de Gaulle szerepe. Hangsúlyozták itt, hogy milyen nagy mértékben felelős de Gaulle a helyzetért, az európai származású algériaiak, a „feketelábúak" helyzetét is beleértve.

Persze, az európai származású algériaiak nem váltak mind fasisztákká, még akkor sem, amikor pillanatnyilag tűrik, hallgatólag jóváhagyják, mindenesetre nem ítélik el az OAS gaztetteit. Valójában de Gaulle félrevezette, kihasználta a „feketelábúakat", mindent megtett avégett, hogy az OAS karjaiba dobja őket, hogy új csapatokat toborozzon az OAS-nak.

Szó esett itt a rendszer formájáról, egyszemélyivé válásáról. Az alap a monopóliumok mindenhatósága. Az egyszemélyivé válás azonban mindenekelőtt a demokrácia hiányát, mindannak fokozatos eltörlését jelenti, amit akár csak a látszólagos parlament és látszólagos köztársasági intézmények képviselhetnek. Jelenleg a fasizálódás további előrehaladása tapasztalható. Emlékeztetni kell arra, hogy a lázadók nagy megmozdulásai: az 1958 májusi és az 1960 januári összeesküvés, az 1961 áprilisi lázadás és most az OAS-nak az eviani egyezményekkel és a népszavazással összefüggő támadásai egy-egy újabb lépésre adtak alkalmat a hatalom egyszemélyivé válása útján. A tényleges diktatúra megteremtése, a demokrácia további korlátozása felé haladunk országunkban, olyannyira, hogy ma már egy Paul Reynaud is ki-

jelenti: „Nincs többé alkotmány, nincs többé köztársaság."

Paul Reynaud el akarja hitetni, hogy az alkotmány alapjában véve nem is olyan rossz, csak az a baj, hogy nem alkalmazzák. Egyébként ugyanazt mondja, amit a szocialista párt legutóbbi országos tanácsának határozata, amely szerint az alkotmány ismételt megsértése veszélyezteti magának az alkotmánynak fennmaradását. Szinte ugyanaz a kifejezés.

Ha még ma is védik az alkotmányt, ezt talán először is azért teszik, hogy mintegy mentegessék „igen"-nel szavazásukat, amivel elősegítették a gaulle-ista vállalkozást, a fasizálási kísérletet 1958-ban, az első népszavazás alkalmával. Az alkotmány védelmezésében azonban az is megnyilvánul, hogy folytatni akarják ugyanezt az utat. Márpedig nem az a probléma, hogy de Gaulle személyesen így vagy úgy alkalmazza-e az alkotmányt, s hogy így vagy úgy sérti-e meg. A valóságban maga az alkotmány, az egész rendszer rossz. Ezt kell egyre világosabbá tennünk a tömegek előtt, azzal a következtetéssel együtt, hogy változtatni kell a rendszeren. Meg kell változtatni, hogy véglegesen elhárítsuk a fasiszta veszélyt.

Biztos, hogy harcolni kell az OAS ellen. Az is biztos — beszéltem erről a Központi Bizottság legutóbbi ülésén —, hogy amikor a reakció emberei egymás közt viszálykodnak, az csak jó a munkásosztály és a demokrácia szempontjából. Biztos, hogy hasznos, ha a gaulle-isták, mint jelenleg is, kénytelenek szembefordulni az ultrákkal, s ha egy Jouhaud vagy egy Salan feje lehullna, az nem lenne rossz. De a lényeg, amit nem szabad elfelejteni: maga a rendszer rossz. Megmondtuk 1960 februárjában: a fasiszta veszélyt nemcsak a barikádot emelő lá-

zadók jelentik, a veszély magában a kormányban és abban a politikában van, amelyet országunkra erőltet.

Ez ellen csak egyetlen orvosság van: a népi akció, a tömegek mozgalma, valamennyi dolgozó, valamennyi republikánus egyesült, közös harca. Egység szükséges, hogy kivezető utat, alternatívát mutassunk a tömegeknek. Más szóval: egység nélkül, az egyesült erők programja nélkül nincs perspektíva.

A gaulle-izmus legnagyobb szerencséje a mi megosztottságunk volt és még ma is az. A megosztottság, az otromba kommunistaellenesség vezetett a demokratikus erők meggyengülésére, ez hajtotta a gaulle-izmus malmára a vizet, ez vetette meg a fasizmus ágyát. Ezzel szemben az egység — a valami *érdekében*, s nem pusztán valami *ellen* létrehozott egység, a munkásosztály és az egész nép szükségleteinek, közvetlen és jövőbeni érdekeinek ténylegesen megfelelő programon alapuló egység — felkeltheti a dolgozók lelkesedését és biztosíthatja a munkásság és valamennyi demokratikus erő győzelmét.

Ebből fakad az a parancsoló szükségesség, hogy ismertessük XV. és XVI. kongresszusunkon kidolgozott programunkat, mint az esetleges partnereinkkel folytatandó vita alapját. Meg kell ragadnunk minden alkalmat az egyes pontok megvilágítására, minden fejleménnyel kapcsolatban szembe kell állítanunk azt, ami egy ilyen programnak demokratikus rendszerben való alkalmazása nyomán kialakulna azzal, ami most, az egyszemélyi hatalom rendszere következtében jön létre.

Így például programunknak a bírák választására vonatkozó pontját nagyon jól meg tudtuk világítani azzal, hogy a Legfelsőbb Katonai Törvényszék majdnem felmentette Salant. A nép által választott bírák egészen biztosan másképpen bántak volna Salannal, mint aho-

gyan a de Gaulle által kiválasztott hűséges csatlósok tették!

Az államosítások követelését jobban meg lehet világítani a monopóliumok kiváltságaiból és jelenlegi szertelen profitjából kiindulva.

A program minden egyes pontját konkrétan meg lehet magyarázni. A minap az elvtársaknak a vitaértekezlet során válaszolniuk kellett a visszahívhatóság kérdésére. Az Északkelet-Seine megyei föderáció oktatási konferenciáján egy tanító megkérdezte: „Hogyan alkalmazzák önök a visszahívhatóság elvét?" Válaszolni kell erre a kérdésre.

A franciákat joggal foglalkoztatja a kormányzati stabilitás hiányának, a gyakori kormányváltozás elkerülésének problémája. Waldeck Rochet azonban rámutatott, hogy ez semmiképpen sem jelenti azt, mintha hajlandók lennének a Franco- vagy Salazar-féle „stabilitás" elviselésére. Ez a stabilitás a nép számára a nyomor, a kizsákmányolás és a terror stabilitása. Kormányzati stabilitásra szükség van, de felelős nemzetgyűlés ellenőrzésével és természetesen a nép éberségével párosulva. A demokrácia az állampolgárok egyre magasabb fokú tudatát, s egyszersmind azt jelenti, hogy a választó szüntelenül ellenőrzi a választottat.

Mi a demokratikus pártok és csoportosulások közösen megállapított programjának eszméje felé haladunk. Ezt a programot mindenkinek tiszteletben kell majd tartania és alkalmaznia kell. Sajnos, 1936—1937-ben a népfront programja és a felszabadulást követő időben az Ellenállás Országos Tanácsának programja esetében nem ez történt. A mi elgondolásunk szerint a választóknak az olyan választottakkal szemben, akik nem tartják magukat a programhoz, szankciókat kellene alkalmazniuk.

Pártunk programjának minden egyes pontját meg lehet magyarázni a mindennapi eseményekkel kapcsolatban. Etienne Fajon erre vonatkozóan egy jó cikksorozatot közölt. Rendszeresen vissza kell térni ezekre a kérdésekre. Nagy harcot kell folytatnunk ennek érdekében, annál is inkább, mert programunkat illetően általános a hallgatás.

A „Le Monde" első alkalommal a márciusi konferencia másnapján beszélt programunkról. Addig egyetlen szót sem ejtett róla. Ez az újság időről időre szentel néhány sort aktivistáink fellépéseinek, a program ismertetését azonban minden alkalommal mellőzi. Mindig kiemel valamilyen többé vagy kevésbé negatív elemet, ennek vagy annak a pártnak, illetve csoportosulásnak szóló helyes bírálatot, de úgy, hogy az összefüggéséből kiragadott bírálat *gáncsoskodóknak*, összeférhetetleneknek tüntessen fel bennünket. A „Le Monde" sohasem mutat rá a bírálat eredetére, és arra, hogy milyen kapcsolatban van a bírálat programunk egyik vagy másik gyakorlati javaslatával.

Ugyanilyen magatartást tanúsít a szocialista párt: soha egyetlen szót sem ejt programunkról. Ugyanezt a magatartást látjuk a francia keresztény dolgozók szövetsége esetében, amely pedig maga is sokat beszél programkérdésekről. Ugyanez a magatartás tapasztalható a szocialista egységpárt részéről, amelynek újságírói egyszer-másszor megállapították: „Igen, a program bizonyos pontjai nem érdektelenek." Ezután vártuk, hogy a következő héten közölnek valamit. De hiába vártuk. Mi még mindig várjuk programunk első bíráló elemzését, sőt, alaposan bíráló elemzését, feltéve, hogy a bírálat komoly. De még sohasem került sor ilyesmire. Mindezek

a csoportok a burzsoázia taktikáját követik: elhallgatják programunk pozitívumait.

Vagy azt akarják elhitetni, hogy pártunk közömbös a nép szükségleteivel szemben, vagy azt, hogy képtelen helyes és érdemleges választ adni a tömegek kérdéseire, vagy még inkább azt, hogy mi a *mindent, vagy semmit* emberei vagyunk. Szerintük bennünket csak a forradalom, a „nagy nap" érdekel, semmi egyéb.

Kétségtelenül azt a gondolatot akarják sugalmazni, hogy mi csakis a külpolitika problémáival törődünk, s egyszersmind burkoltan azzal gyanúsítanak, ha ugyan nem nyíltan rágalmaznak bennünket, hogy mi csakis a szovjet kormány külpolitikáját szolgáljuk, nem pedig Franciaország érdekeit. Pártunk egész múltbeli és jelenlegi tevékenysége, aktivistáink minden áldozata hangos tiltakozás e gyalázatos ráfogás ellen. Az az igazság, hogy a Szovjetunió békepolitikája megfelel valamennyi nép érdekeinek, s hogy népeink érdekei — mint valamikor mások is hangsúlyozták — a földgolyó egyetlen pontján sem ütköznek. Ezeknek az érdekeknek közös védelme megköveteli népeink barátságát és egyetértését.

A legutóbbi időben azonban főleg az a törekvés kerekedett felül, hogy a múlthoz való egyszerű visszatérést propagálóknak tüntessenek fel bennünket. Meg kell mondanunk itt, hogy „a demokrácia helyreállítására és megújítására" vonatkozó programpontunk talán megkönnyítette pártunk programjának ezt a rosszindulatú tolmácsolását. A „helyreállítás és megújítás" kifejezés a múlthoz való egyszerű visszatérés szándékának tűnhetett — mindenesetre így használták fel sok francia félrevezetésére.

El kell ismerni, hogy ez a programpont kétségtelenül jó volt akkor, amikor megfogalmaztuk, vagyis 1958-ban,

de a gaulle-ista hatalom négy esztendeje után talán jobb lenne más kifejezéseket használni, mint például azt, hogy „igazi, valóságos demokráciát kell teremteni". Azt hiszem, az elvtársaknak el kell gondolkodniuk ezen a kérdésen és ki kell fejteniük véleményüket.

Mi mindig nyíltan szóltunk a munkásosztályhoz. Így például, amikor a szocialista párt kifogásolta „Francia front" formulánkat, mi visszavontuk, jóllehet tökéletesen helyes volt. Egy időben azt mondtuk: „Tudni kell befejezni egy sztrájkot." Ugyanígy visszavonhatunk és vissza is kell vonnunk egy olyan megfogalmazást, amely rosszakaratú és hamis értelmezésre ad alkalmat.

Hadd jelentsük ki újra: mi nem vagyunk sem a „mindent vagy semmit" emberei, sem a múlthoz való egyszerű visszatérés hívei. Persze, az általunk javasolt program nem a mi alapvető programunk. Ez ugyanis a társadalom gyökeres átalakítására, a kommunizmus megteremtésére irányul. Most viszont az egységhez szükséges alap biztosításáról van szó. Javasolt programunk azonban nem propagandajelszavak, nagyhangú frázisok gyűjteménye. Hadd hangsúlyozzuk: programunk a valamennyi demokrata számára elfogadható s a jelenlegi szakasznak és a jelenlegi erőviszonyoknak megfelelő követelések programja, olyan program, amely teljes mértékben megvalósítható, ha az érdekeltek mind egyesülnek a megvalósítására. Olyan program, amely a közvetlen jelenben a lehető legjobbat nyújtja mindenkinek, s ugyanakkor nyitva hagyja az utat a társadalom békés eszközökkel megvalósuló teljesebb átalakítása előtt.

Ezzel kapcsolatban szeretnék néhány szót szólni a szocialista egységpártról. Mit javasol ez a párt? Mint már a Központi Bizottságban és nyilvános beszédekben is megmondtuk, gazdasági téren semmi olyasmit nem

javasol, ami lényegesen különbözne a mi javaslatainktól. Jóformán csak az a különbség, hogy az államosításokat a szocializmus megvalósításának tekinti, mi pedig demokratikus jellegű intézkedéseknek tekintjük. Az államosítások hatékonysága tudvalevőleg a hatalom jellegétől függ. A monopolista államkapitalizmus eszközeivé is válhatnak és válnak is, azon eszközök egyikévé, amelyeket jelenleg Franciaország monopóliumai alkalmaznak a vasutasok, a villamossági dolgozók, az államosított Renault-művek munkásainak kizsákmányolásából származó értéktöbblet növelése és egymás között mind az államosított vállalatok munkásainak, mind a középrétegeknek hátrányára történő elosztása érdekében.

Más tartalmat nyernek az államosítások a hatalom demokratizálásával, s maguknak az államosításoknak demokratizálásával, ami úgy biztosítható, hogy az államosított iparágak igazgatásában nagyobb szerepet kapnak a szakszervezetek. Tény, hogy ma a nagy államosított üzemek igazgató tanácsai az állam és a szocialista, valamint a keresztény szakszervezetek képviselőinek kezében vannak. A CGT vezetőinek már régóta nincs helyük ott, s Marcel Paul ugyancsak már régóta nincs a Villamosművek igazgató tanácsában, pedig mint termelésügyi miniszter ő elnökölt a különböző államosítások lebonyolításánál.

A szakszervezetnek megnövekedett a szerepe nemcsak a dolgozók mindennapi védelmében, hanem vállalatuk és iparáguk igazgatásában is — ezt feleljük arra a kérdésre, amelyet egy pantini vasutas tett fel az Észak-kelet-Seine megyei föderáció oktatási konferenciáján.

Visszatérve a szocialista egységpártra, programjaink közt gazdasági téren nincs lényeges különbség, kivéve programjának azt a pontját, amely szerint az elosztás

rendszerét meg lehet változtatni a termelési mód megváltoztatása nélkül. Ezt az „újdonságot" annak idején már Marx visszautasította, megállapítva, hogy az elosztás szervezetét teljes egészében a termelés szervezete határozza meg: „A fogyasztási cikkek mindenkori elosztása csak következménye a termelési feltételek megoszlásának."

Politikai téren viszont a szocialista egységpárt programjában nem látunk semmilyen konkrétumot.

Mit kell tenni már most azonnal? Nem mondják meg nekünk. Az egyetlen konkrét javaslat Mendès-France ideiglenes kormány létesítésére vonatkozó javaslata. Ez a nem tudni milyen módon megalakuló kormány dolgozná ki az új alkotmányt.

Minderre Waldeck Rochet már megfelelt. Ellenfeleink módszerében nincs semmi demokratikus. Lehet gúnyolódni az alkotmányozó nemzetgyűlésre vonatkozó javaslatunkon, lehet gúnyolódni választási javaslatunkon, amely szerint a nép általános és arányos szavazással válasszon, de ez az igazán demokratikus módszer, ez az egyedüli demokratikus eljárás.

Tudjuk, hogyan vélekedik Mendès-France az alkotmány problémáiról, s el tudjuk képzelni, milyen értelemben szerkesztené meg az ideiglenes kormány az új alkotmányt. Annál is inkább, mert azok közt a partnerei közt, akikkel kész szót érteni, olyanok is akadnak, akik elfogadják a jelenlegi alkotmányt.

Mendès-France — a IV. köztársaság sok politikusához hasonlóan — a végrehajtó hatalom erősítése, vagyis a népképviselet gyengítése, a szuverén nemzetgyűlés hatáskörének korlátozása mellett száll síkra, nem is beszélve arról, hogy ragaszkodik a kerületi választási rendszerhez.

Így tehát, ami az első kérdést, a bérmozgalom fellendülését, s a második kérdést, a fasiszta veszély fokozódását illeti, világos perspektívát kell feltárni a munkásosztály, valamennyi republikánus előtt. Meg kell teremteni egységüket egy közösen megvitatott és elfogadott program alapján. Meg kell hiúsítani a hatalomnak és az egység ellenzőinek minden mesterkedését. Így lehetővé válik mindama nehézségek legyőzése, amelyek eddig akadályozták, hogy a tömegek mozgalmát a szükséges fokra emeljük.

A fasizmus próbálkozásaira — az algíri lázadásra, a katonai vezetők lázadására, a plasztikbombás merényletekre, az issyi merényletre, a charonne-i gyilkosságra — való gyors visszavágás során érezni lehetett, hogy a tömegeket nagy haraggal, mély felháborodással töltik el mindezek a gaztettek. Egységfront-egyezményeket kötöttünk a föderációk szintjéig terjedően a szocialista párt szervezeteivel, a szocialista szakszervezetek megyei szövetségeivel, a keresztény szakszervezetekkel, helyenként a radikális párttal, sőt, helyenként a népi republikánus mozgalommal is. Így volt 37 megyében, de utóbb a helyzet romlott.

S a választások azt mutatják, hogy a párt befolyása az 1959 óta tapasztalt erősödés után komoly akadályokba ütközik, annak ellenére, hogy pártunk az év kezdete óta 33 000 új taggal gyarapodott.

Lehetséges, hogy ezeken a választásokon, akárcsak a szakszervezeti választásokon, szervezési hibák ütköztek ki. Lehetséges, hogy az elvtársak nem törődnek, vagy nem eléggé törődnek a szervezéssel s épp a számunkra különösen nehéz járási választásokon nem fejtenek ki kellő erőfeszítést, olyant, amilyent ellenfeleink.

Tény, hogy a harc továbbra is igen nehéz. Az egysze-

mélyi hatalom felszámolása nehéz dolog lesz. Ezt látnunk kell, nehogy megtagadjuk saját határozatainkat. Megmondtuk: az a csapás, amelyet 1958-ban mértek a demokráciára, nagyon súlyos csapás. A munkásosztály, az egész nép előbb-utóbb rádöbben erre, de ez még nem elég. Az ellenfél rendelkezik minden szükséges eszközzel, mégpedig nemcsak az erőszak eszközeivel, amelyek sokat számítanak, s nem is csak gazdasági eszközökkel, amelyek szintén sokat számítanak, hanem ideológiai eszközökkel: a sajtóval, a rádióval, az egyházzal, a színházzal és a mozival is.

Ezzel az egész fegyvertárral szemben nagy csatát kell megvívni. A dolgok nem egyszerűek, s ezt a dolgozók megértik. Amikor egyik-másik aktivista munkásgyűlésen kijelenti: „Sohasem volt ilyen kedvező a helyzet", valósággal fal emelkedik közte és a munkások közt, még ha kommunisták is a hallgatói. Ezek a munkások bizonyos időszakokban, az egységfrontmozgalom fellendülésének, megélénkülésének időszakaiban úgy érzik, hogy javulnak kapcsolataik a szocialista dolgozókkal, hogy szót lehet érteni velük, de azután újra ellenségeskedésbe és bizalmatlanságba ütköznek.

Sok kérdést tesznek fel nekik, sok ellenvetést szegeznek szembe velük, s mindezekre válaszolniuk kell. És hogyan válaszolhatnak másképpen, mint a Központi Bizottságtól és a föderációk vezetőségétől kapott magyarázatokkal és érvekkel?

Érteni kell tehát a tömegek meghallgatásához, szoros kapcsolatot kell tartani a tömegekkel, hogy válaszolni tudjunk a dolgozók kérdéseire, s ezzel számot kell vetnünk politikánk irányvonalának kidolgozása során.

A helyzet nemcsak nehéz, hanem egyre változik is. Mindennap új problémák vetődnek fel, mindennap bőven

akad tennivaló a párt valamennyi aktivistája, valamennyi vezetője számára, minden fokon és minden munkaterületen.

S nekünk jól meg kell értenünk a helyzet változásait, javulását és átmeneti romlását, hogy ne keseredjünk el, hogy tudjunk türelmesek lenni, amikor arra van szükség, tudjuk megmagyarázni a dolgokat, s akár tízszer is újrakezdeni a magyarázatot más és más formában, amíg csak célt nem érünk. Minden esetben törődnünk kell azzal, hogy pártunk politikáját az aktivisták ne csak megértsék és megmagyarázzák, hanem konkrét módon alkalmazzák is, minden üzemben, minden helységben, minden egyes vidéken.

Más szóval: meg kell követelni a párttól — ugyanis csak a párttól lehet *követelni* valamit, nem pedig a tömegektől, amelyeket fel kell világosítani és vezetni kell —, a párt kádereitől és mindenekelőtt az egész Központi Bizottságtól a hatalmas politikai, ideológiai és szervezeti erőfeszítést.

Jelenleg, a fasiszta veszély fokozódása, a fasizálódás növekvő veszélye, s egyszersmind a gazdasági harcok fellendülése láttán a lényeg az, hogy mivel ezek a harcok pusztán gazdasági jellegűek, perspektívát adjunk a dolgozóknak, a népnek, megmagyarázzuk, hogy nem haladhatunk előre egység nélkül, az egység érdekében kifejtett erőfeszítés nélkül, nem haladhatunk előre, ha a nép nem érdeklődik minden probléma iránt, ha nem kényszeríti ki az egységet, s a jelenlegi és jövőbeli érdekeinek megfelelő közös programot.

Elhangzott Bezons-ban,
1962. május 31-én.

NAGY FORRADALMI ÁTALAKULÁSOK KORSZAKA

Öt évvel ezelőtt Moszkvában két történelmi jelentőségű nemzetközi értekezlet folyt le. November 14—16-án értekezletet tartottak a szocialista országok kommunista és munkáspártjainak képviselői. Ezen az értekezleten a tőkésországok testvérpártjainak képviselőivel való tanácskozás után egyhangúlag nyilatkozatot fogadtak el, amelyben összegezték az egész munkásmozgalom háború utáni fejlődését és felvázolták az ebből adódó perspektívákat és feladatokat. A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak nyilatkozata a nemzetközi kommunista mozgalom chartájává lett.

November 16-a és 19-e között volt a második nemzetközi értekezlet: 64 párt képviselőinek értekezlete. A kommunista világmozgalomnak soha nem volt ennél impozánsabb tanácskozása. Az értekezlet békekiáltvánnyal fordult minden jóakaratú emberhez.

Ha ma, a fontos eseményekben és a nemzetközi helyzet mélyenszántó változásaiban gazdag üt esztendő után megvizsgáljuk az 1957. évi értekezletek munkájának eredményeit és az értekezleteken elfogadott dokumentumokat, megállapíthatjuk, hogy a szóban torgó dokumentumok pontosan és nagyszerű meglátással elemezték a világ fejlődésének tendenciáit és a nemzetközi helyzettel kapcsolatos problémákat, Az 1957 novemberében elfogadott, s a Szovjetunió Kommunista Pártja

XX. kongresszusának nagyfontosságú határozatait figyelembe vevő határozatok pontosabbá tételére és továbbfejlesztésére először a 81 párt képviselőinek 1960 novemberi értekezletén elfogadott dokumentumokban, majd a következő évben a Szovjetunió Kommunista Pártja XXII. kongresszusán jóváhagyott programban került sor.

Az 1957 novemberében elfogadott két dokumentum óriási segítséget nyújtott valamennyi ország kommunistáinak az előttük álló feladatok végrehajtásában, a reakció támadásai elleni harcban, a békéért és a szabadságért, a szocializmusért vívott küzdelemben. Ezeknek a dokumentumoknak a jelentősége az elmúlt öt esztendő alatt mit sem csökkent.

KORUNK LEGJELLEMZŐBB VONÁSA

A nyilatkozat szükségképpen mindenekelőtt pontosan meghatározza korunk alapvető tartalmát. Ez a tartalom: a kapitalizmusból a szocializmusba való világméretű átmenet.

Az egész burzsoá sajtó igyekszik elleplezni a XX. századnak ezt a fő megkülönböztető vonását, s evégből a legkülönbözőbb hamisításokhoz folyamodva ecseteli az „ipari társadalom" „érettségét", egy „tömegfogyasztási szakaszba" való átmenetét, amely, úgymond, egyformán megy végbe „Keleten is, Nyugaton is". A burzsoá sajtó ezzel leplezni szeretné azt a tényt, hogy az emberiség olyan új történelmi szakasz fordulójához ért, amelyben véget vet a tőke és a társadalmi termék egyéni elsajátításának. Napjainkban a világ két gazdasági és társadalmi rendszerre oszlik, s ezek közül az egyik — a ka-

pitalista rendszer — hanyatlik, a másik — a szocialista rendszer — pedig felfelé ível.

Alig fél évszázada a kapitalista rendszer még az egész földkerekségen uralkodott. A két világháború közötti időszakban a szocializmus egyetlen országa a burzsoá világtól körülvett Szovjetunió volt. De mint a nyilatkozat hangsúlyozza, a helyzet azóta lényegesen megváltozott: a Föld lakosságának már több mint egyharmada a szocializmus útjára lépett és új életet épít.

Ugyanakkor fokozódik az imperializmus gyarmati rendszerének felbomlása is. Az 1957. évi értekezlet megállapította, hogy az utóbbi tizenkét év folyamán a Kínai Népköztársaságon, a Vietnami Demokratikus Köztársaságon és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságon kívül több mint 700 millió ember rázta le a gyarmati igát és hozta létre a maga szuverén nemzeti államát.

A háború befejezésétől 1957-ig az egykori gyarmati és függő országok területén 25 szuverén állam jött létre. 1940-ben az emberiségnek csaknem a fele még gyarmati vagy félgyarmati elnyomásban élt, 1957-ben már csak körülbelül 160 millió volt az akkori gyarmatok lakossága. Ázsiában jóformán teljesen eltűntek a gyarmatok. Az afrikai kontinens reng a nagyarányú felszabadító mozgalom csapásai alatt. Az értekezlet leszögezhette, hogy a nemzeti felszabadító mozgalom az egész világon megerősödött.

Ennek a kétoldalú folyamatnak — a szocialista világrendszer kialakulásának és a gyarmati birodalmak letűnésének — eredményeképpen jelentősen összeszűkült a kapitalista viszonyok és az imperialista kizsákmányolás hatóköre, egészében véve gyengült az imperializmus. Óriási embertömegek és hatalmas területek, amelyek az-

előtt az imperializmus tartalékául szolgáltak, kikerültek az imperializmus befolyási köréből.

A moszkvai értekezlet megállapítása szerint az imperialista államokban a társadalmat mélyreható osztályellentétek marcangolják. Ezeknek az országoknak a munkásosztálya egyre erélyesebben száll szembe a nagy monopóliumok politikájával.

Tehát a történelem olyan irányban fejlődött, ahogy azt Marx és Lenin előre látta: a kapitalizmus a pusztulása felé halad, a szocializmus pedig fejlődik és győzelme elkerülhetetlen. Bármit mondanak is a revizionisták és a reformisták, a marxizmus nem „avult el", pontosan megfelel napjaink valóságának.

Ezek az 1957. év főbb tézisei. S az eltelt öt esztendő alatt ragyogóan beigazolódtak. A szocializmus továbbra is egyik állást a másik után hódítja el a kapitalizmustól.

Tovább folytatódik az imperialista rendszer felbomlása. Elég utalnunk arra, hogy például Kubában népi rendszer jött létre, s ez a szocializmus útjára lépett. A földet azoknak adták, akik megművelik, az ipart államosították, a monopóliumok uralmát pedig likvidálták. A szocialista forradalom győzött 150 kilométernyire az Egyesült Államok partjaitól. Ez a tény rendkívül ösztönzőleg hat a latin-amerikai népek imperialistaellenes harcára.

Egyre nagyobb arányokat ölt a gyarmati rendszer felbomlása. Függetlenné vált Algéria: nemhiába ontották vérüket az algériai hazafiak szabadságharcukban. A francia monopóliumok, amelyek több mint hét éven át folytatták a szennyes háborút, kénytelenek voltak visszavonulni.

Afrika-szerte megszilárdultak az új független államok. S jóllehet a néptömegek sok helyütt továbbra is súlyos

körülmények között élnek, a nemzeti kincsek pedig aranyfolyamként ömlenek a külföldi bankok és társaságok páncélszekrényeibe, a felszabadult országokban a nemzeti és kulturális újjászületés tekintetében mégis tapasztalható bizonyos haladás. Minden barbár megtorlás ellenére is mély gyökereket eresztett a felszabadító mozgalom a portugál gyarmatokon.

Újabb csapásokat mértek az imperializmusra Ázsiában is. Az imperialisták, akiknek az volt a tervük, hogy elfojtják Laosz nemzeti felszabadító mozgalmát és katonai erővel beavatkoznak ennek az államnak a belügyeibe, kénytelenek voltak elismerni az ország területi integritását és semlegességét. Kudarcot vallottak a holland gyarmatosítók arra irányuló kísérletei is, hogy megakadályozzák az indonéz népet ősi területének, Nyugat-Iriánnak a visszaszerzésében.

A világ fejlődését ma inkább, mint valaha, két ellentétes társadalmi rendszer versenye határozza meg. A szocializmus egyre világosabban bebizonyítja, hogy felmérhetetlen fölényben van a kapitalizmussal szemben. A szocializmus lehetővé teszi a termelőerők olyan ütemű fejlődését, amilyenre a kapitalizmusban sohasem volt példa és amilyen ott nem is lehetséges. A szocialista rendszer a világfejlődés döntő tényezőjévé válik.

Az 1957. évi értekezlet időpontjáig a szocialista országok ipari termelésüket az 1937. évihez viszonyítva 4,5-szeresére, a tőkésországok viszont csak a 2-szeresére növelték. 1960-ban a megfelelő mutatók 6,8, illetve 2,5 voltak. Tehát a kapitalista világ sokkal lassúbb ütemben fejlődik, mint a szocialista világ.

1958-tól 1961-ig a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagországaiban az ipari termelés 1,5-szeresére, ezen belül az acélgyártás 67 millió tonnáról 93 millió

tonnára, a kőolajtermelés 111 millió tonnáról 181 millió tonnára, a villamosenergia-termelés 295 milliárd kWó-ról 451 milliárd kWó-ra, a cementgyártás 51 millió tonnáról 76 millió tonnára növekedett. Jelentős mértékben nőtt a közszükségleti cikkek gyártása is.

Ezzel szemben a kapitalista világban, még a legaktívabb részeiben is — például az európai Közös Piacon belül, ahol az ipari termelés növekedésének üteme ma 1,5—2-szer olyan gyors, mint a kapitalista rendszer egészében —, a fejlődés üteme még mindig jelentősen elmarad a szocialista országok ütemétől.

Nyugat-Európa „integrációjának" vezetői nagyon rövidlátók, amikor arra számítanak, hogy politikájukkal lelassíthatják a szocialista világ gazdasági fejlődését. A szocialista világrendszer a kapitalizmussal folytatott gazdasági versenyben biztos léptekkel halad a végső győzelem felé.

Az Egyesült Államok már ma is hasztalanul igyekszik túlszárnyalni a szovjet tudományt és technikát. A dolgozók, a haladás barátai világszerte lelkesen üdvözölték azt a rendkívül bonyolult és hosszú időtartamú párosrepülést, amelyet Nyikolajev és Popovics űrhajósok hajtottak végre. Ez a hőstett a tudomány számos területén elért jelentős haladás eredménye, s egyben a szocialista ipar óriási lehetőségeinek bizonyítéka. Az egész világ szemtanúja annak, hogy az Egyesült Államok ezen a fontos területen sok évvel lemaradt.

Az 1961-től 1980-ig terjedő időszakban a Szovjetunió társadalmi össztermékének körülbelül 5-szörösére kell növekednie. Az ipari termelés legalább 6-szorosára, a mezőgazdaság össztermelése körülbelül 3,5-szeresére nő. Ez annyit jelent, mintha a szovjet állam területén még öt olyan ipari és több mint két olyan agrárországot lé-

tesítenének, amilyen ma a Szovjetunió. A szovjetek országa 20 év múlva csaknem kétszer annyi ipari terméket gyárt majd, mint ma az egész nem szocialista világ együttvéve.

A többi szocialista ország is ugyanezen az úton halad. Azokból a hosszú időre szóló tervekből, amelyekről a közelmúltban tanácskoztak a KGST tagországainak képviselői, kitűnik, hogy 1961-től 1980-ig ezeknek az országoknak ipari termelése több mint 6-szorosára, mezőgazdasági termelésük 3-szorosára, nemzeti jövedelmük pedig 5-szörösére növekszik.

Lenin azt mondta, hogy a szocializmusnak elsősorban gazdasági sikereivel kell befolyást gyakorolni a nemzetközi fejlődésre. Ezek a szavak ma teljesen beigazolódnak.

Az imperialista államok termelőerői és termelési viszonyai közötti ellentmondások, mint a nyilatkozat előre látta, jelentősen fokozódtak. Tovább éleződtek az ellentétek mind az egyes kapitalista országokon belül, mind pedig a kapitalista országok között.

A kapitalista világgazdaság továbbra is labilis és bizonytalan. Közismert tény, hogy a dollár gyenge lábon áll, hogy Amerika gazdasági és pénzügyi nehézségekkel küzd, hogy az Egyesült Államok gazdasági élete, amely nagy nehezen megszabadult az 1960—1961. évi válság következményeitől, nyilván újabb kedvezőtlen időszaknak néz elébe. Nagy-Britanniában 1949 óta az évi növekedés mindössze 2,7 százalék volt. Az 1948. évi pénzreform óta most lassult le első ízben Nyugat-Németország gazdasági fejlődésének üteme, éppen most, amikor inflációs veszély fenyegeti. Franciaország gazdasági és pénzügyi sajtója arról ír, hogy a legközelebbi hónapokban a „fejlődés lassulása" várható.

A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak értekezlete előtt néhány hónappal, 1957. március 25-én Rómában aláírták az Európai Gazdasági Közösség megalakítására vonatkozó szerződést. A Közös Piacot a fináncoligarchia a világkapitalizmus válságának újabb szakaszában hozta létre. A Közös Piacon belül növekedett a termelés, s a monopóliumoknak előnyük származott bizonyos fokú szakosításból és a tudományos-technikai haladásból.

Ám az „integráció" mit sem változtatott a modern monopolkapitalizmus jellegén. A Közös Piac nem más, mint a „trösztök Európája", olyan gigászi monopóliumok birodalma, amelyek sok-sok millió dolgozót — munkást, parasztot, kisiparost — zsákmányolnak ki és ezzel élezik az osztályharcot.

Éleződnek az ellentétek az imperialista országok között is. Egyre szembetűnőbbek az ellenzéki tendenciák a Közös Piac és az Egyesült Államok között. Az Egyesült Államok nem látta előre a Közös Piac létrehozásának valamennyi következményét, holott ennek a szervezetnek a csírája már 1947-ben a Marshall-tervben is benne rejlett, s létrehozásában az Egyesült Államok aktívan közreműködött. Bár Nyugat-Európa „integrációját" politikai szükségességnek tartja, a maga szempontjából gazdasági veszélyt is lát benne. Az Egyesült Államok tehát szeretné, ha a nyugat-európai országok részéről a gazdasági konkurrencia csökkenne, szeretné tompítani a Közös Piac Amerika-ellenes irányzatát, s ezért ezeknek az országoknak a gyengítése céljából azt követeli, hogy növeljék „a szabad világ védelméhez" való hozzájárulásukat, vagyis fokozzák a fegyverkezési hajszát.

A német és a francia monopóliumok minél jelentősebb

helyet igyekeznek elfoglalni a nemzetközi gazdasági és politikai szövetségekben. Az egyenlőtlen fejlődés lenini törvénye teljes egészében érvényes ma is: éleződik a monopóliumok közötti konkurrencia, az imperialista államok harcolnak egymással a felvevő piacok felosztásáért és újrafelosztásáért.

Anglia eleinte dühödten hadakozott a Közös Piac ellen: ennek ellensúlyozására létrehozta az Európai Szabadkereskedelmi Társulást, de alulmaradt a két versengő csoport harcában. Jelenleg — s ebben az atlanti tömb gyengülésétől tartó Egyesült Államok nyomásának is van bizonyos szerepe — Anglia kéri az Európai Gazdasági Közösségbe való felvételét.

Nagy-Britannia felvételének feltételei körül heves politikai harc bontakozott ki egyfelől Nagy-Britannia, másfelől Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság között. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság között gazdasági „harmónia" uralkodik. A német monopóliumok pozíciói egyre jobban kiszélesednek, a nyugatnémet terjeszkedés pedig keresztezi a francia igényeket. Az „integráció" formái és a „nemzetek fölötti" szervek létrehozása körül folyó éles viták az imperialista hatalmak leküzdhetetlen ellentéteit tükrözik.

Ezeken az államokon belül fokozódik az osztályharc. Franciaországban a sztrájkmozgalom újabb fellendülése észlelhető: 1962. január 1-étől augusztus 1-éig a sztrájkok következtében 1 600 000 munkanap veszett el a tavalyi 1 425 000 munkanappal szemben, pedig a sztrájkok időtartama már tavaly is kétszer akkora volt, mint 1960-ban. Tegyük hozzá, hogy a hivatalos statisztika nem veszi számba a hivatalnokok és közalkalmazottak sztrájkjait. A sztrájkmozgalom olyan méreteket ölt, amilye-

nekre az egyszemélyi hatalom rendszerének fennállása óta még nem volt példa. A sztrájkolók többsége béremelésért harcol.

Fokozódott a városi dolgozók pauperizálódása és a paraszti tömegek tönkremenése. S jóllehet a munkásosztály bizonyos rétegeinek harcukkal sikerült részleges béremelést kivívniuk, egyes tőkésországokban a reálbér mégis alacsonyabb a háború előttinél.

Franciaországban a reálbér 1962-ben alacsonyabb, mint 1957-ben volt. A munka termelékenységének emelkedése és a bérek emelkedése között egyre növekszik a szakadék: a monopóliumoknak ez jelentős hasznot, a munkásoknak pedig komoly veszteséget jelent. A munka egyre intenzívebbé válik, a munkaidő hosszabbodik. Negyedszázaddal ezelőtt a népfront vívmányainak eredményeképpen a francia munkások heti 40 órát dolgoztak. Ma, hivatalos adatok szerint, 46,5 óra a munkahét. Ha ehhez hozzászámítjuk az úgynevezett, „fekete munkát" (vagyis a törvények által nem szabályozott túlmunkát), amelyre a szükség viszi rá a munkásokat, a munkahét sok esetben 50 óra fölé emelkedik. Milyen más a helyzet a Szovjetunióban, ahol a munkahét hamarosan a legrövidebb lesz a világon!

Továbbra is tömeges munkanélküliség van sok tőkésországban, kezdve az Egyesült Államokon. J. Meany amerikai szakszervezeti vezető ez év augusztus 13-i sajtónyilatkozatában beismerte, hogy a munkanélküliség problémájának megoldására irányuló kísérletek kudarcot vallottak. Munkanélküliség dúl a kapitalista világnak még azokon a területein is, amelyek gazdasági fejlődésük gyorsabb ütemével kérkednek. Az Európai Közös Piac a munkanélküliség jelentős tartalékseregével rendelkezik, s ennek zömét az 1 200 000 olasz „nem foglalkoztatott" alkotja.

Fokozódik a kistermelők kisajátítása. A monopóliumok tíz- és százezrével teszik tönkre a kisiparosokat és kiskereskedőket, kiszorítják a kisebb ipari vállalkozókat. Az utóbbi négy évben Franciaországban leállt a textilgyárak 20 százaléka, 27 százalékkal csökkent a kiskereskedelmi vállalatok száma, ugyanakkor a nagy társaságok részesedése a belkereskedelmi forgalomban 50 százalékkal megnövekedett. Az 500 legnagyobb francia vállalat egyetlen év alatt 16,6 százalékkal növelte forgalmát, míg közben az ipari termelés átlagban 6 százalékkal nőtt.

Nagy arányokat öltött a parasztság rétegeződése. A mezőgazdaság jövedelmezőségének növelése és a gazdaság „korszerűsítése" ürügyén a francia törvényhozás nagyüzemi tőkés gazdaságok létrehozását ösztönzi, elűzve földjükről a kis- és középparasztokat. Ezek közül 800 000 nyilvánvalóan pusztulásra van ítélve.

A pénzügyi és gazdasági hatalom mindinkább maroknyi óriásmonopólium kezében összpontosul. Éleződnek tehát az érdekellentétek nemcsak a monopolista burzsoázia és a munkásosztály között, hanem a monopóliumok és valamennyi többi társadalmi réteg között is. Az állammonopolista kapitalizmusról, amelyre igazán nem lehet ráfogni, hogy „népi kapitalizmus", kitűnik, hogy minden nemzet állampolgárai óriási többségének ellensége.

HÁBORÚ, VAGY BÉKÉS EGYMÁS MELLETT ÉLÉS!

Amíg fennmarad az imperializmus, van talaja az agresszív háborúknak is, állapította meg helyesen az 1957. évi nyilatkozat. Ugyanolyan helyes a nyilatkozatnak az a megállapítása is, amely szerint az Egyesült Államok a

nemzetközi reakció és agresszió központja. Nemrégiben az amerikai imperializmus Kuba fenyegetésével a termonukleáris háború veszélye elé állította az emberiséget. A Szovjetunió erélyes figyelmeztetése jelentős mértékben hozzájárult ennek a szörnyű veszélynek a csökkentéséhez.

A nyilatkozat külön foglalkozik a nyugat-németországi militarizmus újjászületésével. Az azóta eltelt öt év alatt ebben az országban, az agresszív NATO-tömb keretei között, szakadatlanul folytatták a fegyverkezést, a revansizmus szítását. Azok az agresszív és reakciós erők, amelyek segítségével Hitler kirobbantotta a második világháborút, most újra felütik fejüket.

A gaulle-ista rendszer egyre jobban közeledik a Német Szövetségi Köztársasághoz, s ez nem az európai béke és biztonság érdekeit szolgálja, hanem gyorsítja a fegyverkezési hajszát és fokozza a nemzetközi feszültséget. Szemléltetően tanúsítja ezt de Gaulle tábornok nemrég Nyugat-Németországban tett látogatása. Utazásának nem a francia és a német nép közötti barátság megszilárdítása volt a célja, hanem a két ország kapitalista vezetői közötti újabb szovjetellenes és kommunistaellenes paktum létrehozása. De Gaulle szoros szövetségre akar lépni a bonni revansistákkal, akik több európai országgal szemben területi igényeket támasztanak, akik nem hajlandók normalizálni kapcsolataikat a közelmúltban agressziójuknak áldozatul esett államokkal, akik minden lehető eszközzel akadályozzák a nagyhatalmaknak a német probléma békés rendezésére és Nyugat-Berlin státusára vonatkozó megegyezését. A „kétfejű" Európának az az egyetlen célja, hogy bármilyen úton-módon gátolja a nemzetközi feszültség enyhülését és a rosszabbik irányba terelje az események alakulását.

Azok a rágalmazó kijelentések, amelyek szerint „Franciaország szempontjából a német veszély helyébe most a szovjet veszély került", szánalmas kísérletek arra, hogy a Párizs—Bonn tengellyel takargassák a szocialistaellenes, szovjetellenes kalandra készülődést. Nem véletlen, hogy a revansista áttelepültek mindenütt viharos tapssal fogadták de Gaulle-t. A párizsi lapokban megjelent fényképeken a francia államfő gépkocsija fölött szimbolikusan mindenféle plakátok ékeskednek ilyen feliratokkal: „Odera—Neisse-határ — soha!"

A hamburgi katonai akadémia tisztjei előtt de Gaulle beszédet mondott, amelyben rehabilitálta és dicsőítette a német militarizmust. Utazásának az volt a célja, hogy szorosabbra fűzze a két ország hadseregei közötti együttműködést, hogy elérje azt, amit ő „a fegyveres erők szerves együttműködésének" nevezett.

S ahogy az minden kapitalista koalícióban mindig lenni szokott, az erősebbik fél fogja meghatározni ennek az együttműködésnek irányát. Márpedig az adott esetben a Német Szövetségi Köztársaság reakciós körei az erősebbek. Bármennyire hegemóniáról ábrándozik a gaulle-ista hatalom, már csak a gazdasági tekintetben erősebb és általában rosszindulatúbb német partnere mögött kulloghat.

A francia népnek és valamennyi ország népének a legéberebben figyelemmel kell kísérnie az imperializmus részéről fenyegető háború veszélyét. Háború vagy békés egymás mellett élés — ez ma a világpolitika központi kérdése.

A béke erői, szerencsére, annyira megnőttek, hogy van reális lehetőség a háború megakadályozására. Ezekhez az erőkhöz tartozik a szocialista államok legyőzhetetlen tábora, élén a Szovjetunióval, az a tábor, amelyben

nincs már az agresszióban érdekelt osztály vagy társadalmi réteg, s amelynek békére van szüksége, hogy megvalósíthassa grandiózus építési terveit. Ide tartoznak Ázsia és Afrika imperialistaellenes békeszerető államai, amelyeknek egyre nő a befolyásuk a világporondon. Ide tartozik a nemzetközi munkásosztály, s elsősorban élcsapata, a kommunista mozgalom. Ide tartozik a béke híveinek óriási serege. Az ilyen jelentős erők szövetsége megakadályozhatja a világháborút. Az új nemzetközi helyzetben és az új erőviszonyok folytán a háború már nem elkerülhetetlen.

A kommunista pártok, mint az 1957. évi értekezleten hangsúlyozták, a békeharcot elsőrendű feladatuknak tekintik. Tudják, hogy a béke csak akkor biztosítható, ha valamennyi nép erélyesen harcol az imperialisták agresszív törekvései ellen.

A békemozgalom kezdeményezésére nemrég Moszkvában megtartott Leszerelési és Béke-Világkongresszus meggyőzően bizonyította, hogy semmilyen filozófiai vagy politikai nézeteltérés, semmilyen társadalmi különbség sem akadályozhatja a béke erőinek összefogását. Valamennyi megfigyelő egyöntetűen leszögezte, hogy a kongresszus a legszélesebb rétegeket képviselte: 121 országból 2500 békeharcos gyűlt egybe a kongresszuson, a közvélemény valamennyi árnyalatának képviseletében.

A békeharc új, felsőbb szakaszába lépett. Ebben a szakaszban az általános és teljes leszerelés valamennyi nép követelése lett.

Fölösleges itt elmondanunk, milyen szörnyűségekkel járna egy modern tömegpusztító fegyverekkel folytatott háború. Az „atomhalál" jelenlegi potenciálját szakemberek 250 000 megatonna, vagyis 250 milliárd tonna

trinitrotoluolra becsülik. Jelenleg a Föld minden egyes lakosára 80 tonna robbanóanyag jut. Linus Pauling amerikai tudós véleménye szerint egy termonukleáris háború legalább 800 millió emberéletbe kerülne.

A népi erőforrásoknak háborús célokra való pazarlása óriási méreteket ölt: hivatalos adatok szerint évente 120 milliárd dollárt költenek katonai célokra — akkora összeget, mint a világ összes gazdasági beruházásainak a fele.

Világos, hogy ilyen körülmények között nincs más választásunk: vagy leszerelünk, vagy elpusztulunk. A labilis egyensúly és „a háborús szakadék szélén táncolás" politikája őrültség.

A kor követelményeinek figyelembevételével a szovjet kormány konkrét és reális tervet dolgozott ki a szigorú nemzetközi ellenőrzéssel végrehajtandó általános leszerelésre. Ennek a tervnek az alapja az atomfegyver betiltása és megsemmisítése. A béke valamennyi híve kiemeli azt a tényt, hogy a Szovjetunió, noha a legkorszerűbb rakétákkal rendelkezik, mégis azt ajánlja, hogy a nukleáris fegyver célba juttatására alkalmas eszközök megsemmisítésével kezdjék meg a leszerelést, s ezzel lemond egy rendkívül fontos katonai előnyéről.

Hruscsov elvtárs a moszkvai kongresszuson mondott beszédében teljes joggal állapította meg: „Harcoltunk a békéért és a leszerelésért akkor, amikor katonai tekintetben még gyengék voltunk. Harcolunk a leszerelésért és a békéért ma is, amikor — ezt nyugodtan megmondhatjuk — olyan tökéletes fegyvereink vannak, amilyenekkel egyetlen más állam sem rendelkezik. Lehet-e ennél jobb bizonyíték arra, hogy a Szovjetunió nem akar háborút?"

A szocialista országok és a kommunista pártok szá-

mára a leszerelés nem taktika, hanem elvi politika. Külpolitikájuk tartalma: a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése.

A békés egymás mellett élés nemcsak egyszerűen azt jelenti, hogy nincs háború, nem holmi időleges és bizonytalan lélegzetvételnyi szünet. A békés egymás mellett élés mindenekelőtt kölcsönös lemondás arról, hogy az államok közötti nézeteltérések rendezésére a fegyveres erőt használják eszközül.

Világos, hogy az ilyen lemondást csak rá lehet *kényszeríteni* az imperialistákra (a többi között saját országuk népének harcával), mert természetük nem változott meg, nem lettek „belátóbbak" és engedékenyebbek. Következésképpen a békés egymás mellett élés egyáltalán nem jelenti a politikai és ideológiai harcról való lemondást, az osztályok „együttműködésére" és „kibékülésére" való orientálódást. Ellenkezőleg, sikere éppen attól függ, hogy az egyes kapitalista országokban milyen méreteket ölt a demokráciáért vívott küzdelem és az osztályharc.

Nemzetközi viszonylatban két ellentétes társadalmi rendszer békés egymás mellett élésének megnyilvánulási formája az együttműködés és a gazdasági verseny. A békés egymás mellett élésre, a normális életkörülmények fennmaradására támaszkodva a szocialista országok azt a célt tűzik maguk elé, hogy minél rövidebb történelmi időszak alatt az egész világnak bebizonyítsák a szocialista termelési mód döntő fölényét, ezzel kitűnő ütőkártyákat adva a tőkésországok munkásosztályának kezébe a politikai harchoz. S ebben az értelemben a békés egymás mellett élés az osztályharc magasabb formája.

A verseny nem zárja ki, hanem ellenkezőleg, feltételezi az államok közötti gazdasági kapcsolatok kiszélese-

dését, a nemzetközi kereskedelem szabad fejlődését. A Szovjetunió és a többi szocialista ország helyteleníti az Európai Közös Piachoz hasonló zárt gazdasági csoportosulások politikáját. A nemzetközi légkör gyökeres megjavítására és a kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatok fejlesztésére törekedve olyan nemzetközi tanácskozás összehívását javasolják, amely tanulmányozná a kereskedelem problémáit, és megvizsgálná, milyen lehetőségek kínálkoznak arra, hogy a világ valamennyi térségét és országát minden megkülönböztetés nélkül felölelő kereskedelmi szervezetet hozzanak létre.

Mi több, a gazdasági együttműködésnek nemcsak az egyes államok között kell létrejönnie, hanem az egyes rendszerekhez tartozó államcsoportok, gazdasági szövetségek között is.

A gazdasági kapcsolatok kiszélesítése tehát a békés gazdasági versennyel párhuzamosan halad.

Ez a békés verseny nincs ínyére az imperialistáknak, akik háború útján szeretnék megoldani a nemzetközi viszályokat. Éppen ezért, ha a háború ma már nem is végzetszerű, mégsem szabad azt gondolnunk, hogy a béke önmagától győz majd. Nem várhatunk ölbe tett kézzel arra, hogy a béke megszilárdul. A béke megszilárdulását ki kell vívnunk az agresszió és a militarizmus erői elleni harccal. Ez azt jelenti, hogy nagy felelősség hárul a kapitalista országok népeire. Az ő belátásuktól, aktivitásuktól és energiájuktól függ, vajon az emberiség a civilizáció minden értékével együtt az atomháború örvényébe sodródik-e, avagy sikerül megőrizni a békét. A béke eszméje csak abban az esetben válhat valóban anyagi erővé és csak abban az esetben valósulhat meg a gyakorlatban, ha a népek saját nagy ügyüknek tekintik a békét.

Meg kell vallanunk, hogy a kapitalista országokban sokan még nem értik meg, mennyire komoly a termonukleáris háború veszélye, s nem vesznek tevékenyen részt a leszerelésért, a háború ellen folyó harcban. Demagógiájukkal sokakat behálóztak a reakciós kormányok, amelyek égre-földre esküdöznek, hogy ők a béke hívei, de ugyanakkor egyre fokozzák a fegyverkezési hajszát, az agresszió előkészítését.

Franciaországban például a „francia—német kibékülés" témáját az egyszemélyi hatalom lépten-nyomon felhasználja a Párizs—Bonn katonai tengely létrehozásának igazolására. Minden régi konfliktus rendezésének eszközeként tüntették fel azt a politikát, amely újabb konfliktusokkal terhes, minthogy tápot ad a revansista igényeknek. A militarista mesterkedéseket a nemzetközi feszültséget enyhítő tényezőkként próbálják feltüntetni.

Teljesen nyilvánvaló, hogy minden békeharcos nagyon szívesen látná, ha Franciaország elősegítené Németország demokratikus és békés fejlődését, a Németországgal való békeszerződés mielőbbi megkötését a potsdami egyezménybe foglalt kötelezettségeknek megfelelően. Ebben az esetben Franciaországnak a Német Szövetségi Köztársaság kormányával való kapcsolatai hasznosak lehetnének, ha ugyanakkor baráti kapcsolatokat és együttműködést teremtene a Német Demokratikus Köztársasággal, a modern Németország történetének első békeszerető államával. Akkor becsületes dolog volna a két nép kibéküléséről beszélni.

Csakhogy a mai körülmények között a békecsókok a karzatnak szólnak, a kulisszák mögött viszont folyik az alkudozás és a pengék élesítése. Ez a nagy csalás klaszszikus például szolgálhat arra, hogy az imperialisták mennyire álnokok, milyen galádul leleményesek, amikor

arról van szó, hogy a tömegeket félrevezessék és elvonják a háború elleni hathatós harctól.

A béke csak az 1957. évi nyilatkozat és kiáltvány szellemében biztosítható, vagyis csak akkor, ha a népek megkétszerezik éberségüket és aktivitásukat.

Éppen a népeknek, a férfiak és nők millióinak és tízmillióinak van meg a lehetőségük arra, hogy sikert érjenek el, ha erélyesen harcolnak az atomfegyver betiltásáért és megsemmisítéséért, a tömbök és katonai támaszpontok politikájának megszüntetéséért, a német militaristák újrafelfegyverzésének leállításáért, a német békeszerződés megkötéséért, Nyugat-Berlinnek szabad és demilitarizált várossá nyilvánításáért, az egyidejű, ellenőrzött, általános leszerelésért, a kollektív biztonság politikájáért, az államok békés egymás mellett éléséért, széles körű gazdasági és kulturális együttműködésükért.

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK SZÖVETSÉGE, A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK EGYSÉGE

Az 1957. évi nyilatkozat különös figyelmet fordított a szocialista államok egységének és testvéri együttműködésének megszilárdítására. Utalt arra, hogy ezeknek az államoknak a kölcsönös kapcsolata egyfelől a teljes egyenjogúság, a területi integritás, a függetlenség és a politikai szuverenitás, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás elvein alapszik, másfelől pedig a testvéri kölcsönös segítségen, amely a legszorosabban összefügg mindezekkel az elvekkel. Az elfogadott szöveg hangsúlyozza, hogy a szocialista államoknak tovább kell fejleszteniük és még jobban meg kell szilárdítaniuk gazda-

sági együttműködésüket, ugyanúgy kulturális együttműködésüket is.

A nyilatkozat megállapítása szerint a szocialista országok összeforrottsága és szoros egysége a legjobb biztosítéka mindegyikük függetlenségének és szuverenitásának. A kölcsönös kapcsolatokat érintő kérdések egytől egyig maradéktalanul megoldhatók baráti megvitatásuk útján.

Az értekezlet megerősítette a kommunista és munkáspártok nézeteinek egységét a proletárforradalom és a szocialista építés alapvető kérdéseit illetően. Utalt azokra a főbb törvényszerűségekre, amelyek a szocializmus útjára lépő országokban mindenütt érvényesülnek.

Az első ilyen törvényszerűség az, hogy a proletárforradalom céljainak megvalósításához ilyen vagy olyan formában feltétlenül szükség van a proletariátus diktatúrájára. A proletárdiktatúra — demokrácia valamennyi dolgozó számára, s azt jelenti, hogy a tömegeket a munkásosztály vezeti, amelynek magva a marxista—leninista párt.

Ezt követi több más olyan törvényszerűségnek, általános elvnek a felsorolása, amelyeket mindig az egyes országok történelmi feltételeinek figyelembevételével kell alkalmazni.

Ha a proletárpárt figyelmen kívül hagyja a nemzeti sajátosságokat, ezzel óhatatlanul elszakad az élettől, a tömegektől, ezzel feltétlenül árt a szocializmus ügyének. S fordítva, e sajátosságok túlzott hangsúlyozása, valamint a marxizmus—leninizmus általános érvényű igazságaitól való eltérés végzetes a forradalomra nézve. A legerélyesebben harcolnunk kell tehát mindkét említett elhajlás ellen.

Az értekezlet különös nyomatékkal hangsúlyozta azt is, hogy a marxizmus—leninizmus elméleti alapja a dialektikus materializmus, amely a természet, a társadalom és az emberi gondolkodás fejlődésének általános törvényeit tükrözi. Ez a világszemlélet egyformán alkalmazható a múltra, a jelenre és a jövőre is.

Hogy megvédhessük és előbbre vihessük a marxizmus—leninizmust, állapítja meg a nyilatkozat, fokoznunk kell a harcot a mai körülmények közt a fő veszélyt jelentő revizionista és opportunista áramlatok ellen, valamint a dogmatizmus és a szektásság ellen, amelyek bizonyos helyzetben a fő veszéllyé válhatnak. A nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalatai szerint a siker záloga az, hogy megőrizzük a párt sorainak a marxizmus—leninizmuson alapuló egységét.

Szinte prófétaiaknak mondhatók a nyilatkozat e megállapításai. Az események egész további alakulása igazolta helyességüket.

Ezen az alapon először is megerősödtek a szocialista országok testvéri kapcsolatai. A szocialista országok baráti segítséget nyújtanak egymásnak a szocializmus és a kommunizmus építésében, s egyesítették erőfeszítéseiket a forradalom vívmányainak megvédése és a világ megmentése céljából.

A szocialista országok az egyenjogúság, a kölcsönös előny és a testvéri szolidaritás alapján a gazdasági kapcsolatoknak olyan szerteágazó rendszerét építették ki, amelynek óriási szerepe van mind az egyes országok, mind az egész közösség politikai és gazdasági függetlenségének megszilárdítása szempontjából. A gazdasági kapcsolatok minden irányban szélesedtek: a külkereskedelemben, az ipari és közlekedési együttműködés terén, a hitel- és kölcsönnyújtásban, a tudományos-technikai

együttműködésben, a tapasztalatcserében, a szakemberképzésben stb.

A szocialista országok közötti árucsere rendkívül gyors ütemben, 1950-től 1960-ig több mint háromszorosára nőtt, míg a kapitalista országok közötti kereskedelem ez alatt az idő alatt csak megkétszereződött. Most a szocialista országok az előtt a probléma előtt állnak, hogy a kereskedelem terén már kialakított együttműködést a termelés területére is kiterjesszék.

A KGST-tagországok felelős vezetőinek 1962 júliusában Moszkvában tartott értekezlete napirendre tűzte az egyes országok gazdasági terveinek összehangolását, a nemzetközi szocialista munkamegosztást, a termelési kooperációt és az egyes országok termelésének szakosítását, a tudományos és technikai kutatások, a beruházási politika összehangolását stb.

A szocialista világrendszer elérte azt a színvonalat, amikor perspektíváit már nem lehet helyesen meghatározni pusztán az egyes országok nemzeti gazdaságában elért eredmények mechanikus összeadásával: most a feladat az, hogy fokozatosan kialakítsák az egész rendszer egységes gazdasági organizmusát, azt a gondosan megszervezett együttest, amelyben minden egyes ország gazdaságának megvan a maga helye és funkciója a szocialista gazdaság tervszerű (arányos) fejlesztésének törvénye szerint.

A szocialista rendszer ma körülbelül 37 százalékát adja a világ ipari termelésének, s területe a Föld területének 26 százaléka. A gazdasági együttműködést ezeknek a jelentősen megnövekedett termelőerőknek a színvonalára kell emelni. Ez lehetővé teszi majd, hogy maximális időelőnyhöz jussanak a kapitalizmussal folytatott

gazdasági versenyben, és teljesen nyilvánvalóvá tegyék a szocializmus fölényét.

Az imperialisták „integrációs" kísérleteivel a szocialista közösség szembe állítja a maga sokkal összeforrottabb szövetségét, amely részvevőinek igazi egyenlőségén, az érdekközösségen, a leghumánusabb célokon alapszik. A szocialista közösség nagyszerűen meg tud birkózni azzal a feladattal, hogy rövid történelmi időszak alatt valamennyi népnek bebizonyítsa a szocialista termelési mód előnyeit és óriási lehetőségeit, biztosítsa a gazdasági élet egyre gyorsabb fejlődését, amely világszerte jelentősen növeli majd a szocializmus befolyását.

A szocialista országok rendszere mint politikai közösség is még jobban megszilárdult és megerősödött. Az imperialista propaganda a kapitalista országok dolgozóinak szabadságharcát kívülről jövő kommunista behatolásnak, a szocialista országok által folytatott „machinációk" eredményének próbálja feltüntetni. Valójában a kommunista mozgalmat nem kívülről szítják, a szocialista forradalmat nem lehet exportálni: ez a tőkésországokon belül, fejlődésük és saját ellentmondásaik belső törvényei folytán érlelődik.

A szocialista országok rohamos fejlődése az új világnézet szemléltető igazolása, és olyan tényező, amely meggyorsítja az emberiség haladását. A szocialista országok szociális vívmányai már ma is sok országban arra kényszerítik az imperialistákat, hogy engedményeket tegyenek, hogy bizonyos jogokat és kedvezményeket nyújtsanak a kizsákmányoltaknak.

A gyarmati igát lerázó ázsiai és afrikai népek egyre gyakrabban fordítják tekintetüket a szocializmus országai felé. Védelmet és támogatást várnak ezektől az országoktól az imperialisták egyre folytatódó mesterke-

dései ellen. Az Európában tanuló afrikai diákok ez év nyarán rendezett első konferenciáján elhangzott felszólalások többsége igazolta a szocialista országok iránt érzett rokonszenvet és bizalmat.

Ázsia és Afrika népei tudják, hogy a neokolonializmus nyomása elleni harcban erkölcsi és diplomáciai, valamint technikai és gazdasági téren egyaránt számíthatnak a szocialista tábor egészének, s különösen a Szovjetunió erőteljes támogatására.

A szocialista országok lerakták a nemzetközi élet új normáinak alapjait, s példát mutattak a világnak a népek közötti valóban testvéri és egyenjogú kölcsönös kapcsolatokra. A szocializmus eszméinek hatására a dolgozók szabadságharca és a népek demokratikus mozgalma egységes áradattá egyesül, amely alámossa majd az imperializmus tartópilléreit.

A dialektikus materializmus, a marxizmus—leninizmus elméleti alapja, sorra aratja a győzelmeket.

Franciaországban, akárcsak az egész kapitalista világban, fokozódik a két ideológia, a két világnézet harca. Tanúi vagyunk annak, hogy az idealizmus, valamennyi formájában — az ateista egzisztencializmustól a vallási miszticizmusig —, a legrafináltabb módszerekhez folyamodik a dialektikus materializmus elleni harcában, igyekszik feltartóztatni annak terjedését.

Ez a magyarázata annak, hogy pártunk különösen nagy figyelmet fordít a filozófia kérdéseire és a filozófiai kérdések megvitatására. Ezt a munkát a kétfrontos harc szükségességének tudatában folytatja.

Harcolunk a revizionizmus ellen, amely meghamisítja a marxizmus igazságait és le akarja járatni tanításunkat. S ugyanolyan erélyesen harcolunk a dogmatizmus, a doktrinerizmus és a skolasztika ellen, mert a marxizmus

ellenségesen áll szemben mindennemű konzervatív nézettel, minden begyepesedett gondolkodással.

1962 június elején pártunk Központi Bizottsága felhívta a figyelmet arra, hogy a gazdasági és a politikai harc megköveteli az ideológiai harcot is, s fokozta a párttagok elméleti képzését, nagyarányú nevelőmunkát folytatott a kommunisták körében. A pártot ideológiai és szervezeti tekintetben egyaránt erősítenünk kell.

A revizionizmus és a dogmatizmus elleni harcban 1957 óta megszilárdult az egész világ kommunista pártjainak erkölcsi-politikai egysége. Ha fel akarjuk mérni az elért sikereket, csak arra kell gondolnunk, hogy viszonylag milyen sok volt a revizionista kirohanás egy sereg szakadár elem, sőt egész frakciók részéről, amelyek egyes pártokban körülbelül öt évvel ezelőtt alakultak, és milyen döntő győzelmet aratott kivétel nélkül valamennyi érintett párt e kártékony tendenciák felett. Az opportunisták és burzsoá pártfogóik reményei szertefoszlottak.

Teljes mértékben beigazolódtak az 1957. évi nyilatkozatnak azok a tételei is, amelyek hangsúlyozták, menynyire fontos, hogy a kommunizmus alaptételeit az egyes országok sajátos feltételeinek megfelelően, helyesen alkalkalmazzuk. Ennek a tézisnek semmi köze sincs az olyan állításokhoz, amelyek szerint a marxizmus—leninizmust „hozzá kell idomítani" az egyes országokhoz. Minden kommunista párt saját országa körülményeinek figyelembevételével gazdagítja elméletünket, és ugyanakkor gondoskodik arról is, hogy ezt az elméletet meg ne hamisítsák a helyi sajátosságok számbavétele ürügyén, amelyeket nem szabad ugyan figyelmen kívül hagyni, de eltúlozni sem szabad.

Ily módon fenntartjuk és erősítjük az ideológiai egységet. De ugyanolyan nagy szükség van az akarategy-

ségre és az akcióegységre is. Ezért az egységért sikeresen küzdött a nemzetközi kommunista mozgalom, amely erélyesen elejét vette az egység megbontására irányuló mindennemű frakciós tevékenységnek.

A Szovjetunió Kommunista Pártja mint élcsapat döntő mértékben előmozdította a nemzetközi kommunista mozgalom egységét, ennek az egységnek a megszilárdulását és fejlődését. Az SZKP-t egész tevékenységében, s különösen a testvérpártokhoz való viszonyában, a proletár internacionalizmus elvei vezérlik. Az SZKP minden erejével segíti az egész szocialista tábor felemelkedését, a munkásmozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalom fejlődését, a kommunista pártok erősödését.

E nagy párt tapasztalatai hasznára váltak valamennyi testvérpártnak, segítenek sok hiba elkerülésében. Az SZKP-nak a személyi kultusz és következményei ellen vívott erélyes harcát a nemzetközi kommunista mozgalom lényegében megértette, támogatta és tanult belőle.

Ezzel a harccal a Szovjetunióban szakítottak a párt és az állam vezetésében elburjánzott antileninista módszerekkel, amelyek a további haladás kerékkötőjévé váltak. Ebben a harcban vereséget szenvedtek azok az erők, amelyek a régihez ragaszkodtak és szembeszegültek mindennel, ami új, alkotó. Ez a harc maximális mértékben megerősítette a párt kapcsolatát a tömegekkel, a néppel.

Ennek a harcnak más országokban is igen nagy jelentősége volt a munkásmozgalom szempontjából. A kommunista pártok, jobban, mint valaha, tevékenységük megdönthetetlen törvényévé tették a pártélet lenini normáinak, ezeknek a demokratikus centralizmus elvén alapuló szabályoknak szigorú betartását. A XX. kongresszus történelmi jelentőségű határozatai egészükben

véve új korszakot nyitottak a nemzetközi kommunista mozgalomban, és óriási mértékben előmozdították a további fejlődést.

Ebből a szemszögből nézve az 1957. évi értekezlet ragyogó bizonyítéka volt annak, hogy a kommunizmus ereje világméretekben megnövekedett. A növekedés az utóbbi öt esztendő alatt is folytatódott. A megtett útra visszapillantva az egész világ kommunistái, feladataik bonyolultsága és minden nehézségük ellenére, büszkén állapíthatják meg, hogy ragyogó sikereket értek el.

SZÉLES KÖRŰ IMPERIALISTAELLENES SZÖVETSÉGÉRT

Az 1957. évi nyilatkozat utolsó fejezete a kommunista pártok feladataival foglalkozott.

A kapitalista országokban, olvassuk a nyilatkozatban, a kommunista pártoknak arra kell törekedniük, hogy a munkásosztály és a néptömegek csapásait a nagytőke monopolista egyesülései ellen összpontosítsák, mert ezeknek az érdekei a legellentétesebbek valamennyi többi társadalmi réteg érdekeivel. A lényeg itt az, hogy a munkásosztály és forradalmi pártja vezetésével egyesítsük a lakosság legszélesebb rétegeit a béke és a szabadságjogok védelmében, a tömegek életkörülményeinek megjavításáért, a monopóliumok uralmának megdöntéséért való harcra.

Három évvel később, az 1960. évi nyilatkozat pontosabban fogalmazta meg azt a tételt, hogy a burzsoá társadalom alapvető osztályellentéte — a munka és a tőke közötti ellentét — kiéleződése mellett fokozódik a monopoltőkések maroknyi csoportja és a nemzet valamennyi többi rétege közötti antagonizmus.

Hasonló kép tárul elénk Franciaországban, ahol a gaulle-ista hatalom a monopóliumok és nagybankok uralmának megtestesítőjeként lép fel. A finánctőkések legerősebb csoportjai közvetlen hatalomhoz jutottak, és módjuk van arra, hogy valamennyi francia jogainak és jólétének rovására védjék a maguk önző érdekeit.

Már szóltunk a kisparasztok, kisiparosok és kiskereskedők tömeges tönkremenéséről, a nem monopolista vállalatok gazdasági nehézségeiről. A munkásosztálynak mindinkább megvan a lehetősége arra, hogy szövetségre lépjen a lakosság szélesebb rétegeivel.

Nagyobb politikai erők egyesülésére nyit perspektívát a demokratikus szabadságjogokért vívott harc. Ezeket a szabadságjogokat de Gaulle tábornok, egyre inkább a gondviselés rendelte vezér és „megváltó" szerepében tetszelegve, lábbal tiporja. Az 1962 októberi népszavazással a bonapartizmusra emlékeztetően népszavazás útján igyekszik megszilárdítani önkényuralmát.

De Gaulle bizonygatása szerint a káosz, a polgárháború, az OAS-fasizmus elkerülése végett van szükség az ő hatalmára. Valójában azonban a fasiszta veszélyt csak fokozza az egyszemélyi hatalom, amely a lázadók 1958. évi összeesküvéséből született. A merényletek és a fasiszta garázdálkodások egyre gyakoribbak, az egyszemélyi hatalom rendszere képtelen megzabolázni a katonai kasztból kikerülő lázadókat, hiszen maga is ehhez a kaszthoz tartozik.

Éppen ezért valamennyi antifasiszta és demokrata egyre erőteljesebben törekszik az egységre, hogy likvidálják az OAS-t, véget vessenek a fasiszta veszélynek, megvédjék a szabadságjogokat, a tekintélyuralmi kormánnyal szemben, „nem"-et mondjanak az újabb gaulleista népszavazáson.

Hozzá kell még fűznünk ehhez, hogy a kormány reakciós kultúrpolitikája rendkívül aggasztja a franciákat, kiváltképpen az értelmiséget. Az iskolákban folytatott népbutítás, az állam klerikalizálása a tiltakozások hullámát váltja ki. Egyre újabb erők kelnek harcra.

A Francia Kommunista Párt kongresszusa már 1959-ben stratégiai tervet dolgozott ki a monopóliumoktól szenvedő valamennyi népréteg tömörítésére, mindazoknak a gazdasági, politikai és társadalmi mozgalmaknak az egyesítésére, amelyek a monopóliumok politikai szülöttje, az egyszemélyi hatalom rendszere ellen harcolnak. A kongresszus helyeselte a francia munkásosztálynak azt a kívánságát, hogy a trösztökkel szemben, az elnyomást és a reakciót szolgáló politikájukkal szemben létrehozza a parasztok, a városi középrétegek, az értelmiség, a kis- és középburzsoázia hatékony egyesülését.

A nagyburzsoázia, világosan látva, milyen veszéllyel fenyegeti ez az irányvonal, a legkülönbözőbb rendű és rangú revizionistákat mozgósította ellene. A revizionisták demagóg állításai szerint a „haladó" munkásosztálynak nem az a szerepe, hogy a parasztokkal és az „elmaradott" kisárutermelőkkel egyesüljön, hanem az, hogy a technikai haladás alapján a „haladó" tőkésekkel egyesüljön, vagyis, hogy a monopolista állatseregletből éppen a legfalánkabb cápákat támogassa.

A revizionisták mint pozitív politikát a munkásosztálynak és szervezeteinek a Közös Piacba való „bekapcsolását" javasolták. Ha itt a Közös Piac káros következményei elleni harcról lenne szó, ez a kérdés a dolgozók szempontjából fel sem merült volna, hiszen pártunk 1956 óta minden eredmény nélkül követelte újra meg újra, hogy az úgynevezett európai szervezetekben a kizsákmányoltak felemelhessék szavukat. Itt azonban arról

van szó, hogy feltartóztassák a gazdasági és politikai követeléseikért, a monopóliumok és nemzetközi egyesüléseik ellen folytatott harcot.

A józan ész azt sugalmazta a dolgozóknak, hogy az ilyen álnok tanácsok helyett inkább az 1957. évi nyilatkozatban kijelölt irányvonalat válasszák. A dolgozók nagyon jól tudják, hogy a szocializmus vonzóereje napról napra növekszik, többek között a dolgozó parasztság és az értelmiség körében is. Világosan látják annak objektív szükségességét, hogy a monopóliumok igájában görnyedő rétegek mind közeledjenek egymáshoz, egészen odáig, hogy különböző mozgalmaik egyetlen hatalmas áradattá egyesüljenek, mert csak így biztosítható Franciaországban az igazi demokrácia.

Az igazi demokrácia érzékeny csapást mérne a monopóliumokra széles körű államosítással, az államosított szektorok demokratikus igazgatásának bevezetésével, a munkások szakszervezeteinek és az üzemi bizottságoknak az igazgatásban való messzemenő részvételével.

A nyilatkozat ezt a fontos kérdést is megvilágította.

Mi a széles körű államosítás? Elsőrendű fontosságú demokratikus intézkedés, mert gazdasági téren közvetlenül gyengíti a monopolista körök hatalmát, politikai téren csökkenti a finánctőkének a társadalmi életre gyakorolt nyomását, előmozdítja a legreakciósabb erők elszigetelődését. A monopóliumok végzetes hatalmának korlátozása lehetővé tenné, hogy a munkásosztály és pártja, s úgyszintén a munkásosztály valamennyi szövetségese jelentősebb szerephez jusson az államban. Ez fontos lépést jelentene a társadalmi haladás útján, a nemzet többsége érdekeinek kielégítése útján.

Ám az államosítás még nem szocializmus. Persze, éhes disznó makkal álmodik, s a revizionisták, akiknek

legfőbb törekvésük az, hogy elkerüljék a szükségszerű szocialista forradalmat, a demokratikus államosítást olyan színben próbálják feltüntetni, mintha az már szocializmus volna. Zavarossá próbálják tenni ezt a világos fogalmat. Az államosítás nem szünteti meg a tőkés rendszert, de demokratikus hatalommal párosulva megkönnyítheti a szocializmushoz vezető utat.

Ha a nagyipar államosítása folytán a trösztök visszavonulásra kényszerülnek és gazdasági uralmuk megrendül, s ha ugyanakkor a hatalom az imperialistaellenes front kormányának kezébe kerül, ha kiszélesednek a dolgozók jogai, kiszélesednek üzemi szervezeteik, a föld azok kezébe kerül, akik megművelik, a kisárutermelők pedig az adók csökkentése, kis kamattal nyújtott kölcsönök és hitelek útján segítséget kapnak — ezzel a széles nem munkás rétegek a gyakorlatban győződnek meg a proletariátussal folytatott közös akciók célszerűségéről, fokozódik az egész nép politikai aktivitása, s a demokráciáért folytatott harc a szocializmusért folyó harc szerves részévé válik.

A demokráciáért vívott harcban a kommunistáknak megvan a lehetőségük arra, hogy szüntelenül erősítsék a tömegekkel való kapcsolataikat, emeljék valamennyi dolgozó politikai öntudatának színvonalát, megértessék az egész néppel a szocialista forradalom feladatait és szocialista forradalom szükségességét. Így aztán a munkásosztály előtt kedvezőbb perspektívák tárulnak fel: lehetősége nyílik a szocializmusra való békés áttéréshez.

A munkásosztály és marxista—leninista élcsapata igyekszik békés úton megvalósítani a forradalmat. Ez megfelelne a gazdasági érdekeknek és a dolgozók szubjektív vágyainak is. A forradalom békés fejlődésének akkor nyílik meg a lehetősége, amikor a munkásosztály

és szövetségesei döntő fölénybe kerülnek és a nagyburzsoázia engedményekre kényszerül. A monopóliumellenes szövetség egész politikája arra irányul, hogy a jövőben ilyen helyzetet teremtsünk. S amikor a kommunista munkások a mai nehéz körülmények között a monopóliumok hatalmával szemben a legszélesebb front kialakítására törekszenek, ezzel nem térnek le eszményük megvalósításának útjáról, hanem előkészítik a feltételeket az ország szocialista átalakításához.

1957 óta gazdagodott a proletárforradalom és az állam elmélete. Nevezetesen, az SZKP XXII. kongresszusa, megerősítve azt a marxi—lenini tanítást, amely szerint a szocializmus győzelme csakis a proletárdiktatúra segítségével érhető el, utalt arra, hogy a kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakában a proletariátus diktatúrája már maradéktalanul teljesítette belső feladatait. Ezzel a pillanattal születik meg az egész nép állama.

Az elméletnek ez az értékes továbbfejlesztése, természetesen, egyáltalán nem csökkenti az 1957. évi nyilatkozat jelentőségét.

A kommunista és munkáspártok értekezlete nagy figyelmet fordított a szocialista pártokkal való együttműködés problémájára, s megerősítette azokat az időszerű és helyes következtetéseket, amelyekhez az SZKP XX. kongresszusa ebben a kérdésben jutott. Az értekezlet nemcsak a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért, a demokratikus jogok megvédéséért és kiszélesítéséért, a nemzeti függetlenségért és a békéért folyó harcban tartotta szükségesnek az egységfront létrehozását, hanem a későbbiekben a hatalom átvételéért és a szocializmus felépítéséért vívott harcban is.

A Francia Kommunista Párt kongresszusai ezzel a kér-

déssel kapcsolatban hangsúlyozták, hogy a szocialista párttal való együttműködés nemcsak a politikai és gazdasági követelésekért jelenleg folyó harcban kívánatos és szükséges, hanem a jövőben a szocializmus megvalósításához is.

A szocialista és a kommunista dolgozók vállvetve harcolnak az üzemekben a munkások követeléseiért. A szocialista és a kommunista párt az újabb népszavazással szemben azonos álláspontra jutott: mindkét párt arra szólítja fel a tömegeket, hogy „nem"-mel válaszolva utasítsák vissza az egyszemélyi hatalom rendszerének erősítését. Mindkét párt szemben áll a gaulle-ista rohamosztaggal, azonos véleményen vannak az iskola és az állam világi jellegének megőrzését illetően.

A szocialista párt programjában az államosítás bizonyos formái is szerepelnek. Így tehát ezen a döntő területen is vannak esélyeink céljaink összeegyeztetésére és a kölcsönös megértésre.

A dolgozók nyomására egyezmény jött létre a két párt szervezetei között az igen tanulságos helyi választásokon és a legutóbbi szenátusi választásokon. A szocialista párt egy tekintélyes vezetője, Albert Gazier volt miniszter legutóbb nyilvánosan állást foglalt amellett, hogy a kommunistákkal vitát kell folytatni.

Ily módon, jóllehet a szocialista párt vezetőinek többsége továbbra is ellenzi az akcióegységet, egyre nagyobb lehetőség kínálkozik az egységfront létrehozására. A tömegek körében már érződik, ha egyelőre gyengén is, az egység fuvallata: az a két párt, amely között néhány évvel ezelőtt olyan mély szakadék tátongott a gaulle-ista hatalom és alkotmány megítélésében, ma a népszavazás kérdésében egyazon oldalon áll, mégpedig sok más demokratikus erővel és párttal együtt. Bizonyos vonatko-

zásokban együttműködünk a szocialistáknak egy másik szervezetével is: az Egyesült Szocialista Párttal. Ennek programjában is vannak bizonyos megegyezések a mi programunkkal.

Megfelelően kell értékelnünk azt a tényt is, hogy az új helyzetben a dolgozók egyre inkább felismerik az egység lehetőségét, s egyre több bizalommal tekintenek akcióik elé.

A kommunista párt minden erejével azon lesz, hogy létrehozza a kommunisták és a szocialisták tartós egységfrontját. A párt jelszava: a munkásosztály egysége és valamennyi demokratikus erő szövetsége a monopóliumok és hatalmuk ellen, az egész dolgozó nép érdekeinek védelmében.

Az 1957. évi értekezlet előre látta, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom újabb problémákba, sőt nehézségekbe ütközik majd, s az imperialista erők nem hagynak fel arra irányuló próbálkozásaikkal, hogy feltartóztassák a társadalomnak az új korszak felé haladását. S amikor a kapitalizmus azon erőlködik, hogy a harcban megvédje életét, átmenetileg el is érhet bizonyos eredményeket (példa erre a Közös Piac).

De mint a nyilatkozat is megállapítja, semmilyen nehézség és zökkenő sem változtathatja meg „a történelmi fejlődés objektív törvényszerűségeit, nem törheti meg a munkásosztálynak azt a nagy elhatározását, hogy átalakítsa a régi világot, és új világot teremtsen". A kommunisták az előrehaladásuk feltartóztatására irányuló kísérletekre válaszul még jobban megszilárdították egységüket és összeforrottságukat.

Míg a kapitalista világ általános válságának újabb szakaszába lépett és fokozza az ember kizsákmányolását, a népek leigázását, „a kommunizmus válsága",

amelyről a burzsoázia és a reformisták annyit szavaltak, képtelen állításnak bizonyult. A kommunista mozgalom növekszik és erősödik. A kommunizmusnak a Szovjetunióban való felépítésére vonatkozólag a XXII. kongresszuson elfogadott program lelkesedéssel hatotta át mindazokat, akik a boldogságért és a haladásért, a szabadságért és a békéért, a szocializmusért harcolnak.

A XX. század olyan forradalmi átalakulások koraként kerül majd be a történelembe, amelyek a népek előtt megnyitják a kommunizmushoz vezető utat. Nincs olyan év, hogy a kapitalista világot valamilyen csapás ne érné a forradalmi mozgalom részéről. Az imperializmus bástyái omladoznak, a gyarmati rabság láncai egyre több ember kezéről hullanak le, s a kizsákmányolás és elnyomás régi világa óhatatlanul a pusztulás felé tart.

Megjelent „Cahiers du Communisme"
1962 november.

A MUNKÁSOSZTÁLY FOGALMA ÉS TÖRTÉNELMI SZEREPE

Ezekben a napokban emlékezünk meg Marx Károly, a dialektikus és történelmi materializmus alapítója halálának 80. évfordulójáról. Marx és Engels elsőkként alkalmazták a materializmust a társadalmi életre, s ezzel a történelmet tudománnyá változtatták.

A társadalmi élet első tekintetre módfelett változatosnak és bonyolultnak tűnik. Sokféle szempontból lehet tanulmányozni. Vannak, akik a nemzedékek közti különbségek szemszögéből vizsgálják, mások a szellemi tényezőket, a hitek különbözőségét veszik alapul, megint mások a művészi ízlések és irányzatok változásából indulnak ki és így tovább. Mindebből azonban csupán korlátozott érvényű, felületes és hézagos ismeretek adódnak, bármilyen érdeklődésre tarthatnak számot különkülön. Egyedül a marxizmus ad a kezünkbe olyan vezérfonalat, amely lehetővé teszi a társadalmi élet történetének kibogozását, a döntő események rejtett mozgató rugóinak feltárását, a társadalom alapvető törvényeinek megállapítását.

Ez a vezérfonal — az osztályharc.

A különböző társadalmi helyzetű emberek közötti ellentétek és konfliktusok már a történelmi materializmus megalkotása előtt azt az eszmét sugalmazták az élenjáró tudósoknak, hogy különböző osztályok vannak és ezek között antagonizmus áll fenn. A restauráció korának

francia történetírói a burzsoázia évszázadok folyamán megtett fejlődésének tanulmányozása során eljutottak bizonyos fogalmakig a burzsoáziának a hűbériség ellen vivott osztályharcát illetően.

Marxra és Engelsre várt az a feladat, hogy a dolgok mélyére hatoljanak, kimutassák, hogy az emberek a munkával, az anyagi termeléssel, a társadalmi élet e fő, döntő tényezőjével kapcsolatban termelési viszonyokba, meghatározott gazdasági viszonyokba lépnek egymással. Ezek a viszonyok kétfélék lehetnek..

Lehetséges, hogy az emberek egyenlő alapon társulnak, hogy egymást segítve, együttműködve, közös munkát végezzenek. Ebben az esetben a termelési eszközök a közösség tulajdonában vannak. Így volt az ősközösség idején, amikor a termelőerők fejlettségének alacsony színvonala arra kényszerítette az embereket, hogy együttes erőfeszítéssel védekezzenek és szerezzék meg a létfenntartáshoz szükséges eszközöket. Akkor az emberek mentesek voltak minden kizsákmányolástól.

Ámde az ősközösségi rend felbomlásától kezdve az emberiség Marx és Engels koráig terjedő egész írott történelmének viszonylatában azt lehetett megállapítani, hogy az emberek bizonyos csoportjai monopolizálják a termelési eszközök tulajdonát, s ennek révén a gazdasági viszonyokat a kizsákmányolás és uralkodás viszonyaivá alakítják át. Megjelennek az egyes csoportoknak a termelésben elfoglalt helyével összefüggő osztályok.

Lenin „A nagy kezdeményezés" című cikkében a legteljesebben határozta meg az osztály fogalmát: „Osztályoknak az emberek olyan nagy csoportjait nevezik, amelyek a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és

rögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és nagysága tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok az emberek olyan csoportjai, amelyek közül az egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját, annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük."*

Azt kell tehát tudni, hogy kik rendelkeznek a termelési eszközökkel: a földdel, a természeti kincsekkel, az üzemekkel, a munkaeszközökkel. Ez a döntő szempont minden társadalom megítélésénél. Amikor a termelési eszközök magántulajdonban vannak, ahelyett, hogy az egész társadalom rendelkezne velük, a gazdasági viszonyok szükségszerűen az alávetettség és kizsákmányolás viszonyai, szükségszerűen megjelenik az osztályharc.

Például a rabszolgaságot nem csupán az anyagi termelési eszközökre, hanem egyszersmind a dolgozókra vonatkozó magántulajdon uralma jellemzi. A munka minden termékét a rabszolgatartó sajátítja el. Ez a rendszer megdőlt a nagy harcok, a fellázadt rabszolgák csapásai, valamint annak következtében, hogy a termelőerők fejlődése zsákutcába jutott, mivel a rabszolgának egyáltalán nem fűződött érdeke a termelés eredményének növeléséhez és a termelés tökéletesítéséhez.

Ekkor jelent meg a feudális termelési mód. A jobbágyparaszt a rabszolgával ellentétben bizonyos mértékben érdekelve volt munkája eredményében. A hűbérúr azonban könyörtelenül kizsákmányolta. Monopolizálta a földtulajdont, s a parasztból a használatra átengedett parcella fejében hatalmas földjáradékot sajtolt ki.

* *Lenin* Művei. 29. köt. Szikra 1953. 428. old.

A feudalizmusra a kapitalizmus következett. A munkások ebben a rendszerben meg vannak fosztva a termelési eszközöktől. A termelési eszközökkel a burzsoázia rendelkezik, s e monopóliuma révén kényszeríti a bérmunkásokat, hogy az ő hasznára dolgozzanak. A burzsoázia elsajátítja az üzemekben folyó munka termékeit, s a munkások többségét ínségre kárhoztatja. Nem akar számot vetni a dolgozók új szükségleteivel, életszínvonaluk új társadalmi és történelmi követelményeivel. Bizonyos értelemben ki akarja rekeszteni a proletárokat a modern civilizációból.

Az 1963-as Franciaországban a bőség a dolgozók nagy többsége számára mesebeszéd, hiszen nem tudják kielégíteni a jelenkori ipari civilizációban életszükségletté vált igényeiket.

A munkásosztály relatív elnyomorodása megy végbe, mert a társadalmilag rendelkezésre álló termékek és élvezeti eszközök mennyisége sokkal gyorsabban növekszik, mint a dolgozók vásárlóereje. Megállapított tény, hogy a legutóbbi időszakban az átlagos munkáscsaládok vásárlóereje háromszorta lassabban növekedett, mint a nemzeti jövedelem, amelyhez pedig a munkásság döntő módon járul hozzá. A tömegek sok esetben abszolút értelemben is elnyomorodnak, ugyanis az 1963-as bér nem mindig teszi lehetővé ugyanannyi és ugyanolyan minőségű termék megszerzését, mint az 1936-os bér, s emellett a tényleges munkahét hosszabb, a háború előtti 40 órával szemben jelenleg 47 óra, a munka intenzitására pedig nincs is közös mérték, a munkafeltételek, a közlekedési és lakáslehetőségek sokkal terhesebbek, a dolgozókat öreg napjaikban súlyos nyomor várja és így tovább.

Gyakran teszik fel azt a kérdést, hogy pontosan mi-

lyen elemekből tevődik össze a munkásosztály. Egyesek azt állítják, hogy a munkásosztály csak az üzemi munkásokat, a tulajdonképpeni ipari proletariátust foglalja magában. Ebből kiindulva azt akarják „bizonyítani", hogy Franciaországban a munkásosztály csak mintegy hatmillió főt számlál, nem a legnagyobb létszámú csoportja a társadalomnak, történelmi szerepe nem növekszik, az „új középosztályok" túlsúlyban vannak és így tovább.

Marxista szempontból nyilvánvaló, hogy a gyárak, bányák, építkezések proletariátusa — mint az értékek fő termelője — a munkásosztály szíve, tömör és szilárd magva, s annál is inkább befolyásos és hatalmas, mert a proletárok egyre inkább a nagyüzemekben összpontosulnak. Nem kevésbé igaz azonban, hogy más csoportok is tartoznak a munkásosztályhoz. Ilyen például a termelésben foglalkoztatott technikusok csoportja. Ezek a technikusok értéket termelő dolgozók, s létszámuk az automatizálással egyre nő. Ilyen továbbá a szállítási és távközlési dolgozók serege. Ezeknek a dolgozóknak munkája növeli a termelés értékét, s ennek következtében értéktöbbletet termelnek. Azt mondanom sem kell, hogy a mezőgazdasági munkások hova tartoznak.

Ami az alkalmazottakat illeti, ők, akárcsak a munkások, meg vannak fosztva a termelés és a csere eszközeitől, s kénytelenek áruba bocsátani munkaerejüket. De sokan közülük — például a kereskedelem és a bankok alkalmazottai — a munkásoktól eltérően nem termelnek értéket, s így értéktöbbletet sem. Ugyanakkor azonban lehetővé teszik a kapitalistáknak, hogy elsajátítsák a termelésben létrehozott értéktöbblet egy részét. Tehát az alkalmazottakat nem lehet egyszerűen azonosítani a proletariátussal,

De még a kereskedelem és a bankok tekintetében is érvényes, hogy az alkalmazottak — bérből élnek. Társadalmi helyzetük hasonló a munkások helyzetéhez, a tőkések kizsákmányolják őket. Mi több, a jelenlegi feltételek közt kizsákmányolásuk nőttön-nő, és harckészségük fokozódik. Manapság lehetetlen a munkások harcáról úgy beszélni, hogy nem értjük bele az alkalmazottak harcát. A bérből élők létszáma és ereje növekszik az alkalmazottak számának növekedésével. S Marx a Tőkében hangsúlyozta azt a tendenciát, amely szerint a tőkés viszonyok közt minden munka bérmunkává alakul át.

Vita folyik a termelésben, a tervezőirodákban, a kutató-laboratóriumokban és a gazdasági élet más fontos területein foglalkoztatott mérnökökről. Gazdasági viszonylatban a mérnökök, mint olyan műszakiak, akik munkaerejüket adják el s nem rendelkeznek termelési eszközökkel, a bérből élőkhöz tartoznak. Társadalmi viszonylatban bonyolultabb a helyzetük, mert egyrészt bizonyos mérnökök a vállalkozók ilyen vagy olyan vezetői funkcióját töltik be, másrészt a mérnökök bére magasabb, s szokásaik, gondolkodásuk és gyakran származásuk révén közel állnak a burzsoá vagy kispolgári körökhöz.

Mindamellett a legutóbbi harcok folyamán egyre több mérnök és más műszaki dolgozó vett részt az akcióban a dolgozók tömegével együtt, különösen ami a bányászok harcait illeti. A mérnökök hovatovább felismerik, hogy mint bérből élőknek és mint alkotóknak pillanatnyi érdekeik és jövőjük szempontjából egyaránt szolidárisnak kell lenniük a munkásosztállyal.

A tőke felhalmozódása során növeli a bérből élők, a kizsákmányoltak seregét. Amikor Marx és Engels a Kommunista kiáltványt megírták, legfeljebb tízmillió

proletár volt a világon, főleg Angliában, Franciaországban, Németországban és az Egyesült Államokban. Száz évvel később a nem szocialista világ országaiban 300 millió munkást és alkalmazottat számláltak. Franciaországban az 1954-es népszámlálás szerint a bérből élők az aktív lakosság 62 százalékát képviselik.

A marxizmus — ellenségeinek állításával ellentétben — nem „avult" el. A polgári társadalom osztálystruktúrájára, a termelési eszközök és a munka növekvő elkülönülésére, a régebben elaprózódott termelési eszközöknek nagy egységekben való koncentrációjára stb. vonatkozó következtetései továbbra is megtámadhatatlanok.

Az imént említett osztályok, a mai kapitalisták és munkások, a középkor hűbérurai és jobbágyai, az ókor rabszolgatartói és rabszolgái az egymás után következő termelési módok fő osztályai. Olyan osztályokról van szó, amelyek közül az egyik a fő termelési eszközök tulajdonosa, míg a másik a kizsákmányoltak tömege. Ezeknek az osztályoknak az érdekei mindig ellentétesek. Így például a kapitalisták érdeke az, hogy a munkásokat a lehető legkevesebb bérért a lehető legtöbb áru termelésére kényszerítsék. A munkások természetes törekvése ennek homlokegyenest az ellenkezője. Az érdekek ellentéte vonja maga után e két osztálynak gazdasági téren s egyszersmind politikai és ideológiai téren nap nap után tapasztalható elkeseredett harcát.

A Kommunista kiáltványban erről a következőket olvashatjuk: „Szabad és rabszolga, patrícius és plebejus, nemes és jobbágy, céhmester és mesterlegény, röviden: elnyomó és elnyomott folytonos ellentétben álltak egymással, szakadatlan, majd lappangó, majd nyílt harcot folytattak, olyan harcot, amely mindenkor az egész tár-

sadalom forradalmi átalakulásával, vagy a harcban álló osztályok együttes pusztulásával végződött."*

De a kizsákmányoló társadalomban léteznek olyan osztályok is, amelyeknek nincs vagy már nincs döntő szerepük. Így például a rabszolgaság idején voltak szabad parasztok és kézművesek is, s megtörtént, hogy a gazdag tulajdonosokkal szemben csatlakoztak a rabszolgákhoz. A feudalizmus idején léteztek céhekbe tömörült kézművesek. A kapitalista társadalomban a burzsoázia és a munkásosztály mellett ott találjuk a dolgozó parasztságot, a nagy földbirtokosokat, a kisiparosokat és kiskereskedőket stb. Ezeknek a társadalmi rétegeknek, valamint az értelmiségi rétegnek létezése bonyolultabbá és sokrétűbbé teszi a társadalmi viszonyok képét, amelynek leegyszerűsítésétől, irreális sémává változtatásától a marxisták — kezdve elméletük megalapítóin — mindig is óvakodtak.

Tiszta formában, vagyis kizárólag a két fő osztályra korlátozódva, a kapitalizmus sohasem létezett. Maga Marx bírálta Ricardót és Malthust a társadalom csupán két osztályra tagolásának elméletével kapcsolatban. A tőke behatol a nemzetgazdaság minden területére, hogy átalakítsa, de nem rombolja le teljesen a megelőző gazdasági struktúrákat.

Nézzük a parasztságot. A parasztság a falusi burzsoáziának, a bérmunkásokat foglalkoztató nagyparasztoknak kivételével, kizsákmányolt réteg. Különböző formákban sarcot fizet a nagytőkéseknek — a bérleti díjtól az uzsorahitelig, a burzsoá államnak fizetett adóktól az ipari és a mezőgazdasági árak közötti nagy aránytalan-

* *Marx—Engels* Művei. 4. köt. Kossuth Könyvkiadó 1959. 442. old.

ságig stb. —, de közvetlenül nincs kizsákmányolva oly módon és olyan mértékben, mint a munkásosztály.

A dolgozó parasztok természetes szövetségesei a munkásosztálynak a monopolkapitalizmussal szemben, amely a gazdasági életben minden alapvető szereptől megfosztja, majd tönkreteszi és kisajátítja őket.

Ami a városi kispolgárságot, vagyis a kisiparosokat és kiskereskedőket illeti, különböznek a burzsoáziától, amennyiben nem zsákmányolják ki mások munkáját, de a munkásoktól eltérően maguk is rendelkeznek kisebb jelentőségű munkaeszközökkel. Tehát kettős jellegűek, közbeeső gazdasági helyzetet foglalnak el.

Ebből következik, hogy gyakran állhatatlanok, ingadozó politikai magatartást tanúsítanak a két fő osztály harcában. Ebből következik továbbá, hogy meg kell őket nyerni, ha azt akarjuk, hogy a nagyburzsoáziával szemben a munkásosztály oldalára álljanak.

A kisipari termelés a pusztulás útján van. Az 1906-ban számlált 2 250 000 ipari kisüzemből ötven esztendővel később már csak 734 000 maradt. S hány kisiparos műhelye lett valamelyik nagyüzem puszta függvénye! A kisiparosok és a kiskereskedők általában teljesen függő helyzetben vannak a monopóliumokkal szemben. A francia parasztokat százezer számra sajátítják ki. Az élet teljes egészében igazolta azt a marxista tételt, amely szerint a kapitalista rendszerben egyre fokozódik a tömegek proletarizálódása.

Ami az értelmiséget illeti, felsőbb rétegei, például a vezető beosztású alkalmazottak és műszakiak, az ipar, a kereskedelem és a bankok magas állású tisztviselői, mindenféle kiváltságos élősdiek, akik karriert csináltak és részesednek a profitban, mindezek az elemek rokonszenveznek a kapitalizmussal, szolgálják a kapitalizmust.

Az úgynevezett vezető elitnek az osztályok fölé helyezett, osztályjelleg nélküli rétegként való feltüntetésére irányuló kísérletek nem vehetők komolyan.

Ugyanakkor az értelmiség zöme, mint olyan társadalmi réteg, amely eladja munkaerejét, hogy megélhessen, közeledhet a munkásosztályhoz. S valóban azt látjuk, hogy az értelmiség haladó része az osztályharc eleződésével a munkásosztály álláspontjára helyezkedik. Objektív létfeltételei vezetik erre az útra. Fourastié úr nemrégiben elismerte, hogy a professzorok csoportjában, jelenlegi helyzetüket az 1914 előttivel összehasonlítva súlyos „elnyomorodás" tapasztalható.

Tény, hogy az értelmiségiek osztályhelyzete, a monopolista burzsoáziától való függőségük sokféle változatot mutat. Különbség van egyfelől az osztályérdekből hazudó kapitalista sajtó engedelmes bértollnoka, a reakciós kiadókat ellenszegülés nélkül szolgáló író vagy a beérkezett és a „jó" társaságba beilleszkedett orvos, másfelől azok között az értelmiségiek között, akik a vállalkozók és az állam által fizetett bérből élnek, s akik már anyagi feltételeiknél fogva is közelednek a munkásosztályhoz. Az értelmiségiek életszínvonala terén jelentős különbségek tapasztalhatók.

De valamennyi értelmiséginek — és köztük társadalmi hovatartozására vagy származására való tekintet nélkül minden diáknak — nyomós ideológiai és erkölcsi okai vannak arra, hogy csatlakozzék a demokratikus táborhoz. Amikor a reakciós nagyburzsoázia elveti a szabadságot, amikor — az ellenkezőjével kérkedve — feladja a nemzeti szuverenitást és az ország becsületét, amikor malthusianus politikát folytatva, megfosztja Franciaországot a technikusoktól és tudósoktól, az iskoláktól, kórházaktól, akkor az értelmiségiek számot vetnek azzal,

hogy sürgősen vissza kell venni a fináncoligarchiától a vezető osztály funkcióját, ha biztosítani akarjuk a nemzet jövőjét, gazdaságának és kultúrájának jövőjét.

A különböző rétegekhez tartozó értelmiségiek, a kisiparosok, a kiskereskedők és az erősen differenciálódott parasztok sokat számítanak országunkban.

Ilyen bonyolult a francia társadalom a valóságban, s ezt a marxisták mindig is tudták, s számolnak vele, hogy irányítani tudják a munkásosztály és a nép harcait, hogy helyes stratégiát és taktikát dolgozzanak ki.

S a marxisták nem hanyagolják el a burzsoá társadalom története folyamán jelentkező újat sem, figyelemmel kísérik mindazt, ami változik, mindazt, ami keletkezik.

Senki sem világította meg olyan erőteljesen, mint éppen Lenin, Marx nagy folytatója, a szabadkereskedelmi kapitalizmus átalakulását monopolkapitalizmussá, az imperializmusnak, a kapitalizmus legfelső fokának bekövetkezését a XX. század elején. Napjainkban Lenin tanítványai ismerték fel és jelezték a monopóliumok uralmának formáiban bekövetkezett változásokat, s hangsúlyozták, hogy a változások lényege: az általánossá vált átmenet az állammonopolista kapitalizmusba, amely a fináncoligarchia és a vezető politikai apparátus személyi uniójával jár együtt.

Franciaországban a kommunisták késedelem nélkül és pontosan meg tudták határozni a gaulle-ista hatalom természetét. Nem hozta őket zavarba a francia politikai valóságnak ez a fordulata, az egyszemélyi hatalomban felismerték a nagymonopóliumok fokozottabb uralmának eszközét. A hangsúlyt arra a nagy jelentőségű új politikai tényre helyezték, hogy érdekkülönbségek és érdekellentétek vannak a gazdasági és politikai élet

kulcspozícióit kezében tartó monopolkapitalizmus és a burzsoázia nem monopolista rétegei között.

A kommunisták gondosan elemezték azt a tényt, hogy egyfelől bizonyos régi középrétegek sorvadnak, gyengülnek, másfelől új középrétegek bizonyos mértékben fejlődnek, erősödnek. Rámutattak, hogy az új középrétegek erősödése haladó jelenség, amennyiben elősegíti a termelőerők fejlődését és társadalmilag hasznos jelleget ölt, például amennyiben a közoktatással, a tudományos kutatással és a közegészségüggyel kapcsolatos szolgáltatásról van szó. De az úgynevezett „szolgáltatási" terület kiterjedése retrográd tényezőket is magával hoz, amilyenek például a hivatásos hadsereg és a rendőrség növekedése, az üzemekben az „emberi kapcsolatok" rendszerének kiépítése a munkások gúzsbakötése céljából, a tőkés konkurrencia által megkövetelt reklámmal járó óriási tékozlás.

A marxisták figyelemmel kísérik és gondosan tanulmányozzák a társadalmi élet és az osztályok közötti viszonyok terén jelentkező mindeme új tényeket.

De a lehetséges és elképzelhető új jelenségeken, a változásokon túlmenően figyelmünket elsősorban a polgári társadalom alapvető és állandó elemére, országunk fő osztályellentétére, a burzsoázia és a munkásosztály közötti antagonizmusra kell összpontosítanunk.

A végtelenségig lehet elmélkedni a híres „új rétegek" problémáiról: bármi legyen is azonban belső jelentőségük, ezek a problémák nem szolgálhatnak szocialista politika alapjául. Ha nem akarunk kalandokba bocsátkozni, első helyre azt kell állítanunk, ami ténylegesen döntő: a termelési eszközök tulajdonosai és a proletárok, a csak munkaerejükkel rendelkező bérmunkások közt

folyó harcot. A marxisták ebből a szemszögből vizsgálnak minden társadalmi jelenséget.

Persze, ezeket a következtetéseket nem mindenki fogadja el. Bizonyos közgazdászok és szociológusok Amerikában és Franciaországban egyaránt az állítják, hogy Nyugaton „forradalom" megy végbe, hogy az „indusztrializmus" fejlődése gyökeres különbséget hozott létre a XIX. század tőkés rendszere és a mai kapitalizmus között, olyannyira, hogy eltűnt a burzsoázia is, a proletariátus is. Azt mondják, hogy „a jövő emberei", akik majd a tőkés tulajdonosok helyébe lépnek: a „káderek", a specialisták, a műszakiak, a szolgáltató vállalatok vezetői. Az „indusztrializmus" állandó hangoztatásával azt szeretnék elérni, hogy a dolgozók a technikai haladást olyasvalaminek tekintsék, ami kívül áll a termelési viszonyokon, az osztályok közötti viszonyokon.

A valóságnak semmi köze meséikhez. Az üzemek tőkés tulajdona megmaradt, a tulajdon a szemünk előtt összpontosul és gyarapodik, bármilyen különbözőek formailag a tulajdonosok: egyéni kapitalisták, nagy monopolista társaságok vagy a monopóliumok ellenőrzése alá helyezett állam.

Dicsőítik a „népi kapitalizmust", a kisrészvényesek számának megsokszorozódását, a „tulajdon elaprózódását". Új változata ez a „tőke demokratizálódásáról" szóló régi revizionista elméletnek, amelyet Lenin már a század elején megcáfolt. Lenin kimutatta, hogy a munkás még néhány részvény birtokában is munkaerejének eladására kényszerülő proletár marad, s hogy mint kisrészvényes csak újabb függőségbe kerül a nagytőkével szemben. A „népi kapitalizmus" egyetlen eredménye az, hogy még hatalmasabb a nagytőke, amely még a dolgozók megtakarított pénzecskéjével is rendelkezik.

Bármilyenek a kapitalizmus módosulásai, bármilyen bonyolult a társadalom struktúrája és az osztályok viszonya, a kapitalizmus továbbra is kizsákmányoló rendszer. Sőt, egyre inkább az. Elismert tény, hogy az 1850-es évek munkása munkaidejének átlag kétötöd részében dolgozott a munkáltatónak és háromötöd részében saját magának, míg a mai munkás munkaidejének kétharmad részében dolgozik a kapitalista gazdagításáért. Természetes, hogy ilyen rendszerben a társadalmi viszonyok lényege mindenkor a kizsákmányoltaknak a kizsákmányolók ellen vívott engesztelhetetlen harca.

Objektív jelenségekről van itt szó, nem pedig szubjektív megállapításokról. A proletariátus az emberek akaratától és véleményétől független *tény*, s ugyanúgy *tény* a burzsoázia is.

Az osztályhelyzet nem magyarázható az osztálytudattal, hanem fordítva, az osztálytudat magyarázható az osztályhelyzettel.

Egyesek azt állítják, hogy a proletárok olyan emberek, akik proletároknak érzik magukat, akik proletárok módjára gondolkodnak, s hogy az osztályhoz tartozás végső oka az osztályérzés. Ez az állítás visszájára fordítja a világot. A proletár azért szerez tudomást osztályhelyzetéről, s azért reagál rá a tőke elleni harccal, mert kizsákmányolják, s ezt megállapítja, mert értéktöbbletet sajtolnak ki belőle, mert az általa termelt értéket elsajátítják a kapitalisták, mert ez az érték olyanformán kerül felhasználásra, hogy egy nagyon gazdag felső réteg és egy nagyon szegény tömeg a következménye.

Eszmék és érzelmek nem lehetnek végső okai a történelmi eseményeknek. Az eszmék és az érzelmek az anyagi létfeltételekben gyökereznek. Mint Engels írta, a tudományos szocializmus nem egyéb, mint az új termelőerők

és a tőkés termelési viszonyok közötti tényleges, objektív összeütközés gondolati visszaverődése, eszmei tükröződése elsősorban annak az osztálynak agyában, amely közvetlenül szenved miatta, a munkásosztály agyában.

A kapitalista rendszerrel elégedetlen munkásoknak Amerikában azt ajánlják, hogy forduljanak pszichiáterhez, aki majd segítségükre lesz abban, hogy „kibéküljenek" a fennálló társadalmi viszonyokkal. Ezzel a recepttel azonban nem sikerül megakadályozni az amerikai munkások sztrájkjait, hiszen a sztrájk elhatározását, s általában az osztálymentalitást, az osztályszellemet a munkás objektív helyzete szüli.

A társadalmi harc ténye annyira nyilvánvaló, hogy még sok olyan szociológus sem tagadhatja a társadalom sokrétűségét, aki ellenségesen áll szemben felfogásunkkal. Az osztályok létezését azonban nem akarják elismerni. A polgári forradalmak korában és a XIX. században, mondják, lehettek osztályok és osztályharcok, de ma csak ilyen vagy olyan közös tulajdont képviselő egyénekből álló és egymás ellen harcoló „rétegek" vannak.

Az osztály fogalmának a „réteg" fogalmával helyettesítése, s ezzel együtt a rétegek számának megsokszorozása (egy ismert szerző 32 réteget sorol fel!) nem egyéb, mint a társadalom elemzésével kapcsolatban minden objektív kritérium megtagadása. A társadalmi viszonyok összességéből a lényegnek, a termelési eszközökhöz való viszonynak alapul vétele helyett az embereket tisztára szubjektív módon megállapított ismérvek szerint osztályozzák, például az egészségi állapot, az iskolai végzettség és a választott hivatás, az egyéni tehetség és hajlamok, az öltözködés, a bútorzat és a lakás tekintetében megnyilvánuló ízlés, vagy más önkényesen kiválasztott ismérvek szerint.

Különösen kedvelt módszerük a társadalmi „rétegeknek" a fogyasztás jellege, illetőleg színvonala szerinti meghatározása. Előszeretettel számolgatják, hány televízió van a bányász-lakótelepeken, hány vasmunkásnak van autója. De arról nem beszélnek, hogy a televízió és az autó árát leggyakrabban más lényeges szükségletek, különösen a táplálkozás megszorításával kell összerakni. Arról sem beszélnek, hogy az autó megvásárlása nem teszi a vasmunkást a termelési eszközök tulajdonosává, nem változtat azon, hogy egyetlen létalapja továbbra is munkaerejének eladása, s hogy a kapitalisták és a proletárok jövedelme közt egyre nő az egyenlőtlenség. A társadalmi termék elosztásának módja ugyanis csupán következménye a termelési módnak, az osztályokra tagozódásnak.

Az Országos Statisztikai Intézet egyik legújabb vizsgálata szerint a francia háztartások 64 százalékában nincs hűtőszekrény, 70 százalékában nincs mosógép, 65 százalékában pedig még porszívógép sincs. Nem valószínű, hogy a szóban forgó háztartások polgári háztartások lennének!

Kétmillió család tényleges havi jövedelme nem éri el a 33 000 frankot. További hárommillióé 33 000 és 66 000 közt van. Mindezek a jövedelmek: nyomor-jövedelmek.

Az Egyesült Államokban, a kapitalizmus „paradicsomában", 1900-tól 1950-ig a lakosság négyötödének — a munkásoknak, alkalmazottaknak és más proletarizálódott rétegeknek — részesedése a nemzeti jövedelemből 59,7 százalékról 45,9 százalékra esett vissza, vagyis egynegyedével csökkent. Az amerikai társaságok profitjának indexe 1929-hez képest 1956-ban 464-nek, míg ugyanakkor a névleges bér indexe csak 432-nek felelt meg.

A nemzeti jövedelem megoszlásának növekvő egyen-

lőtlensége, amit az Egyesült Államok viszonylatában a fenti számok tanúsítanak, a többi kapitalista országra, köztük Franciaországra is jellemző. Ahhoz, hogy erről meggyőződjünk, elég összehasonlítani a tőzsdeárfolyamok és a bérek alakulásának indexét. Az értékpapírok összegének a „La Vie Française" által kiszámított alakulása azt bizonyítja, hogy 1 millió régi, 1947-es frank értéke 1962-ig 20,5 millióra növekedett. Ugyanezen idő alatt a névleges bérek alig hatszorosukra emelkedtek. A hivatalos statisztikákból megtudjuk, hogy 1953-tól 1961-ig a francia értékpapírok árfolyama 315 százalékkal, a kétgyerekes munkások névleges bére viszont csak 71 százalékkal emelkedett.

A munkások és a kapitalisták közötti „harmónia" üres szólam, amely a tények világánál szertefoszlik, és előtűnik az osztályharc.

Sajnálkoznunk kell amiatt, hogy ez a helyzet? A reakciós ideológusok azt állítják, hogy az osztályharc negatív szerepet tölt be, akadálya a haladásnak. Valójában az osztályharc a társadalmi haladásnak nem akadálya, hanem a mozgatóereje.

A kapitalista rendszerben még a technikai haladás is, amellyel a burzsoázia olyan szívesen dicsekszik, nagyrészt a munkásosztály harcának köszönhető. Ha a munkások nem tanúsítanának ellenállást a kapitalistákkal szemben, ezek szívesebben növelnék profitjukat durva és olcsó eszközökkel, például a bérek lehető legnagyobb arányú leszállítása és a munkanap lehető legnagyobb arányú meghosszabbítása révén. Ott, ahol a munkásosztály gyenge, mint például a gyarmatokon, illetve a volt gyarmati országokban, a burzsoázia ezekhez a módszerekhez folyamodik. Az ipari országokban azonban a munkásosztály elkeseredett harca a kapitalistákat arra kénysze-

ríti, hogy a gazdagodás más eszközeit keressék: új gépeket alkalmaznak, tökéletesítik a technikát, feltalálásokra ösztönöznek. S mindezzel a haladás ügye csak nyer.

A munkásosztály harca nélkül a tőkésországok társadalmi és politikai élete egészen más képet mutatna. Az imperializmus korában az uralkodó osztály politikája az egész vonalon reakcióssá válik. A dolgozók osztályharca azonban, főleg amióta a Szovjetunióra mint a szocializmus bástyájára és a szocialista világtáborra támaszkodhatnak, akadályt gördít a népellenes törekvések útjába. Bizonyos mértékig lehetővé teszi az élet- és munkafeltételek javítását, pozitív szociális törvények kikényszerítését, a szabadságjogok megőrzését, sőt, bizonyos esetekben a továbbfejlesztését.

Minél erőteljesebb az elnyomottak osztályharca, annál inkább utat tör magának a haladás.

Ez a harc mindenekelőtt gazdasági harc, amely béremelésért, rövidebb munkanapért, a fizetett szabadság meghosszabbításáért, kielégítő nyugdíjfeltételekért stb. folyik. De a gazdasági harcnak korlátai vannak. Mivel nem érinti a kapitalista rendszer alapjait, nem szabadíthatja meg a munkásokat a kizsákmányolástól, csupán részengedményeket csikarhat ki, s ezeket a burzsoázia mindig igyekszik visszavonni, mihelyt alkalom kínálkozik rá. A gazdasági harc a fennálló rend következményei ellen, nem pedig az okai ellen irányuló harc.

Ezért a munkások áttérnek a kapitalizmus ellen irányuló politikai és ideológiai harcra. Küzdenek a szabadságért és a békéért, a társadalmi szervezet átalakításáért.

A proletariátus olyan mértékben, ahogyan számbelileg növekszik és nagyüzemekben összpontosul, egyre inkább felismeri nagy osztályérdekeit, a kapitalista rendszerrel

való kibékíthetetlen ellentétét. Természetesen ez a folyamat bonyolult, s a különböző országok konkrét feltételei szerint többé vagy kevésbé gyors. De előbb vagy utóbb mindenütt végbemegy. A munkásosztály „önmagában való", lényeges érdekeinek és történelmi küldetésének világos tudatával nem rendelkező osztályból „önmagáért való" osztállyá válik, olyan osztállyá, amely tudatában van a rá, mint a kapitalizmus sírásójára, egy új és magasabb rendű termelési mód, a szocializmus megteremtőjére háruló szerepnek, s amely e szerep betöltése érdekében létrehozza a maga marxista—leninista pártját.

A burzsoá társadalom dolgozó osztályai közül egyedül a munkásosztály az, amely mindvégig forradalmi, amely engesztelhetetlen ellensége a kapitalista rendszernek, mégpedig a termelésben elfoglalt helyzeténél és annál a ténynél fogva, hogy teljesen híjával van mindennemű termelési eszköznek. Egyedül a munkásosztály koncentrálódott tömegméretekben, ami minden más osztálynál alkalmasabbá teszi az összefogásra és a szervezkedésre. Egyedül a munkásosztály kapcsolódik a nagyiparhoz, vagyis a modern termelőerőkhöz, a jövő termelőerőihez. Éppen ezért a munkásosztály a lelkesítője és természetes vezetője valamennyi antikapitalista erőnek.

Sem a parasztság vagy általában a kispolgárság, sem a tudósok és a mérnökök vagy általában az értelmiségi elit alkotó szelleme nem lehet az a társadalmi erő, amely irányítja a világ megújítását. Lenin kijelentette: „Marx tanításának legfontosabb tétele az, hogy a proletariátusra mint a szocialista társadalom megteremtőjére világtörténelmi szerep hárul."*

A kommunizmus ellenségei gyakran hangoztatják,

* *Lenin* Művei. 18. köt. Szikra. 1955. 595. old.

hogy a proletárforradalmat kommunista „összeesküvők" kis csoportja hajtja végre. Ez tévedés, akár szándékosan hangoztatják, akár nem. A marxizmus—leninizmus nem helyesli a puccs-taktikát, a hatalom egy jól előkészített és jól felfegyverzett kisebbség általi megragadásának taktikáját.

A forradalom okai végső fokon a népek életének objektív feltételeiben, a termelőerők — mindenekelőtt a munkások — és a tőkés termelési viszonyok közötti összeütközésben rejlenek. Ennek az összeütközésnek során a burzsoázia szembekerül a munkásosztállyal és szövetségeseivel, valamennyi dolgozóval, vagyis a lakosság túlnyomó többségével. Nevetséges dolog ilyen hatalmas összeütközést összeesküvés méreteire korlátozni.

Bármilyenek a szocialista forradalom formái, békések vagy nem békések, a szocialista forradalom a politikai hatalom meghódításával kezdődik. Nem lehet áttérni a kapitalizmusról a szocializmusra, nem lehet szocializálni a termelési eszközöket másképpen, mint a munkásosztály hatalmának megteremtése útján, hiszen a burzsoá állam a fő akadálya a gazdasági és társadalmi rendszer átalakításának, mivel létének értelme éppen a kizsákmányolók tulajdonának védelme. A burzsoá állam helyébe a dolgozók államának kell lépnie, amelyet a munkásosztály irányít, más szóval: a proletariátus ideiglenes, s a dolgozók összessége számára a legszélesebb körű demokráciát biztosító diktatúrájának.

Ekkor azután megkezdődhet a munkásosztály hatalmas építő és alkotó munkája. Minden eddigi forradalom arra korlátozódott, hogy a kizsákmányolás egyik formáját a kizsákmányolás egy másik formájával cserélte fel. Ezzel szemben a szocialista forradalom véget vet mindennemű kizsákmányolásnak, egyszer s mindenkorra

felszámolja a társadalmi egyenlőtlenség elvét — a termelési eszközök magántulajdonát —, s végül is eljut az osztályok megszüntetéséig.

„Minden eddigi mozgalom kisebbségek mozgalma vagy a kisebbségek érdekében folytatott mozgalom volt — állapította meg Marx és Engels a Kommunista kiáltványban. — A proletármozgalom az óriási többség önálló mozgalma az óriási többség érdekében."*

A munkásosztály önmagát felszabadítva egyszersmind az egész emberiséget is felszabadítja. Ez nem propagandaszólam, hanem a valóság tudományos kifejeződése.

A dolgozó parasztokat, akiknek a tőkés fejlődés nem ígért mást, csak romlást és kisajátítást, a szocializmus felszabadítja a nagybirtok és a kapitalizmus igájából. A szövetkezetek révén olyan boldog és művelt élet perspektívái tárulnak fel előttük, amilyenről azelőtt nem is álmodhattak.

A szövetkezeti rendszer biztos és jómódú életet tesz lehetővé a kisiparosoknak is, akik a monopóliumok uralma alatt gyakran kerülnek a nyomor szélére.

A szocializmus korlátlan lehetőségeket biztosít a tudományos és művészi alkotó munkának, felvirágoztatja a kultúrát, s nagy megbecsülésben és tiszteletben részesíti az értelmiségi munka minden formáját.

Tehát a szocializmus a társadalom olyan újjászervezését jelenti, amely összhangban van valamennyi dolgozó létérdekeivel.

Bizonyos osztályok a forradalomból született társadalom első szakaszában megmaradnak. A szocializmus szakaszában van munkásság és van parasztság, de ezek baráti osztályok. Az osztályok közötti különbségek jel-

* *Marx—Engels* Művei. 4. köt. 451. old.

lege gyökeresen megváltozik. Immár a dolgozók egyenlő csoportjainak különbségeiről van szó, olyan különbségekről, amelyek lényegében a társadalmi tulajdon két formájának, az iparban az állami tulajdonnak, a mezőgazdaságban a szövetkezeti tulajdonnak fennállásából következnek.

Sehol sincsenek uralmi és alávetettségi viszonyok. A szocializmus minden osztályellentétet kiküszöböl.

Azokban az országokban, amelyekben a szocializmus győzelmet aratott, s amelyekben a kizsákmányoló osztályok teljesen eltűntek, az érdekek közössége, a társadalom erkölcsi-politikai egysége tény. Az osztályharc a társadalmi fejlődés új törvényeinek engedte át helyét, az ellentmondások már nem antagonisztikus jellegűek, s a kritika és önkritika, az újnak a régi ellen vívott harca révén oldódnak meg. De a szocialista rendszer mint egész szemben áll a kapitalista rendszerrel. A két rendszer közt heves harc folyik ideológiai, politikai és gazdasági téren. A különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése az osztályharc sajátos formája.

A tőke igája alól felszabadult országokban az osztályok közötti különbségek szüntelenül enyhülnek, olyan mértékben, ahogyan a szocialista társadalom fejlődik. Egy bizonyos időpontban azután ez a társadalom eljut a szocializmusból a kommunizmusba való átmenethez.

A mezőgazdaság tendenciája az, hogy az ipar színvonalára emelkedik, az ipari munka egyik válfajává alakul át. A kolhoz típusú szövetkezeti tulajdon közeledik az állami tulajdonhoz, s perspektívában kirajzolódik a tulajdon két formájának összeolvadása egységes kommunista tulajdonná, ami a munkásság és a parasztság közötti osztálykülönbségek megszűnését fogja jelenteni.

A munkások és parasztok kulturális színvonalának

emelkedése következtében a fizikai és a szellemi munka közötti minden lényeges különbség ugyancsak a fokozatos megszűnés felé halad. A fejlett kommunista társadalomban a munka e két fajtája egybeolvad.

A kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakában az állam teljesen elveszti osztályjellegét. A proletárdiktatúra állama egyetemes népi állammá alakul át. Az emberiség az évezredek folyamán állam néven mindig osztálydiktatúrákkal találkozott: a rabszolgatartók diktatúrájával, azután a feudális földbirtokosok, majd a kapitalizmus diktatúrájával, végül egy új típusú diktatúrával, a munkásosztálynak és valamennyi szövetségesének, vagyis a nép nagy többségének diktatúrájával. Végre elkezdődik az a történelmi korszak, amelyben joggal ki lehet nyilatkoztatni, hogy nincs többé osztálydiktatúra.

Később, a kommunizmus érettségének korszakában, az állam funkciói teljes egészében fölöslegessé válnak, és az állam elhal. Mint a szocializmus egyik francia előfutára, Saint-Simon mondotta, az emberek kormányzása át fogja adni helyét a dolgok igazgatásának. Az emberek osztály nélküli társadalomban fognak élni, amelyben a társadalmi különbségek és az egyenlőtlenségek utolsó maradványai is megszűnnek. Az emberek tevékenysége közötti különbségek nem járnak majd együtt semmilyen egyenlőtlenséggel, a birtoklásra vagy a fogyasztásra vonatkozó semmilyen kiváltsággal.

Korlátlan tér nyílik az emberi egyén minden képességének teljes kibontakozása számára. A kommunista rendszer, mint Marx mondotta, a *valóságos humanizmus* teljes győzelme lesz.

Ez a nagyszerű sors vár a mi országunk népére is.

Elérésének útja a munkásosztály egysége és valamennyi dolgozó osztály összefogása.

Amilyen szükséges a jövő feladatainak megoldásához, ugyanolyan nélkülözhetetlen ez az összefogás a jelenlegi nagy problémák megoldásához: a béke megvédelmezéséhez, az egyszemélyi hatalom felszámolásához, az igazi demokrácia megteremtéséhez is. A gaulle-ista kormány reakciós és nemzetellenes politikájával szemben, amely a monopóliumok akaratát testesíti meg, a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalom összeforrottsága nyilvánvaló szükségszerűség.

A marxista pártot a reformista irányzattól elválasztó komoly nézeteltérések dacára a marxisták abból a tényből indulnak ki, hogy a dolgozóknak közösek az érdekeik. Akár kommunisták, akár szocialisták, akár keresztények vagy más irányzatúak, mindannyian a társadalom legközvetlenebbül kizsákmányolt osztályához tartoznak.

Tehát a kommunisták arra törekednek, hogy együttműködjenek a munkások minden csoportjával, elsősorban a szocialista munkásokkal és szervezeteikkel. Ezen a téren is küzdenek minden szűklátókörűség és szektásság ellen. A legutóbbi hónapok tapasztalatai, a választási hadjárat tapasztalatait is beleértve, megmutatták, milyen befolyást gyakorolhat az egység megvalósítása a politikai problémák tényleges megoldására. Újra bebizonyosodott, hogy mihelyt a kommunisták és a szocialisták közösen lépnek fel, mindegyikük csak nyer.

A marxisták számára a munkásosztály akcióegysége nem alkalmi jellegű, hanem hosszú távú, állandó jellegű politika. A munkásosztály akcióegységére nemcsak ma, a demokráciáért és a békéért vívott harcban van szükség. Még nagyobb szükség lesz rá holnap, amikor a szocialista

építés feladata kerül napirendre. Ezt a feladatot csak a szocialisták és a kommunisták egyesített erőfeszítéseivel lehet jól megoldani.

A munkásosztály egységének alapul kell szolgálnia valamennyi demokrata, valamennyi antimonopolista társadalmi réteg összefogásához.

A feltételek egyre kedvezőbbek a munkásosztály és a legszélesebb néprétegek közös akciói számára. Sohasem mutatkozott még meg ilyen határozottan az ellentét és az ellenségeskedés a monopóliumok embereinek maroknyi csoportja és a nemzet többi osztálya között.

Minél inkább kiterjeszti a monopoltőke uralmát, minél inkább maga alá veti az államot, annál többen lépnek fel ellene. Már rámutattunk, hogy a monopoltőke nemcsak a munkások és a parasztok érdekeit támadja, hanem a városi kispolgárság, sőt, a burzsoázia bizonyos rétegeinek érdekeit is.

Tapasztalatilag bebizonyosodott tény, hogy a finánc-oligarchia megerősödött uralma következtében a technikai haladás nem a javak bőségét, hanem a dolgozók számára a szegénységet, a független kis- és középtermelők számára a romlást és a kisajátítást, vagy legalábbis a legsúlyosabb nehézségeket hozza magával. Bebizonyosodott tény, hogy a monopóliumok kezdeményezték országunkban a demokrácia eltörlését, s ők is ennek a haszonélvezői. Ezzel egyidejűleg lábbal tiporják a nemzet létfontosságú érdekeit olyan reakciós és háborús kombinációk érdekében, mint az agresszív atlanti tömb és a Párizs—Madrid egyezménnyel kiegészített Párizs—Bonn tengely.

Ilyen feltételek közepette szilárd objektív alap van a monopóliumok és ügyvivőjük, a gaulle-ista hatalom által tönkretett vagy fenyegetett valamennyi társadalmi réteg összefogásához.

A munkásoknak, az alkalmazottaknak, az értelmiségieknek, a falusi és városi kispolgárságnak egyaránt érdeke az életszínvonal emelése, a társadalombiztosítás, a lakásviszonyok, az oktatásügy és az egészségügy megjavítása és így tovább.

Mindezek az erők síkraszállnak az olyan államosítási rendszabályokért, amelyek megkönnyítik az ország anyagi és erkölcsi erőforrásainak felhasználását és gyengítik a monopolista burzsoáziának a gazdasági és társadalmi élet fölötti uralmát. Síkraszállnak a demokratikus ellenőrzés megvalósításáért, annak a jognak a biztosításáért, hogy a nemzet figyelemmel kísérhesse az állami tulajdont és a gazdasági életet. Állást foglalnak a polgári szabadságjogok helyreállítása és kiszélesítése, az állam valóban demokratikus szervezete, a fegyverkezési verseny beszüntetése és az improduktív kiadások csökkentése mellett.

Mindezek nem szocialista jellegű követelések, teljesítésük nem szünteti meg a kizsákmányolást. Mindezek a követelések demokratikus és nemzeti jellegűek, a monopóliumok hatalmának korlátozására, a reakciós erők elszigetelésére és a demokratikus erők összefogásának erősítésére irányulnak.

A legreakciósabb tőkéscsoportok ellen ezekért a követelésekért vívott harcban a nép összes rétegei megszokják, hogy a munkásosztály oldalán harcoljanak, megbarátkoznak a munkásosztály célkitűzéseivel és politikájával. Tehát a munkásosztály magasabb fokra emeli a tömegek politikai tudatát és szervezettségét.

A munkásosztály egyre inkább képessé válik arra, hogy győzelemre vezesse a demokráciáért vívott harcot, amely szerves része a szocializmusért vívott harcnak, végül pedig döntő fontosságú politikai és gazdasági változ-

tatásokat hajtson végre, valóra váltsa a szocialista forradalmat.

Növekednek az esélyei annak, hogy ez a forradalom békés formákat ölt, mégpedig a szocialista tábor fennállása, a világon ezáltal kialakult új erőviszonyok következtében, továbbá azért is, mert a békés egymás mellett élés feltételei közepette Franciaországban erősödik az osztályok harca.

Már mondottuk, hogy a szocialista forradalom kötelezően magában foglalja a proletárdiktatúrát, de nem foglalja magában kötelezően a polgárháborút. A munkásosztály és marxista—leninista élcsapata arra törekszik, hogy békés úton valósítsa meg a szocializmusba való átmenetet, ez megfelelne a proletariátus, az egész nép, az egész nemzet érdekeinek. Ezzel kapcsolatban lehetségesnek tartjuk a parlament intézményének esetleges felhasználását, természetesen hatalmas arányú tömegmozgalommal párosítva.

A szocialista építés időszakára a munkásosztály fenn akarja tartani az együttműködést a demokratikus frontban tömörült valamennyi szövetségesével. Tiszteletben kívánja tartani a munkásosztállyal szövetséges minden társadalmi és politikai erő jogos érdekeit, minden elfogadható és haladó követelését.

Ha egyetlen mondatban akarnánk összefoglalni a munkásosztály szerepét, azt kellene mondanunk, hogy harcolnia kell a kiváltságos osztályok elnyomása, minden erőszakossága és igazságtalansága ellen, bárhol kerül rá sor és bárkik az áldozatai.

A munkásosztály egyetlen becsvágya az, hogy a békéért és a szabadságért vívott harcban valamennyi többi demokratikus osztálynak és rétegnek példát mutasson a következetes gondolkodásra és az elvi szilárdságra, ki-

érdemelje a bizalmukat, szorosabbra fűzze a kölcsönös kötelékeket, s így vezesse a dolgozókat, az egész népet harcba a szocializmus megvalósításáért, a kizsákmányolás és az elnyomás megszüntetéséért, az osztályok és minden társadalmi egyenlőtlenség kiküszöböléséért.

A munkásosztály végső célja, az egész emberiség érdeke a kommunizmusnak, annak a társadalomnak megteremtése, amelynek alapelve, mint Marx írja, „minden egyén teljes és szabad fejlődése" lesz. Az ember csak a kommunista társadalomban küzdheti le teljesen a munkának fizikai és szellemi tevékenységre való ősi megosztottságát, érvényesítheti harmonikusan minden képességét és talentumát, fejlesztheti szabadon egyéniségét. A kommunizmusért harcolva a szabad, önmagával megbékélt és minden energiáját a természet meghódítására fordító emberiségért harcolunk. Azért a totálisan fejlett emberért, akiről Marx beszélt.

Előadás, elhangzott Párizsban,
1963. március 13-án, a Marxista Gondolat Hetének megnyitása alkalmából rendezett gyűlésen.

ZÁRÓBESZÉD
A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

Elvtársak!

Az itt lefolyt vita megmutatta, hogy Központi Bizottsági tagjaink teljes egészében és egyhangúlag helyeslik Waldeck Rochet elvtársnak ama pártküldöttség tevékenységéről tartott beszámolóját, amely a múlt hónapban a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának képviselőivel találkozott.

A találkozó megerősítette, hogy a két párt valamennyi megvizsgált kérdésben teljesen egyetért, s szorosabbra fűzte a pártjaink között mindig is fennálló testvéri kapcsolatot. Egyszersmind elő fogja mozdítani a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megerősödését, hozzá fog járulni a kommunista és munkáspártok értekezletének előkészítéséhez.

Nem kívánok kitérni a Waldeck Rochet beszámolójában felvetett valamennyi problémára. Csak a vita során felmerült legfontosabb kérdésekkel szeretnék foglalkozni.

A kiindulópont korunk értékelése. Korunk döntő tartalma a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet. A mi korunk két ellentétes társadalmi rendszer harcának, a szocialista forradalmaknak és a nemzeti felszabadító forradalmaknak, a szocializmus és a kommunizmus világméretű diadalának kora.

A kommunizmust építő Szovjetunió és az egész szocialista tábor sikerei nyomán az erőviszonyok a szocializ-

mus javára, az imperializmus hátrányára változtak meg. Ebből következnek azok az új megállapítások, amelyek szerint lehetséges a háború elhárítása, lehetséges a különböző rendszerű államok békés egymás mellett élésének kikényszerítése, lehetséges a szocializmusba való békés átmenet, minden esetben azzal a feltétellel, hogy biztosítani kell a tömegek mozgalmának széles körű kibontakozását. Ebből következik a kommunisták számára az a kötelezettség, hogy meg kell kettőzniük a tömegek meggyőzéséért, a szocialista munkásokkal és pártjukkal való egységért, valamennyi nemzeti és demokratikus erő összefogásáért folytatott ideológiai, politikai és szervezeti harcukban kifejtett erőfeszítésüket.

Továbbra is a békeharc a döntő feladat, s minden aggályoskodást, a kérdés minden szándékos vagy akaratlan összezavarását, a békés egymás mellett élés fogalmának, a győzelmes tömeges békeharc jelenlegi feltételeinek minden vitatását fel kell számolni, vissza kell utasítani.

A háború nem végzetszerű többé, de ez nem jelenti azt, hogy a béke feltétlenül biztosítható. Hadd hangsúlyozzuk újra: ezt is a tömegek harca dönti el.

Ami biztos, az a tény, hogy az imperializmus természete nem változott meg, s jóllehet egyik pozícióját a másik után vesztette el a világon, s jóllehet a korábban gyarmatosított népek felszabadító mozgalma halálra sebezte, még mindig elegendő eszköze van ahhoz, hogy fenntartsa uralmát és adott esetben veszélyeztesse a békét.

Nem lehet úgy beszélni az imperializmusról, mint holmi madárijesztőről, mert az ilyen beállítás a békeharcban csak a tömegek éberségének és akciójának gyengülésére vezethet, különösen az atomfegyver korszakában,

amikor a nukleáris háború szörnyű katasztrófát jelentene.

Nem helyes dolog a veszély lebecsülése. Épp ellenkezőleg, a veszély nagyságának világos felismeréséből a tömegek ösztönzést meríthetnek az imperializmus ellen, a békéért és a leszerelésért vívott harcukban, ez a felismerés lehetővé teszi, hogy új harcosok csatlakozzanak a békemozgalomhoz, beleértve a nem monopolista burzsoáziát is, amelynek nem lehet kedve öngyilkosság elkövetéséhez.

Rosette elvtárs joggal jegyezte meg, hogy nem mindig felelünk szabatosan azokra a kérdésekre, amelyeket az egyszerű emberek tesznek fel maguknak, és azokra az érvekre, amelyekkel ellenfeleink hozakodnak elő. Meg kell itt mondani, hogy minden alkalmas érvvel meg kell bélyegezni a „nemzeti" atomerőt, s ugyanígy a „multilaterális" atomerőt is. A nemzeti atomerő rendkívül költséges és hatékonysága is kétes. A nemzeti atomerő mindenekelőtt a zsarolás és a provokáció eszköze, nem pedig Franciaország biztonságának tényezője. Ráadásul, mint Waldeck Rochet megjegyezte, az a tény, hogy de Gaulle kénytelen amerikai anyagellátó repülőgépeket beszerezni az atombomba célba juttatására szánt „Mirage" gépeihez, megmutatja állítólag katonai és nemzeti függetlenségre törekvő politikájának tényleges határát.

Az atomfegyver megbélyegzése azonban nem ellenkezik azzal, hogy egységegyezményekre törekedjünk a nukleáris kísérletek beszüntetése, a nukleáris fegyver alkalmazásának megtiltása és a fegyverkezési verseny megszüntetése érdekében. Sőt, összhangban van minden olyan egységegyezménnyel, amely a leszerelés érdekében tényleges állásfoglalásra, s ha lehetséges, tényleges akcióra vezet.

Ami a békés egymás mellett élést illeti, tévesnek tartjuk azt az állítást, hogy a békés egymás mellett élés lemondás a gyarmati népek függetlenségi harcáról, s oda vezethet, hogy a tőkésországok proletárjai nem támogatják többé nemzeti felszabadító harcukat, s a szocialista tábor nem nyújt többé nekik testvéri és döntő támogatást.

Az ilyen szemlélet ellen szól Kuba példája, Algéria példája és más országok hősi népének példája, amelyek kivívták szabadságukat, s amelyektől mi sohasem sajnáltuk támogatásunkat.

A békés egymás mellett élés feltételei közepette Kuba egyenesen a szocializmus építésére vállalkozott. A Szovjetunió sokoldalú és döntő segítséget nyújtott a kubai népnek, lehetővé tette, hogy elinduljon a szocializmus útján. A Szovjetunió támogatása és az egész munkásmozgalom szolidaritása akadályozta meg, hogy az északamerikai imperialisták a múlt évben elözönöljék Kubát.

Téves az az állítás, hogy a békés egymás mellett élés feltételei hátráltatják a tömegek követeléseiért, szabadságjogaiért, a szocializmusért folyó harcot. A jelenlegi események alakulása ez ellen szól. Nem akarok más bizonyítékra hivatkozni, csak a nagy sztrájkokra. A belga bányászok sztrájkja után kitört a mi bányászaink sztrájkja, amely a legteljesebb egységben folyt le, s rokonszenvet és szolidaritást keltett országunk lakosságának minden rétegében, a gaulle-isták kivételével minden csoportban és pártban, még az egyházi hatóságokban is. Mindenki elismerte, hogy a sztrájk csapást mért de Gaulle tekintélyére. Önök ismerik a sztrájk nemzetközi visszhangját is. Emlékeztettek itt arra, hogy a múlt héten a sztrájkoló würtembergi fémmunkások a „Wir ler-

nen französisch", franciául tanulunk jelszót írták zászlaikra.

A bérmozgalmak általános fellendülése tapasztalható, s a bérharcok lényeges eredményekre vezettek, ugyanezt mondhatjuk a fizetett szabadság negyedik hetéért indított harcról. Tovább kell harcolni a munkaidő megrövidítéséért, a 40 órás munkahéthez való visszatérésért. Országunk munkásai e tekintetben harminc esztendővel vannak elmaradva: a népfront biztosította számukra a 40 órás munkahetet.

Téves az az állítás, hogy a fasizmus igájának még alávetett népek passzívak és beletörődnek sorsukba. Épp ellenkező a helyzet: láthatjuk milyen hősi harcot folytat a görög, a portugál és a spanyol nép, milyen csatát vívnak ezeknek az országoknak demokratái és kommunistái. A kommunista Julian Grimau meggyilkolása felháborította a közvéleményt, méltatlankodást és tiltakozást váltott ki valamennyi réteg körében.

Téves az az állítás, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom gyengül. Ellenkezőleg: erősödik. Ezzel kapcsolatban utalhatunk pártunk múlt évi választási sikerére, olasz elvtársaink nyolc nappal ezelőtti sikerére, a villejuifi és a gardi részleges választásokon megnyilvánuló előretörésünkre. A párt szervezése előrehalad. Sikerekről számolhatunk be a tagtoborzással kapcsolatban, bár kétségtelenül még nincs elég új párttag. Új sejtek alakulnak, köztük sok a nagyüzemekben.

Téves az az állítás, hogy a békés egymás mellett élésért küzdő kommunisták, akik egyezményre lépnek az osztályellenséggel, lemondanak az ideológiai és politikai harcról. Mi a legnagyobb figyelmet fordítjuk ezekre a problémákra. Láthattuk ezt nemrég, a fényes sikerrel végződött Marxista Gondolat Hete alkalmával. Láthatjuk

ezt — itt is volt róla szó — abban a jelentős hozzájárulásban is, amelyet íróink, művészeink, filozófusaink, kommunista tudósaink nyújtanak a békéért és leszerelésért vívott egységes harchoz, ahhoz az ideológiai harchoz, amelyet az emberek szívének és tudatának megnyeréséért folytatunk.

A párt őrködik e harc általános irányvonalán. Nem ír elő szigorú szabályokat senkinek a munkájára vonatkozóan. A párt véleménye szerint az íróknak és a művészeknek meg kell engedni, hogy ők maguk, a nekik megfelelő stílusban fejlesszék sajátos adottságaikat.

A békés egymás mellett élés eszméje világszerte előrehalad. Vagy talán nem ez az alapja XXIII. János pápa enciklikájának is, amely a keresztény dolgozók reményeinek kíván megfelelni? A békés egymás mellett élés az egyedüli alternatíva azzal a veszéllyel szemben, amelynek tragikus súlyosságát a pápa hangsúlyozza, a jelenlegi helyzetben az egyetlen ésszerű és emberi megoldás.

Nem szabad lebecsülni e változás jelentőségét. A Vatikán a szocializmust már nem úgy állítja be, mint valami bensőjénél fogva romlott rendszert, mint a rossz megtestesülését. A szocializmus olyan rendszer, amellyel számolni kell, s amelyet nem lehet többé sem figyelmen kívül hagyni, sem tagadni.

Mindebből három következtetés adódik. Először is az, hogy lehet és kell is dolgozni a különböző rendszerű államok békés egymás mellett élése érdekében. Lehet és kell is dolgozni a nukleáris fegyver betiltása és az általános leszerelés érdekében, az olyan szabad és tárgyilagos hírközlés érdekében, amely megszünteti az egyik vagy másik nép tekintélye elleni támadásokat. Lehet dolgozni a gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztéséért, a vitás kérdések tárgyalások útján való rendezéséért.

Másodszor, a keresztények részt vehetnek a kommunistákkal közösen szervezett akciókban. Immár senki sem vetheti szemükre, hogy részt vesznek a sztrájkokban, szerepet vállalnak a szabadságjogok védelmezői között, küzdenek az antifasizmus frontján, s hogy például harcolnak a francóista barbárság ellen.

És végül, teljesen nyilvánvaló, hogy a keresztény dolgozóknak szabad a kommunista pártra szavazniuk. Ezt különben Olaszország sok katolikus munkása, tisztviselője és parasztja jól megértette.

Nagy pozitív lépés ez előre, amelynek csak örülünk. Mint Waldeck Rochet mondta: mi, akik oly sok éve nyújtjuk kezünket a katolikus dolgozók és a keresztény hitet valló demokraták elé, szívesen fejlesztjük tovább a hívők és nem hívők közötti harci testvériséget a békéért, a szabadságért, a haladásért folytatott harcban.

A második pont, amelyet hangsúlyozni kell, a szocializmusba való békés átmenet lehetősége. Lenin 1917-ben megállapította, hogy a békés átmenet lehetséges, s ezt a lehetőséget — amely akkoriban ritkán adódott — nem szabad elhanyagolni. A bolsevik párt ilyen értelemben dolgozta ki irányvonalát egy egész időszakra, az 1917 februártól júliusig terjedő időszakra. A kizsákmányoló osztályok erőszakossága kényszerítette a régi Oroszország proletárjait arra, hogy más útra térjenek, az imperialista hatalmak intervenciója kényszerítette őket a proletárdiktatúra kíméletlenebb formáira.

De a helyzet azóta megváltozott. Mégegyszer hangsúlyozni kell, hogy az erőviszonyok megváltoztak, s ami 1917-ben ritka lehetőség volt, 1963-ban a legvalószínűbb eshetőséggé vált.

A szocialista forradalom mindig egy adott ország osztályellentéteinek kibontakozásával kapcsolatban an-

nak a tudatos harcnak eredményeként valósul meg és fog megvalósulni, amelyet az illető ország dolgozói kizsákmányolóik ellen vívnak. Itt azonban két megjegyzést kell tenni:

1. A szocialista forradalom megvalósítására törekvő erők ma hatalmasabbak, és felvilágosultabbak is, éppen a szovjet nép tapasztalatainak és eredményeinek, negyven éven át vállalt áldozatainak következtében. S mindehhez most az egész szocialista tábor tapasztalatai járulnak.

2. A szocialista útra lépett országokban azok az osztályok, amelyek kénytelenek voltak átengedni a hatalmat, egyre kevésbé számíthatnak a még kapitalista államok támogatására. A kommunista és munkáspártok értekezletének nyilatkozata megállapítja: a forradalmat nem lehet exportálni, de már az ellenforradalmat sem lehet exportálni.

Egy dolog nyilvánvaló: az amerikai imperializmus intervenciója Guatemalában lehetséges volt, de Kuba esetében már nem volt lehetséges. S az imperializmusnak és ügynökeinek azok a kísérletei, amelyekkel Magyarországon megpróbáltak spekulálni a szektás hibákból adódott nehézségekre, csődöt mondtak. Elég volt a Szovjetunió segítsége, a Magyar Dolgozók Pártjának talpra állása, az események egész folyamán nyugodtan maradó parasztok támogatása, hogy az ellenforradalom kísérlete megbukjon.

Most már világosabban megmutatkozik, mit jelent a proletariátus diktatúrájának fogalma és formáinak különbözősége.

Nem helyes dolog azonosítani a szocialista forradalmat és az erőszakot, s Aragonnak igaza volt, amikor emlékeztetett arra, hogy a proletárdiktatúra nem a dolgozók

fölötti zsarnokság, hanem kizárólag a volt kizsákmányoló osztályok és ügynökeik ellen irányuló kényszerítő eszköz. A proletárdiktatúra elsősorban a legszélesebb demokrácia valamennyi dolgozó számára.

Engels abban a bevezetésben, amelyet Marx „A polgárháború Franciaországban" című könyvéhez írt, a következő szavakkal fejezi be fejtegetését: Akarjátok tudni, milyen is ez a diktatúra? Nézzétek a Párizsi Kommünt. Az a proletariátus diktatúrája volt. Nos, a Kommünt — hadd emlékeztessünk rá — demokratikusan választották az összes párizsiak, mindazok, akik nem menekültek Versailles-ba, mindazok, akik nem hagyták el Párizst az ostrom alatt, s elsősorban azok, akik a poroszokkal szemben védelmezték Párizst. A Kommün kezdetben még olyan képviselőket is magába foglalt, mint Méline és Clemenceau, akik igen távol álltak a szocialista eszmétől.

Lafargue a Kommün után hangsúlyozta, hogy a munkásosztálynak, legalábbis kezdetben, korlátoznia kell a volt birtokos osztályok politikai jogait.

És a szovjetek, a „tanácsok", mik voltak, s mik ma is, ha nem a legszélesebb demokrácia szervezetei, Lenin szavaival élve, azok a végre megtalált szervezetek, amelyek biztosítják a munkásosztály hatalmát, mozgósítják a tömegeket, s minden téren felkeltik kezdeményező készségüket? A szovjetek olyan szervek, amelyek a törvényhozó és végrehajtó hatalmat egyszerre testesítik meg.

Ebből a szempontból kell újra és újra megmondani valamit, amiről a Kommunista Diákok Szövetségének egyik-másik vezetője megfeledkezik. A sztálini személyi kultusz következményei, nemcsak a gondolkodást sorvasztó dogmatizmus, hanem az a téves elmélet is, amely szerint az osztályharc a szocialista építés előrehaladása

arányában egyre inkább éleződik, az a téves elmélet, amely igazolta a szocialista törvényességnek és a pártélet lenini normáinak súlyos megsértését, a párt aktivistái elleni önkényes büntető rendszabályokat, mindezek a bűnök nem a proletariátus diktatúráját jelentették, mindez ellenkezik a szocialista demokráciával, a proletárdiktatúra Aragon által említett fogalmával.

De mindez nem módosíthatta a szovjet rendszer természetét, a szocialista rendszer természetét. Ez a rendszer megtalálta saját magában a hibák kijavításához szükséges eszközöket, s újabb lépést tesz előre, a hatalom kérdésében kijelentheti, hogy a Szovjetunió jelenlegi feltételei között a proletariátus diktatúrája többé nem szükséges: a proletárállam a kommunizmus építése idején egyetemes népi állammá alakul át.

Emellett a proletárdiktatúra más, a nemzeti sajátosságokkal, valamint a nemzetközi erőviszonyokban bekövetkezett változásokkal számoló formái is megjelentek. A proletárdiktatúra formája a népi demokráciákban igen változatos képet mutat.

Ezt a változatosságot már hangsúlyoztam 1946 nyarán, a Központi Bizottságnak a XI. kerületi városházán tartott ülésén. S mivel biztos voltam abban, hogy Központi Bizottságunk elgondolását tolmácsolom, néhány hónappal később a „Times" című lapnak adott interjúban megfogalmazhattam azt az elgondolást, hogy lehetővé vált a szocializmusba való átmenet más útjainak választása, mint amelyet szovjet elvtársaink követtek.

A különbség megfigyelhető a szocialista építés első rendszabályainak arányaiban és ütemében, elsősorban az agrárkérdés terén. Különbség mutatkozik mindenekelőtt a hagyományosnak nevezhető formák — például a parlament — felhasználásában, amelyeket forradalmi tö-

megmozgalommal párosítva alkalmaznak. Különbség mutatkozik abban is, hogy több párt működik együtt, nem is szólva a munkásosztály pártjának újraegyesítéséről, a kommunisták és a szocialisták közös akciója során kialakuló egységről.

Mi az, ami minden esetben érvényes marad? A tulajdon rendszerének, a termelési módnak mélyreható megváltozása, az országuk sorsát kezükbe vevő tömegek aktív szerepe s a proletariátus ideiglenes diktatúrájának meghatározott formában való szükségszerű megteremtése, ami különben, mint több alkalommal Guy Mollet is kijelentette, elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy biztosítani lehessen a szocializmusnak a volt kizsákmányolók fölötti győzelmét.

Továbbra is érvényes, hogy a szocialista forradalom minden esetben minőségi ugrás egyik rendszerből egy másikba, ami kizárja a kapitalizmusból a szocializmusba való fokozatos, mintegy észre sem vehető, „fájdalom nélküli" átmenetnek opportunista, reformista elgondolását. Amikor államosításokról beszélünk, gyakran találkozunk ezzel a számunkra ismerős elgondolással. Az államosítás demokratikus rendszabály, amely a nemzet minden erőforrásának a nemzet érdekében való hasznosítására, a monopóliumok uralmának korlátozására és a monopóliumok elszigetelésére, tehát a szocializmus felé haladás megkönnyítésére irányul, de hadd hangsúlyozzuk újra, hogy demokratikus rendszabály, s még nem jelenti a szocializmust.

Minőségi ugrást kell végrehajtani ahhoz, hogy elérkezzünk a szocializmushoz.

Az imént hangsúlyoztam egy rendkívül jelentős tényt: a különböző pártok együttműködését a szocializmus építésében. Ez az együttműködés megvan Magyarországon,

megvan a Német Demokratikus Köztársaságban és megvan több más népi demokratikus országban is.

Maga Lenin is a baloldali eszerek frakciójának részvételével alakította meg az első szovjet kormányt. A későbbiek során a bolsevikok egyedül maradtak, ez azonban olyan fejlemény volt, amelyet önök jól ismernek, s ha már nem emlékeznének rá, olvassák el Aragon „Párhuzamos történet"-ét, s még jobban megértik, miért távolodtak el az eszerek Lenin akarata, a bolsevikok akarata ellenére, miért kellett megszűnnie a szovjet állam irányításában való részvételüknek.

Sztálin — mint korábbi vitáinkban már rámutattunk — tévedett, amikor teoretizálta azt, ami pusztán a körülmények eredménye volt, s szükségszerűnek tekintette, hogy a szocialista építést egyedül a kommunista pártnak kell irányítania. A mi felfogásunk más, s ez jobban megfelel a lenini felfogásnak. Kétségtelen, hogy hatalmas tömegmozgalomra van szükség, olyanra, amilyen az orosz munkások és parasztok mozgalma volt 1917-ben, s kell kommunista párt, amely segít, vezet, irányít, döntő szerepet játszik, de ezt a szerepet a többi demokratikus párttal és csoporttal való együttműködés és egység keretében vállalhatja.

Sztálin hamis elméletét egyébként már 1945-ben megcáfolták a tények, attól a pillanattól kezdve, amikor a kommunistákat és több más párt képviselőit magukban foglaló demokratikus kormányok alakultak.

Az 1960-as értekezleten emlékeztettünk arra, hogy amikor 1946-ban Sztálin téves elméletével szembehelyezkedő elgondolásokat fejtettünk ki, szavunknak, sajnos, nem volt nagy visszhangja. Sőt, bizonyos emberek parlamentáris elhajlást véltek felfedezni bennünk.

A mi irányvonalunk a közvetlen jelenben és a jövőben

is az egység perspektíváján alapul. Valamennyi társadalmi réteg antimonopolista harcának összefogásán fáradozunk. Az általunk javasolt program nemcsak számos követelést foglal magában, hanem a gazdaság, a kultúra, a politika terén a demokratikus erők egységére irányuló törekvésünket is kifejezi. Állandóan erőfeszítést fejtünk ki az egység érdekében, mégpedig elsősorban — s ezt meg kell érteniük a diákszövetség élén dolgozó elvtársainknak — a szocialista munkásokkal, a szocialista párttal való egység érdekében, s nem csupán a jelenlegi célok, a közös akciók viszonylatában, amelyeknek szívből örülünk, hanem a holnapi céloknak, a szocialista építésnek viszonylatában is, amit közösen kell vállalni és irányítani.

A megegyezés már döntő pontokra vonatkozik. Meg lehetett ezt ítélni tegnap, a nemzetgyűlésben, amikor Waldeck Rochet és Deferre beszédét egyaránt megtapsolták a kommunisták és a szocialisták. Eljutottunk annak megvalósulásáig, amit a Központi Bizottság malakoffi ülésén magunk javasoltunk, hogy tudniillik a nemzeti politika egész sor kérdésében közösen foglaltunk állást, mind belpolitikai kérdésekben, mind — ami még nehezebb — külpolitikai kérdésekben.

Mindez még inkább erősíti az egység felé haladást. A népszavazás óta, a törvényhozói választások idején megvalósított formális vagy hallgatólagos megegyezés óta a tényleges egység megnyilvánult a községtanácsi szabadságjogok védelmében, a bányászok sztrájkjának közös támogatásában, a francóizmus elleni legutóbbi tiltakozó akciók, a spanyol dolgozók iránti szolidaritási akciók során. Megnyilvánult abban is, hogy a szocialista szervezetek nagyobb arányban vettek részt a leszerelésért és a békéért folyó harcban, az országos leszerelési nagygyű-

lés előkészítésében. S hangsúlyoznom kell, hogy nem csupán a csúcsszervekben megvalósított tényleges egységről van szó, hanem egyszersmind a szocialisták és a kommunisták hatékony közös akcióiról.

Így mind a két fél kölcsönösen megismeri egymást. Mi meg is voltunk győződve arról, hogy amikor szocialisták és kommunisták közös akcióban vesznek részt, egymás oldalán küzdenek, sok elfogultság szűnik meg. Több tanúbizonyságunk is van erre vonatkozóan. S a közös cél tudata egyre kívánatosabbá teszi a munkásosztály egy pártban való újraegyesítését.

Kétségtelenül vannak nézeteltérések köztünk. S vitatkozhatunk is ezekről.

Az imént nagy vonalakban ismertettem álláspontunkat a szocializmus felé haladás néhány problémáját, a munkásosztály hatalomra jutásának feltételeit, valamint a békés egymás mellett élés és a békeharc problémáit illetően. E problémák megvitatásának nem szabad hátráltatnia az akcióegységet a közvetlen jelenben, nem szabad megakadályoznia az azonnali legszélesebb tömörülést a gaulle-izmus és végzetes politikája ellen.

Ha mi, kommunisták és szocialisták, összefogunk, a dolgozó lakosság különböző rétegei és csoportjai még eltökéltebben fognak csatlakozni a demokráciáért, a békéért és a szocializmusért vívott harcunk frontjához.

Áttérek Waldeck Rochet beszámolójának harmadik és utolsó pontjára: a nemzetközi kommunista mozgalom egységének kérdésére. Az elfogadott határozat világosan rögzíti ezzel kapcsolatos elgondolásainkat.

Úgy véljük, a nemzetközi kommunista mozgalom egységét a marxista—leninista elvek egységére és pártjainknak a gyakorlati harcban megnyilvánuló egységére kell alapozni. Mi az 1957-es és az 1960-as értekezlet nyilatko-

zataihoz tartjuk magunkat. Ezek a nyilatkozatok a marxista—leninista elvek alapján általánosították a kommunista és munkáspártok gazdag tapasztalatát, s mindenekelőtt az SZKP XX. és XXI. kongresszusának felbecsülhetetlen megállapításait.

Ma, akárcsak tegnap, a kétfrontos harcot tartjuk szükségesnek. Ahhoz, hogy hatékony és győzelmes harcot folytathassunk a szektásság és a dogmatizmus ellen, kíméletlenül kell harcolnunk a jobboldali opportunista elgondolások ellen is, amelyek itt-ott megmutatkoznak, s amelyek kölcsönösen elősegítik a baloldaliaskodók támadásait.

A baloldaliság nem kevésbé veszélyes ma, mint a revizionizmus és a jobboldali opportunizmus. Sőt, azt lehet mondani, hogy nemzetközi viszonylatban a fő veszélyt jelenti.

Pártunk e téren kinyilvánítja teljes nézetazonosságát a Szovjetunió Kommunista Pártjával, amely erőteljesen védelmezi a nemzetközi kommunista mozgalom egységét a közösen megállapított alapokon, és megsokszorozza a helyzet súlyosbodásának elhárítására irányuló erőfeszítéseit.

Úgy véljük, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának egész magatartása, s különösen a Kínai Kommunista Párthoz intézett március 30-i levele, amelyre a kínai elvtársak épp most kedvező választ adtak, aminek mi szívből örülünk, megfelel a kommunista mozgalom legfőbb érdekeinek. Az SZKP lépéseit a nézeteltérések leküzdésének vágya sugallja, az a szándék, hogy kedvező légkört teremtsen olyan nemzetközi értekezlet számára, amelyen megnyilvánulhat valamennyi testvérpárt szilárd összetartása. Reméljük, hogy az SZKP és a Kínai Kommunista Párt képviselőinek találkozása fontos szere-

pet tölt majd be a kedvező légkör megteremtése, a Kínai Kommunista Párt és szinte az egész nemzetközi kommunista mozgalom között az utóbbi időben keletkezett nézeteltérés rendezése szempontjából, s fontos lépés lesz a nemzetközi értekezlet előkészítése terén.

A kommunista mozgalom egységének erősítése minden sikerünk biztosítéka. S mint az 1960-as nyilatkozat hangsúlyozta, különösen szükséges a kapitalista iga alól felszabadult országok és a szocialista tábor lehető legszorosabb egyetértése.

A kommunista pártok közötti ideológiai és taktikai nézeteltéréseket nem szabad bizalmatlanság és viszály szítására felhasználni.

Nem kívánok semmit sem hozzátenni ahhoz, amit Waldeck Rochet és más elvtársak a Kínai Kommunista Párt vezetőinek ellenünk és több más testvérpárt ellen intézett támadásaival kapcsolatban mondtak. A sértegetés és gyalázkodás sohasem számított érvnek. Nem követem a kínai elvtársakat ezen a területen, mert tisztelem saját magunkat, s mert tisztelem az általunk oly sokra becsült nagy Kínai Kommunista Pártot.

Elhangzott 1963. május 10-én.

ZÁRÓBESZÉD
A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT XVII. KONGRESSZUSÁN

Elvtársak!

Pártunk XVII. kongresszusa végéhez közeledik. A Központi Bizottságnak főtitkárunk, Waldeck Rochet által előterjesztett beszámolójával és pártunk új szervezeti szabályzatával kapcsolatos vita magas politikai színvonalon mozgott és a beszámolók egyhangú jóváhagyásával végződött.

A beható vita, a tárgyalt témáknak a felszólalásokban megnyilvánuló kiváló ismerete bizonyítja, hogy nem formális jóváhagyással van dolgunk, hanem a nézetek tényleges egységével, ami a kongresszust előkészítő alapszervezeti taggyűlések ezrein, kerületi, városi és megyei pártértekezletek százain végrehajtott alapos és sokoldalú helyzetelemzés nyomán jött létre.

A négy napon át széles körben és szabadon folyó vitából barát és ellenség egyaránt levonhatta azt a tanulságot, hogy kongresszusunkon pártunk töretlen egysége mutatkozott meg.

A kongresszusi küldöttek szavazata révén a párt egésze hagyta jóvá egyhangúlag a politikánkat meghatározó okmányokat, a párt egésze emelte törvényerőre az új szervezeti szabályzatot, a párt egésze fejezte ki egyetértését a vezető szervek összetételével.

Így mutatkozik meg soraink szoros összeforrottsága. Elsősorban ebben a vonatkozásban állapíthatjuk meg

büszkén, hogy XVII. kongresszusunk az egység erőteljes megnyilatkozása volt.

De kongresszusunk tágabb értelemben is az egység eszméjének hirdetője.

Az egész kongresszus szenvedélyes felhívás a munkásosztály egységének megteremtésére és a demokratikus erők egyesítésére, a monopolista politikának áldozatul odadobott társadalmi rétegek tömörülésére, az egyszemélyi hatalom elleni harcra, az igazi demokrácia megteremtésére.

1958-ban, amikor a munkásosztályt és a demokráciát súlyos vereség érte, mi szilárdak maradtunk. Már akkor helyesen ítéltük meg a gaulle-ista hatalom természetét, s állásfoglalásunkat az események egész további menete igazolta. Előre megmondtuk, hogy az ellentétek mind belpolitikai, mind külpolitikai téren jelentkezni fognak, hogy akkor az „igen"-nel szavazók tábora felbomlik.

Kifejeztük a tömegek mozgalma iránti megingathatatlan bizalmunkat, és előre láttuk, hogy gazdasági, politikai és társadalmi téren egyaránt harcokra kerül majd sor. Hangsúlyoztuk, hogy ezeket a harcokat szervezni kell, s elő kell készíteni egyesülésüket az önkényuralmi rendszer ellen irányuló közös harccá.

Már az 1958. évi népszavazás másnapján kifejeztük azt a szilárd meggyőződésünket, hogy minden dolgozó és mindenekelőtt minden szocialista részt fog venni ebben a harcban.

Kongresszusunk négy napon át ugyanebben a szellemben végezte munkáját. A munkásosztály és valamennyi dolgozó helyzete és jövője állt figyelmünk homlokterében. Főként azzal foglalkoztunk, hogyan teremthetjük meg a legjobb feltételeket ahhoz a harchoz, amely eltakarítja az útból a finánctőke fokozott uralmát megteste-

sítő, s minden erejét a dolgozó tömegek egyre fokozottabb kizsákmányolásának biztosítása érdekében latba vető politikai rendszert. Mi ennek a harcnak legkedvezőbb feltétele? Válaszunkat röviden így foglalhatjuk össze: az egység.

Egységre van szükség a munkások mindennapi harcában. Szükség van a szakszervezetek egységére. Elengedhetetlenül szükség van a kommunista párt és a szocialista párt egységére. A kongresszuson elfogadott határozat kidomborítja annak elsődleges fontosságát, hogy a két párt között olyan akcióegység jöjjön létre, amely az ebből a szempontból legszerencsésebb időszakokban, 1934-ben és 1945-ben megvalósult akcióegységet is felülmúlja.

Kongresszusunk küldöttei, mielőtt elválnának egymástól, újra kötelezik magukat, hogy fáradhatatlanul küzdeni fognak — a fennálló ellentétek dacára és azokon felülemelkedve — a szocialista párttal való megegyezésért. A szocialisták és a kommunisták a mindennapi harc közös útján, a közös akciókat egyre tovább fejlesztve, fokozatosan leküzdik a még fennálló nehézségeket, s elindulnak a nagyobb jelentőségű kérdésekben megvalósuló megegyezés felé.

El kell mondanom ezzel kapcsolatban, hogy igen nagy fontosságot tulajdonítunk Guy Mollet nemrégiben elhangzott szavainak. Guy Mollet feltette a kérdést: „Vajon a gazdasági demokrácia bizonyos formái nem vezetnek-e majd el a politikai demokrácia új formáihoz? Vajon bizonyos oldalai annak, amit politikai demokráciának nevezünk, nem meglehetősen üres fogalmak-e?"

Ha a szocialista párt aktívái, pártjuk főtitkárának felszólítását követve, elgondolkoznak ezen a problémán, elérkezhetünk oda, hogy sikerül megszüntetni a bennün-

ket elválasztó egyik lényeges nézeteltérést. Guy Mollet idézett szavai a demokrácia kérdését már nem elszigetelten, a liberalizmus szempontjából vetik fel, hanem marxista szempontból, a demokrácia osztálytartalma szempontjából.

Ez azt jelenti, hogy a szocializmus gazdasági és politikai vívmányaival már nem állítják szembe a formális demokráciát.

Elvtársak! Ha megértjük, hogy a gaulle-izmus ereje elsősorban a munkások, a demokraták sorainak megosztottságából származik, vajon nem az egység megvalósítását kell-e tekintenünk a legfőbb feladatunknak, s vajon nem kell-e ennek minden mást alárendelnünk? És nem kell-e a munkásosztály egységét mindennél előbbre valónak tartanunk, amikor tudjuk, hogy az egységes munkásosztály a legfőbb vonzerő, s mint ilyennek módjában áll előmozdítani, és elő is kell mozdítania a haladás és a demokrácia biztosításában a béke megőrzésében érdekelt valamennyi más társadalmi réteg tömörülését?

Ezért hangzik fel napjainkban üzemekből, irodákból, szántóföldekről és egyetemekről a kommunista párt és a szocialista párt egységének megteremtését sürgető felhívás. Nem fogjuk kímélni erőnket, hogy e nagy remény teljesüljön, s erőnket megsokszorozza az a tény, hogy az egység már megvalósulóban van.

Az egység szellemében dolgoztunk ki és fogadtunk el néhány héttel ezelőtt a program iskolapolitikai fejezete tekintetében egy igen pontosan körvonalazott közös elgondolást, olyan eszmecsere során, amelyen minden demokratikus párt és szervezet részt vett. Nem látjuk be, hogy azt, amit sikerült a program egy része tekintetében megvalósítani, miért ne tehetnénk meg annak egészét illetően is. Vajon az a tény, hogy minden demokrata

megegyezett olyan régen vitatott kérdésekben, mint például az oktatás államosítása, nem ösztönöz-e arra, hogy sorban megvizsgáljuk egy általános program politikai, gazdasági, társadalmi stb. fejezeteit?

Az egység már megvalósulóban van a helyi önkormányzat megvédésének és kiterjesztésének területén is. A köztársasághoz hű képviselők tanácskozásokat folytatnak, megegyezésekre jutnak és együtt küzdenek a közigazgatás önkényes centralizációja és a központi szervekből kiinduló bénító gyámkodás ellen, mellyel az államhatalom igyekszik megakadályozni a nép javát szolgáló minden lépést.

A szocialisták, a kommunisták és a köztársaság más hívei együtt küzdenek a spanyol nép megsegítéséért a francóista terror elleni harcában.

Közösen foglalunk állást az atomütőerő ellen.

Mindeme akciók révén megegyezési alap jön létre, közös program eszméje és körvonalai bontakoznak ki. Mi már 1959-ben kidolgoztuk a közös program tervezetét, avégett, hogy konkrét alapot teremtsünk a munkásosztálynak, a dolgozó parasztságnak és a középrétegeknek, a monopóliumok minden áldozatának összefogásához. Megállapíthatjuk, hogy a különféle demokratikus pártok programja ma már sok közös elemet tartalmaz. Vajon nem lehet-e ebből kiindulva olyan elgondolást kidolgozni, amely valóra váltja valamennyi demokratikus párt megegyezését?

Ha azt akarjuk, hogy az összes demokratikus erőket eltöltse a győzelem feltételeinek megteremtéséhez szükséges bizalom és lelkesedés, nélkülözhetetlenné válik egy *közös* program *közös* kidolgozása. És fordítva: a közös program hiánya miatt lehetővé válik, hogy az államhatalom a „múlt visszatérésétől" való félelemre spekulál-

jon, s úgy tüntesse fel a dolgot, mintha a munkásosztály és a köztársasághoz hű más erők képtelenek volnának új, pozitív eredményeket előmozdító megegyezésre.

Mondjuk meg azt is, hogy a francia politikai életet nem lehet két esztendőre az elnökjelöltek egyéni magatartása kedvéért felfüggeszteni. Azzal a határozattal, amit önök megszavaztak, kifejezést adtak annak az elhatározásuknak, hogy „az egyszemélyi hatalom jelöltjével közösen kijelölendő, valóban a tömegek mozgalmát, kivétel nélkül minden demokratikus pártot és szervezetet képviselő jelöltet állítanak szembe, egy új demokrácia megteremtése érdekében".

A tényleges változás eléréséhez, ma inkább mint valaha, minden eddigit felülmúló nagyarányú tömegmozgalomra, következésképpen megegyezésre, az egység megteremtésére van szükség.

Ez az egység mutatkozik meg immár egyre impozánsabb keretek között a munkásosztály követeléseiért vívott harcokban, a sztrájkokban és más, a bérek és fizetések emeléséért folyó mozgalmakban; a bércsökkentés nélküli negyvenórás munkahétért, a dolgozó tömegek különféle gazdasági érdekeiért, a sztrájkjog tiszteletben tartásáért és a szakszervezeti jogok védelméért folyó harcokban.

Az egység valósul meg abban a harcban, amelyet a dolgozó parasztok folytatnak a mezőgazdasági termékek új árainak megállapításáért — amit a kormány elutasít — és a tömeges kisajátítások ellen, amelyeket a kormány az agrárkapitalizmus érdekében valósít meg. Külön üdvözöljük a munkásság és a parasztság több helyen lezajlott közös nagy tüntetéseit.

Kiemelkedő módon nyilvánul meg az egység a közoktatásüggyel kapcsolatos retrográd támadások elhárítá-

sáért, a világi oktatás védelméért, az oktatásnak a Langevin—Wallon-terv szerinti demokratikus reformjáért és az ifjúságot a kultúra, a szakmatanulás és a szabad idő megfelelő eltöltése tekintetében megillető jogok elismertetéséért vívott harcban.

Az egység erősödik a helyi önkormányzati jogoknak az egyszemélyi hatalom támadásaival szembeni megvédéséért, a reakciós közigazgatási reform megbuktatásáért és a nép pártatlan demokratikus tájékoztatásához való jog érvényesítéséért vívott harcban is.

Vitathatatlan haladást ér el az egység ügye a békeharc területén. Szocialisták, kommunisták, radikálisok és a köztársasághoz hű más erők, hívők és nem hívők egyaránt elítélik, hogy de Gaulle elutasította Franciaország részvételét a leszerelési tárgyalásokon, hogy a kormány szembehelyezkedett a nukleáris kísérletek eltiltásáról szóló moszkvai egyezménnyel. Egyaránt elítélik az ország pénzügyei számára súlyos terhet jelentő atomütőerőt, amely Franciaországot a pusztulás veszélyének teszi ki. Közösen küzdünk, egymás mellett haladunk az atomfegyverkezés ellen rendezett nagy tüntetéseken, mint a Parc de Sceaux-i tüntetésen is történt. A nemzetközi feszültség enyhítésének, az általános és ellenőrzött leszerelésnek, a békés egymás mellett élésnek politikáját a demokraták egyhangúlag támogatják.

Kongresszusunk befejeztével az egység jegyében és azzal a meggyőződéssel búcsúzunk egymástól, hogy a közös cselekvéssel szemben még megnyilvánuló ellenállást le kell és le is fogjuk küzdeni.

A jelenben az a feladatunk, hogy eleget tegyünk a tömegek szocializmus megteremtésére irányuló fokozódó vágyának. Meg kell értenünk korunk követelményét, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet

korának követelményét. Lehetetlen, hogy abban az időszakban, amikor minden e nagy átalakulás felé mutat, mi, kommunisták és szocialisták, ne találjunk módot a megegyezésre.

A legközelebbi jövőben, a munkásosztály pártjait és a köztársaság minden hívét felölelő egységfront megvalósításával olyan mozgalmat hozhatunk létre, amely elég erős lesz az egyszemélyi hatalom kiküszöböléséhez és az igazi demokrácia megteremtéséhez.

Elvtársak! Kongresszusunk arra is alkalmat adott, hogy a kommunista és munkáspártok túlnyomó többsége újra leszögezze szilárd ragaszkodását a nemzetközi munkásmozgalomnak marxista—leninista elveken alapuló egységéhez. Vendégeinknek erről az emelvényről elhangzott felszólalásai, valamint a testvérpártoknak a kongresszushoz intézett üzenetei erről meggyőzően tanúskodtak.

Különösen nagy lelkesedéssel üdvözöljük a Szovjetunió dicső Kommunista Pártjának, annak a pártnak küldötteit, amely országa népét a kommunizmus építésének magasztos célja felé vezeti, s ezzel bebizonyítja a világ dolgozóinak a szocializmus fölényét a kapitalizmussal szemben és a legragyogóbb perspektívát tárja az egész emberiség elé.

A nagy Lenin pártja és a szovjet nép megmutatja a népeknek boldog jövőjük útját. A Szovjetunió világító fáklya volt és lesz minden dolgozó, minden haladó ember számára. A technikai és tudományos fejlődés élvonalában halad, a történelemben teljesen új utakat tár fel a demokrácia fejlődése számára, lehetővé teszi a demokrácia felvirágzását az egész nép államában. A Szovjetunió testesíti meg azt a társadalmi eszményt, amelyről az elnyomottak évszázadokon át álmodoztak.

A népi demokratikus országok nagyszámú pártküldöttségének jelenléte kongresszusunkon, küldötteik felszólalásai világosan megmutatták a szocialista tábor egységét. Mélységesen sajnáljuk, hogy e nagy családból francia beutazási vízum hiánya miatt, nélkülöznünk kell a Német Szocialista Egységpárt küldötteit. Kongresszusunk nagy tapssal fogadta a Német Demokratikus Köztársaságban élő elvtársaink üzenetét és biztosította őket testvéri szolidaritásáról.

Ugyancsak nagy tapsot kapott üzenetéért a Vietnami Dolgozók Pártja, amelynek a nemzeti függetlenségért, a szocializmus felépítéséért, az ország demokratikus újraegyesítéséért vívott hősi harcát támogattuk és támogatjuk, s amelyhez különösen szoros kötelékek fűznek bennünket. Testvérien üdvözöljük mind az itt jelenlevő, mind a távollevő elvtársakat.

Az a körülmény, hogy XVII. kongresszusunkon számos kapitalista ország kommunista pártjának küldöttsége vesz részt, ugyancsak kifejezésre juttatja a nemzetközi munkásmozgalom nagyarányú fellendülését, a különböző országok kommunistáinak megingathatatlan hűségét a proletár internacionalizmus elveihez. Mindenki meg fogja érteni, ha mindezeket a pártokat őszinte érzésekkel köszöntő kongresszusunk különösen forrón üdvözli és biztosítja szolidaritásáról a hős Spanyol Kommunista Pártot, amelynek egységpolitikája hatékonyan segíti elő a tömegek Franco-ellenes mozgalmát. Testvéri üdvözlet a spanyol munkásoknak, Spanyolország minden antifasiszta harcosának! Testvéri üdvözlet a bátor asztúriai sztrájkolóknak!

Engedjék meg, hogy a kongresszus nevében forró köszönetet mondjak a független afrikai államok — az Algériai Demokratikus és Népi Köztársaság, Guinea és a

Mali Köztársaság nemzeti demokratikus pártjait képviselő küldöttségeknek megjelenésükért. Kérjük ezeket a küldöttségeket, hogy hazájukba visszatérve adják át pártjuknak és népüknek a francia kommunisták, munkások legmelegebb jókívánságait.

Algéria népe hosszú évekig tartó szívós és áldozatos harca árán, a Nemzeti Felszabadítási Front vezetésével, győzelmet aratott a gyarmatosítókon és kivívta nemzeti függetlenségét. Az algériai szabadság és szuverenitás kiharcolása az egész haladó emberiség győzelme volt. Mi a proletár nemzetköziség elveihez híven és Franciaország jól felfogott érdekében első perctől kezdve támogattuk az algériai nép igazságos harcát. Három évvel ezelőtt XVI. kongresszusunk arra szólította fel a tárgyalások mellett síkraszálló franciákat, hogy fokozzák aktivitásukat a béke érdekében. Ma teljes szívből kívánunk a szocializmus útjára tért Algériának nagy sikereket és boldog életet.

Hasonlóképpen meleg jókívánságainkat küldjük a fejlődés alkotó útján bátran elindult többi független afrikai országnak.

A kommunista testvérpártok küldöttei kongresszusunkon elmondott beszédeikben megerősítették ragaszkodásukat a nemzetközi munkásmozgalom irányvonalához és egységéhez. Ugyanakkor szomorúan és nyugtalansággal eltelve kell megállapítanunk, hogy a Kínai Kommunista Párt vezetői egyre jobban eltávolodnak a marxista—leninista elvektől, a kommunista és munkáspártok képviselőinek 1957. és 1960. évi értekezletén a marxizmus—leninizmus elvei alapján közösen meghatározott irányvonalától, s merőben kalandor jellegű hibás elméleteket terjesztenek.

Ahelyett, hogy korunkat alapvető ellentmondásából,

a szocialista világrendszer és az imperialista világrendszer ellentmondásából kiindulva határoznák meg, azt állítják, hogy „a világforradalom fő viharzónája", korunk ellentmondásainak középpontja Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában található. A nemzeti felszabadító mozgalmat megpróbálják szembeállítani a szocialista világrendszerrel, hogy éket verjenek a függetlenségükért küzdő népek, s a szocialista országok és a nemzetközi munkásmozgalom közé.

De vajon elérhetett volna-e ilyen fellendülést a nemzeti felszabadító mozgalom az Októberi Szocialista Forradalom nélkül? Negyvenöt év alkotó munkája nélkül? A Szovjetuniónak a hitleri Németországon és Japánon aratott győzelme nélkül? Csakis a Szovjetunió nagy, történelmi jelentőségű tettei teremtették meg a szükséges feltételeket az ázsiai, az afrikai, sőt, a latin-amerikai népek felszabadulása számára, s Kína sem kivétel a szabály alól. Ugyancsak a szovjet nép az, amely ma, munkája eredményeként, anyagi segítséget tud nyújtani a felszabadult országoknak független nemzetgazdaságuk megteremtéséhez. A szovjet nép őrködik a felszabadult országok szuverenitása és integritása fölött.

Ezek a ténymegállapítások azonban nem vezethetnek a korábban leigázott népek teljes függetlenségük kivívásáért folytatott harcának és korunk nagy problémáinak megoldásához való sajátos hozzájárulásuknak lebecsüléséhez.

A kínai vezetők egyre-másra követik el a legsúlyosabb hibákat. Ahelyett, hogy a nemzetközi küzdőtéren figyelembe vennék az új erőviszonyokat, amelyek alapján remélni lehet, hogy korunkban a világháború elhárítható, a tűzzel játszanak és olyan politikát javasolnak, amelyben nincs egy szemernyi felelősségérzet a béke ügyével,

sőt a népek fennmaradásával kapcsolatban sem. Ez a magatartás arra készteti őket, hogy de Gaulle-hoz hasonlóan a moszkvai atomcsend-egyezmény ellen és a nukleáris fegyverek mellett foglaljanak állást.

Annak elismerése helyett, hogy az idő és a hely konkrét feltételei szabják meg a forradalom békés vagy nem békés formájának lehetőségét, a kínai vezetők abszolút értelemben elítélik az előbbit és csak az utóbbit fogadják el. Másrészt elhomályosítják a proletárdiktatúra átmeneti jellegét és elutasítják az egyetemes népi állam kategóriáját. Ténylegesen elítélik a szocialista pártokkal megvalósítandó egységfrontot, s megpróbálnak negyven évvel visszavetni bennünket.

Noha annak idején elismerték a sztálini személyi kultusz által okozott károkat, most véleményt változtatnak, s dicsőítik a munkásmozgalom által sajnálatosaknak minősített és elítélt módszereket, kétségtelenül azért, mert náluk továbbra is ez a gyakorlat.

A Kínai Kommunista Párt vezetőségének szektásai és dogmatikusai megkísérlik tarthatatlan irányvonaluk propagálását, s ennek során olyan módszerekhez folyamodnak, amelyek megengedhetetlenek a kommunista pártok között: agresszív támadásokhoz és a legdurvább rágalmakhoz.

Nálunk azt szokták mondani, hogy ami túlzás, az nem számít.

Ugyan melyik kommunista vagy egyszerűen melyik józan eszű ember — akár Franciaországban, akár másutt — adhat a legkisebb mértékben is hitelt a kínai vezetők által pártunk ellen hangoztatott szélsőséges, s ugyanakkor szánalmas és nevetséges rágalmaknak?

Ugyan ki hiheti el, hogy „védelmeztük a francia im-

perializmus pozícióit", hogy „elleneztük a gyarmati népek függetlenségi harcát"?

Azok biztosan nem, akik a mi felhívásunkra negyven éven át küzdöttek a Marokkó, Szíria, Vietnam és nemrég még Algéria népe ellen folytatott igazságtalan háborúk beszüntetéséért.

Azok biztosan nem, akik szabadságukkal fizettek azért, mert támogatták e népek felszabadító harcát.

Halottaink kiontott vére tiltakozik a kínai vezetők rágalmai ellen, Sabatier-től, akit 1925. október 12-én öltek meg a marokkói háború elleni nagy tiltakozó sztrájk alkalmával, egészen a Charonne-ban meggyilkolt kilenc, többségükben kommunista tüntetőig.

A már felszabadult népek sem adnak hitelt ezeknek a pártunk ellen felhozott gyalázkodó vádaknak. Számos képviselőjük jelenléte XVII. kongresszusunkon értékes tanújele a bennünket összekötő őszinte barátságnak és az aktív szolidaritásnak, amely soha nem volt egyoldalú. Mi segítettünk az elnyomott országok népeinek és ők segítettek nekünk, Franciaország proletárjainak.

A kínai vezetők megsokszorozzák a munkásmozgalom bomlasztására és megosztására irányuló kísérleteiket. Mindenféle renegátokat és kalandorokat állítanak szakadár tevékenységük szolgálatába. Egyetlen céljuk, hogy ártsanak a kommunista mozgalomnak.

Közömbösek maradhatunk-e az ilyen mesterkedésekkel szemben? Hallgathatunk-e? Hosszú időn át a legnagyobb tartózkodást tanúsítottuk a kínai vezetőknek a nemzetközi munkásmozgalom egészével szemben fennálló elméleti nézeteltéréseivel, pártjaink ellen folytatott aknamunkájával kapcsolatban. Arra szorítkoztunk, hogy megküldjük nekik Központi Bizottságunk határozatait, s csak 1962 végén ismertettük — akkor is kizáró-

lag a párt tagjaival — az 1960. évi értekezleten elhangzott felszólalásunkat.

A kínai vezetők ezt a mérsékletet és a felvetődött kérdések testvéri megvitatására törekvő magatartást gyengeség jelének tekintették. Fokozták szakadár tevékenységüket, s áttértek a gyalázkodásra és rágalmazásra.

Most — mint a kongresszus kinyilvánította — egész pártunk szükségesnek tartja, hogy a kommunista és munkáspártok összessége újra ünnepélyesen erősítse meg a marxizmus—leninizmus elveit. Szükségesnek tartjuk a békés egymás mellett élésről, a háború elhárításának lehetőségéről, a fegyver és háború nélküli világ felé haladás lehetőségéről, adott feltételek mellett békés átmenet lehetőségéről és a szocialista pártokkal harcos egységfront létrehozásának szükségességéről szóló kommunista tételek újólagos megerősítését.

Kongresszusunk állást foglalt amellett, hogy nemzetközi értekezletet kell összehívni a nemzetközi munkásmozgalomban felvetődő problémák megvizsgálása és a nemzetközi munkásmozgalom egységének megvédése érdekében. A nemzetközi értekezlet összehívását csak azok ellenezhetik, akik ilyen vagy olyan irányban revízió alá szeretnék venni az 1957. és 1960. évi nyilatkozatokban rögzített elveket.

Elvtársak! A kínai vezetők súlyos eltévelyedése arra figyelmeztet bennünket — ha ilyen figyelmeztetésre egyáltalán szükség van —, hogy a pártnak mindenkor szigorúan ragaszkodnia kell a marxizmus—leninizmus elveihez. Saját sorainkban, akárcsak nemzetközi viszonylatban, következetes harcot kell folytatnunk két fronton: a mindent elsorvasztó szektásság és szűklátókörűség ellen, ami ma a fő veszély, és a jobboldali opportu-

nizmus, a revizionizmus ellen, ami még mindig megnyilvánul.

Nagy összecsapások időszakát éljük. Annál fontosabb, hogy pártunk ideológiailag erős, forradalmi eszméktől áthatott és edzett legyen, hogy az elvhűséget mindenkor merész, s egyben rugalmas, a nagy tömegek meggyőzését és megnyerését lehetővé tevő taktikával párosítsa. Ugyanakkor a párt szervezetének szilárdan a demokratikus centralizmus elvén kell nyugodnia. Az új szervezeti szabályzattal felvértezve a párt még magabiztosabban fogja teljesíteni feladatait.

A párt, csakúgy mint eddig, a jövőben is fáradságot nem kímélve tesz majd eleget hivatásának: odaadással fogja szolgálni a munkásosztályt, a népet, az országot. Minden erejével küzdeni fog azért, hogy a lehető leggyorsabban előmozdítsa a nagy demokratikus átalakulást, a haladás és a szabadság uralmának megteremtését, amely korukban csakis a szocializmus perspektíváját tarthatja szem előtt.

Mekkora utat jártunk be az 1922. évi párizsi kongresszus óta, ahol mint ifjúmunkás a Pas-de-Calais megyei pártszervezet küldötte voltam! Akkor merült fel pártunk előtt először — Lenin tanácsára — a munkásosztály egységének, a szocialista párttal való egységfrontnak a problémája.

E távoli időszak óta szünet nélkül küzdöttünk azért, hogy megszüntessük a munkásosztály kettéosztottságát, s valamennyi dolgozót újra közös harci frontban egyesítsük. Erőfeszítéseink 1934-ben sikerre vezettek. Pontosan harminc éve annak, hogy Franciaország dolgozói felléptek a fasizmus ellen, s a kommunista párt és a szocialista párt között megállapodás jött létre az akcióegység megteremtéséről. Röviddel ezután következett a

népfront megalakítása, a demokratikus pártok és csoportok közös programjának kidolgozása. Nemcsak valami *ellen*, a fasizmus *ellen*, hanem valami*ért*, „a kenyér, a szabadság, a béke népfrontjá*ért*" egyesültünk.

A népfront sokat tett a munkásosztályért, a parasztságért, a dolgozók összességéért: béremelést, kollektív szerződést, negyvenórás munkahetet, fizetett szabadságot valósított meg, gabonahivatalt hozott létre stb. A demokratikus szellem újból uralkodóvá vált hazánkban. A háború befejeztével, az ellenállás és a felszabadító harcok után ismét egységesen valósítottuk meg új vívmányainkat: a társadalombiztosítást, az államosításokat, a nők szavazati jogát, a köztisztviselők státusának rendezését stb.

Legfőbb törekvésünk az volt, hogy tömörítsük a nemzet összes egészséges erőit. Testvéri jobbot nyújtottunk a katolikus és a más vallású dolgozóknak, hogy együtt, közös harc útján boldog életet teremtsünk.

Ezekben az években a francia nép egyre jobban felismerte, hogy reménységeinek pártunk a letéteményese. Hazánk szebb jövőjének biztosítása érdekében 1936-tól, VIII. kongresszusunktól kezdve egységes harcra hívtuk fel a francia népet az őt kizsákmányoló kétszáz család ellen. A kommunisták leleplezték azokat, akik kockára tették a nemzet vagyonát és az országot a hanyatlás felé taszították, s felvették ellenük a harcot. Visszaadták a népnek a *Marseillaise*-t és a háromszínű zászlót.

Azóta a párt tisztánlátása és bátorsága a nemzetet érintő kérdésekben minden szakaszban és minden formában kifejezésre jutott, a müncheni árulás leleplezésétől a hitlerista megszállók ellen viselt háborúig, az atlanti paktummal való szembehelyezkedéstől a végzetes atomütőerő ellen indított harcig. Mi képviseljük Franciaor-

ság haladását. A párt történetén útjelzőként húzódnak végig az ország szolgálatába állított nagy kezdeményezések, a nemzet érdekeit szolgáló tettek. Ezek biztosítják számára a nép bizalmát. Franciaországban senki nem hagyhatja figyelmen kívül a kommunista pártot, amelynek a múlthoz hasonlóan manapság is döntő súlya van az ország életében.

A Francia Kommunista Párt híveinek zöme a munkásosztály legfontosabb rétegeinek, a döntő jelentőségű ipari központok dolgozóinak soraiból kerül ki. A párt ugyanakkor meghallgatásra és megértésre talál a mezőgazdaság dolgozó tömegei körében is.

Kommunisták állnak a munkásosztály legfontosabb szakszervezetei élén, s tisztségükre odaadásuk és tehetségük alapján a dolgozók szabadon választották meg őket. A kommunista párt a proletárok pártja, de büszkék vagyunk arra is, hogy sorainkhoz tartoznak a francia értelmiség legjobbjai, azok, akik pártunkban Anatole France és Barbusse, Langevin és Joliot, Eluard és Léger helyébe léptek. A kommunista párt ily módon a dolgozó és gondolkodó Franciaország képviselője, az egész szorgalmas és alkotó, tehetségekben gazdag és sokoldalú nemzeté.

A kommunista párt azt a jelszót írta zászlajára, hogy harcolni kell a szocializmusért és a kommunizmusért, amely mindenki számára biztosítja majd a jólétet, a bőséget, a műveltséget és a szabadságot. Csakis a marxizmus nyithatja meg azokat az új utakat, amelyeken az emberiség előrehaladhat, s úgyszólván megfiatalodhat és újjászülethet.

Nem meglepő, hogy az ifjúság, amely nem kívánja az igazságtalan társadalmat, az eszmények nélküli, önző, rideg és erőszakra alapított életet, a kommunizmus ma-

gasztos célja felé fordul. Elég egyetlen pillantást vetni az ülésteremre, a küldöttek arcára, hogy erről meggyőződjünk.

Pártunk bizalommal hívja az ifjúságot a felelősségteljes feladatok ellátására. Nincs nagyobb boldogság annál, mint ha életünket a kommunizmus ügyének szenteljük, és látjuk, hogy egy új nemzedék nő fel körülöttünk, amelynek majd átadhatjuk a stafétabotot.

Mindannyian, fiatalok és idősebbek egyaránt, tudjuk, mivel tartozunk pártunknak. Tudjuk; hogy sohasem viszonozhatjuk a pártnak mindazt, amit tőle kaptunk, s készek vagyunk a pártot szolgálni, bármilyen feladatot bíz ránk.

Rövid idő múlva a XVII. kongresszus küldöttei visszatérnek hazánk különböző részeibe. Tevékenységüket a kongresszuson elfogadott világos határozatok fogják irányítani. Az a meggyőződés fűti őket, hogy az élet parancsolóan megköveteli a kommunisták és a szocialisták egységét, mert ez az alapja a köztársasághoz hű erők tömörítésének.

Kövessünk el mindent, hogy az egységet szolgáló buzgó, kitartó és állhatatos erőfeszítéseink révén közelebb hozzuk azt a napot, amikor Franciaországban megvalósul az igazi demokrácia, hogy azután biztos léptekkel haladhassunk a szocializmus felé.

Éljen a munkásosztály egysége!

Éljen valamennyi demokratikus erő egysége!

Éljen a Francia Kommunista Párt XVII. kongresszusa!

Éljen a kommunizmus!

Elhangzott 1964. május 18-án.

ELŐSZÓ FERNAND LÉGER MOSZKVAI KIÁLLÍTÁSÁNAK KATALÓGUSÁHOZ

Ahhoz, hogy Fernand Léger életművét egész dinamizmusában, eredetiségében és újító erejében ragadhassuk meg, mindenekelőtt az embert kell közelebbről szemügyre vennünk. Mint normandiai állattenyésztők sarjának, minden tettében egészséges paraszti erények mutatkoznak meg. Ez a robusztus, hatalmas vállú ember szívós, kitartó munkát végez, hogy azután bőséges termést takarítson be. Mindig a konkrét valóságot figyeli, az életre alapozza alkotásait.

1881-ben született. Párizsba 1900-ban, a világkiállítás évében érkezik, hogy ott mint építészsegéd dolgozzék. Vonzza a festészet: megpróbálkozik vele. Első vásznai korzikai tartózkodásának idejéből, 1905-ből valók. Eleinte a hagyományok szerint, a tanult stílusok szerint fest, ám hamarosan elhagyja a járt utakat, hogy a díszítő elemben keresse az erőt. Azt reméli, hogy így megragadhatja a lényeget, behatolhat a mély igazságokba.

Hogyan fejezze ki a kor újszerűségét? Megpróbálja a kubizmus eszközeivel, de csak futólag. Egyénisége túlságosan is erőteljes ahhoz, hogy hosszú időn át hódoljon valamely sablonnak vagy divatnak. A gömbök, hengerek és kúpok kavargásában az ember hagyományos képének átalakítására törekszik. A montparnasse-i művészek csoportjában, amely előtérbe állítja, már külön helyet foglal el.

Kitör az 1914-es háború. Mindjárt az általános mozgósításkor bevonul, végigkínlódja a háborút, s megrendülten, átformálódva jön haza. „Ott kinn mindent megtanultam, mindent megértettem" — mondogatja.

Fokozott hévvel fordul a modern világ felé, amelynek festője akar lenni. Az absztrakt formák kontrasztjai nem elégítik ki többé. A munka költészetét akarja kifejezni, a szerszám, a motorok, a gőzkalapácsok, a vasúti szemaforok, a mozdonyok, az állványzatok, a jelzőrudak, a villanyoszlopok költészetét. A gépi civilizáció hatalmas fellendülésében éles tudatossággal és egy új realizmus technikájával az anyaggal küzdő embert, a gép emberét, a munkást dicsőíti.

Fernand Léger képei ellenállhatatlan erővel hatnak: mintha ki akarnának törni kereteikből, hogy magukkal ragadják a tömegeket. Visszautasította a művészetnek az élettől való elszakítását. Senki sem érzékeltette jobban az ipari korszak lázasan lüktető ritmusát. Ragyogó vonásokat, összetett kifejezéseket talált a munka hőskölteményének dicsőítésére. Azt kívánta, hogy az emberiség legyen nagyobb, szabadabb, boldogabb. Vásznain új dimenziót adott az emberiségnek.

Esztétikai elmélkedései elvezették a tárgy értékének emeléséhez: ezzel kapcsolódik — még formakeresései során is — a világ materialista felfogásához. A század minden vívmánya felkeltette figyelmét és táplálta művészetét: a filmet „az igazságcsinálás találmányának" nevezte. Nemcsak társadalmi jelentést ad műveinek, azt akarja, hogy vásznai színeikkel vidámságot sugározzanak. „Be kell vinni a színeket az emberek életébe — mondotta. — A szín örömet szerez. Szeretem az erős színeket, az éles kontrasztokat. Hogy ragyognak ezek a falon!"

Mint minden nagy újító, a maga látásmódját érvényesítette. Valóságos hősköltemény, örökkévaló mozgás lendületét adta a legegyszerűbb, a legszerényebb gesztusoknak is, s „Építőit" az egekbe helyezte, hasonlóan a Marx idézte Titánokhoz.

Szenvedélyesen szerette korunkat, s azokat, akik a legnemesebben és legméltóbban testesítik meg korunkat: a kommunistákat. Az ő szemében a kommunizmus a közeledő boldogságot jelentette. Mindig csodálta az orosz forradalmat, lelkes barátja volt a Szovjetuniónak. 1944-ben csatlakozott a kommunista párthoz, s attól kezdve, egészen 1955-ben bekövetkezett haláláig, szüntelenül küzdött a pártért, és hitet tett eszméi mellett. A párthoz vezető útja természetes és egyenes volt. Tíz évvel belépése előtt, még a népfront kialakulása idején, már eltökélten a munkásosztály ügyét magukénak valló szervezetek felé fordult. Paul Vaillant-Couturier és Jean-Richard Bloch barátja, részt vett a Kultúra Házának munkájában, amely 1936-ban elősegítette a népfront sikerét. „Július 14-e" című vászna egy zászlóerdő ábrázolásával fejezi ki a Franciaország jövőjét képviselő proletariátus nemzeti lendületét.

Nem szorítkozott a festészetre, kitűnt a képzőművészetek minden ágában, a szobrászatban, a kerámiában, a faliszőnyegek készítésének művészetében.

Egész életműve felemelő, az öröm színei, a munkában talált és a munkával szerzett öröm színei ragyogják be. Mély emberiességet áraszt, diadalmas optimizmust sugároz, nagyszerű, erősítő, éltető. A felszabadult munkát ünnepli, azt a munkát, amelyet majd a szocializmus fog biztosítani. A kempingezésnek, kerékpározásnak, labdarúgásnak szentelt vásznai a szabad időt magasztalják, ami egyik aspektusa ennek a felszabadulásnak.

Ezért szeretik a francia munkások annyira elvtársuk, Fernand Léger művészetét. A szovjet dolgozók, amikor megismerik a modern művészet egyik megteremtőjének alkotásait, bizonyára osztozni fognak érzelmeikben.

Megjelent a „L'Humanité-Dimanche"
1963. január 13-i számában.

ELŐSZÓ ROGER GARAUDY „A SZABADSÁG" CÍMŰ KÖNYVÉHEZ

Nincs még egy szó, még egy fogalom, amelyet annyira kiforgattak, eltorzítottak volna, oly ellentétes módon értelmeztek volna, mint a szabadság szót, a szabadság fogalmát.

Franciaországban, az ancien régime idején, az 1614 és 1789 közötti rendi országgyűlések elé terjesztett sérelmekben a nemesség szüntelenül követeli magának a szabadságot, amin kiváltságai védelmét és megőrzését érti.

A burzsoázia, mihelyt a XVIII. században osztályérdekeinek tudatára ébred, szembeszáll a feudális terhekkel, a visszaélésekkel és kiváltságokkal, a szabadság, a megváltozhatatlan és egyetemes természeti jog minden néven nevezendő korlátozásával. A fiziokraták bírálják a céheket, a belső vámokat, az állami beavatkozást, a természeti rendre hivatkoznak, amely számukra e három szóban testesül meg: tulajdon, biztonság, szabadság. Jelszavuk: „Hagyd cselekedni! Hagyd menni!"

A szabadság jelszavát hangoztatva veti rá magát a burzsoázia 1789-ben a hűbérurak váraira. Amikor győz, az Emberi és Állampolgári Jogok Nyilatkozatába foglalja a feudális jogot felváltó új elveket. A szabadság és a tulajdon jegyében eltörli a régi kiváltságokat, a földesurak és az egyház földjeit felosztja a parasztok közt, ugyanakkor a Le Chapelier törvény révén megtiltja az azonos foglalkozású embereknek hogy társuljanak „állí-

tólagos közös érdekeik" védelmére. A szerződéskötések, a kereskedelem, az ipar szabadsága, a „munka"szabadsága jegyében írják a burzsoá társadalom törvénykönyveit. Az egyéni érdek minden tevékenység, minden haladás mozgató rugója. A közérdeket, amit az egyének egoizmusa megtagad és minden pillanatban lábbal tipor, a burzsoá törvényhozó az egyes érdekek összegének és átlagának fogja fel.

Marx a Kommunista kiáltványban megragadóan elemzi a hatalomra jutott burzsoázia által létesített új gazdasági és társadalmi viszonyokat:

„A burzsoázia a számtalan sok, oklevelekben biztosított és nehezen szerzett szabadságjog helyébe az *egy* lelkiismeretlen kereskedelmi szabadságot iktatta. Szóval: a vallási és politikai illúziókba burkolt kizsákmányolás helyébe a nyílt, szemérmetlen, közvetlen, sivár kizsákmányolást tette."*

1844-ben, „A zsidókérdéshez" című munkájában a következőképpen határozta meg a burzsoá szabadság korlátait és természetét:

„Az úgynevezett emberi jogok egyike sem megy túl az önző emberen, az emberen mint a polgári társadalom tagján, azaz mint az önmagába, magánérdekébe és magánönkényébe visszahúzódott s a közösségtől elkülönült egyénen."**

Néhány évvel később, 1847-ben Brüsszelben, a szabad kereskedelemről tartott híres beszédében így kiáltott fel:

„Uraim, ne befolyásoltassák magukat ettől az elvont szótól: szabadság. Kinek a szabadsága? Ez nem az egyes

* *Marx—Engels* Művei. 4. köt. Kossuth Könyvkiadó 1959. 444. old.

** *Marx—Engels* Művei. 1. köt. Kossuth Könyvkiadó 1957. 57. old.

egyén szabadsága egy másik egyénnel szemben. Ez a tőke szabadsága, hogy agyonnyomja a munkást."*

A tőkés társadalomban a szabadság nem egyéb szemfényvesztésnél, annak a ténynek leplezésénél, hogy a dolgozó osztályokat maguk alá vetik az uralkodó osztályok, a termelési eszközök tulajdonosai.

Lenin ismételten rámutatott a polgári demokrácia illuzórikus és megtévesztő jellegére. Így például „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" című művében a következőket írta:

„A burzsoá demokrácia, bár nagy történelmi haladás volt a középkorhoz képest, mindig szűk, korlátozott, hamis, képmutató lesz, paradicsom a gazdagok, csapda és csalás a kizsákmányoltak, a szegények számára — és a kapitalizmus alatt nem is lehet ez másként."**

A tőkés rendszer elleni harcában számtalanszor megbélyegezte ezt a csalást. A szabadság a kiváltságosok és kizsákmányolók számára azt jelenti, hogy joguk van élni osztalékokból, joguk van éheztetni a proletárokat, börtönbe vetni őket, mihelyt némi szabadságot követelnek. Az 1905-ös forradalom idején Lenin ezt írta:

„Burzsoá individualista urak, az önök beszédei az abszolút szabadságról, nem egyebek puszta képmutatásnál. Olyan társadalomban, amely a pénz hatalmára épül, olyan társadalomban, amelyben a tömegek nyomorban vegetálnak, miközben maroknyi gazdag élősdi módjára él, nem lehet valóságos, igazi szabadság."

Az az igazi szabadság, amelyet Lenin akart, s amelynek kivívása érdekében a kapitalizmus megdöntésére szólított fel, az ember ember fölötti uralmának megszün-

* *Marx—Engels* Művei. 4. köt. Kossuth Könyvkiadó 1959. 433. old.

** *Lenin* Művei. 28. köt. Szikra 1952. 246. old.

tetését, az ember ember általi kizsákmányolásának megszüntetését jelenti. Amíg az elnyomásnak és kizsákmányolásnak a burzsoá állam erőszakszervezetére támaszkodó rendszere fennáll, nem lehet szó teljes szabadságról. A legfejlettebb kapitalista államok elvben és papíron adhatnak demokratikus szabadságjogokat a népnek, de a tények megcáfolják azt, amit a törvények és alkotmányok tartalmaznak. A szabadság formális, az alávetettség tényleges.

A szabadság kérdését nem lehet elvontan vizsgálni, csak az osztályharc viszonylatában.

Mindenütt, ahol egy osztály kizsákmányol egy másikat, a szabadság üres szólam. Ahhoz, hogy erről meggyőződjünk, elég a burzsoá demokrácia gyakorlatának tanulmányozása. A néptömegeket ténylegesen kirekesztik a politikai ügyek intézéséből. A dolgozók számára nincs meg az egyén felemelkedésének és kibontakozásának lehetősége.

Igazi szabadság csak az osztály nélküli társadalomban uralkodhat, amikor majd megszűnik a terméknek a termelő, a kizsákmányolóknak a kizsákmányoltak fölötti uralma. Csak akkor kezdik majd az emberek teljes tudatossággal csinálni a maguk történetét. Mint Engels az „Anti-Dühring"-ben írta, a szocialista forradalom „az emberiség ugrása a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába".

*

A szabadság kérdésének ezt a társadalom és a történelem elemzésén alapuló felfogását a kapitalizmus ideológusai borzalommal utasítják vissza, mert osztályuk elítélését és közeli végét jelenti.

A szabadságra hivatkozva hadakoznak az elkerülhetetlen történelmi haladás, a szocializmus ellen.

Mire hivatkozva sokszorozzák meg az imperialisták az egész világon a provokációkat és agressziókat? Mire hivatkozva támogatják minden országban a legreakciósabb kormányokat és erőket? Mire hivatkozva borították tűzbe és vérbe Koreát és Vietnamot? Mire hivatkozva fegyverzik fel újra a revansista bonni Németországot és ültetik újra nyeregbe a volt nácikat, Lidice és Oradour hóhérait? Mire hivatkozva hozzák létre a szocializmus és a béke tábora körül a légi támaszpontok hálózatát? Mire hivatkozva törekednek militarizálásra és háborúra? A szabadságra hivatkozva, a szabadságra, ami az ő szemükben a népek kizsákmányolásának, fosztogatásának és elnyomásának szabadságát jelenti.

A „vállalkozás szabadságának védelmére" hivatkozott Truman elnök a kapitalista Szent Szövetség megszilárdítása érdekében. A „szabad világ védelmében" folytatja Eisenhower elnök az atomháborúval fenyegetőzés politikáját. De a „szabadság kereszteshadjáratának" jelszava csak azokat vezeti félre, akik szándékosan félre akarják vezettetni magukat. A „szabadság hadjáratával" mindenütt a leggonoszabb reakció fokozódása, a szabadságjogok eltörlése, barbár bűncselekmények elkövetése, mint például a Rosenberg-házaspár meggyilkolása és egész népek napalmbombával való megsemmisítése, a dolgozók legelemibb jogainak lábbal tiprása, a rendszerek cinikus fasizálása társul. Tíz évvel Hitler pusztulása után az amerikai „igazságügy"-miniszter, Brownell azt követeli, hogy a véleménynyilvánítással elkövetett bűncselekményeket legalább húszévi börtönnel sújtsák.

A szabadság csak álarc, amelyet a szabadság leggonoszabb ellenségei öltenek magukra.

Roger Garaudy nagy érdeme, hogy könyvében kipellengérezte a szabadságra vonatkozó mindeme hazugságokat, s így ez a mű értékes hozzájárulás az imperializmus ellen, a békéért vívott harchoz.

*

1953 júniusában Roger Garaudy a Sorbonne egyetemen „A materialista ismeretelmélet" című disszertációjával megvédte doktori címét. 1954 májusában „A szabadság és a szükségszerűség problémája a marxizmus fényénél" című értekezésével Moszkvában elnyerte a filozófiai tudományok doktora címet. Ez volt az első alkalom, hogy tanúi lehettünk egy filozófus kettős sikerének. Garaudy Franciaországban és a Szovjetunióban egyaránt elnyerte a legmagasabb egyetemi elismerést.

Most a szabadságról írt munkája kerül a francia olvasóközönség elé.

A mű négy részre oszlik: az első rész a szabadság és a szükségszerűség fogalmának Marx előtti történetét, a második a szabadság és szükségszerűség problémáinak marxista—leninista megoldását, a harmadik és negyedik a burzsoá demokráciát, illetve a szovjet demokráciát tárgyalja.

A burzsoá filozófia sem a múltban nem tudott, sem napjainkban nem tud helyes megoldást találni a determinizmus és indeterminizmus problémájára. A marxizmus e probléma megoldásával lehetővé teszi a néptömegeknek, hogy politikai, társadalmi és nemzeti téren kivívják a tényleges szabadságot, lehetővé teszi, hogy az ember a társadalmi viszonyok ura, a természet erőinek igazi gazdája legyen.

Roger Garaudy végig követi a szabadság fogalmának fejlődését a filozófia történetében: ismerteti Descartes,

Spinoza, a XVII. és XVIII. századi francia és angol materialisták, Kant, Fichte és Hegel elgondolásait. Kimutatja, hogy a filozófia területén elért haladás mindig a haladó társadalmi erőknek a reakció ellen folytatott harcával függött össze. Leleplezi a szabadságot hamisan értelmező idealista elméleteket, s egyszersmind megvilágítja osztálytermészetüket és rámutat hiányosságaikra, tévedéseikre.

A Szovjetuniónak szentelt részben elemzi a proletárdiktatúra történelmi szükségszerűségét és a Szovjetunióban végbement hatalmas gazdasági és társadalmi fejlődést. Megállapítja, hogy a régi és az új közötti harc többé nem az osztályharc formájában megy végbe, hanem a kritika és önkritika formájában.

Egy francia újságíró a „Figaró"-ban csodálkozását fejezte ki amiatt, hogy Garaudy Moszkvába ment megvédeni a szabadságról írt értekezését. A szovjet zsűri előtt Roger Garaudy méltó választ adott erre az okvetetlenkedésre:

„A dialektikus materializmus — mondotta — arra tanít bennünket, hogy valamilyen jelenséget ott lehet a legjobban tanulmányozni, ahol tapasztalható. Így például a gyermekbűnözés tanulmányozására az Egyesült Államokat kellene kiválasztani. A szabadság problémájának tanulmányozását sehol sem lehet jobban elvégezni, mint abban az országban, amelyben az igazi szabadság először virágzik az emberi történelem folyamán."

Roger Garaudy munkája a hivatkozások számával, a jelenkori politikai és társadalmi életből vett konkrét példákkal, az összegyűjtött és értékesített ideológiai és politikai anyag rendszerezésével az érvek és eszmék egész fegyvertárát nyújtja azoknak, akiket foglalkoztat a szabadság problémája — a proletariátus és minden elnyo-

mott nép forradalmi harcának ez a sarkalatos problémája.

A francia kommunistákat jogos büszkeséggel tölti el az a tény, hogy egyik elvtársuk írta ezt a munkát, s hogy az a szovjet filozófusok helyeslését váltotta ki. Újra kitűnt, milyen hasznos lehet a tudományos gondolat számára a két ország közötti kulturális közeledés, a szovjet népet és a francia népet egyesítő nélkülözhetetlen barátság és a nemzetközi kommunista mozgalom ideológiai egysége.

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
Központi Bizottsága
Pártiskolája
KÖNYVTÁR

TARTALOM

Záróbeszéd a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén (1958. június 10.) 5
A gyarmati probléma 28
Záróbeszéd a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén (1958. október 4.) 34
Záróbeszéd a párizsi föderáció konferenciáján (1959. május 31.) 66
Beszéd a Német Demokratikus Köztársaság megalapításának 10. évfordulóján (1959. október 7.) 106
A Kommunista Internacionálé VII. Kongresszusa 113
Beszéd a párizsi Sportpalotában Maurice Thorez 60. születésnapja alkalmából rendezett gyűlésen (1960. április 27.) 136
Felszólalás a kommunista és munkáspártok 1960 novemberi értekezletén 143
Beszéd az ambazaci parasztgyűlésen (1961. május 28.) 184
A kommunizmus építése a Szovjetunióban és a kapitalizmus válságának elmélyülése 205
G. Dimitrov emlékezete 251
Felszólalás a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén (1962. március 2.) 258

Felszólalás a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén (1962. május 31.) 269
Nagy forradalmi átalakulások korszaka 286
A munkásosztály fogalma és történelmi szerepe (1963. március 13.) 321
Záróbeszéd a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának ülésén (1963. május 10.) 349
Záróbeszéd a Francia Kommunista Párt XVII. kongresszusán (1964. május 18.) 365
Előszó Fernand Léger moszkvai kiállításának katalógusához 383
Előszó Roger Garaudy „A szabadság" című könyvéhez 387

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója. Szerkesztette: Fedor János. A borító és a kötésterv Szántó Tibor munkája. Műszaki vezető: Szécsi Andor. Műszaki szerkesztő: Lengyel József. A szedést 1965. IX. 3-án kezdték meg. Megjelent 1965. XII. 15-én, 3000 példányban. Terjedelme 19,8 (A/5) ív.

PL – 197 – K – 6568

65.3787 Athenaeum Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Soproni Béla igazgató.